ROMAN ISTORIC

DUCESA DE MILANO

MICHAEL ENNIS

Cartea a II-a

Dacă în cartea întâi a romanului se recreează atmosfera de la curţile domnitoare din Milano, Neapole şi Veneţia din vremea Renaşterii, în cea de-a doua carte se urmăresc evenimentele tragice ale aducerii francezilor în Italia, conduşi de regele Carol al VIII-lea, de către Lodovico Sforza şi totodată lupta celor două femei, Isabela de Aragon şi Beatrice d'Este, de a găsi iubirea înăuntrul şi în afara căsniciilor lor, privite ca simple alianţe strategice şi, în cele din urmă, de a îndura consecinţele catastrofice urmându-şi propriile inimi.

Dacă Beatrice d'Este urcă din Infern în Purgatoriu pentru a se salva în Paradisul ceresc, Lodovico Sforza Maurul va rămâne definiv pierdut în cercurile de foc ale Infernului dantesc.

Michael Ennis reconstituie această perioadă atât de diferită de a noastră, tragică şi violentă. Reunind rigoarea sa de istoric şi talentul său de romancier, Michael Ennis a devenit cronicarul acestei mari aventuri.

Michael Ennis este născut în Pasadena, statul California, licenţiat în istorie la Universitatea California din Berkley. Jurnalist ale cărui articole au apărut în ziarele *Esquire, Architectural Digest* şi *Texas Monthly*, este autorul romanului *Bizanţ*. Locuieşte în Dallas, statul Texas, cu soţia şi cu fiica lui.

ISBN 978-973-724-094-1
ISBN 978-973-724-225-9
www.all.ro

biblioteca de buzunar biblioteca de buzunar

Biblioteca de buzunar este o **marcă**.
Mai bine zis dorim să devină o marcă,
a excelenței, pe care o vrem „înregistrată",
mai ales în conștiința cititorilor noștri.
Biblioteca de buzunar va cuprinde cărți cu teme diverse – ca-n orice bibliotecă, fie ea și „de buzunar" – legătura dintre ele rezidând în *valoarea* cărții respective, *noutatea* subiectului, *reputația* autorului, și, de ce nu, *moda* și *succesul* unor noutăți editoriale străine pe care le vom traduce, în dorința de a fi actuali.
În acest sens, veți găsi, pentru început,
în **Biblioteca de buzunar,**
cărți din colecțiile noastre tradiționale:

Literatură română contemporană – aduce în prim-plan atât romancieri consacrați, cât și scriitori din noul val.

Literatură universală contemporană – prezintă cititorilor noștri unele dintre cele mai interesante și de succes creații din peisajul literar contemporan universal.

Roman istoric – reconstituie personaje celebre și evenimente care au marcat istoria omenirii.

Biblioteca de buzunar, ca marcă a editurii ALLFA, vă urează să descoperiți
NOUL FARMEC AL LECTURII

DUCHESS OF MILAN
Michael Ennis
Copyright © Michael Ennis, 1992

DUCESA DE MILANO
Michael Ennis
Copyright © 2009 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ENNIS, MICHAEL
Ducesa de Milano / Michael Ennis; trad.: Veronica Șerbănoiu - București : ALLFA, 2009
2 vol.
ISBN 978-973-724-094-1
Vol. 2. - ISBN 978-973-724-225-9

I. Șerbănoiu, Veronica (trad.)

94(450)"14" Ludovic Maurul(0:82-31)
94(450)"14" Beatrice d'Este(0:82-31)

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA.**
Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside Romania, without the written permission of **ALLFA,** is strictly prohibited.
Copyright © 2009 by **ALLFA.**

Editura **ALLFA**: Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3, sector 6, cod 060512 – București
Tel.: 021 402 26 00
Fax: 021 402 26 10

Departamentul distribuție: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 34

Comenzi la: comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactor: Cosmin Comărnescu
Design copertă: Andra Penescu

Michael Ennis

DUCESA DE MILANO

Cartea a II-a

Traducere din limba engleză:
Veronica Șerbănoiu

EDITURA ALLFA

PARTEA A ȘASEA

CAPITOLUL 33

Extras dintr-o scurtă epistolă a cărturarului PONZONE DA CREMONA către ISABELA D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova. Ferrara, iunie 1493

...Am auzit că un bărbat pe nume Columb a descoperit recent o insulă pentru regele Spaniei pe care se găsesc oameni de mărimea noastră, însă cu pielea de culoarea cuprului și nasuri ca ale gorilelor toți umblă goi de colo până colo, atât bărbații cât și femeile. Doisprezece bărbați și patru femei au fost aduși regelui Spaniei, însă doi dintre ei s-au îmbolnăvit de o boală de care medicii nu s-au putut lămuri și au murit... Celorlalți li s-a dat îmbrăcăminte... Par a fi inteligenți și sunt cu desăvârșire blânzi și prietenoși. Nimeni nu le poate înțelege limba...

*

Pavia, 1 iunie 1493

— Gian, lasă-i pe rândași să-l perie pe Neptun.

Isabela stătea dreaptă în șa, umerii săi săltând cu fiecare respirație. Chipul îi era livid de la arșița

după-amiezei târzii și datorită efortului de a ține pasul cu ritmul în care călărea soțul ei.

Gian Galeazzo Sforza, duce de Milano, descălecă și abandonă frâiele armăsarului său alb preferat în mâinile rândașului care aștepta. Stătea în picioare sub arcada cu tentă cărămizie și își privea cu coada ochiului soția. Sub impulsul unei inspirații bruște, păși înapoi în soarele orbitor și îșI ajută soția să coboare de pe cal.

— E așa de cald, Gian, murmură Isabela la urechea soțului ei. Apa din bazin va fi așa de rece.

Bazinul castelului din Pavia se găsea în interior, în aripa din stânga, cu vedere spre parcul ducal. Era un bazin circular din marmură albă, piesa sa centrală fiind o coloană canelată din marmură încoronată cu patru *putti* goi, fiecare copilaș bucălat sculptat ținând un jghebuleț din marmură încolăcit ca un lujer prin care țâșnea un șuvoi perpetuu de apă înapoi în bazin. Maestrul Leonardo da Vinci instalase cepuri pentru îmbăiatul cu apă caldă iarna, însă vara marmura groasă menținea apa plăcut răcoroasă.

Isabela luă un braț de prosoape de la paji și le ordonă să încuie ușile. Își scoase rochia înainte ca încuietorile să se închidă și alunecă din camizol în timp ce Gian încă era aplecat ca să-și desfacă pintenii de argint gravat, purtați direct peste pantalonii săi strâmți de călărie.

— Descheie-ți doar pantalonii, Gian. Lasă-ți pintenii.

Complet goală, cu sânii grei legănându-se, veni spre el și-l conduse jos pe treptele din marmură care încercuiau bazinul, până când apa îi ajunsese la genunchi.

— Nu se simte plăcut la picioare, Gian? Așează-te și lasă-mă să-ți scot vesta.

Gian se instală lent, apa clipocindu-i în prohab. Isabela coborî toate scările, se bâțâi pe sub apă o clipă, apoi se înălță ca Venus din mare, cu părul lins pe spate și pielea palidă sclipind. Urcă scările și încălecă pe picioarele lui Gian, apoi se așeză pe coapsele lui. Sfârcurile sale erau înălțate voinicește. Descheie vesta de călărie și cămașa lui Gian și i le scoase, apoi își făcu mâna cupă, o umplu cu apă și o scurse pe pieptul despuiat și spân al acestuia. Cu mâinile îmbrățișându-i gâtul, se trase mai aproape, permițând sfârcurilor să-i mângâie ațâțător pielea. Degetele sale puternice și elegante se jucau cu părul lui lung și bălai și cu chipul pe jumătate batjocoritor, jumătate angelic.

— Iisuse, ești frumos, Gian!

Îi trase pantalonii strâmți mai jos de genunchi. Era pe jumătate excitat și, când îi mângâie scrotul, se întări imediat și se întinse după ea. Isabela se felicită pentru reușita tacticilor sale: Gian relaxat după călărie, elementul surpriză, de pe cal pe soția lui atât de iute că nu a avut timp să intre în panică. Însă Gian nu mai fusese nicicând mai sănătos și mai fericit – o consecință a faptului că Isabela îi redusese chiolhanurile și-i trimisese tovarășii cei mai dezmățați înapoi la Milano.

— Sărută-mă, mai întâi, Gian. Așa cum îmi place mie.

Cu o tandrețe supusă o dezmierdă încetișor cu săruturi. Isabela închise ochii, mascându-le vremelnic strălucirea erotică acută, afișând o privire de inocență copilăroasă.

Se deșteptă din nou și îl ghidă către ea. Cu ochii larg deschiși, se ridică, apoi se relaxă și îl lăsă să alunece adânc în ea. Mâinile lui îi frământau sânii, iar uimitoarea durere inițială se potoli devenind junghiuri

cutremurătoare de plăcere. „Să-i spun acum?" se întreba de una singură, apoi se hotărî că se simțea prea minunat ca să pună în pericol acest moment.

Trupul lui mlădios era suplu și în același timp tare, „trupul unui amant", gândi ea.

— Bine, e bine, Gian, murmura Isabela. Ai făcut așa bine. Mi-ai făcut atât de bine.

Lumina lucea deasupra ei, iar în accesul de pasiune se luptase cu el trăgându-l de pe scări în bazin. Se gândi repede la Pigmalion, înamorat de statuia pe care o sculptase și se întrebă dacă începea să-l iubească pe Gian, soțul pe care-l crea.

Gian stătea în picioare cufundat în apă până la piept, iar ea își înfășură picioarele în jurul lui. Era imponderabilă acum, singura ei legătură cu pământul fiind presiunea buzelor lui și contactul cu el în interior. „Înăuntru e un bebeluș", îi spuse ea tăcută soțului. „Bebelușul tău, Gian, sunt sigură de asta. De data asta va fi fiul tău."

CAPITOLUL 34

Pe râul Po, lângă Pavia, 11 iunie 1493

Cârmaciul stătea în picioare lângă Beatrice pe pupa înălțată a galerei. Îi arătă cu degetul o platformă din lemn proiectându-se în afară din râu dinspre malul drept.

— Înălțimea Voastră, acesta este ultimul bac înainte de Pavia. Cam într-o oră vom andoca.

Beatrice își duse mâna la ochi ca să le țină umbră. Un grup de cinci sau șase călăreți se adunaseră în luminișul de pe malul râului străjuit cu copaci, așteptând să se îmbarce pe barja mică și netedă care-i va purta de-a curmezișul apei. Când galera ajunse la o aruncătură de băț, unul dintre călăreți păși călare pe bac. Chiar și de la distanță arăta spilcuit, un brunet cu părul negru și pielea smeadă într-o vestă de călărie cochetă alb cu auriu, încălecat pe un splendid cal alb. Îmbrăcămintea albă era ireală, mai strălucitoare decât soarele.

Când Beatrice își dădu seama că acest călăreț nălucă era soțul ei, primul ei gând fu: „S-a întâmplat ceva". Ultima oară auzise că Iș și Gian se aflau încă la reședința

castelului din Pavia. Își putea prea bine imagina că ostilitățile izbucniseră între Milano și Neapole, iar soțul ei fusese forțat să o întâmpine și să o avertizeze...

Însă soțul ei flutura din mână cu un asemenea entuziasm, încât ea nu mai avu nicio altă teorie care să-i explice salutul lui de bun-venit.

— Cârmaci! strigă Maurul. Am venit să o răpesc pe frumoasa ducesă de Bari. Te avertizez să o predai sau vom lansa focul spre tine cu tunul ascuns printre copaci!

Cârmaciul râse și cârmi galera ca să o andocheze lângă bac. Le făcu semn și celorlalte două galere care mai rămăseseră și celor cinci barje ce cărau restul cortegiului și bagajele Beatricei să-și continue drumul spre Pavia. Echipajul se aplecă peste bord ca să dezlege barca.

— Un anume băiețel este foarte nerăbdător să-și vadă mama! îi strigă Maurul Beatricei.

Îi venea greu să creadă că acesta era același bărbat care o expediase la docurile din Ferrara cu trei săptămâni mai înainte, cu atât mai puțin bărbatul care o salutase cu o formalitate de gheață la sfârșitul voiajului lor nupțial rece, prevestitor de rău, de acum doi ani și jumătate. Poate că nu se schimbase atât de mult, deși chipul său era mai slab decât și-l amintea și atât de bronzat de soare că dinții îi luceau ca fildeșul; arăta în formă, odihnit și cu zece ani mai tânăr decât avea. Însă ochii i se schimbaseră complet. În locul privirii fixe și goale, de obsidian, cu care era obișnuită, ochii săi aveau acum o textură moale, aproape catifelată, niște adâncimi erotice stranii.

Maurul strigă ceva gărzilor care-l însoțeau și unul dintre ei conduse pe bac un armăsar berber mare și sur. Calul preferat al Beatricei de la grajdurile din Pavia.

— Vă puteți imagina cât a suferit soția mea în inima Veneției, unde singurii cai sunt confecționați din bronz

și, ca să fii considerat un cunoscător al artei echitației, trebuie doar să știi pe ce capăt al animalului să stai cu fața când te urci în șa, le anunță Maurul pe doamnele de companie ale Beatricei, care se îngrămădiră la bord. Așa că i-am adus soției mele mijloacele necesare pentru a-și recupera abilitățile de amazoană.

— Înălțimea Sa nu și-a pierdut îndemânarea la *scartino*, strigă una dintre doamnele Beatricei. În această călătorie a câștigat o mie de ducați la ducere și încă o mie acum, la întoarcere! Oricine e suficient de bleg să joace cărți cu domnia sa va descoperi repede că Înălțimea Sa este favorita zeiței Fortuna.

Beatrice intră în cabină să-și găsească mănușile de călărie. Și ca să scoată scrisoarea lui Iș din caseta cu documente. După jurământul teribil pe care declarase solemn să și-l țină, nu voia să mai amâne nicio clipă în plus. Când ieși afară, Maurul o ajută să treacă peste balustradă, ridicând-o printr-un gest măreț. O sărută pe buze, cum o făcea adesea în ochii publicului, însă acest sărut era bizar de tainic, contactul producând scântei ce-i făcură stomacul să i se întoarcă pe dos. Era cu putință să aibă deja cunoștință despre decizia Serenisimei Republici? Ser Privolo îi spusese și contelui Tuttavilla condițiile în care Maurului i se va permite să devină duce de Milano?

— O să te întrecem până la castel într-o oră! strigă Maurul cârmaciului după ce el și Beatrice încălecaseră pe cai.

Călăreau de-a lungul potecii terasate de lângă râu. Gărzile îi urmau la o depărtare ce le permitea intimitatea.

După ce parcurseră o distanță scurtă, Beatrice zise:

— Am o scrisoare pe care am promis să ți-o transmit. Presupun că a fost furată unui curier.

Se întrebă ce se întâmplase cu flăcăul față de care își ținuse acum făgăduiala.

Beatrice îi privea chipul pe măsură ce citea. Colțurile gurii i se lăsară ușurel, ca și cum și-ar fi recitat în batjocură pentru sine vorbăria goală a Isabelei. În cele din urmă ridică privirea, cu expresia feței neutră.

— Sper că acum realizezi că verișoara ta abia dacă merită loialitatea pe care i-ai arătat-o.

— E aici? îl întrebă Beatrice, nefiind sigură ce răspuns spera să audă.

— Nu. Verișoara ta și Gian au părăsit Pavia cu două zile înainte de a sosi eu. E hotărâtă să-l întoarcă pe Gian împotriva mea, ceea ce e trist, căci îmi e drag cu adevărat. Din fericire, nu trebuie să ne facem mari griji pentru tatăl Isabelei – lovi scrisoarea cu palma – că-și va aduce armata în sprijinul ei atâta timp cât bunicul tău este în viață. Te pot asigura de asta. Iar știrile pe care le avem din Germania sunt foarte bune. Așteptăm în două săptămâni un anunț oficial al logodnei Biancăi Maria cu arhiducele Maximilian.

Zâmbi arătând fermecător de copilăros.

— Nu cred că vom auzi în această vară sunetul armelor în Italia.

Se minună de siguranța sa de sine. Ultima oară când îl văzuse, barbarii de *oltramontani* se aflaseră realmente la porțile orașului.

— Nu ești alarmat de refuzul Republicii de a se angaja în apărarea noastră reciprocă?

— Nu când în curând îl voi avea pe viitorul împărat german în slujba mea. Trebuie să-ți spun, Beatrice, că aș fi fost mai îngrijorat dacă Republica ar fi făcut vo-ioasă un angajament public că ne apără, un angajament pe care n-au nicio intenție să-l ducă la bun sfârșit. Faptul că mă mai gândesc la acest lucru ne arată că iau în

serios alianța cu ei. Sunt foarte mândru de cât de bine te-ai descurcat cu ei. Ai fost directă, cum știam că vei fi. Dacă l-aș fi însărcinat pe Tuttavilla și acum și-ar mai fi formulat întrebarea. Tu ai obținut imediat un răspuns.

Se opri și își îndepărtă privirea de la ochii Beatricei spre bustul ei, aproape ca și cum i s-ar fi holbat la sâni.

— Am înțeles de la contele Tuttavilla că ai aranjat, de asemenea, o întâlnire privată cu Dogele. De ce?

„Nu știe", își zise în sinea ei. Tonul lui era prea sincer suspicios. Era încântată că el dădea impresia că se întreba dacă putea să aibă încredere pe de-a întregul în ea.

— Cred că Dogele a fost mai înțelegător față de interesele noastre decât au fost majoritatea membrilor din conducere. Am sperat că, chiar dacă Dogele nu era de acord cu toți colegii lui, întâlnirea ar putea să-i divizeze pe membri.

— Chiar așa.

Îi aruncă din nou o privire rapidă, vocea sunându-i ușurată de explicație.

— Beatrice, tu ești un diplomat în devenire foarte isteț. Însă întotdeauna am bănuit că ai un dar foarte special.

Zâmbetul lui era prea nesincer, ca și cum *el* era istețul și îi aranjase tot dialogul cu venețienii. Și totuși mai era ceva în afară de asta, poate că strălucirea dinților săi în contrast cu buzele sale întunecate, care-i stimulă bătaia din aripi distinctă din piept. O clipă și-l închipui ca pe un peștior înfocat din romanele de dragoste ale copilăriei sale, pregătindu-se să-și declare iubirea. Apoi își dădu seama că în Veneția până și fanteziile i se schimbaseră, că acum avea vise mai substanțiale pe care să le vâneze, jocuri mai complicate pe care să le joace. Toată viața ei așteptase dragostea. Acum va căuta să-și realizeze această dorință.

Călăreau smălțuiți de lumina punctată care se filtra prin umbra copacilor. Libelulele planau și se aruncau în

aerul sufocant. „Chiar nu știi", îi zise Beatrice în sinea ei soțului său. „Crezi că te joci cu mine până la sfârșit, însă eu dețin în piept secretul care te poate înălța sau coborî. Crezi că ești pe cale să mă seduci și nu-ți dai seama că eu te-am sedus deja."

*

— Acesta este primul volum al operelor lui Plinius pe care Messer Minuziano[1] are de gând să-l tipărească în întregime. Mi-a mai promis și pe Cicero și pe Tacitus.

Maurul îi oferi contelui Girolamo da Tuttavilla cartea legată în piele roșie din marochin.

Tuttavilla răsfoi reverențios paginile din pergament nou imaculat, textul tipărit fiind atât de întărit și de întunecat încât părea gravat. Maurul îl observa, în colțurile gurii ivindu-i-se o expresie de satisfacție.

— Cred că tiparnițele noastre sunt asemenea celor din Europa, spuse Maurul. V-ați dat seama că gramatica lui Lascari[2], pe care fratele meu l-a tocmit în anul în care a murit, a fost prima carte tipărită din Italia?

---

[1] Alessandro Minuziano (San Severo, 1450 – Milano, 1532), editor italian de excepție, remarcat de Ludovic Sforza, susținut la curtea Maurului (n.red.).

[2] Constantino Lascari, -s (Constantinopol, 1434 - Messina, 1501) – filolog și umanist bizantin. E cunoscut ca promotor al studiului limbii grecești în Italia. Lascari a scris în 1476 o Gramatică, intitulată *Erotemata*. A fost preceptorul fiicei lui Francesco Sforza, la Milano, unde începe redactarea gramaticii. A călătorit la Roma unde l-a întâlnit pe marele protector al eruditilor greci și umanist bizantin, cardinalul J. Bessarion. Gramatica sa a apărut grație tipografiei milaneze a lui Denys Paravicino, cu colaborarea lui Demetrius cretanul (Alde Manuce, celebru tipograf venețian, o reeditează în 1494) (n.red.).

Tuttavilla ridică privirea, smuls din reveria sa.

— Fratele vostru a fost un bărbat complex, nu-i așa? Ceea ce ați spus acum câteva luni despre clarobscur, contrastul dintre lumină și umbră, i se aplică cu siguranță și lui.

Gura relaxată a Maurului se crispă. Buza inferioară îi vibra ușor.

— Da.

Se opri o secundă.

— De ce bănuiești că soția mea a aranjat o întâlnire particulară cu Dogele, fără să informeze pe nimeni din delegația ambasadorilor?

Tuttavilla făcu un gest neînsemnat ridicând mâna.

— Părerea mea este că domnia ei e o tânără foarte bătăioasă, care a simțit că reprezentanții Republicii au scos tot ce-i mai bun din ea la interviu și a sperat, metaforic vorbind, să-și balanseze bâta de *palla* pentru încă o minge.

— Ea insistă că după ce s-a stabilit că Republica se opune proclamării unei apărări mutuale, a sperat că o întâlnire neanunțată cu Dogele ar fi putut să-i fie de folos hrănind suspiciunile printre reprezentanții conducători privind trăinicia propriei lor politici.

Tuttavilla dădu aprobator din cap.

— Așa mi-a spus și mie. Și într-adevăr s-ar putea să nu se fi înșelat. În conversațiile mele neoficiale din timpul banchetului de rămas-bun cu membrii Republicii am perceput o oarecare înmuiere a poziției lor.

— Deci crezi că interviul Beatricei cu Dogele a promovat interesele statului nostru.

— Cât se poate de adevărat. Așa cum v-am scris, s-a descurcat splendid pe parcursul misiunii noastre.

Este un orator minunat, cu o isteţime pătrunzătoare şi un şarm natural foarte impunător. Nu a existat un venețian cu care am vorbit care să uite să-i menționeze, cu toată sinceritatea, caracterul încântător, adăugă, cu satisfacție, Tuttavilla. Deși avem destule dovezi suficient de ample ale farmecelor Înălțimii Sale fără să le cerem venețienilor să le valideze.

Maurul privea abstract la jumătatea distanței dintre sine și Tutttavilla și aprobă gânditor din cap.

— Da, spuse el, ai absolută dreptate în legătură cu aceasta.

*

Beatrice asculta șoapta estompată a respirației lui alături de ea, singurul sunet pe care-l auzea. Pasiunea la care visase întotdeauna fusese o melodie interioară aleasă, o corală de îngeri erotici. Totul fusese tăcut, o poezie negrăită a atingerii. Degetele și buzele lui rătăciră pe deasupra ei cu răbdarea unui sculptor, remodelând-o și transformând-o, lustruindu-i pielea cu luminescența nopții. Nimic din experiențele lor sexuale anterioare n-o călăuzise să-și imagineze că adevărata lui pricepere, pe care mereu o considerase a fi un joc al amăgirii, era de fapt acest joc al simțurilor.

Încerca să reclădească evenimentele care o duseseră aici, să analizeze unde-și pierduse controlul, însă realiză că până și memoria i se schimbase în ultimele câteva ore, că întocmai cum bebelușul ei îi modificase modul de percepere, la fel procedase și această noapte. După ce l-a pus pe Ercole în pătuț, a cinat singură cu soțul ei în apartamentele lui. Și, la prima vedere, păreau atât de uniform potriviți, prin tachinările și insinuările

spirituale făcând de fapt glume pe seama ironiei seducției, după mai bine de doi ani de căsnicie și un copil. Era capabilă să vadă mai clar ceea ce-și dorea și putu chiar să recunoască elementul răzbunător al acestei dorințe. Pe Iș, bineînțeles, făcând din iubita sa Iș inamicul său de moarte. Să se răzbune de asemenea și pe el. Făcându-l să o dorească în acest fel, îi va smulge puterea pe care i-o luase de fiecare dată când o folosise ca pe o iapă de soi. Și poate că atunci el se va afla la mila puterii sale.

Primul sărut lung semănă cu o coregrafie a unei dorințe reciproce, un dans căruia îi cunoștea toți pașii. Însă apoi se pierdu, măturată atât de iute că abia avu timp să recunoască că, una peste alta, mai puțin în sensul propriu, fusese fecioară până în această noapte. Singura garanție care-i mai rămăsese era informația că în inima ei deținea un secret de care el avea mai multă nevoie decât ea. „Nu-i spune", stăruia pentru sine pe măsură ce se scufunda în propriile-i simțuri, „să nu-i spui niciodată." Însă, în cele din urmă, nu mai era sigură de ceea ce nu trebuia să-i spună niciodată.

El își răsuci trupul, iar lumina lunii strălucea peste carnea lui. Degetele lui i se plimbară ușurel peste coaste, un fulger stârnindu-i o stare vecină cu paralizia timp de o secundă. „Dumnezeule", se auzi rostind. Fiecare por era un nerv expus. Părul i se înfioră și simțea ca și cum îi plutea în jurul ei.

— Vreau să fac din nou dragoste cu tine, *amore*.

Dragoste. Cuvântul era un semnal de alarmă adânc în sufletul ei.

— Așteaptă, îi spuse, ridicându-se în șezut și apucându-i mâinile cu putere. Stai puțin.

Îl privi în ochii negri înfierbântați.

— Nu-mi spune asta. Nu-mi spune că mă iubești până când nu mă vei iubi mai mult decât ai iubit-o pe Cecilia. Nu-mi spune asta până când nu mă vei numi *anima mea,* propriul tău suflet, până când nu voi fi totul pentru tine, până când nu vei renunța la tot pentru mine. Nu poți spune că mă iubești până când nu vei merge în Infern ca Orfeu ca să mă aduci înapoi.

Îi înfășură mâinile strâns în ale lui.

— Nu-ți pot spune asta acum, murmură el. Nu-ți pot promite că voi fi vreodată în stare să-ți spun asta.

Ea îi sărută mâinile.

— Asta-i tot ce-ți cer. Adevărul. Nu-mi pasă dacă nu-l poți spune acum sau dacă vei putea vreodată să-l rostești. Îmi pasă doar dacă în această poveste respecți adevărul.

Îl privi în ochi ca să pecetluiască înțelegerea negrăită. Apoi se cuibări înapoi în așternuturile răcoroase din mătase și anticipă atingerea lui.

Extras dintr-o scrisoare a lui LEONARDO DA VINCI, inginer la curtea din Milano, adresată exploratorului și povestitorului internațional BENEDETTO DEI. Milano, 1 septembrie 1493

...Îți ofer această dare de seamă concisă, fără repercusiuni pentru o apreciere sau pentru o opinie aprofundată, căci vei înțelege cât de presați suntem să isprăvim, spre satisfacția noastră și a altora, strădaniile mai sus-amintite:

Ni s-a dat de veste aici că mărețul împărat german Frederic a murit pe 19 august. Va fi succedat de fiul său Maximilian, arhiduce de Austria. Mare bucurie aici – căci pe 10 iulie sora ducelui de Milano s-a căsătorit cu Maximilian. Nunta va avea loc prin mandatar în Domul

nostru în noiembrie, iar mireasa va fi trimisă ulterior în Germania.

Veștile despre pomenita logodnă au provocat o mare ușurare printre gentilomii mai precauți ai Franței, care nu pot nici să finanțeze și nici nu doresc să sancționeze aventura regelui lor, însă acum își permit să-l constrângă să se lase păgubaș.

Ducele de Bari se preocupă cu ardoare de femeia cu care e căsătorit de aproape trei ani de zile. Întotdeauna în apartamentele ei are privirea unui bărbat recent căsătorit cu o soție mult mai tânără.

Ducesa de Bari a devenit noua muză în Milano, proiectele sub egida ei, prea multe și variate, pentru a fi menționate – de aici pripeala cu care scriem. Poeții proclamă Milano drept noua Atenă.

Ducele și ducesa de Milano nu au fost văzuți deloc – se zice că ea este grea.

Zvonuri că ducele de Bari va fi învestit drept duce de Milano când noul împărat german se va căsători cu mireasa lui milaneză. Dacă e așa, de ce o fac împărătească pe sora actualului duce?

Asistentul meu, flăcăul Salai[1], m-a furat din nou...

[1] *Salai* – înseamnă, în traducere „micuțul diavol" Salai era asistentul lui Leonardo da Vinci, pe numele său adevărat – Giacomo, un băiat din clasa de jos a societății. Va rămâne toată viața cu maestrul său (n.red.).

CAPITOLUL 35

Ferrara, 11 octombrie 1493

Copiii ei se aflau în camera alăturată și nu putea să deschidă ușa să ajungă la ei. Din curte răzbăteau țipete, la fel de estompate ca și cum proveneau dintr-o criptă. Se întoarse și zise:

— Nu am terminat.

Lumina albă precum zăpada bătută de soare o conduse către altă încăpere. Când a intrat nu a putut să recunoască de la început chipul femeii. Acesta era scăldat în lumină. Femeia era îmbrăcată în brocart alb strălucitor și stătea într-un jilț din satin alb.

— Mamă?

Era mama ei, iar bucuria și furia erau năucitoare, de parcă s-ar fi ivit din bezna absolută în cea mai intensă lumină solară.

— Mama, trăiești!

Se întinse și atinse fața mamei sale.

— Oh, Mama.

Apoi se întoarse și se uită înapoi.

— Mama, nu pot să stau aici. Nu am terminat. Am așa de multe de făcut.

Mama o trase înapoi și avea din nou zece ani, anul în care mama ei decedase. Își odihni capul pe coapsa diafană a mamei sale.

— Eleonora, *mia fanciulla*[1], rosti mama ei, mângâindu-i părul, lipindu-se ca voalul din borangic de mâinile sale strălucitoare. Uită-te la mine, *fanciulla.*

Eleonora se uită în ochii mamei ei și își dădu seama că Mama știa totul.

— Mama, de ce Tata mi-a făcut rău după ce ai plecat?

Mama șâșâi să o liniștească, iar furia îi reveni.

— Lasă-mă să plec. Nu am terminat, Mama.

— Noi nu isprăvim niciodată, îi spuse mama ei. Asta-i tragedia vieții. Dar de asta viețile noastre nu se sfârșesc niciodată. Le-ai lăsat lor visele tale?

Brusc se zbătu furioasă, panica apăsându-i ca o greutate uriașă pe piept. Ei se aflau în pericol. Nu le spusese

— Da, le-ai lăsat lor. Le-ai lăsat lor visul tău! Ăsta-i singurul lucru fundamental pe care-l poți lăsa în urma ta, o creatură din eter, care deschide brațele ca să-ți conducă copiii spre propriile lor vise.

Acum greutatea dispăruse și propriile-i cuvinte erau din lumină albă.

— Mama, să nu mă mai părăsești niciodată.

Mama o cuprinse în brațe.

---

[1] *It.* Fetița mea (n.trad.).

*

Milano, 11 octombrie 1493

Cum grauri ia și-al toamnei vânt cu el
Pe mii de-aripi mulțimea lor sbătută,
Pe-acești mișei, cumplitul vânt astfel
Și-n jos și-n sus, și-aici și-acolo-i mută,
Și nu mai pot să spere-n veci încai
Nu stare-n loc, ci cazna mai scăzută![1]

Ser Antonio Grifo, cel mai de seamă cărturar al lui Dante din Milano, se opri din citit și ridică ochii din carte să vadă dacă ducele și ducesa de Bari doreau să comenteze.

— Acestea sunt sufletele celor care au păcătuit cu trupul, spuse Beatrice aruncând o ocheadă vicleană soțului ei.

Maurul se așezase lângă ea pe bancheta cu arcuri din fața scaunului lui Ser Antonio.

— Cât au fost în viață și-au abandonat voința poftei și astfel sunt condamnați să fie purtați ca frunza-n vânt la fel de rapid precum păsările în viforniță. Prin acest procedeu stilistic poetul subliniază că, atunci când în această viață alegem să ne abandonăm voința, așa în următoarea nu vom mai avea nici voință și nici alternativă.

— Sau poate, spuse Maurul sec, îndrăgostiții sunt măturați de viforniță poftei lor trupești și sunt condamnați etern să-și repete păcatul.

---

[1] Dante, *Divina Comedie, Infernul*, Cântul V, p.74-75, v.40-45, ed. cit. (n.red.).

Beatrice izbucni într-un râs strident, iar Ser Antonio își coborî privirea ca să-și ascundă amuzamentul.

— Continuă, Ser Antonio, zise nostim Beatrice. Îi vom întreba pe Francesca da Rimini și pe iubitul ei dacă interpretarea soțului meu este corectă.

Ser Antonio începu din nou să citească. Vocea lui antrenată conferea imaginilor vii ale lui Dante un realism chinuitor. Viforul negru al sufletelor chinuite aproape că îți dădea impresia că se tânguia afară, la fereastra dormitorului Beatricei. În povestire, la două dintre sufletele aruncate de furtună li se permisese să facă o pauză în zborul lor etern și să se identifice cu poetul. Acestea erau Francesca da Rimini[1] și fratele soțului ei, Paolo, amândoi uciși de soțul gelos, fiind acum inseparabili în suferința lor veșnică. Vocea lui Ser Antonio se preschimbă în vocea frumoasă și cadențată a unui tenor dând glas lamentărilor Francescăi:

Amor, ce-a-sa iubire-o vrea iubită,
Plăceri de el nestins în mine-a pus,
Că sunt de el cum vezi și-acum robită.
Amor spre-o moarte pe amândoi ne-a dus...''[2]

— Vezi, încă se mai îmbrățișau, spuse Maurul. Și, cu siguranță, cu toată viforniță și învârtelile prin aer, sunt capabili să diversifice această îmbrățișare și să se bucure de variate *invenzione*.

---

[1] Este vorba de Francesca, fiica lui Guido Novello da Polenta. A fost căsătorită cu Gianciotto (Ion cel Șchiop) Malatesta, senior al orașului Rimini. Ea însă l-a iubit pe cumnatul său, Paolo Malatesta, supranumit Il Bello (Frumosul). Prinși împreună, cei doi îndrăgostiți au fost omorâți de către Gianciotto (n.red.).

[2] Dante, *Infernul*, ed.cit., v.103-106, p.78-79 (n.red.).

Beatrice roși și râse, gândindu-se la propriile *invenzione* amoroase ale soțului ei.

— Citește mai departe, Ser Antonio, spuse ea. Soțul meu va vedea în curând că situația în care se află îndrăgostiții nu e deloc plăcută.

Ser Antonio abordă iarăși vocea Francescăi. Aceasta răspunse cerinței lui Dante de a povesti cum a ajuns în acest loc cu un prolog ce-ți străpungea inima: *Nimic nu doare-atât de rău/ decât de-un timp ferice-a-ți fi aminte / în timp de-amar, și-o știe domnul tău...*[1]

Beatrice aprobă elegant din cap, iar Ser Antonio merse mai departe ca să termine istorisirea. Amuzându-se ca niște naivi cu o poveste de iubire franțuzească bazată pe legenda regelui Arthur, Francesca și Paolo ajunseseră la pasajul în care Lancelot[2] o sărută pe Ginevra. Din instinct făcură și ei schimb de săruturi, iar apoi Francesca[3] își aminti cu aluzie grăitoare că *și-aici am pus cetirii pe astăzi fine.*[4] Ser Antonio încheie sumbru cântul cu vocea de narator a lui Dante: *Și-n timp ce unul povestea, văzui/ plângând pe-al doilea-ncât de-nduioșare/ păream c-aș fi murit, și-apoi căzui/ cum cade-un corp ce viață-ntrânsul n-are*[5].

Ochii Beatricei scânteiau, iar Maurul o apucă de mână.

---

[1] Dante, *Infernul*, ed.cit., v.121-123, p.80 (n.red.).

[2] Citeau, din romanul lui Lanciloto del Logo, povestea în care cavalerul Mesei Rotunde, Lancelot, s-a îndrăgostit de regina Ginevra, soția regelui Arthur (n.red.).

[3] Istoricul literar De Sanctis avea s-o numească „prima femeie modernă a lumii" (n.red.).

[4] Dante, *Infernul*, ed.cit., v.138, p.81 (n.red.).

[5] *Ibidem*, v.139-142, p.81 (n.red.).

— Nici noi nu mai citim astăzi, zise el. *Mille grazie,* Ser Antonio. Când ne citești, simt că sunt brat la brat cu Dante și Virgiliu, lovind tăciunii din părul nostru.

Când Ser Antonio părăsi încăperea, Maurul trase în sus pulpana grea din damasc a Beatricei și își puse mâna pe coapsa ei.

— Ne prefacem că tu ești Francesca da Rimini?

— Atunci tu va trebui să pretinzi că nu ești soțul meu.

Maurul o luă pe sus și o duse în pat. O basculă neceremonios, însă apoi se întinse lângă ea și o mângâie tandru îndepărtându-i hainele. Făcură dragoste după o orchestrație complexă de pasiune și de exercițiu, abandonați și, în același timp, cu o deliberare aleasă. Însă fiecare răgaz era urmat de o energie și mai fervență, respirațiile devenindu-le gâfâitoare și frenetice.

— Nu! Oprește-te!

Maurul se îndepărtă numaidecât.

— Te-am rănit? Cum...?

Beatrice zăcea pe spate și își strânse brațele în jurul toracelui.

— Nu știu... Nu. Nu ai... nu ești tu de vină. Am simțit înăuntru, dar nu ai fost tu. O clipă de o răceală așa... Nu am mai simțit niciodată așa ceva.

— Trebuie să-ți amintesc că în calitate de soț și soție nu comitem un păcat trupesc, zise Maurul cu inima ușoară. Însă poate că ar trebui să ne restrângem lecturile de seară la *Paradisul* lui Dante.

Ea zâmbi slab.

— Simt încă răceala.

El trase plapuma din fulgi peste ei, iar Beatrice adormi în brațele lui.

Extras dintr-o epistolă a lui ERCOLE D'ESTE, duce de Ferrara, către BEATRICE D'ESTE DA SFORZA, ducesă de Bari. Ferrara, 12 octombrie 1493

Scumpa mea fiică,

...fiind informat de către preailustra doamnă Mama ta că boala ei a slăbit-o și mai tare, m-am întors de la Belriguardo în noaptea de 8 octombrie ca să descopăr că suferința sa gastrică s-a întins acum și la plămâni, provocându-i o pleurezie și o tuse extrem de supărătoare... În seara de 11 octombrie Domnul Nostru și-a somat gazda sa angelică ca să o conducă pe preailustra doamnă Mama ta la Scaunul Său Ceresc. Nu ne putem consola decât știind că, la Judecata de Apoi, Dumnezeul Nostru o va răsplăti pe preaiubita ta mamă cu recompensele pe care, cu cea mai mare siguranță, virtuțile sale exemplare i le-au câștigat... Ultimele sale cuvinte au fost pentru voi, copii... Știu că aceste vești, neașteptate cum sunt, vă vor provoca cea mai ticăloasă suferință, însă mama ta ar fi fost fără nicio îndoială de aceeași părere cu dorința mea de a-ți stăpâni, cu demnitate și cu autoritate, emoțiile ce vor face cinste atât numelui Este, cât și memoriei binecuvântate a preaiubitei tale Mame...

Scrisoarea ISABELEI D'ARAGON DA SFORZA, ducesă de Milano, adresată BEATRICEI D'ESTE DA SFORZA, ducesă de Bari. Pavia, 17 octombrie 1493

Preailustra Voastră Înălțime,

Am primit aici veștile despre moartea timpurie și nemeritată a Madamei, mama domniei voastre, preailustra doamnă mătușa mea. Poate că vă va consola prea puțin

să știți că am iubit-o mai mult decât pe propria mea mamă, însă a fost o femeie de o forță, de o virtute și de o compasiune ieșite din comun, iar Italia nu a scutit-o de acest capriciu îngrozitor care ne-a luat-o de lângă noi. Știu că mâhnirea mea nu poate fi decât cea mai neînsemnată parte din durerea pe care o simțiți și mă rog ca mâinile vindecătoare ale Timpului să vă găsească curând ca să vă liniștească și să vă întărvenească.

Isabela d'Aragon da Sforza, ducesă de Milano, *manu propria*

*

Milano, 25 octombrie 1493

— *Carissima,* șopti Maurul. Nu văd nimic, *carissima.*

După o clipă încăperea se concretiză în lumina unei singure lumânări, o halucinație șovăitoare de lumină și de umbră care alerga prin întuneric. Zidurile ca și ferestrele erau drapate cu satin negru și de indigo. Patul imens al Beatricei semăna cu un catafalc; era acoperit cu o cuvertură neagră, iar cele patru coloane și baldachinul înfășurate în crep negru. Figura nemișcată lungită pe pat era costumată din cap până-n picioare în negru.

Maurul se așează lângă soția lui.

— *Carissima,* trebuie să ieși de aici. Vino măcar pentru un sfert de oră. O să urcăm în galerie și o să privim apusul de soare.

Nu putea să-i dezmierde părul căci era pliat sub boneta din mătase neagră, așa că-i mângâie obrazul înghețat, uscat.

— Of, *carissima,* trebuie să ieși de aici. Trebuie să mănânci.

— Am mâncat.

Vocea Beatricei sună ca a unei *vechhia* pe patul de moarte.

— Lasă-mă să trag draperiile. A mai rămas încă o oră de lumină.

Beatrice clătină vlăguită din cap.

— Foarte bine, *carissima,* însă trebuie să vorbești cu mine. Trebuie să-i permiți și altcuiva în afară de fiul tău să te consoleze. Micuțul Ercole te iubește, însă nu-ți poate înțelege mâhnirea.

Beatrice se întoarse pe-o parte, cu spatele la lumânărica de pe masa de lângă patul ei. Nu scoase un cuvânt vreme îndelungată. În cele din urmă ridică privirea spre soțul ei, lumânarea reflectându-se la coada ochilor săi.

— I-am spus că n-o iubesc. Acesta a fost ultimul lucru pe care i l-am spus. În ultima noastră noapte în Veneția. Nu am mai vorbit cu ea tot restul călătoriei.

Maurul se întinse alături de ea și o strânse cu putere în brațe.

— Of, *fanciulla,* nu am știut asta. Of, *carissima,* acum înțeleg.

— Nu poți. Nimeni nu poate.

Maurul se ridică în șezut la marginea patului, cu spatele la ea, cu capul și cu umerii prăbușiți. Își apăsă palmele pe frunte.

— Poate că pot.

Vocea lui era atât de stranie încât Beatrice se întoarse spre el.

— Nu ți-am povestit niciodată cum a murit mama. Nu am recunoscut asta față de nimeni. Mama mea. Știi că i-am scris o dată pe săptămână de când aveam cinci ani și până când... În latină. Fie că eram acasă cu ea sau

departe. În fiecare noapte, până când am împlinit doisprezece ani, venea în apartamentele mele și îmi alegea hainele cu care să mă îmbrac a doua zi. Când fantazam că era prea mult să facă asta pentru un tânăr ca mine, discuta simplu cu mine în fiecare seară. Politică. Literatură. Chiar și despre femei. A fost prietenul cel mai veritabil pe care l-am avut vreodată. Nu a spus niciodată nimic despre amantele tatălui meu, și erau multe, căci nu voia ca noi să-l desconsiderăm. El a murit în brațele altei femei și tot s-a dojenit singură la catafalcul său că nu a fost o soție mai supusă. A trebuit să o forțăm să-i îngroape trupul. Bianca Maria Visconti da Sforza[1].

Maurul își clătină capul uimit, rostindu-i numele ca și cum ar fi invocat-o pe Sfânta Fecioară[2].

— Mama a fost prima care și-a dat seama ce monstru devenise fratele meu. A încercat să discute rațional cu el, să-l salveze. Fratele meu a început cu lucruri mărunte: oprind plățile regulate ale gospodăriei mamei, obligând-o să locuiască în camere mai mici, vânzându-i bijuteriile și cărțile. Apoi a acuzat-o de infidelitate față de tatăl meu, de crime și mai rele. Niciuna dintre ele

[1] Bianca Maria Visconti (1425-1468), Ducesă de Milano între anii 1450-1468. În 1430, la șase ani, a fost promisă lui Francesco I Sforza, cu 24 de ani mai în vârstă. În 1441 s-au căsătorit în Catedrala San Sigismondo din Cremona. A avut 8 copii, 6 băieți și 2 fete. Printre descendenții remarcabili ai ducesei Bianca Maria Visconti se remarcă: Caterina Sforza, Maria de Medici, regele Ludovic al XIV-lea al Franței (Regele-Soare), regele Carol al II-lea al Marii Britanii și Diana, Prințesa de Wales (n.red.).

[2] A fost reprezentată ca Sfânta Fecioară Maria cu Fiul Ei Hristos, într-un tablou al Renașterii italiene. Aici îl purta în brațe pe primul născut, Galeazzo Maria Sforza (1444-1476) (n.red.).

adevărate, bineînțeles, însă minciunile o dureau mai strașnic decât orice adevăr. El cunoștea slăbiciunea tuturor. De asta excela în tortură. Până la urmă a exilat-o într-o căsuță la Cremona. Departe de toți cei care o iubeau, cu o singură servitoare, o străină. O săptămână mai târziu a murit. Niciunul nu eram acolo. Fratele meu nu ne-a permis. Doctorii nu au depistat nicio cauză a decesului. La vremea aceea, mi-am zis că a murit de supărare. Și totuși era o femeie cu o așa putere și cu o asemenea credință încât nu putea fi posibil.

Brațul drept al Maurului tremura violent. Nu a vorbit până când acesta nu s-a oprit un moment mai târziu.

— Mai târziu, am... descoperit ce o omorâse. Cum... a...

Obrazul Maurului se zbătea sălbatic.

Când reuși să vorbească din nou, vocea îi dârdâia.

— Nu i-am spus niciodată fratelui meu niciun cuvânt despre ceea ce îi făcuse mamei. În ziua în care am îngropat-o l-am întâmpinat strângându-l la piept și sărutându-l. A ucis-o la fel de sigur cum i-ar fi pus otravă în cană. Și eu nu am zis nimic. Mi-am înăbușit mâhnirea și onoarea și nu am spus nimic. Până când, în cele din urmă, m-a surghiunit – nu-mi îngăduiam să iubesc vreo femeie pentru că mă temeam...

Brațul îi sălta din nou.

— Mă temeam... de ceea ce i-ar fi putut face.

Slobozi un râs hidos, grohăitor.

— Singura femeie cu care făceam dragoste pe vremea aceea era amanta fratelui meu. Ne forțase dintr-un motiv bolnăvicios al său... Ne privea. Numai după ce a murit am putut recunoaște că îi permisesem să o pângărească și să o distrugă pe singura femeie pe care o

iubisem. Pe mama. Numai când a dispărut frica de el am cunoscut rușinea.

Stătu nemișcat vreme îndelungată și apoi se întoarse cu fața spre Beatrice.

— Oricât de vinovată te-ai simți, oricât ai crede că ai chinuit sufletul mamei tale și oricât de dureroasă ar fi rana aceasta pentru propriul tău suflet, nu vei putea cunoaște mustrările de cuget care mă bântuie și după douăzeci și cinci de ani.

Beatrice se ridică din pat și smulse draperiile din satin de la geamurile mari și ovale. Lumina explodă în încăpere. Stătea acolo în picioare în negru, iluminată brusc, ținând strâns draperiile.

— Nu înțelegi nimic!

Țipătul ei era asurzitor.

— Nimeni nu înțelege nimic! Tot o urăsc! O urăsc mai mult decât am urât-o vreodată!

Acum Maurul o avea în brațele lui, însă ea se lupta sălbatic.

— O urăsc, o urăsc, o urăsc!

Înțepeni într-un ultim acces de furie paroxistică, cu gura larg deschisă prin care nu ieși nimic. Apoi suspină icnind și gemând din piept și se smucea convulsiv. Se cutremură iarăși și începu să hohotească isteric. Maurul o îmbrățișase și o legăna.

Un gând se răsucea prin durerea Beatricei precum un suflet țipător prins în viforița din Iad a celor damnați: „Nu avea dreptul să mă părăsească. Mama nu avea dreptul să mă părăsească din nou."

CAPITOLUL 36

Milano, 30 noiembrie 1493

Bona de Savoia, ducesa-mamă de Milano, îi cârpi o palmă peste mâinile celei mai respectabile doamne de onoare a fiicei sale. Degetele sale noduroase ciuguleau precum păsările, iar Bona se ocupă personal să potrivească egreta bătută cu perle și cu diamante care încorona cascada de păr bălai a miresei.

— Uite așa! Întocmai, zise ducesa Bona ciripind.

Zâmbi, dinții săi cariați păreau trași prin cretă neagră contrastând cu stratul de un alb puternic al pojghiței de ceruză de pe chipul său oval[1].

— Totul trebuie să fie perfect pentru PreaLuminăția Sa, Împărăteasa Sfântului Imperiu Roman.

Bianca Maria Sforza, care în câteva ore va schimba efectiv egreta cu coroana împărătesei Sfântului Imperiu

[1] În Italia și în Spania, abuzul de farduri era cunoscut, femeile, pe un *fond de teint* (în spaniolă numit *solimán* – ceruză, alb de plumb), își aplicau o adevărată pictură: nu numai pe față, ci și pe umeri, pe gât, pe urechi (n.red.).

Roman, stătea în picioare neclintită, cu ochii săi negri sublimi și larg deschiși și visători. Ținuta sa înaltă și elegantă purta cu grație o rochie din satin de culoare purpuriu imperial, presărată din belșug cu pietre prețioase și brodată peste tot cu vulturul imperial cu fir gros din aur. Mânecile sale enorme ca niște aripi atingeau pământul, iar trena era de trei ori mai lungă pe cât era ea de înaltă. Semăna cu o pasăre mitică splendidă, care tocmai stătea să fie sacrificată pe altarul înalt al diplomației transalpine.

— Nimeni nu a mai văzut niciodată așa ceva, ciripea, în continuare, Bona nimănui în particular, deși era înconjurată de o duzină de doamne de companie.

Nu există stat să nu-și fi trimis un ambasador, inclusiv Rusia, și nu există o casă din oraș care să nu fi fost decorată special pentru această ocazie. Marchesino Stanga mă înștiințează că trusoul PreaLuminăției Sale este evaluat la două sute de mii de ducați și va fi gloria întregii Europe. Îl vom etala aici, în castel, înainte ca împărăteasa să plece și, bineînțeles, va fi din nou despachetat când va sosi la Innsbruck. Atunci germanii vor avea cunoștință de calitatea doamnei pe care Domnul le-a dat-o drept împărătească.

— Și nu uita, te rog, ducesă-mamă, că soțul Biancăi Maria va fi în curând cel mai bine înzestrat bărbat din Europa.

Isabela dădu la o parte doamnele de companie care se îngrămădiseră în jurul viitoarei împărătese.

— Va deține astfel frumusețea și virginitatea Biancăi Maria noastre, coroana tatălui său, prietenia regelui Franței și vistieria Maurului. S-a ridicat din nimic prin generozitatea zeiței Fortuna și a dușmanilor tatălui meu.

Bona se întoarse spre nora sa ca o bufniță cu fața albă care-și apără cuibul.

— Cui îi pasă de nerușinații tăi din Neapole? Sunt niște nimicuri. Tu ești un nimic. *Niente.*

Cicatricea neagră a zâmbetului său se ivi din nou.

— *Niente, niente, niente,* interpretând o melodioară zglobie.

— Până și tu vei avea istețimea de a-ți păsa când îți voi povesti ce am auzit.

Isabela îi aruncă o privire fugară Biancăi Maria, ai cărei ochi ficși începură să hoinărească ușurel, însă altfel părea că discordia totuși nu o tulbura.

— Vino cu mine în *guardaroba.*

Ducesa Bona o însoți pe Isabela în *guardaroba* învecinată cu o serie de „ha-uri" croncănitoare, ca și cum foarte curând ar fi dat în vileag lumii întregi nebunia nurorii sale.

Cele două femei se înfruntau în spațiul îngust care mai rămăsese între sulurile de covoare persane și mormanele de pânzeturi fine, o parte din tezaurul pe care Bianca Maria îl va duce în noua ei locuință. Trei oglinzi cu rame aurite, făcând și ele parte din trusou, se sprijineau pe o grămadă de șei din piele, ornamentate în relief și poleite cu aur, ca și valtrapuri din aur. Oglinzile reflectau imaginile multiplicate ale Bonăi și ale Isabelei, prima în rochia ei de văduvă din mătase neagră, ultima într-o *camora* de culoare roșu ducal aprins. Profilul Isabelei lăsa limpede să se întrevadă sarcina avansată, deși era remarcabil de subțire pentru o femeie în luna a șaptea.

— Îmi vine greu să cred că nu ai auzit, sau dacă ai auzit că ești așa de nepăsătoare, zise Isabela.

Bona clipi de câteva ori.

— Toți ambasadorii prezenți sunt convinși că până la urmă Maurul se va folosi de această ocazie ca să-l oblige pe împărat să-l învestească duce de Milano. Străzile sunt aglomerate cu atâția bârfitori că ai putea să mergi de aici până la Dom și să nu atingi nici măcar o dată caldarâmul. Cu siguranță că doar nu crezi că Maurul îi plătește împăratului patru sute de mii de ducați doar ca să-ți vadă fiica făcând o căsătorie bună.

Bona zâmbi uneia dintre imaginile sale reflectate.

— *Sciocce, sciocce, sciocce.* Toți, tâmpiților. Până și Maurul s-a făcut singur de râs. A făcut-o pe fiică-mea împărătească. Crede că soțul Biancăi Maria îi va permite să fure tronul lui Gian? Niciodată, niciodată, niciodată. Numai o *uccelliaccia* ca tine ar putea să creadă că-i posibil așa ceva.

— Va fi posibil deoarece francezii și Maurul doresc asta. Pentru că vor război în Italia.

— Nepotul meu, regele Carol, mi-a jurat deja că nu-i va da voie niciodată Maurului să devină duce de Milano.

Bona se răsuci spre una dintre oglinzi și-și înfoie buclele vopsite castaniu care-i încadrau gâtul gros, ca un sac[1].

— Nu înțelegi deloc, nu-i așa, *uccelliaccia*? Eu sunt cea mai importantă femeie din Europa. Nimeni de pe planetă, inclusiv sultanul otomanilor, nu ar îndrăzni să

[1] Vopsirea părului era o manie generală în Italia astfel încât femeile își schimbau culoarea părului pentru a o potrivi cu cea a rochiei îmbrăcate în acea zi. Bărbații își vopseau nu numai părul, ci și barba (n.red.).

riște să mă ofenseze. Nepotul meu e regele Franței, fiul meu e ducele de Milano, iar fiica mea este împărăteasa Germaniei...

— Fiul tău nu va mai fi mult timp duce de Milano dacă-i permiți Maurului să facă schimb cu fiica ta pe titlul fiului tău. Iar regele Franței o să-i dea voie Maurului să se facă rege al Paradisului, chiar și numai dacă-i va finanța o campanie împotriva Neapolelui. Și după ce francezii vor fi cucerit Neapole, drăguțul tău nepot se va întoarce și va înhăța Milano *și* Germania și te va părăsi într-un pat gol exact ca pe o hoașcă!

Bona se răsuci brusc pe călcâie.

— Singura amenințare pentru fiul meu este *puttana* care doarme în patul lui și în al fiecărui bărbat care o satisface. Dacă te gândești cumva să protestezi astăzi, te avertizez că voi convoca personal autoritatea Franței și a Germaniei să-i distrugă pe bunicul și pe tatăl tău. Și când Neapole va fi terminat, te voi trimite la o mânăstire, unde preoții împuțiți și păduchii lor îți vor satisface poftele dezmățate.

Isabela își împinse fața atât de aproape de cea a soacrei sale încât îi putea simți duhoarea dinților intrați în putrefacție.

— Când tata va intra în Milano, te voi duce în turnul castelului, te voi așeza în țeapă și te voi lăsa să te învârtești acolo sus precum o giruetă.

Bona surâse prostește, apoi izbucni în lacrimi la fel de brusc și de inexplicabil ca un bebeluș.

Fața Isabelei se încovoiase amuzată. Stătea în picioare nemișcată, privind lacrimile rostogolindu-se pe masca soacrei sale, pictată cu plumb alb. După un moment ridică mâna și o întinse lent după umărul Bonei.

Însă când aproape că o atinsese, dădu drumul mâinii să cadă și părăsi *guardaroba* într-un foșnet de mătase.

*

Dangătele colective ale clopotelor de pretutindeni din oraș anunțau ora zece dimineața. Caleașca triumfală ce o va purta pe mireasă până la Dom aștepta la piciorul podului basculant care făcea legătura dintre curtea ducală și Piazza d'Armi, imensa curte exterioară a castelului Porta di Giovia.

Beatrice își urmă pe scări în jos doamnele de companie până în dreapta podului. Se minună la vederea caleștii – un tron portabil enorm, drapat în mătase, smălțat și poleit cu aur, tras de patru cai albi ca neaua, după care își căută soțul printre cavaleri. Acesta stătea lângă Gian, zâmbind și gesticulând, în mod limpede împărtind o glumă cu nepotul său. Simți o încântătoare senzație de bucurie la cât de chipeș arăta soțul ei, însă nu se opri să-i întâlnească privirea. O aștepta pe ducesa de Milano.

De nouă luni de zile nici măcar nu dăduse ochii cu verișoara ei. Într-un fel, parcă trecuse o eternitate de când Iș fugise călare în acea zi de la Vigevano, dar alteori avea impresia că parcă ieri se îmbrățișaseră în labirint, patru inimi bătând la unison. Patru inimi. Dacă copilul lui Iș ar fi fost băiat și al ei fată, poate că perfecta iubire simetrică ar mai fi dăinuit încă. Însă iubirea nu era grilajul unui arhitect. Iubirea era copilul ei. Fiul ei. Și soțul ei. Până acum nu îndrăznise să-i spună, dar era adevărat.

Însă chiar dacă iubirea ei pentru Iș era moartă, trebuia să recunoască că nu putea să trăiască cu ideea că Iș era inamica ei. Poate – nu, după câte s-ar părea – scrisoarea lui Iș adresată tatălui ei fusese un gest impulsiv, mai

târziu regretat, ce va fi ascuns așa cum Beatrice păstra secretă capitularea Serenisimei Republici privind învestirea soțului ei. În cealaltă scrisoare, condoleanțele lui Iș pentru moartea Mamei, aceasta era adevărata Iș. Poate că Iș era mult mai viciată decât și-ar fi putut imagina Beatrice când o iubise, însă Iș era încă esențialmente bună. Probabil că Iș chiar își acceptase fetița și o iubea la fel de mult cât își iubea ea băiatul, poate chiar mai mult...

O străfulgerare de rochie din tafta bej cu argintiu apăru în vârful treptelor ce coborau de la cel de-al doilea etaj al apartamentelor ducale. Palierul acoperit tăinuia și acum chipurile femeilor. Bătăile inimii Beatricei începură să se accelereze brusc, surprinzător. Pe măsură ce femeile coborau treptele, fețele strălucitor machiate începură să iasă la iveală, cu buzele ca sângele pe fundalul ceruzei albe. Apoi tivul unei pulpane de un purpuriu ducal, un abdomen umflat și la urmă Iș. Iș, pe care o iubise cândva, uimitor de frumoasă chiar și însărcinată, cu bărbia la fel de ușor încreștită, cu ochii verzi taciturni, oarecum orientali. Ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic niciodată. Însă Isabela privi drept înainte și dispăru iute în spatele caleștii triumfale.

Agitația de la ieșirea aripii opuse a apartamentelor ducale anunță revărsarea plicticoasă a escortei miresei, două sute de curteni în tunici lungi din brocart argintiu și auriu. În cele din urmă își făcu apariția Bianca Maria. Trei nobili în armuri de ceremonie pășeau în urma ei, doi dintre ei ținându-i mânecile enorme, iar al treilea cărându-i trena. Cu spatele ușor curbat într-un arc elegant, cu capul absolut nemișcat, Bianca Maria mergea ca o statuie pe roate, postura sa rămânând impecabilă chiar și când coborî treptele înguste spre tronul său portabil.

Beatrice se pregăti să-și ocupe locul în stânga frumoasei Bianca Maria. Ducesa de Milano va ocupa locul din dreapta. Își ridică poalele rochiei și se concentră la trepte. Caleașca se cam balansa. În ciuda opulenței sale, nu era decât o scoică din lemn și din material. Ajunse până în vârf și se așeză cu grijă pe locul său căptușit. Apoi privi în dreapta. Vederea îi era complet blocată de brațul înalt și spiralat al tronului Biancăi Maria. Nici măcar nu o va putea vedea pe Iș până când vor ajunge la Dom.

— Toto.

Beatrice ridică privirea. Viitoarea împărătească încerca pe furiș să caute în jos fără să-și miște capul, rotindu-și ochii cu o determinare comică.

— Toto, șopti Bianca Maria imperios, mama o să mă lase să iau o maimuță cu mine în Germania. Ajută-mă să mă gândesc la un nume înainte să ajungem la Dom.

Procesiunea de nuntă era atât de lungă, încât capul său trecu pe sub uriașul turn principal din capătul îndepărtat al Piazza d'Armi înainte ca partea din spate să fi părăsit curtea ducală. După ce plecă din castel, șarpele vast și splendid se târî pe sub o marchiză din prelată roșu-alb-albastră, sprijinită pe șiruri de coloane albe din lemn, încununate cu iederă și întinzându-se pe tot drumul de la poarta castelului până pe treptele Domului, continuând pe Via degli Armorai aproape toată lungimea ei. Mulțimi uriașe, nu numai armurieri, ci și comercianți, negustori ca și lucrători, stăteau în picioare pe verandele prăvăliilor și ale fabricilor și aclamau ultima cucerire a cetății Milano prin intermediul unui mariaj.

În interiorul Domului draperii enorme acopereau zidurile, strălucirea luminii lumânărilor pe brocart alterna cu lumina soarelui, cu policromia transparentă a geamurilor

cu vitralii impunătoare. Altarul înalt era înțesat cu vase din argint, cu candelabre, cu icoane cu rame din aur, cu relicvarii, cu cădelnițe cu nestemate și mii de lumânări din ceară. În mijlocul bisericii, sub domul neterminat, trona un arc de triumf în stil roman imens, încoronat cu statuia ecvestră colosală din gips, înaltă cât trei caturi, a lui Francesco Sforza, realizată de maestrul Leonardo, ce avea de gând să fie minunea lumii când va fi, în cele din urmă, turnată în bronz. Mirosul de parfum și de tămâie era atât de puternic că la început îți venea greu să respiri. Muzica corului, a goarnelor, a flautelor și a orgii aluneca răsunătoare prin această atmosferă înmiresmată.

Serviciul divin se desfășura cu splendoarea magistrală a unui vis. După ce cântările liturghiei se isprăviră, începu ceremonia de cununie și încoronarea. Beatrice își juca rolul cu respectul unui spectator, însoțind-o pe Bianca Maria spre altarul înalt împreună cu soțul ei, cu ducele și ducesa de Milano, cu ambasadorii germani și cu mandatarul împăratului, episcopul de Brixen, o eminență zveltă realmente epuizată de veșmintele și coroana sa episcopală în formă de dom. Isabela nici măcar nu-i aruncă o privire Beatricei. Dădea impresia că e la fel de absorbită ca și Bianca Maria.

În cele din urmă episcopul de Brixen apucă coroana imperială, două arce din aur încrucișate, ferecată cu rubine, cu perle și cu diamante, cu o sferă și cu o cruce în creștet. Așează cu grijă coroana pe capul superb și neclintit al Biancăi Maria. În acest moment clopotele și goarnele răsunară înăuntrul bisericii, urmate de salvele masive de tun trase în aer liber.

Salvele de tun continuară la intervale de timp regulate, pe măsură ce alaiul de nuntă ieșea cu efort din

biserică. Dedesubtul treptelor Domului un corp de gentilomi în cape din satin, dichisite cu blană, se adunară în formație să o escorteze pe Bianca Maria până la calul ei. Beatrice și Isabela erau așteptate s-o urmeze, însă apărură probleme să ridice baldachinul din damasc alb ce urma să fie purtat ca o umbrelă mare pe deasupra miresei și a calului acesteia. Beatrice se trezi dintr-odată lăsată în vârful scărilor, umăr la umăr cu verișoara ei. Nu se putu abține și întoarse capul.

Iș era atât de aproape, atât de familiară: gropița ascuțită din colțul gurii, sclipirea roșcată a părului ei și linia lungă și dreaptă a nasului; gâtul puternic și elegant, pulsând palid și grațios, atât de aproape; mirosul ei, de balsam amestecat cu o vagă tentă de lămâie. Cu toate acestea părea de neatins, în spatele unui geam perfect transparent și totuși infinit de gros. Beatrice avu strania senzație că dacă ar fi încercat să o atingă, totul s-ar fi năruit; chiar și stelele ar fi explodat și ar fi căzut pe pământ ca o pulbere strălucitoare.

Și se întrebă dacă tăcerea nu era preferabilă oricărui alt lucru pe care și l-ar spune. Apoi, aproape fără să chibzuiască:

— Îți mulțumesc pentru scrisoarea despre mama.

Isabela se încordă ca și cum ar fi tresărit din pricina tunurilor. Însă armele de foc tăcură vremelnic.

— Îmi pare rău, zise ea bățoasă.

Nu-și întorsese capul.

— De mama ta.

Cu o răutate neașteptată, Beatrice vru să spună: „Ți-am citit scrisoarea adresată tatălui tău." Dar Iș se răsuci și o privi. Ochii Isabelei aveau o claritate strălucitoare, cristalină, culoarea sarcinei. Buzele sale pline,

inocente, tremurau ca și cum își căuta cuvintele. Însă după o pauză lungă nu rosti nimic. Tunurile bubuiră din nou, iar umerii i se încordară din reflex și se îndepărtă.

Gentilomii înveșmântați în cape înălțară cu succes baldachinul deasupra Biancăi Maria. Doi nobili milanezi păsiră înainte ca să le ajute pe Beatrice și Isabela să urce pe cai.

Cele două ducese călăreau înapoi spre castel fără să se mai uite una la alta.

*

Maurul își rezemă fiul pe pervazul spațios din piatră al ferestrei ce domina orașul. Micuțul Ercole, costumat de nuntă într-o jachetă de satin albastru cu auriu și o bonetică asortată, cu picioarele tot înfășate, își învârtea brațele entuziasmat și se uita înapoi la tatăl său cu un zâmbet și un șuvoi de „ba-ba" și triluri.

— Nu-mi place să-l știu acolo, zise Beatrice.

Se aflau la cel mai înalt nivel de supraveghere din turnul central al castelului. Milano, luminat de zeci de mii de făclii, era ca o roată uriașă de lumină sub ei.

— Mama ta este cea mai nechibzuită și mai curajoasă din câte femei am cunoscut vreodată, îi spuse, pe un ton jucăuș Maurul fiului său. De fiecare dată când încalecă un cal mă tem pentru viața ei, însă îi e frică să-și lase băiatul să stea aici în brațele tatălui său. Mămica e bleguță.

Ercole răspunse gângurind nostim. Maurul îi răspunse în aceeași limbă ininteligibilă.

Prin decret ducal, lui Ercole i se permisese să rămână la înălțime în timp ce tatăl lui îi arăta cu degetul obiectivele principale din orașul scăldat în lumina torțelor.

Pe neașteptate fiecare clopot din fiecare turn vesti zgomotos ora exactă, iar Ercole țipă acompaniindu-le și își strânse brațele. După ce gongurile murira, orașul se cufundă într-o liniște aproape supranaturală. Apoi, câteva pocnitori ca niște mojaruri în flăcări răsunară de undeva din roata de lumină. Un moment mai târziu, un fâsâit uriaș, ca o ușă imensă care se închide, străbătu orașul de la un capăt la altul.

Cerul negru se acoperi cu gămălii scânteietoare de lumină ce explodară apoi în mii de culori strălucitoare. O salvă de artificii după alta bubuiau pe cer și cădeau înapoi pe pământ în dușuri de scântei dense. Beatrice nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Reprezentațiile tatălui ei nu foloseau nici într-o noapte întreagă a suta parte din artificiile care țâșneau deasupra cetății Milano în câteva secunde.

Ercole fu o clipă captivat, spaima înțepenindu-i brațele. Apoi fără să-și pună în gardă părinții începu să plângă. Fețișoara lui îmbujorată, luminată de cerul incandescent, strălucea de un roșu sinistru. Țipa isteric, iar Maurul își trase imediat băiețelul de lângă fereastra deschisă și încercă să-l liniștească. Ercole continuă să se zvârcolească și să urle chiar și când Beatrice îl luă în brațe. Numai când interveni doica se opri ca să sughițe lovind cu mânuțele pieptul acesteia.

— Vrea să coboare, îi spuse Beatrice doicii. Sunt sigură că o să adoarmă după ce va suge.

Ercole, doica lui și cele două gărzi ale Maurului dispărură în casa scării, lăsându-i singuri pe Beatrice și pe Maur. Furtuna de lumină continuă. Beatrice căută spre soțul ei. Era complet absorbit, ochii lui scânteind în toate culorile curcubeului exploziv. O secvență de

bubuituri ca tunetele anunțară salva de final, iar cerul luci atât de intens că Beatrice se trase înapoi de lângă pervazul ferestrei cu o frică aproape fizică.

Într-o liniște profundă cerul se înnegri și un ultim văl fin de scântei se așternu și se dizolvă peste țiglele acoperișurilor din Milano. Făcliile începură să pornească prin tot orașul. Beatrice își închipui că o putea auzea pe zeița Fortuna șoptindu-i la ureche, avertizând-o.

Beatrice își încolăci brațul în jurul taliei soțului ei. Dorea să știe dacă el i-ar răspunde la întrebare.

— Astăzi am fost întrebată de cel puțin o duzină de ori, întotdeauna foarte discret, ce ai de gând să faci în legătură cu învestitura. Zvonurile circulă. Ai aranjat ceva cu ambasadorii germani?

Maurul continua să privească fix pe deasupra orașului, studiind modelele estompate ale luminii. Beatrice îi acceptă tăcerea. Își dădu seama că ca cunoștea adevărul pe care avea nevoie să-l afle de la el. Însă totuși existau un moment de durere veche și o înțepătură de frică.

Fu surprinsă când glăsui.

— Proaspătul împărat nu dorește să învestească pe nimeni ca duce de Milano, până când acesta nu-și aranjează disputele interne obișnuite care urmează unei succesiuni. Noi nici măcar nu intenționăm să discutăm această problemă până în primăvara următoare, cu atât mai puțin când va avea loc această învestitură și cine va fi învestit.

— Tu o mai dorești?

— Bineînțeles. Însă dacă venețienii nu o vor permite...

Ridică din umeri și se îndepărtă de la pălimarul ferestrei. O secundă înfricoșătoare Beatrice se gândi că se

va întoarce și o va întreba din nou despre întâlnirea ei cu Dogele. Chiar dacă și-a dat seama că se îndrăgostise de el, era mai hotărâtă ca niciodată să păstreze secretul, ultima apărare pentru inima ei dezgolită, singura putere pe care o putea exercita în veci asupra lui. Însă el nu zise nimic.

— N-ar fi mai bine ca, în această situație, să negi toate zvonurile? întrebă ea. De ce să intri în conflict cu Neapole și să oferi francezilor un pretext să atace Milano?

Se întoarse și zâmbi.

— Pentru că vreau să fac opoziție cu Neapole. Vreau să-l înfricoșez pe regele Ferrante ca să încheie un tratat obligatoriu de pace cu noi și să pună capăt absurdităților acestora despre Alfonso mărșăluind în Milano și Gian luându-și asupra sa deplina autoritate ducală. Când se vor săvârși aceste lucruri nu vom mai fi nevoiți să ne facem griji legate de francezi sau de Neapole. Cel puțin atâta timp cât Ferrante e în viață.

— Și asta îți va satisface ambiția?

Maurul privi peste orașul cufundat în beznă.

— Ambiție, zise el imprecis, de parcă n-ar fi fost sigur ce însemna cuvântul. Ambiție. Îți voi istorisi despre ambiția mea.

Făcu din nou o pauză părând pierdut în gânduri.

— De două ori în viața mea m-am trezit într-un impas din care am crezut că nicio ambiție nu mă va scoate. Prima oară a fost când fratele meu m-a surghiunit. Acum cred că într-o manieră grotească m-a iubit și nu a vrut să mă omoare, cum ar fi procedat inevitabil dacă aș fi rămas în oraș. Hoinăream pe la toate curțile Italiei, prin Franța, Spania, Germania. De fiecare dată aceeași primire pentru

cel de-al patrulea fiu al lui Francesco Sforza: femeile cu ochii aprinși de dorință, bărbații cu un zâmbet rece, compătimitor, pentru un vagabond fără nicio destinație. Ani de zile fără niciun țel, cei mai puternici ani din viață irosiți pe băutură, pe jocuri și pe îmbrățișări fără sens. Și apoi Șansa a izbutit să mă facă regentul nepotului meu. Nu te voi minți spunându-ți că Cecilia nu a fost o parte a acestei renașteri și că atunci când ea a... plecat nu m-am gândit că viața mea se sfârșise din nou. Ea era puterea mea. Cecilia voia ca eu să fiu duce de Milano mai mult decât mi-am dorit-o eu vreodată.

Zâmbi sfios, afectuos.

— Am patruzeci și unu de ani. Am descoperit că în acest moment al vieții se petrece ceva cu un bărbat. Probabil că cercul de oameni și de posibilități din jurul său este mai mare ca niciodată. Și totuși nu am fost niciodată mai izolat, nu m-am simțit nicicând mai restricționat de ceea ce făcusem din viața mea. Acestui bărbat îi e frică de singurătate chiar mai mult decât se teme de moarte și de eșec. E îngrozit că o să întindă mâna în întuneric și nu va da de nimeni acolo. Nu mă refer doar la un trup. Pe care-l poate cumpăra. Vrea să atingă un alt suflet. Fără asta, ambiția lui nu are nicio noimă. E un nebun care construiește un turn ca să ajungă repede la Dumnezeu, când Dumnezeu este doar cineva care-i stă alături în noapte și-i cunoaște sufletul cu adevărat.

O înfruntă direct.

— Nu am crezut în veci că am să iubesc din nou după plecarea Ceciliei. Nici chiar atunci când am devenit amanți.

Beatrice se simțea complet golită, ca și cum orice urma el să spună îi va ocupa tot sufletul.

— Cunosc condițiile pe care le-ai cerut pentru iubire. Poate că nu voi putea fi niciodată iubitul la care ai visat întotdeauna. Însă vreau să încerc. Vreau să încerc să te iubesc în felul acela. Mi te închipui atacând impetuos prin labirintul întunecat al vieții mele, găsind cărări pe care nu le-am mai încercat până acum, conducându-mă spre un centru pe care nu am fost niciodată capabil să-l găsesc. Tu și Ercole. Tu vei fi ultima și cea mai bună dintre viețile mele. Tu ești ambiția mea.

Poate că odată și-a imaginat o bucurie la fel de explozivă ca și artificiile, muzica sferelor țâșnind în cercuri de lumină ce se dilatau într-una înconjurând totul. Însă această bucurie era tăcută, ca și cum bâjbâia într-o catedrală uriașă, redusă la tăcere, așteptând zorile care-i vor dezvălui splendoarea inimaginabilă.

Îl cuprinse cu brațele, iar el se uită în ochii ei într-un fel care o făcu să i se înmoaie genunchii. Când o sărută roata posibilităților se învârti și ea îi porunci oricărei sorți o împuternicise: „Oprește. Oprește roata. Asta-i alegerea mea."

Ca și cum ar fi auzit acea comandă, el o strângea pur și simplu în brațe, fără să mai fie nevoie să-i vorbească sau să o mângâie, orașul de sub ei atât de negru și de tăcut de parcă ar fi fost singurele persoane din univers.

Extras dintr-o solie a lui ANTONIO STANGA, ambasadorul milanez la Neapole, către LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari și regent al ducelui de Milano. Neapole, 1 ianuarie 1494

...După câteva discuții asupra punctelor pe care m-ați instruit să le ridic, Maiestatea Sa, regele Ferrante al Neapolelui a sugerat, ca drept dovadă a hotărârii sale

de a ajunge la o înțelegere prin care garantează pacea, că va călători de bunăvoie la Milano ca să ducă tratative privind o astfel de înțelegere. În acest scop și ca să accelereze fără întârziere mersul evenimentelor când va primi răspunsul vostru, a început deja să-și convoace corăbiile pentru voiajul spre Genova... Regele Ferrante e pus pe jar cu pregătirile... iar cauza unității italiene a intrat în acest nou an cu cele mai luminoase speranțe, pe care nu le-am mai văzut de multe luni îndelungate și îngrozitoare...

Extras dintr-o epistolă a ISABELEI D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova, adresată BEATRICEI D'ESTE DA SFORZA, ducesă de Bari. 1 ianuarie 1494

Preailustră Alteță și unica mea soră,

Vei fi auzit că am adus pe lume o fiică – născută pe 31 decembrie – și că amândouă suntem bine, deși regret că nu am un fiu. Însă aceasta este hotărârea Sorții și astfel m-a impulsionat să o iubesc din toată inima mea... Cum poate ai auzit deja, am botezat-o Eleonora în memoria blagoslovite noastre mame. E o bucurie amară să știu că Mama nu e aici să o țină în brațe, deși mi se pare straniu să-ți spun că am simțit de la un capăt la celălalt că Mama e totuși aici...

CAPITOLUL 37

Neapole, 2 februarie 1494

Altarul înalt al bisericii San Domenico Maggiore era o constelație deasă de lumânări. Lumina puternică albea chipurile persoanelor îndoliate în cenușiu și în negru, făcându-i pe cei vii să semene cu niște cadavre. Însă fața durdulie vizibilă pe catafalcul de la picioarele altarului avea o nuanță plină de viață, rozalie, accentuată de crepul negru ce drapa și mortul și catafalcul. Rudele îndoliate cele mai apropiate de altar presupuseră corect că leșul era de fapt o efigie din ceară și că rămășițele pământești ale Maiestății Sale, regele Ferrante al Neapolelui, fuseseră deja înhumate. Însă cei care-l jeleau erau prea aproape de noua putere din Neapole ca să permită chipurilor lor albite, scăldate în lumină, să afișeze și cea mai mică urmă de speculație sau de suspiciune legată de pripa cu care bătrânul rege fusese pus în groapă.

Slujba de înmormântare zumzăia înainte. Principalul îndoliat, fiul ce urma să fie încoronat drept regele Alfonso al II-lea al Neapolelui, își întorcea des capul

voinic ca să primească mesaje șoptite de la o ștafetă formată din câțiva consilieri. Mesagerii veneau și plecau printr-o capelă umbroasă din nava laterală, închisă pentru renovări. Până la urmă, chiar Alfonso păși greoi în capela de pe culoar. Cei doi soldați cu platoșe din oțel argintiu îl escortară într-o încăpere micuță adiacentă capelei, folosită de zugravi ca să-și depoziteze pigmenții, ipsosul și uneltele.

Un bărbat înalt, cu o înfățișare atletică, probabil la jumătatea celor treizeci de ani ai săi, stătea în picioare luminat de o singură lampă. Îmbrăcat în haine scumpe de călărie, avea o față tinerească cu ochii versați, încrezători. Își scoase cu un gest curgător pălăria din catifea, dând la iveală o coamă blondă elegantă.

Alfonso le făcu semn gărzilor să iasă. După ce ușa s-a închis în urma lui, îl privi o clipă fix pe bărbat.

— Cel care mi-a omorât tatăl, spuse el, șoapta lui adâncă, misterioasă, penetrând murmurul găunos al corului de înmormântare.

Ochii bărbatului își pierdură sclipirea.

Alfonso înaintă un pas. Chipul său masiv, încadrat de o glugă neagră, părea imaterial, o creatură suficient de puternică să-l intimideze pe acest bărbat și fără ajutorul membrelor.

— Îți dai seama cât de mult își schimbase culoarea? A trebuit să-l incinerăm în câteva ore.

Numai lamentările îndepărtate ale preoților puseseră stăpânire pe liniștea care s-a instaurat. Când, în cele din urmă, bărbatul vorbi, nu exista nicio urmă de încredere în vocea lui.

— Eu... Înălțimea Voastră... Înălțimea Voastră își amintește că eu... Când se dorește un rezultat previzibil, poate surveni această consecință.

— Tu ești pe cale să suferi o consecință, murmură Alfonso. Dat fiind că deja există suspiciuni legate de boala tatălui meu, mi-e imposibil să-ți dau voie...

Alfonso se opri și-și ridică brațele desfăcute ca un sfânt care oferă o binecuvântare.

— Să rămâi în Neapole.

Bărbatul păru să îmbătrânească cu zece ani într-o clipită, chipul său fiind umbrit și tras de spaimă.

— Totuși, ai putea să-mi fi util în altă parte.

Bărbatul aprobă prudent din cap.

Ochii miopi din naștere ai lui Alfonso se îngustară devenind niște fante scânteietoare.

— Milano, șopti el abia perceptibil. Acum am nevoie de tine să pleci la Milano.

*

Vigevano, 10 februarie 1494

Șemineul mare din piatră fusese îndesat cu destui butuci ca să ardă toată seara, iar căldura și lumina orbitoare radiau până în partea cealaltă a încăperii. Un moment micuțul Ercole salivă cu gura deschisă urmărind spectacolul, apoi încercă să o ia la fugă către șemineu. Beatrice îl înșfăcă și-l așeză în poala ei, cu fața la ea. Copilul își întoarse brusc capul în partea cealaltă, ca să privească focul.

Încercă să-și regăsească bunicul în chipul fiului său, dar își dădu seama că nu putea să și-l amintească cu adevărat pe Ferrante, cel puțin nu atunci când își dădea silința. A fost și mai surprinzător pentru ea să realizeze că nu-și văzuse bunicul de opt ani de zile, iar acum era mort. El îi scrisese ultima oară când se născuse Ercole:

nu fusese nimic personal, ci doar o obligație diplomatică. Totuși existase o vreme când acesta reprezentase pentru ea tot ceea ce însemna un tată. Dintr-odată imaginea lui îi reveni în memorie, râzând, cu obrajii pufăind și cu ochii privind cruciș, ca un clovn mare, somptuos îmbrăcat. La dineuri umbla de colo-colo, de fiecare dată smulgând câte-o îmbucătură de pe platourile invitaților, adesea făcându-și plinul în acest fel. Unei fetițe acest fapt i se părea atât de amuzant. Acum vedea substratul sinistru, și anume că obiceiurile bizare de a se hrăni ale lui Ferrante[1] aveau scopul de a transmite avertismentul că orice oferea putea foarte ușor și capricios să ia înapoi. Și lucrurile pe care le auzise despre el de când venise în Milano: chiar dacă nouă din zece erau minciuni, o făceau să tremure gândindu-se că trăise în casa de Aragon.

Însă cel mai îngrozitor lucru pe care-l făcuse bunicul ei fusese doar să moară, să lase un gol pe care numai fiul său îl putea umple. Îl avea în permanență înaintea ochilor pe Alfonso, o amintire nepieritoare a unei sperietori, ochii săi furioși părând să se prelingă prin spintecătura pleoapelor. Cheia secretă pe care o obținuse în Veneția era ca un tăiș fierbinte în pieptul ei. Va trebui să-i spună soțului ei că Serenisima Republică îi dădea mână liberă dacă Alfonso va deveni rege al Neapolelui. Și, cu toate acestea, știa că atunci când o va fi făcut, roata se va învârti din nou, iar când, în cele din urmă, se va opri, soțul ei s-ar putea să nu mai fie cu ea. Și-a dat seama că mai

[1] Ferdinand I (1423-1494), numit și Don Ferrante, regele Neapolelui între anii 1458-1494, fiul natural al lui Alfonso V de Aragon (n.red.).

degrabă l-ar minți decât să-l piardă.

Ercole se cățără pe genunchii ei, gângurind o cerere și își întinse bărbia. Asta era, bărbia sa bondoacă răsturnată pe spate, întocmai ca a lui Ferrante. Asta era moștenirea bunicului pentru fiul ei. Toți aveau același sânge. O să facă ordine între ei ca o familie. O să vorbească cu Iș când se va ivi ocazia. Avea timp. Oricum Alfonso nu putea să pornească călare o campanie militară în timpul iernii.

O imagine a mamei sale prinse viață, la fel de clară ca și cum încă ar mai fi fost vie și Beatricei i se ridică o piatră de pe inimă, greutatea urii sale. Înțelegea resentimentele care-i atâțaseră mâhnirea, că Mama murise înainte de a-i oferi o ultimă dovadă incontestabilă că o iubise. Însă Mama nu murise ca să-i facă în necaz, ca s-o abandoneze din nou. Beatrice știa asta. Desigur că nu o putea ierta niciodată pe Mama că o părăsise în Neapole, însă era posibil să o disprețuiască pe aceea Mama, în timp ce o iubea pe Mama care încercase să-și ia revanșa, care, în stilul ei stângaci, poruncitor, se străduise să o iubească. Pe acea Mama o va iubi pe vecie. Iar acum se putea absolvi, în cele din urmă, că o iubise.

Mama și acum bunicul ei se duseseră așa de iute, dispărând într-o amintire slabă. Își aminti de un vers din sonetele lui Petrarca: „Moarte depravată, cât de iute azvârli în țărâna cenușie fructele bătrâne." „Zeița Fortuna e suficient de grăbită", își zise Beatrice. „Nu e nevoie să-i mai iuțesc și eu pasul."

Ercole o apucă strâns de gulerul din blăniță și se trase singur în sus ca să o poată privi drept în față. În ultimele luni observase că fiul ei începuse să semene mai puțin cu sora ei și mai mult cu ea, însă acum își închipuia

că vedea propria-i imagine de țâncă, ca și cum trăgea cu coada ochiului într-o oglindă magică unde mama ei încă o ținea în brațe, înainte de călătoria spre Neapole, înainte ca totul să se fi schimbat.

Micuțul Ercole stătea în picioare în poala ei, cu capul ciulit din curiozitate, întrebându-se de ce mama lui începuse brusc să plângă.

Extras dintr-o solie extraordinară a contelui CARLO BELGIOIOSO, ambasadorul milanez în Franța, adresată lui LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari și regent al ducelui de Milano. Amboise, 22 februarie 1494

...Regele și consiliul său sunt mai divizați ca niciodată privind chestiunea expediției în Italia. Cu fiecare zi care trece, Maiestatea Sa Regele Creștin devine din ce în ce mai vehement și mai dârz în hotărârea sa de a merge mai departe. I-a dat afară pe ambasadorii napolitani și eu am fost informat ieri că în câteva săptămâni curtea va fi transferată la Lyon, ca să se afle în imediata apropiere a trecătorilor montane. În plus, am aflat că regele plănuiește să trimită la Asti un mic echipaj de înaintare comandat de Bernard Stuart d'Aubigny, imediat ce vremea le va permite. Pe deasupra, regele i-a ordonat lui Briconnet să pregătească o schemă cu birurile și diferitele cheltuieli de mobilizare, pe care să le pretindă poporului său. Cei din consiliul regal care se opun acțiunii regelui (și, conform observațiilor mele, această facțiune crește zilnic) se așteaptă ca refuzul orașelor și al municipalităților de a vărsa aceste venituri va reprezenta un obstacol

insurmontabil pentru mai sus-numita operațiune, un munte fiscal pe care nicio cantitate de voință din partea regelui nu-i va îngădui să-l escaladeze. Regele își va da atunci seama că numai Înălțimea Voastră este în stare să-i finanțeze campania și-și va înnoi rugămințile stăruitoare ... Ieri când am vorbit cu regele era teribil de dezamăgit că Înălțimea Voastră a refuzat încă o dată să-l expedieze pe Messer Galeazzo di Sanseverino, ca să se sfătuiască cu el privind planurile sale de invadare, zicându-mi: „Într-adevăr! Nu e Alfonso inamicul declarat al Maurului? Atunci de ce Maurul nu mi se alătură împotriva dușmanului nostru comun?" Astfel, mi-a cerut din nou să înmânez o petiție Înălțimii Sale, ca să-l trimiteți pe Messer Galeazz în Franța, spunându-vă: „Senior Galeazzo este cel mai de seamă paladin al Creștinătății. Dacă va călări alături de noi, va simboliza pentru toată omenirea că acțiunea noastră creștinească se bucură de bunele auspicii ale Tatălui nostru din ceruri și ale Maurului pe pământ." Aceasta poate fi tălmăcită, Înălțimea Voastră, că un asemenea gest ar semnifica pentru consilierii din ce în ce mai sceptici ai regelui că intenționați să puneți la dispoziția campaniei sale resursele considerabile ale tezaurului nostru... Pe scurt, Înălțimea Voastră, regele este incapabil în acest moment să treacă munții, dacă nu-i oferiți posibilitatea...

CAPITOLUL 38

Pavia, 16 martie 1494

Cel de-al treilea travaliu al Isabelei nu era nici la fel de dur ca primul, dar nici întocmai facil ca cel de-al doilea, însă euforia care o însoțise la ambele nașteri era absentă. Era detașată, găsind întreaga procedură mecanică și neinteresantă. Ca să-și distragă atenția, se gândea mai mult la casa și la copilăria ei. Tot ceea ce-i amintea de Neapole era strălucitor, zugrăvit în culori proaspete. După Neapole totul părea mat, o serie de schițe în sepia.

Capul ieși la iveală. Fața copilului era albastră. Un bebeluș perfect, în nuanța albastrului Sforza. Moașa începu iute să tragă, chiar dacă panica Isabelei o făcu să-și contracte mușchii, și puse strâns mâna pe trupșorul micuț.

— Lăsați-l să iasă, Înălțimea Voastră, o mustră moașa, cu vocea spartă de frică. Trebuie să-l lăsați să iasă!

Isabela își ținu respirația și își eliberă umerii împingând. Se uită în jos și văzu cordonul ombilical ca șireangul unui călău în jurul gâtului bebelușului ei. Instinctul

îi spunea să-i dea drumul să iasă, să cedeze, altfel va muri.

Asistenta moașei eliberă iute copilul din cordonul ombilical și pandemoniul izbucni când medicul, chirurgul și moașa începură să se certe dacă să taie cordonul și cum să readucă în simțiri pruncul flasc, aparent fără viață. Isabela închise ochii și împinse din nou, iar copilul alunecă liber din ea. Moașa scoase cuțitul ei și spintecă cordonul luând copilul în brațe. Se îndepărtă de Isabela și-l bătu pe bebeluș pe spatele micuț și vânăt și apoi începu să-i frecționeze pieptul.

Isabela se holba la cordonul ombilicat tăiat care ieșea afară din vaginul ei, părând să o secătuiască și pe ea de viață. „Nu sunt părtașă la nimic", se gândea. Într-un fel descoperi că lipsa ei de vlagă era reconfortantă.

Începuse deja să elimine placenta când își auzi copilul revenind la viață. Tuși, apoi plânse cu intermitențe, aproape cu delicatețe. Fericirea o înălță gingaș, ca un talaz într-o mare călduță.

— Dați-mi-l mie, zise ea.

Moașa se întoarse. Copilul era tot palid, însă paloarea era miraculoasă în comparație cu nuanța nepământeană de acum câteva minute. Isabela întinse brațele și simți trupușorul umed și rece și vru doar să-i ofere copilului ei căldura sa. Când își aduse copilul la piept își dădu seama că era fetiță.

Nu se petrecu nimic. Isabela continuă să plutească în vâltoarea stării de bine, fără ca măcar să se întrebe de ce nu era dezamăgită de sexul copilului.

— E frumoasă, murmură ea, ridicând privirea recunoscătoare către moașă. Fetița mea frumoasă.

Milano, 18 martie 1494

Vechea închisoare subterană de sub castel avea un miros greţos, foarte asemănător cu cel al mării. Motivul era simplu: carcerele se aflau sub nivelul şanţului, aşa că apa se prelingea permanent înăuntru, iar acum erau folosite la depozitarea sării. Galeazzo di Sanseverino îşi frecă braţele-i musculoase îngheţate şi se plânse că nu îşi adusese o mantie.

— Unde este femeia? îl întrebă irascibil pe ajutorul de castelan de la Porta Giovia, Bernardino da Corte.

— Am trimis după ea.

În lumina făcliei, pielea închisă şi trăsăturile ascuţite ale lui Messer Bernardino erau diabolic de potrivite pentru un obişnuit al acestui loc. Galeazz arăta mai degrabă ca un înger chinuind Iadul.

— Ea cine e? întrebă Galeazz.

— O ajutoare de bucătăreasă. Lucrează aici la castel.

— Ei bine, până aici are sens. Şi dacă el nu mărturiseşte?

— Dacă el nu mărturiseşte, o vom lega pe ea în locul lui şi îl vom lăsa pe fiecare armăsar de grăjdar şi băiat din oficiu din castel s-o siluiască.

O uşă se deschise bubuind, iar o torţă pâlpâia în coridorul întunecos. Ajutoarea de bucătăreasă, purtând un şal din lână şi o expresie rigidă de spaimă, era escortată de un singur paznic. Bernardino deschise o altă uşă şi le făcu semn celorlalţi să poftească înăuntru.

Un bărbat fusese legat dezbrăcat de roata de tortură. Tălpile, mâinile şi organele genitale erau vinete de frig. Dând cu ochii de el, ajutoarea de bucătăreasă tresări.

— O cunoști pe această femeie? îl întrebă apăsat Bernardino, ecoul vocii sale răsunând printre zidurile igrasioase, mucegăite.

Bărbatul își basculă capul în sus. Era un blond cu o înfățișare atletică, în miezul vârstei de treizeci de ani, care-și stăpânea reacțiile în ciuda situației în care se afla.

— Da, răspunse acesta prozaic. Bănuiesc că ea este motivul neplăcerilor mele. Așa cum v-am spus, sunt un *procuratore* din Roma și mă aflu aici ca să cumpăr o tipsie din aur pentru un client. Aurării milaneze, asta caută toți cei care-și permit. Am întâlnit-o la biserica Sant'Eustorgio și m-am hotărât să o iau înapoi cu mine la hanul unde stau, „Sarazinul" Am plătit-o pentru treaba făcută și am încercat să o trimit să-și vadă de drum, dar a țipat și a făcut scandal și m-a amenințat că o să-mi facă probleme. Hangiul m-a ajutat să o dau afară până la urmă. E soția cuiva?

Ajutoarea de bucătăreasă pufăi disprețuitoare. Se uită la Bernardino și la Galeazz.

— E așa cum v-am spus. De ce un negustor cu o mie de ducați cusuți în căptușeala mantiei s-ar duce la Sant'Eustorgio să întâlnească o ajutoare de bucătăreasă?

Bernardino privea într-un colț și-și pungi buzele subțiri, înfuriate.

— Dacă el e ceea ce spui tu, atunci de ce ar susține asemenea inepții?

Ajutoarea de bucătăreasă își înălță bărbia.

— V-am dat praful otrăvitor pe care mi l-a dat.

— Asta nu înseamnă mare lucru, zise Bernardino. Oricine poate face rost de otravă. Poate că tu ești ceea ce spune el, o nesocotită care caută să se răzbune.

Femeia scuipă teatral pe pardoseală.

— *Sciocca.* Ar fi trebuit să iau ceea ce mi-a oferit *el.* Mi-a dat cinci ducați doar ca să pun pachețelul cu otravă în trăistuța mea și să accept să mă gândesc la restul propunerii sale.

Galeazz se uita fix la ea.

— Ai luat banii? Unde sunt?

Femeia îl cerceta suspicioasă pe Galeazz.

— Exact lângă cel mai călduț loc din trupul meu. Vreți să-i căutați?

Privirea albastră a lui Galeazz era de gheață.

— Scoate-i.

Femeia băgă mâna în jupoane și scoase un săculeț din pânză ponosită legat de brâu cu un șiret.

Galeazz înșfăcă săculețul și numără monedele groase din aur.

— Cinci ducați. Asta-i tot ce ți-a dat?

Femeia aprobă din cap.

Mâna lui Galeazz zvâcni de lângă el, atingând ușor fața ajutoarei de bucătăreasă, plesnind însă ascuțit. Femeia se prăbuși instantaneu, iar capul ei se izbi de pardoseală cu o bufnitură grea.

— Scoateți-o de aici pe târfa asta trădătoare! lătră Galeazz.

Paznicul o târî în pripă pe femeie afară pe ușă.

Bărbatul de pe roată ridică din nou privirea, cu ochii brusc pătrunzători de inteligenți.

— Vedeți, așa cum v-am spus, am plătit-o pentru treaba ei. Prețul câtorva nopți. Firește că este o vacă, însă rezistența ei este remarcabilă.

Galeazz se întoarse către Bernardino.

— Nu-l lăsa să moară până nu va mărturisi.

Ochii bărbatului deveniră la fel de mari și albicioși precum două ouă.

— Vaca asta spune adevărul, iar tu minți, îi zise Galeazz. Prima dată ne-ai spus că ai petrecut o singură noapte cu ea. Pentru cinci ducați ai fi putut chiar să ai o curtezană de primă mână timp de o săptămână. Asta nu merită un ducat nici pentru o viață de tăvăleală.

Bărbatul reistorisi plin de hotărâre povestea sa, în timp ce Bernardino târa un sac cu sare dintr-un colț al încăperii, scoase un cuțit de la cingătoare și spintecă pânza. Bernardino împrăștie sarea grunjoasă pe pardoseala din fața roții, aruncă sacul gol de-o parte și călcă peste sarea care-i scârțâia sub picioare până la roata de tortură. Ambală o pârghie din lemn și ridică roata până când ajunse aproape pe orizontală, apoi se aplecă peste chipul bărbatului.

— Închide gura acum. Am o singură întrebare la care doresc să răspunzi. Cine te-a trimis?

— După cum ți-am spus sunt un *procuratore* din Roma. Eu...

Bernardino se plimba în jurul roții către picioarele bărbatului. Cu vârful cuțitului trasă un contur al piciorului stâng, la fel de curgător ca un artist care desenează cu condeiul. Bărbatul urlă și izbi cu capul de roata din spate. Sângele îi șiroia din călcâi și împroșcă stratul de sare de pe pardoseală.

Bernardino dădu un ocol înapoi până la căpățâna bărbatului. Acesta nu mai țipă și se schimonosi dârz.

— L-am tăiat de jur împrejur, zise Bernardino. Acum dintr-o singură smucitură pot să-ți jupoi piciorul ca pe al unui iepure. O să-ți prăjesc carnea crudă la focul torței până o să-ți curgă grăsimea din ea, apoi o să te pun să pășești pe sare până când o să-mi răspunzi la întrebare. Dacă vei fi tot reticent, o să-ți jupoi, o să-ți pârjolesc și o

să-ți sărez și piciorul celălalt. Dacă și așa o să dau greș, o să-ți jupoi și mâinile și o să te las aici fără apă, dar cu destui șobolani și sare ca să te conservi pentru tot restul vieții tale. Cine te-a trimis?

*

— Așa cred că se execută pasul *alla Turca,* zise Beatrice. Își întinse brațele drept deasupra capului și bătu din palme în timp ce se învârtea. Costumele ar trebui să aibă o mulțime de *stringhe* și bucățele de sticlă din oglindă, precum sciții pe care i-ați costumat pentru turnirul cu ocazia nunții mele, maestre Leonardo. Când dansatoarele turcoaice se vor răsuci, efectul va fi cu desăvârșire orbitor, nu credeți?

Leonardo da Vinci dădu imprecis aprobator din cap și mai făcu o însemnare în albumul de crochiuri.

— Oaspeții invitați la balul nostru mascat oriental se vor închipui că sunt purtați la curtea sultanului din Constantinopole, sugeră entuziasmat poetul Gaspare Visconti[1].

— Cred că balul nostru mascat este deja foarte amețitor după cum a dansat Înălțimea Sa, vorbi tărăgănat „asistentul" lui Leonardo, un flăcău pe nume Salai, care nu îndeplinea nicio funcție deslușită și despre care se zvonea că era companionul de așternut al lui Leonardo, deși cei care-l cunoșteau bine înțeleseseră că îi era scârbă de contactul fizic și se bucura doar să scotocească printre fețele și înfățișările drăguțe. Salai era cam de vârsta

[1] Gaspare Visconti, poet milanez și auditor la Sacra Rota, nunțiu papal sub cârmuirea papei Grigore al XIII-lea la Malta, ales episcop de Novara (n.red.).

Beatricei, cu tenul blond al milanezilor și un puf deschis pe obraji și deasupra buzei superioare. Trăsăturile sale erau izbitoare, numai pentru că frumusețea grecească a nasului său drept și a frunții late și inteligente contrasta cu ochii aspri și buza superioară care-i dezvelea colții. O fâșie groasă a cămășii din olandă de Rheims se ițea peste gulerul garnisit cu dantelă al vestei sale din catifea verde și scumpă. Picioarele sale bine proporționate erau învelite în pantaloni strâmți roz, iar cataramele argintii sclipeau în partea de sus a condurilor din brocart trandafiriu.

Gaspare Visconti și secretarul Beatricei, Vincenzo Calmeta[1], îl priviră pe Salai dezaprobându-l fățiș. Comentariul său era aproape sugestiv și implica o anumită familiaritate cu ducesa, de care el nu se bucura sub niciun chip. După toate aparențele, Salai consideră ochiadele dojenitoare drept o provocare, căci se apropie de Beatrice mișcându-și coapsele afectat de languros.

— Înălțimea Voastră este întru totul cea mai splendidă femeie din toată Italia, spuse Salai cu dicția lui leneșă, prelungind sunetele. Sunteți grațioasă, sunteți elegantă, aveți cele mai frumoase giuvaieruri și cele mai extravagante rochii pe care le-a avut vreodată vreo femeie. Oricine înțelege de ce aceste milaneze zbiară precum ogarii la vânătoare, realmente furioase de invidie.

La această metaforă mitocănească până și Leonardo își ridică capul din album. Leonardo avea părul cărunt curgând pe umeri și o barbă lungă și sură, însă fruntea lui înaltă, netedă, rozalie ca a unui prunc, și ochii

[1] Vincenzo Calmeta (1460-1508), scriitor și secretar al ducesei Beatrice d'Este. Autor a numeroase lucrări cu aspect muzicologic (n.red.)

cenușii mari și întrebători îi dădeau chipului său un aspect inadmisibil de tineresc, feminin.

Beatrice îi zâmbi lui Salai, care stătea în picioare cu o mână sprijinită pe coapsă.

— Îți mulțumesc, Ser Salai, pentru că m-ai plăsmuit ca pe o vulpe urmărită de un grup de cățele mârâitoare, zise ea aruncându-i o privire crispată lui Calmeta.

Salai rămase o clipă pe loc și apoi abandonă jocul, învârtindu-se după pradă în camera de lucru a Beatricei, aprobând prefăcut din cap la vederea șirurilor de cărți legate în piele și damasc, ca un cărturar ce-și contemplă cercetarea științifică.

Beatrice și cei trei artiști începură să flecărească despre fratele surghiunit al sultanului otoman care-și stabilise reședința la Roma. Sultanul îi plătise Papei un bacșiș enorm ca să-i țină fratele într-o detențiune luxoasă, eliminând astfel un potențial rival în țara lui. Fratele sultanului se remarcase pentru poftele sale prodigioase.

Nici măcar nu-l observară pe pajul în livrea când acesta păși în cameră și făcu primul anunț. Tânărul își drese glasul și rosti din nou:

— Ducele de Bari dorește să-și vadă soția între patru ochi.

Artiștii o priviră pe Beatrice.

— Avem timp să terminăm după cină, le spuse ea.

Bărbații se înclinară și plecară, Salai oprindu-se să facă o reverență cu brațul său ca un bufon care mimează un curtean.

Un moment mai târziu, după ce Salai își făcu languroasa ieșire, Maurul intră. Arăta bolnav, pielea sa palidă având o tentă verzuie, iar fruntea era aburită de sudoare. Ochii erau distruși, privirea unui bărbat care înnebunise calm.

— Ercole, rosti Beatrice gonind spre el. Oh, Doamne.

Maurul clătină din cap. Beatrice răsfoi printr-un catalog al posibilităților care-i mai rămăseseră: Tata, Bel, Bianca...

— A trimis pe cineva să ne ucidă băiețelul. Să ne ucidă și băiețelul și pe mine...

Beatrice își înhăță soțul de umeri și, contrar așteptărilor, îl zgâlțâi. Vocea ei era atât de stridentă că el se cutremură.

— Cine a făcut-o? Alfonso? Alfonso a fost? Copilul nostru – unde e copilul nostru?

Maurul vorbea ca și cum ar fi fost în transă.

— Ercole e în camera copiilor. Nu s-a întâmplat nimic. Messer Bernardino l-a prins pe bărbat –

— Cine l-a trimis? Alfonso?

Chipul Beatricei era de un roșu aprins.

Maurul dădu aprobator din cap.

— Eu însumi l-am auzit mărturisind, înainte...

Maurul își îndepărtă privirea, fruntea lui fiind acum brobonată de năduşeală. Înghiți atât de violent încât dădu impresia că ar fi vomitat.

— Alfonso a trimis un om aici ca să ne otrăvească. A încercat să mituiască o ajutoare de bucătăreasă să ne otrăvească mâncarea.

Beatrice avu în fața ochilor o imagine rotitoare a micuțului Ercole, la fel de țeapănă și neagră ca și bebelușii despre care o avertizase Mama. Voia ca Alfonso să moară pe loc, capul său gras cu privirea încruntată să i se rostogolească de pe eșafod, iar din gât să-i țâșnească sânge. Iș. Asta voia Iș să facă tatăl ei ca să o elibereze de „jugul Maurului și al soției lui." Dacă Iș s-ar fi aflat în fața ei, ar fi strangulat-o cu propriile sale mâini

Soțul ei o luă în brațe și îi apăsă capul pe pieptul lui.

— Tot ceea ce am încercat să țin unit începe să se destrame, zise el.

Straniu, dar tonul obosit, disperat al Maurului o calma. Toate imaginile învolburate ale catastrofei pâlpâiau și-i făceau cu ochiul. Nu mai simțea niciun fel de emoție, ci doar o fermitate moartă, rece. Se desprinse din îmbrățișarea soțului ei.

— Trebuie să știu ceva, rosti ea.

Întrebarea părea să-i fie gravată în minte. Nici măcar nu mai gândea conștient.

— Mi-ai spus că Francesco nu este copilul lui Gian. Cine este adevăratul tată al copilului ducesei de Milano?

Maurul fu nevoit să se așeze pe pat. Capul i se bălăbănea ca al unui bețiv. Sudoarea i se scurgea pe obraji.

— Trebuie să știu. Trebuie să știu cu certitudine dacă m-a mințit în privința fiului ei.

Maurul ridică privirea neajutorat, apoi o coborî din nou.

— Dacă nu-mi poți spune, atunci nu putem avea încredere unul în altul.

Când vorbi, vocea lui fu pierită și cavernoasă:

— Galeazz.

— Dumnezeule bun!

Un moment simți ca pe o jignire neobișnuită faptul că Galeazz a înșelat-o pe Bianca. Apoi Beatrice își dădu seama că Galeazz a înșelat-o de fapt pe *ea,* cavalerul milanez în armură strălucitoare era un escroc fără poleială.

Maurul înălță privirea spre ea. Era complet lipsit de apărare, cu ochii obtuzi și încețoșați.

— Înțelegi de ce nu pot să ridic problema legitimității băiatului. Nici măcar acum. Totul este pierdut.

Gândurile ei erau din nou limpezi și tăioase.

— Nu. Totul urmează să fie pierdut. Când am fost la Veneția, conducerea Republicii a fost de acord că, dacă Alfonso va deveni vreodată rege al Neapolelui, vor retracta rezoluția secretă și îți vor permite să fii învestit drept duce de Milano.

Maurul rămase înțepenit o vreme.

— Cum? Cum poți fi sigură?

— Însuși Ser Constantino Privolo mi-a spus-o în numele Serenisimei Republici.

Aștepta întrebarea vădită, însă întrucât nu veni, o rosti ea în locul lui.

— Vrei să știi de ce nu ți-am spus până acum?

El se uită la ea și clătină slab din cap.

— Nu. Cred că-ți înțeleg motivele. Vreau să știu cum ai făcut asta.

— I-am spus Dogelui că ai încheiat tratativele cu împăratul german și că ai de gând să primești învestitura indiferent de obiecțiile Republicii.

Primi această explicație fără să dea un răspuns imediat, apoi îi oferi un zâmbet neînsemnat, abstract.

— Nu pot să fac asta. Dacă declar că intenționez să accept învestitura, va trebui să-i aduc pe francezi peste munți.

Beatrice dădea impresia că stătea alături de ea, privind o persoană care semăna cu ea însăși deplasându-se spre soțul ei și-i prinse capul în mâinile sale precum un *condottiere* care oțelește un luptător tânăr înaintea primei lui bătălii.

— Acum a venit vremea să faci acest lucru.

— Împăratul nu va face publică nicio înțelegere până când...

— Nu mă refeream la asta. Acum a sosit timpul să-l trimiți pe Galeazz în Franța și să traverseze armata franceză peste munți și să se descurce cu Alfonso. Altfel va trebui pur și simplu să așteptăm ca Alfonso să trimită un asasin mai iscusit.

— Și-l vom escorta până-n pragul locuinței noastre pe ducele de Orléans care ar putea foarte bine să fie o amenințare și mai serioasă.

— Nu. Odată ce-i vei cere împăratului german să-ți transmită învestitura pe care ai cumpărat-o deja de la el, acesta va trebui să-ți garanteze titlul împotriva lui Orléans. Regele Carol nu va risca să intre în război cu Germania doar ca să achiziționeze un alt titlu pentru ducele de Orléans.

Maurul se ridică rapid, licărirea dură de șarpe revenindu-i în ochi.

— Ești nesăbuită, iresponsabilă, probabil nebună.

Și iarăși zâmbetul abstract.

— Dar ești, de asemenea, cea mai remarcabilă femeie pe care am cunoscut-o. Da. Bineînțeles. O să-l trimit pe Galeazz să-i dea de înțeles foarte clar regelui Carol că împăratul și-a dat acordul să păzească Milano și că trebuie să primim o declarație de renunțare la pretenția lui de Orléans față de Milano, înainte de a finanța campania franceză împotriva Neapolelui.

După ce s-a oprit, Maurul medită o clipă ca și cum ar fi așteptat ca vorbele să-i fie tălmăcite.

— Da. Totul e la locul lui. Acum toate merg.

O îmbrățișă pe Beatrice, strângând-o cu putere.

— Acesta este momentul. Acesta este momentul pe care zeița Fortuna mi l-a dăruit.

*

Pavia, 22 martie 1494

— Messer Antonio de Gennaro, Înălțimea Voastră. Ambasadorul la Milano al Maiestății Sale, tatăl domniei voastre.

Șambelanul făcu o plecăciune și se retrase.

Isabela se afla în camera fetițelor sale. Ultima ei născută dormea în pătuțul său sub o plăpumioară, în timp ce micuța Bona în vârstă de paisprezece luni împingea pe covor un măgăruș pe roți frumos sculptat și pictat. Antonio de Gennaro își făcu intrarea călcând cu pași mari și grei, cu hainele de călărie pe el și chipul livid din pricina vântului rece. Puse genunchiul în pământ.

— Înălțimea Voastră, trebuie să mă iertați. Dețin informații cu un caracter extrem de imperios pentru Înălțimea Sa.

Isabela le făcu semn doicilor să iasă, iar acestea se înclinară și fugiră în anticameră. Cu ochii pe micuța Bona, Isabela zise:

— Înălțimea Sa a plecat după cerbi. O să-i fac o dare de seamă completă cu informațiile tale.

Se uita direct la ambasador.

— Desigur. Am presupus că din moment ce Înălțimea Voastră a născut de curând și este încă lăuză –

— Noi nu controlăm lăuziile aici, spuse Isabela. Mi-am trimis deja medicul înapoi la universitatea de unde a venit. Este cu desăvârșire competent să trateze orice fel de maladie pe care textele sale învechite o precizează, iar eu sunt mult prea bucuroasă să-l înapoiez acestei străduanii.

— Să fiu din nou iertat, Înălțimea Voastră.

Ambasadorul își drese glasul și trecu la subiect.

— Galeazzo di Sanseverino se pregătește să părăsească Milano cu un alai de călătorie considerabil. Destinația lui declarată este Asti, însă am toate motivele să cred că plănuiește să se întâlnească cu regele Franței la Lyon. Dacă e așa, putem să presupunem că Maurul s-a decis să-i susțină pe francezi să atace Neapole.

— Dar nu ești încă sigur.

— Înălțimea Voastră, secretarul ducelui de Bari mi-a declarat solemn și oficial că un bărbat, chipurile în slujba tatălui domniei voastre, a mărturisit un scenariu în care-l otrăvea pe ducele de Bari și fiul acestuia. Bineînțeles că mi s-a refuzat ocazia de a-l interoga sau măcar a-l vedea pe presupusul asasin. Acest „scenariu" este în mod vădit o născocire a ducelui de Bari, cu scopul de a-i servi drept cel mai neînsemnat pretext pentru trimiterea lui Galeazzo di Sanseverino în Franța și a ostilităților ulterioare.

— Crezi că soțul meu și cu mine ne aflăm în pericol?

Ambasadorul își încruntă sprâncenele roșcovane.

— Cred că suntem cu toții în pericol. V-aș sfătui să nu părăsiți Pavia până nu veți primi instrucțiuni de la tatăl domniei voastre.

Isabela își înfipse mâinile cu putere în talie și își îndreptă umerii.

— Îți mulțumesc că mi-ai spus, Messer Antonio.

*

Milano, 24 martie 1494

— Refuz-o.

Șambelanul slinos stătea în picioare la ușă, țintuit locului de ordinul concis al Beatricei, dând impresia că gura i se împiedica printre silabe.

— Ah, articulă el în cele din urmă.

Una dintre doamnele de companie ale Beatricei scoase un chicot feminin.

Șambelanul săltă ușor alarmat, în timp ce ducesa de Milano trecu înghiontindu-l, în *cioppa* ei mare din samur alb cu umerii la fel de lați ca ai unui cavaler în armură.

— Nu mă poți respinge, îi zise Isabela Beatricci. Eu sunt ducesa de Milano.

Ochii ei măturară jumătatea de duzină de doamne de companie care se strânseseră în apartamentele Beatricei ca să participe la recital.

— Afară!

Doamnele se executară agitate, țopăind reverențios și fugind mâncând pământul spre ușă.

— Ieși și închide ușa, îi porunci Isabela șambelanului.

Șambelanul continuă să articuleze rudimentar, însă se înclină și trase ușa după el.

Beatrice își privea verișoara fix. Pe femei le despărțeau doar doi pași. Chipul Beatricei era alb, inexpresiv, scos în evidență de ochii ca niște mărgele negre. Apoi fața i se îmbujoră. Făcu un salt brusc înainte, iar brațul i se arcui ca al unei marionete înnebunite și cu dosul mâinii pocni fața Isabelei. Isabela se împletici și apoi căzu atât de tare că picioarele îi părăsiră podeaua.

Scuturând din cap pentru că bentița din satin de pe frunte i se dezlegase deranjându-i părul, Isabela se ridică în șezut. Sângele i se prelingea din nas pe buzele și bărbia palide.

— Ți-am citit scrisoarea, cățea!

Beatrice țipa din toți rărunchii.

— Din cauza ta tatăl tău l-a trimis pe omul ăla să-mi otrăvească copilul! Minciunile tale au încercat să-mi ucidă copilul! Dacă încerci să te ridici o să te omor!

Isabela își tampona nasul.

— Asculți poveștile soțului tău. Tata nu ar face așa ceva.

Se holba la sângele de pe mănușa ei din piele albă.

— Am venit să-ți cer să nu-l trimită pe Galeazz în Franța. Dacă-i invitați pe francezi să intre în țară, o să pierim cu toții.

Râsul forțat al Beatricei suna ca un țipăt strident.

— Dacă n-o să-i aducem pe francezi aici, tatăl tău o să ne omoare.

— Nu.

Isabela clătină din cap.

— Am scris epistola aceea tatălui meu ca să-l înspăimânt pe Maur și să-i permită lui Gian să aibă mai multe de spus. Știam că bunicul nostru n-o să-l lase pe tata să atace Milano. Dar chiar și după dispariția bunicului tot putem să ajungem la o înțelegere. Gian o să aibă un rol mai mare în guvernare, iar soțul tău poate să-i fie în continuare regent. Am vrut ca lucrurile să fie mai bune decât sunt pentru Gian și Francesco și pentru mine. Nu doresc război. Dacă ne războim nu mai rămâne nimic nici pentru băiețelul tău, nici pentru al meu.

— Cine este tatăl băiețelului tău?

Ochii mari și uluiți ai Isabelei se îngustară, cozile acestora devenind la fel de ascuțite precum tăișul.

— Nu vreau să mai aud iarăși calomnia asta.

Vocea Beatricei tremura de furie.

— Înainte de a accepta oferta de a purta tratative legate de ceea ce îi va reveni sau nu drept moștenire fiului tău, vreau să știu cine e tatăl lui Francesco.

— Gian. Firește că Gian este tatăl.

— Mincinoaso!

Isabela țâșni de pe podea, o apucă strâns pe Beatrice de umeri și o trimise la pământ cu mâinile și picioarele răschirate. Se luptară o vreme înainte ca Isabela să ajungă deasupra. Încălecă pe Beatrice și îi întinse brațele pe podea.

— Ascultă-mă, rosti Isabela aplecându-se peste Beatrice. Nu-mi pasă cine credeți tu sau soțul tău că e tatăl lui Francesco. Este incontestabil cine a fost tatăl lui Gian. Galeazzo Maria Sforza a fost duce de Milano. Gian este moștenitorul lui de drept. Te implor să nu asculți născocirile soțului tău care-i sunt lui de folos. Te implor să nu-l trimiteți pe Galeazz în Franța. Te implor să oprești ceea ce va urma înainte de a nu mai fi posibil.

Beatrice se schimonosi la verișoara ei.

— Tatăl băiețelului tău se duce în Franța ca să salveze viața băiețelului meu.

Chipul Isabelei se albi atât de tare încât semăna cu un bust din alabastru smălțat cu email roșu. Dădu drumul brațelor Beatricei și se sculă în picioare. Păși înapoi de lângă verișoara ei încă culcată pe spate și, cu mișcări furioase, cufundată în gânduri, își scoase mănușile pătate de sânge. Le rulă și le azvârli pe jos.

— Am făcut ceea ce am făcut, zise Isabela arătându-i Beatricei palmele sale goale aproape ca o sfântă ce-și expune stigmatele. Însă nu am sânge pe mâini. Când francezii vor traversa munții, tu vei avea mâinile mânjite de propriu-ți sânge. Întreaga omenire va fi pătată cu sângele tău.

CAPITOLUL 39

Lyon, 8 aprilie 1494

— Monseniorul Galeazz mi-a prezentat lancea lui!

Maiestatea Sa Regele Creștin Carol al VIII-lea, regele Franței, al Ierusalimului și al celor două Sicilii (își extinsese titlul anticipându-și Cruciada) învârti cu oarecare dificultate lancea enormă de turnir cu vârful din fier. Sulița, aproape la fel de groasă ca o creangă de umbrar, se întindea realmente pe toată lungimea anticamerei regelui. Galeazz, stând în picioare lângă rege în vesta căptușită pătată de sudoare pe care o purta pe sub armura de turnir, privea în jur la diversitatea de sfătuitori și de apropiați regali care jucau cărți la cele două mese din centrul încăperii. Indiferenței lor acre de origine galeză el le oferi un zâmbet infatuat, sardonic.

— *Montjoie! Montjoie!* țipa Carol, înclinând neîndemânatic sulița din lemn pe deasupra capetelor sfătuitorilor săi. L-ați văzut cu toții pe Galeazz călărind astăzi! Zece oameni răsturnați din șa și nici măcar pentru o clipă picioarele bravului nostru paladin nu au părăsit

scările, atât de neclintit și de drept stătea! Zece cavaleri cutezători a doborât chiar cu această lance! Ridicați-vă, o, nobili și frumoși războinici ai lui Dumnezeu! Roland s-a întors să călărească în mijlocul nostru, să ne conducă înainte împotriva hoardei păgâne! *Montjoie! Montjoie!*

Ludovic, duce de Orléans, se așează la una dintre mese, fiind îmbrăcat într-o vestă descheiată, catadicsind să-i arunce o ocheadă otrăvită lui Galeazz. Alături de Ludovic stătea unul dintre cei mai influenți sfătuitori ai lui Carol, Guillaume Briconnet, episcop de Saint Malo. Judecând după înfățișarea sa întunecată și ochii înguști ai chipului său bărbos, Briconnet nu era mai fericit decât Ludovic auzind încă un alt panegiric în cinstea „celui mai de frunte paladin al Creștinătății".

Antonello di Sanseverino, prințul de Salerno, se ridică din scaun, evitând sprinten mișcarea suliței masive. Își smulse grațios tichia de pe cap și se înclină.

— Într-adevăr, Maiestate, dacă nepotul meu poate fi comparat cu mărețul Roland este numai din pricină că în Maiestatea Voastră a găsit un Charlemagne grandios, un Carol cel Mare care-l va conduce înainte în sfânta Cruciadă, căreia el i-a dedicat acum inima și sufletul.

Briconnet se aplecă spre urechea lui Ludovic și murmură:

— Poate ar fi mai bine să-l avertizezi pe Maiestatea Sa că Maurul este Charlemagne care l-a trimis înainte pe Monsenior Galeazz.

Ochii neobosiți și prizonieri ai lui Ludovic cutreierau prin încăpere ca și cum ar fi înregistrat sentimentele celorlalți consilieri. Regele nu se mai oprise vorbind despre nemaipomenitul Galeazz din momentul sosirii ambasadorului milanez. În ultimele trei zile realmente

toate propozițiile regale începeau astfel: „Ai văzut cum Monsenior Galeazz..."

— Bravul Roland înaintează și-și ridică brusc lancea, sus în cer își înalță departe capul suliței!

Carol lovi cu lancea tavanul casetat doborând tencuiala de ghips zugrăvită în auriu peste capetele sfătuitorilor lui. Pentru un moment regele căscă gura uimit la tavanul distrus, apoi anunță cu vocea lui plângăreață, nazală:

— Doresc să-l prezint pe campionul nostru creștin camarazilor mei. Unde sunt desenele?

Valetul din dormitorul privat al regelui dădu iute la iveală un portofoliu legat în damasc cu monturi din aur la colțuri și la catarame. Sunetul încuietorilor desfăcute răsună în tăcerea apăsătoare a încăperii. După câte se părea, acesta era un semnal pentru consilierii regelui să revină la jocul lor.

Carol răsfoi prin portofoliul cu schițe. Acestea erau desene detaliate cu diverse femei goale, într-un repertoriu remarcabil de poziții sexuale. De fiecare dată când regele întorcea câte-o pagină ridica ochii la Galeazz, iar bărbia sa lăsată îi cobora ușurel de parcă aștepta miracolul răspunsului marelui Roland.

Galeazz examină desenele cu un interes fățiș. Îi șopti ceva regelui care râdea gâgâind furios.

— Ți-ar plăcea? îl chestionă Carol.

Galeazz aprobă din cap. După ce mai făcu niște cercetări, mai scoase un alt desen care-l interesa, spre încântarea evidentă a lui Carol. Regele apucă un desen pentru el, apoi înapoie valetului portofoliul și paginile selectate.

Carol și Galeazz se sfătuiră în franceză câteva minute. Sfătuitorii regelui jucau gălăgios. În cele din urmă

valetul reveni, escortând trei tinere superbe îmbrăcate în rochii după moda italienească, atât de decoltate că lăsau să se vadă micile semicercuri delicate ale areolelor liliachii. Un zâmbet anticipativ se strecură de-a lungul trăsăturilor olimpiane ale lui Galeazz, iar Carol își privea eroul cu o voioșie drăcească. Valetul deschise ușa dormitorului, iar regele întinse brațul și îl conduse înăuntru pe Galeazz și pe cele trei femei.

Briconnet se încruntă fioros observând retragerea regelui. Când ușa dormitorului regelui fu închisă, îi aruncă o privire lui Ludovic, duce de Orléans, și clătină din cap dezgustat. Ludovic ridică din umerii săi supli și atletici, recâștigându-și obișnuitul său zâmbet atotcunoscător și nepăsător.

— Toate acestea sunt în favoarea mea. Din câte îmi amintesc, bunul meu episcop, Roland și oamenii lui au fost măcelăriți apărându-i fundul lui Charlemagne al lor.

Extras dintr-un mesaj al contelui CARLO BELGIOIOSO, ambasadorul milanez în Franța, către LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari și regent al ducelui de Milano. Lyon, 11 aprilie 1494

...în plus față de aceste onoruri, Messer Galeazz a fost înrolat în frăția Sfântul Mihail, ordinul cavaleresc personal al regelui. La ceremonie, Maiestatea Sa Regele Creștin m-a informat cu lacrimi în ochi că Messer Galeazz l-a convins de necesitatea absolută de a menține relațiile cordiale cu Înălțimea Voastră dacă incursiunea sa în Italia va avea sorți de izbândă Maiestatea Sa a mers mai departe spunând că bunăvoința Înălțimii Voastre și a „celui mai de frunte paladin" al său este de

o așa importanță covârșitoare pentru Maiestatea Sa Regele Creștin, încât jură solemn față de Înălțimea Voastră că nu va permite niciodată ca pretențiile teritoriale ale vărului său Ludovic, duce de Orléans, să înrăurească legătura sacră care unește acum Milano cu Franța. Maiestatea Sa jură că va aștepta ca Înălțimea Voastră să-l călăuzească în toate lucrările ... Dacă nu aș fi fost asistat personal la succesul misiunii lui Messer Galeazz nu aș fi crezut așa ceva...

Extras dintr-un mesaj al lui ANTONIO STANGA, ambasadorul milanez la Neapole, către LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari și regent al ducelui de Milano. Neapole, 11 mai 1494

...Regele Alfonso m-a convocat la masă și, lăsându-mă să stau în picioare aidoma celui care feliază carnea, mi-a amintit în fața tuturor membrilor familiei sale că vizita lui Messer Galeazzo di Sanseverino la Lyon era responsabilă de hotărârea regelui Franței de a-și urmări realizarea aventurii sale contra Neapolelui. După aceea regele Alfonso mi-a cerut să vă transmit, Înălțimea Voastră, că veți fi primul care veți regreta ziua în care francezii vor pune piciorul în Italia. După ce m-a supus acestei umilințe, regele Alfonso a ordonat să fiu exclus de la curtea și de pe teritoriile sale și a publicat proclamația sa formală de război contra statului Milano...

PARTEA A ȘAPTEA

CAPITOLUL 40

Extras din epistola exploratorului și povestitorului internațional Benedetto Dei adresată lui Leonardo da Vinci, inginer al Curții din Milano. Asti, 10 septembrie 1494

Dragul meu Leonardo,

Am sosit aici la o zi după intrarea în Asti a regelui Franței și a armatei sale, ulterior atât de mult amânatei traversări a munților. După ce am făcut cercetări, m-am lămurit spre surpriza și regretul meu că stăpânul tău, ducele de Bari, nu te-a adus aici cu el ca să studiezi artileria franceză, ceea ce e păcat, căci sunt atât de multe care te-ar interesa – mi s-a dat de înțeles că te reții proiectele tale în desfășurare la Milano și la Vigevano. În pofida acestei avansări zăbavnice, regele Carol a fost întâmpinat cu vești despre prima mare victorie a războiului. Pe 5 septembrie navele de război și infanteria marină franceză, sub comanda vărului regelui, Ludovic, duce de Orléans, au respins o forță militară formată din câteva

mii de soldați și o duzină de nave de război trimise de regele Neapolelui cu scopul de a cuceri Genova...

Pe parcursul conversațiilor mele am descoperit cauza dificultăților regelui Franței în traversarea munților. Nu e vorba de neajunsul șasiurilor franceze, ci mai degrabă de șovăiala Maiestății Sale Regele Creștin de a renunța la plăcerile unei tinere cu care s-a cunoscut pe durata șederii în Lyon. Mi s-a povestit că această femeie, inițial o curtezană de o anume teapă din Neapole, s-a adăpostit întâmplător în Vienne (acesta fiind un orășel lângă Lyon) la ghicitorul Maiestății Sale și, prin această manevră isteață, și-a făcut cunoscute farmecele regelui. Avertizată de tovarășii ei să nu-i satisfacă poftele de prima dată, această tânără sublim de frumoasă și de talentată, ca o profesionistă, a înfometat pofta regelui de o asemenea manieră că, atunci când i s-a permis în cele din urmă să cineze la masa lui (un fel de-a spune), a descoperit că apetitul acestuia era suficient de lacom încât nu a putut fi săturat multe săptămâni. Și astfel Maiestatea Sa Regele Creștin a refuzat să părăsească Vienne până la 22 august... Odată pornită la drum, armata franceză s-a mișcat cu o admirabilă eficiență, părăsind Grenoble la 29 august... Cum ți-am explicat mai sus, nu am asistat la intrarea armatei lor în Asti, un spectacol care i-a uimit pe toți împreună și pe fiecare în parte, deși, numai văzându-le corturile înconjurând orașul, e un spectacol suficient de minunat... Am avut ocazia să le privesc îndeaproape tunurile de asediu și-ți pot oferi aceste detalii amănunțite... Spre deosebire de armele italienești, care întrebuințează ghiulele din piatră, acestea sunt prevăzute cu ghiulele din fier, care cântăresc considerabil mai greu, iar aceste ghiulele și o încărcătură suficient de

mare sunt transportate pe șasiuri, așa încât rata de tragere este cu adevărat puternică ... Tunarii pretind că pot transforma zidurile castelului Nuovo în praf și pulbere în două zile, deși știi cât de fanfaroni sunt...

Numărul pelerinilor la acest loc sfânt nou din Asti e deja demn de luat în seamă. În afară de stăpânul tău, Maurul, l-am văzut pe socrul său, ducele de Ferrara, și un anumit număr de cardinali... Maurul dă comenzi la urechea regelui și îi promite Maiestății Sale să-l facă chiar mai important decât Charlemagne și să-i ofere sprijinul să-i cucerească pe otomani la Constantinopol, numai dacă Maiestatea Sa va grăbi trecerea armatei franceze prin nordul Italiei. Cum stăpânul tău, Maurul, dă prea puține speranțe promisiunilor de prietenie ale francezilor în timp ce armata lor își are cartierul la patru zile de mărșăluit de Milano, lipsa încrederii este împărtită de mulți francezi din tabără, care au mirosit că Maurul are de gând să se întoarcă împotriva lor odată ce au isprăvit-o cu Neapole...

...Armata franceză va defila iarăși mâine, în onoarea sosirii ducesei de Bari și a ce se spune a fi un contingent de doamne milaneze atât de formidabile încât regele s-ar putea să sufere un atac fatal de apoplexie la simpla lor vedere, ducând astfel la un final neașteptat cea mai temerară acțiune a timpurilor noastre...

*

Asti, 11 septembrie 1494

Optzeci de doamne milaneze elegante, toate luându-se malițios la întrecere pentru onoarea de a-l întâmpina pe regele Franței, călăreau în urma ducesei de Bari

prin centrul din Asti, înaintând pe artera principală, o aglomerare de pasaje medievale cu prăvălii întrerupte la întâmplare de colonade romane străvechi. Pasajele gemeau de privitori, care căscau gurile mirați la doamnele milaneze, de parcă nu mai văzuseră femei până atunci. Cu siguranță că prea puțini mai văzuseră femei ca acestea, cu fețele la fel de viu colorate ca ale statuilor policrome, diamantele și perlele scânteindu-le în lumina orbitoare a soarelui ca sute de felinare micuțe, sânii strălucitori atât de umflați și de dezgoliți de corsajele în care te afundai încât la prima vedere păreau goale până la brâu.

Beatrice călărea ținându-se perfect dreaptă în șa („Stai dreaptă", o auzea pe Mama zicându-i), conștientă că nu-și reprezenta doar soțul și familia, ci și Italia. Era îmbrăcată cu o *camora* din velur mătăsos verde și cu dungi aurii contrastante, hamutul ferecat cu diamante, perle și rubine. Olanda albă a camizolului ieșea în trâmbe din tăieturile mânecilor împodobite cu modele. Își pieptănase părul pe spate strâns într-o singură coșiță lungă, încolăcită cu panglici de mătase, iar pe sub boneta de călărie din catifea, așezată șmecherește pe o parte, după moda franțuzească, purta o plasă de păr dantelată cu perle. Se uită în ochii vrăjiți, chiar năuciți, ai spectatorilor și trăi o senzație cutremurătoare și totuși vag înspăimântătoare de comuniune cu ei, o premoniție că atunci când acești oameni vor îmbătrâni și vor muri tot își vor aminti de ducesa de Bari intrând călare în Asti în fruntea doamnelor sale de onoare.

Beatrice își conduse alaiul spre latura de la apus a piațetei pavate din fața catedralei, drept de partea cealaltă a tribunii centrale, deja plină cu o mulțime amețitoare de

nobili înveșmântați în brocart și damasc (împestrițată cu cardinali în robe roșii și clerici neînsemnați în robe albe), care veniseră în pelerinaj la Asti de prin toate părțile din nordul și din centrul Italiei. Beatrice stătea în șa, iar doamnele sale de companie, și ele călare, se aliniară în formație în dreapta ei, ca și cum ar fi făcut parte din spectacolul pe cale să se desfășoare. Într-un fel așa și erau, combatante în confruntarea dintre sofisticarea italiană și puterea brută a Franței.

Gloata sporovăitoare fu redusă la tăcere de o percuție tunătoare, răpăitoare. O clipă mai târziu, zeci de flăcăi intrară în piațetă prin capătul de miazănoapte, cu fețele roșii de la căldura toridă a verii târzii, bătând semnalul înserării în tobele ca niște butoiașe legate cu chingi peste mijloc. După ce toboșarii trecură, muzica era asigurată de interminabilul tropăit pe pavaj al cizmelor din piele ale infanteriștilor. Defilară în continuu mai mult de o oră: zeci de mii de mercenari elvețieni și germani într-o ordine militărească perfectă, păduri mărșăluitoare de sulițe lungi, cu topoare în capăt, numite halebarde; corpuri de archebuzieri purtând pe umeri mătăhăloase arme de foc portabile; zeci de gasconi înarmați cu arbalete grele din lemn și din fier. Cu flamurile lor, tichiile cu panaș și vestele multicolore, pifanii semănau mai degrabă cu niște negustori prosperi decât cu comercianții mutilării, batalioanele lor fiind convocate să construiască o nouă Italie și nu să o distrugă. Orice neliniște rătăcitoare simțită de către Beatrice legată de rolul ei de instrument în aducerea acestor bărbați în Italia dispăru odată cu fiecare pas hotărât al acestora.

Sunetul se schimbă într-un huruit prelung, regulat. În capătul din nord al piațetei, razele soarelui scânteiau

pe oțelul șlefuit. Cavalerii francezi ezitară ca să sporească efectul înainte de a-și începe promenada. Apoi își făcură apariția în galop trufaș, rang după rang, călare pe cai uriași de luptă, îmbrăcați complet în oțel din cap până-n picioare, cu lăncile cu vârf din metal îndreptat drept în sus și cu toate coifurile încoronate cu panaș din pene. Zguduielile înaintării lor erau atât de puternice încât atunci când Beatrice închise ochii, îi putea simți trecând. Se întreba dacă pruncul care tocmai începuse să-i miște în pântec putea să-i simtă și el.

După un sfert de oră, un scheunat strident se ridică peste mugetul cavaleriei care avansa. Își făcu apariția un corp de flautiști, apoi și mai mulți cavaleri, înarmați cu ghioage din fier, și, în cele din urmă, sute de arbaletieri călare, cu veste din mătase brodate cu crini, formau un cordon dens în jurul baldachinului din lamé ridicat deasupra călăreților ca pălăria unei ciuperci enorme din aur. Sub această boltă, călare pe un cal negru, se deplasa Maiestatea Sa Regele Creștin, Carol al VIII-lea, regele Franței, al Ierusalimului și al celor două Sicilii. Regele Carol purta o pălărie turtită, rotundă, din samur alb brodat cu crini aurii și o vestă din mătase aurie peste platoșa din oțel. Își proptise o lance de luptă pe coapsă, abordând poza cea mai comună folosită pentru statuile ecvestre ale faimoșilor *condottieri*. Primul gând al Beatricei a fost că regele francez nu era chiar așa de urât sau de mic de statură cum auzise.

Regele și gărzile lui descălecară în mijlocul piațetei, iar Beatrice le făcu semn pajilor milanezi să o ajute și pe ea și pe doamnele milaneze să coboare de pe cai. Odată ajunsă pe pământ, nu l-a putut vedea pe rege printre arcașii și cavalerii care se apropiau, bărbați asudând

încinși care adăugau propriul miros iute la duhoarea preponderentă de transpirație și bălegar. Și apoi gărzile păsiră în lături dând la iveală pe Maiestatea Sa.

Numai după tichia din samur alb putea fi sigură Beatrice că acesta era bărbatul pe care-l văzuse de la distanță câte clipe mai devreme. Descălecat nu era la fel de înalt ca ea; picioarele sale blindate arătau ca niște cioturi micuțe din metal. Era într-adevăr urât, chipul fiindu-i dominat de un nas și niște buze absurd de supradimensionate. Însă ceea ce ea găsea cu adevărat remarcabil era însuflețirea trăsăturilor regelui, sau mai degrabă lipsa acesteia. Ochii săi uriași păreau incapabili să se concentreze, buzele sale uscătive incapabile de a glăsui. Capul i se bălăbănea de parcă i-ar fi fost prins de umeri cu o coardă. Regelui i se tăie respirația când o văzu pe Beatrice și doamnele ei de onoare.

Carol își trăsese pălăria de pe cap și o ținea strâns în fața lui cu mâini tremurătoare. Beatrice făcu o plecăciune adâncă. Un tălmaci francez făcu prezentările, iar Beatrice îl luă pe rege de mână. Monstruletul o atacă, apăsându-și buzele lipicioase de fiecare obraz. Se mută rapid la întregul șir de doamne de onoare, sărutându-le pe fiecare obraz. Cât timp făcu asta, Beatrice fu prezentată altui francez în armură care purta o pălărie din samur foarte asemănătoare cu cea a regelui, un bărbat de înălțime medie care se pare că deținea tot ceea ce-i lipsea regelui: trăsături dezinvolte, un zâmbet care-ți sugera inteligență și radia senzualitate și o strângere de mână fermă care-ți comunica o energie fizică vibrantă. Numai când îi auzi numele, Ludovic, duce de Orléans, încercă să-l privească în ochi. El îi susținu privirea un moment, apoi, fără niciun fel de jenă, îi alunecară de-a lungul umerilor

goi și în jos spre vârfurile sânilor ei expuși, înainte de a se muta pe doamnele cele mai apropiate de ea.

Regele se întoarse, hipnotizat de săruturile de bun-venit. Se bâlbâi o secundă înainte de a-i rosti tălmaciului său mesajul, iar pe Beatrice o cuprinse tristețea pentru el. Părea pe de-a-ntregul copleșit de autoritatea pe care o comanda.

— Maiestatea Sa vă imploră să mai rămâneți o vreme în arșița asta, căci este tare dornic să vă prezinte artileria sa, zise tălmaciul.

Beatrice aprobă din cap și îi zâmbi regelui, care de fapt se îmbujoră drept răspuns. Ea se minună că acest omuleț hidos o câștigase, cu toate calitățile care-i lipseau.

Carol stătea timid în picioare lângă Beatrice în timp ce gărzile eliberară piața. Ducele de Orléans, în calitate de prim succesor la tron, își ocupă locul alături de rege, ca un alter ego credincios al acestuia. Din capătul de nord al piațetei răsună un alt huruit regulat.

Tunurile mari de asediu năvăliră în piațetă cu o impetuozitate care-ți făcea inima să stea în loc. Cocoțate pe care pe patru roți și încărcate cu proiectile din fier de mărimea căpățânii unui om, trase de echipaje tunătoare de treizeci și șase de cai, alunecau în galop rapid, duzini de mașinării de război atât de intimidante că numai simpla lor expunere putea cuceri Neapole. Și totuși tunurile în sinea lor erau bizar de drăgălașe, cu curbe netede de formă conică în bronzul strălucitor șlefuit. Tunurile erau deplasate peste bolovanii din pavaj atât de lin și de iute, încât păreau niște delfini minunați din aur ce alunecau ușor.

Armele uriașe apărură și dispărură cu o asemenea viteză că Beatrice se simți ușoară și animată și sigură că tocmai văzuse una dintre cele mai grozave minuni ale

zilei. Pe măsură ce hodorogeala tunurilor de atac se estompa, alte piese mai mici de teren, turnate în fier și suite pe care cu două roți continuară să treacă în fugă. Beatrice se întoarse spre stânga și se uită în sus pe strada care alimenta piațeta, întrebându-se, în sinea ei, dacă râul acesta de arme franceze se înșira pe tot drumul până la Lyon.

Ludovic, duce de Orléans, se înclină înainte, iar privirea lui fugară îi interceptă căutătura insistentă. Dădu ușurel din cap confirmându-i interesul. Apoi ochii lui îi dezmierdau tacticos carnea dezgolită, cu gura chipeșă atât de evident licențioasă încât acele buze ar fi putut să-i atingă sânii. La început Beatrice se amuză. Însă după o clipă recunoscu ambiția în muchia dură a fălcii lui Ludovic. Apoi zări ceva și mai deranjant – în ochii lui neobosiți exista o iubire pentru pericol care semăna înfiorător cu a ei, un aspect al propriei ființe pe care nu putuse să-l înfrunte în oglindă, însă era forțată să-l recunoască când îl vedea oglindit pe chipul altcuiva. Privi în altă parte. Armele trecură răpăind. Într-o nișă îndepărtată a conștiinței sale, Mama îi susura un avertisment, cuvinte pe care nu-și dădea voie să le facă auzite.

Extras din epistola BONEI DE SAVOIA, ducesa-mamă de Milano, adresată Maiestății Sale Creștine, Carol al VIII-lea, rege al Franței, al Ierusalimului și al celor Două Sicilii. Pavia, 13 septembrie 1494

Scumpul meu nepot și preailustră Maiestate Creștină,

Mă rog Sfintei Maici ca această scrisoare să ajungă la Maiestatea Voastră, căci sunt sigură că Maurul îmi oprește toți curierii. În numele iubirii pe care încă o mai

port memoriei binecuvântate a mamei tale, am jurat să o consider pe Maiestatea Voastră ca pe propriul meu fiu și astfel voi risca tot ce trebuie că să o previn pe Maiestatea Voastră de pericolul grozav pe care îl reprezintă Maurul. Maiestatea Voastră nu poate avea încredere în el. A făcut-o pe fiica mea împărăteasă a Germaniei numai ca să obțină pentru el titlul de duce de Milano, pe care îl deține fiul meu. Știu că așa stau lucrurile pentru că un preot care a plecat în Germania cu fiica mea m-a înștiințat că Maurul a cerut ca împăratul german să-i garanteze învestirea drept duce de Milano în clipa în care Maiestatea sa va fi încheiat socotelile cu mârșavii din Neapole. Se va folosi de Maiestatea Voastră în acest chip și apoi se va întoarce împotriva voastră când va obține ceea ce dorește. Mă alină promisiunile Maiestății Voastre că veți asigura titlul pe care fiul meu îl deține acum. Însă Gian Galeazzo a fost bolnav timp de două săptămâni și sunt convinsă că Maurul încearcă să-l otrăvească, ca să-l împiedice să-l întâmpine pe preaiubitul său văr așa cum ar fi dorit. Ca sufletul iubitei Voastre mame să se odihnească în pace, Maiestatea Voastră trebuie să vină la Pavia, unde eu și fiul meu ne-am refugiat și trebuie să vă desfășurați armatele măreție în jurul nostru ca un scut ce ne va proteja de perfidia tiranului care dorește să ne înfrângă și pe noi și pe Victorioasa Maiestate a Voastră... Invoc din nou numele mamei Voastre și mă rog ca, în timp ce privește din locul ei din cer, să fie martoră a sprijinului îndrăzneț al Maiestății Voastre Creștine oferit unei mame văduve și fiului acesteia, ale căror vieți se află acum în pericol...

Extras dintr-o epistolă a exploratorului și povestitorului internațional BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Asti, 6 octombrie 1494

Dragul meu Leonardo,

Înaintează! Marele Charlemagne înaintează în Cruciada lui! Febra care l-a țintuit la pat pe Maiestatea Sa timp de două săptămâni (pe durata cărora întreaga sa întreprindere era nesigură) a dat până la urmă înapoi acum două săptămâni. Maiestatea Sa Creștină a părăsit Casale astăzi, corpul principal al armatei mărșăluind direct spre Piacenza. Consilierii regelui insistă că năpasta de care Maiestatea Sa a scăpat în mod miraculos a fost pojar. Alții îmi zic că francezii au adus cu ei o boală nouă care se povestește că se transmite pe cale sexuală și că regele a suferit un atac al acestui tip de suferință, pe care o numesc *mal francese*. Să ne apere Domnul dacă asta este, căci femeile noastre vor fi întotdeauna o sursă de epidemie, chiar și când francezii vor fi de mult departe.

Stăpânul tău, Maurul, va fi fără niciun dubiu deranjat să afle că Ludovic, duce de Orléans, s-a instalat în patul de suferință imediat ce regele l-a părăsit pe al său. Ludovic a fost doborât de o febră care sub nicio formă nu pare să-i pună în pericol viața, însă este suficient de gravă încât va necesita șederea sa prelungită în Asti, în compania a cincisprezece mii de trupe de elită. Într-adevăr, majoritatea consilierilor regelui au acum convingerea că Marea Cruciadă nu are nevoie să se aventureze mai departe de Milano ca să-și atingă sfârșitul glorios...

*

Vigevano, 9 octombrie 1494

Marchesino Stanga, ministrul milanez al lucrărilor publice, răzgândindu-se, se opri în drum spre ieșire.

— Înălțimea Voastră, îi zise Maurului, sunteți conștient că trebuie să păstrăm o rezervă ca să ne acoperim împrumuturile acordate francezilor în eventualitatea nerambursării lor?

Maurul îi făcu semn ministrului său să iasă.

— Da, da, Marchesino. Însă când voi prelungi canalul până la Sestia, vom recupera mai mult decât costul lucrării prin veniturile suplimentare ale noilor ferme. Îți voi trimite prin Messer Calco documentele necesare, imediat ce vom fi primit toate cererile de concesionare și vom fi ajuns la un procent de impozitare.

Marchesino se înclină din nou și plecă. O secundă mai târziu, chipul nefiresc de chipeș al lui Galeazzo di Sanseverino se iți în cadrul tocului din marmură grea a ușii. Maurul pocni din degete și Galeazz intră. Era urmat de șeful securității Maurului, suplul și oacheșul Bernardino da Corte.

Maurul își ridică expeditiv mâinile de pe brațele jilțului.

— Maiestatea Sa Creștină nu a fost suficient ținut pe loc de boala sa recentă. Acum că Messer Ambrogio și-a desăvârșit leacul, regele este de neclintit în hotărârea sa de a merge la Pavia. Îl așteptăm să sosească aici repede, la Vigevano, în două zile și în alte două zile după aceea la Pavia.

— Unde se află acum, Înălțimea Voastră? întrebă Galeazz.

— La Casale.

— Pentru mine e la o jumătate de zi de mers călare. Aș putea merge mâine acolo ca să încerc să-i schimb părerea.

Maurul clătină din cap.

— Regele și-a fixat în minte că trebuie cel puțin să-i ofere această curtoazie surorii mamei lui și vărului său. E o chestiune de onoare, așa mi s-a spus. Și, după cum știi și tu, Galeazz, când regele are o *idée fixe* legată de onoarea lui, orice presiune e o pierdere de timp.

Galeazz privi fix în podea.

— Sunt foarte îngrijorat în legătură cu asta. Conform informațiilor pe care le am din tabăra franceză, dacă regele ar mai fi rămas la pat încă o săptămână, armata franceză nu ar mărșălui acum spre Milano. Și prezența permanentă în Asti a lui Ludovic, duce de Orléans, și a armatei sale este, după părerea mea, echivalentă cu un act ostil. Înălțimea Voastră, iertați-mă că sunt nevoit să spun asta, însă exact în acest moment singurul om din tabăra franceză care are încredere în domnia voastră este regele. Însă dacă regele se duce la Pavia Înălțimea Voastră, presupun că știți că ducesa-mamă împrăștie zvonul că îi otrăviți fiul.

— Firește. Este aceeași otravă care i s-a administrat lui Gian când avea doisprezece ani și tocmai începuse să bea sexios, și iarăși când avea optsprezece ani, când existența sa idilică i-a fost întreruptă de sosirea soției. În ambele cazuri a fost pe moarte. Consumul moderat de vin este singurul antidot de care Gian are nevoie.

— Înălțimea Voastră, simplul fapt că ducele de Milano este bolnav, combinat cu calomniile ducesei-mame, va constitui un pretext satisfăcător pentru Ludovic, duce de Orléans, ca să-și întoarcă toate acțiunile împotriva

noastră. Acesta îi va aduce argumente regelui cum că iminentul sezon ploios tocmai stă să înceapă și atunci de ce să meargă spre sud, când prada cea mai bogată se află deja la picioarele lor, odată cu o cauză justă ca să-și scuze trădarea? Și bineînțeles, Înălțimea Voastră, că atunci când veți fi dat la o parte din drum, ducele de Milano va sucomba fără niciun dubiu în fața efectelor de durată ale otrăvii.

Maurul aprobă sobru din cap și își apăsă buricele degetelor unele de altele.

— Este o situație extrem de serioasă, Înălțimea Voastră.

Galeazz se răsuci brusc spre Bernardino care stătea la fel de țeapăn ca un paj.

— Messer Bernardino are o idee interesantă, Înălțimea Voastră. I-am cerut să v-o repete cu aceeași stare de spirit cu care adesea mi-ați solicitat cel mai... agresiv punct de vedere asupra anumitor politici. L-am asigurat că n-o să-l judecați și n-o să-l acuzați pentru ceea ce vă prezintă drept pură teorie și nimic mai mult.

— Neîndoios. Dă-i drumul, Messer Bernardino.

Maurul continua să-și examineze degetele dispuse sub forma unei turle.

Bernardino își umezi buzele.

— Înălțimea Voastră... ah, Înălțimea Voastră. Dacă veți fi condamnat pentru zvonurile privind sănătatea ducelui de Milano, poate că singura voastră apărare împotriva lor este să le faceți adevărate.

Maurul nici măcar nu clipi. Turla degetelor sale nu se clinti niciun pic. Tăcerea apăsătoare era tulburată numai de ușoara frecare pe pardoseala din marmură a uneia dintre pingelele din piele ale lui Messer Bernardino.

Într-un sfârșit Maurul glăsui cu o voce moale, egală.

— Ceea ce îmi sugerezi reflectă o anumită perspicacitate politică, Messer Bernardino. Însă, firește, nici nu intră în discuție. Ducele nostru este nepotul meu. Nu sunt în stare de o asemenea infamie. Nici măcar n-aș putea să mă gândesc la ea.

Ridică privirea spre Galeazz, cu ochii vulnerabili și arzători, ca și cum i-ar fi făcut o mărturisire unei iubite.

— Pur și simplu nu sunt capabil de un astfel de lucru.

CAPITOLUL 41

Pavia, 14 octombrie 1494

Medicul, un bărbat de vârstă mijlocie care asuda sub povara mantiei sale grele din catifea, privea îngrozit cum șambelanul aducea la patul ducelui de Milano o farfurie din argint pe care se afla o singură pară coaptă.

— Înălțimea Voastră, eu nu l-aș încuraja să consume fructe sau legume, căci încă...

— Vraciule! clănțăni Bona de Savoia, ducesa-mamă de Milano. Cum să poată să lupte contra efectelor otrăvii dacă nu are puterea să o elimine?

Ochii lui Gian Galeazzo străluceau din pricina febrei, iar venele albăstrui de pe tâmple păreau că-i fuseseră pictate pe pielea palidă ca pergamentul. Își ridică slăbit brațul, în semn că primește ce i se oferă.

— Înălțimea Voastră, rosti instantaneu până la urmă medicul, noi credem că este o afecțiune gastrică ce nu face decât să accentueze...

— Ducesa-mamă are dreptate, Messer Cussano. Lasă-mi soțul să mănânce.

Aparitiei ducesei de Milano îi lipsea obisnuita atitudine poruncitoare energică, apăsată. Aproape timidă, se apropie de patul lui Gian și îi zâmbi binevoitoare. Stătea în picioare exact de partea opusă a ducesei-mamă.

Bona o aprobă serioasă pe Isabela.

— Vezi tu, Messer Cussano, suntem amândouă de acord. Soția fiului meu și cu mine am avut diferendele noastre, să fiți sigur, însă suntem de acord în această privință. Înălțimea Sa ar trebui să mănânce mai multe fructe. Vărul Înălțimii Sale, Maiestatea Sa, regele Franței, a venit astăzi aici ca să-l vadă. Va avea nevoie de toată forța lui.

Medicul își tamponă sprânceana cu o batistă din pânză murdară. Se înclină și îl urmă pe șambelanul care zorea spre ieșire după mai multe pere.

— Regele și suita lui au sosit acum un sfert de oră, spuse Isabela. Vin direct aici. Am fost informată că Maiestatea Sa este foarte nerăbdător să-l vadă pe Gian și să-l descoasă despre starea sănătății.

Bona îi oferi fiului său zâmbetul ei negru.

— Bineînțeles că Maiestatea Sa vine direct aici. Gian este vărul preferat al Maiestății Sale.

Zâmbetul ducesei-mame dispăru brusc. Se uită la Isabela, fața sa perfect rotundă contractându-se contradictorie. În cele din urmă zise mai degrabă blajină:

— Firește că tu nu poți rămâne.

— Gian este soțul meu, ducesă-mamă, zise Isabela la fel de ponderată. Am de gând negreșit să o tratez pe Maiestatea Sa cu o politețe supremă. Cred că, atunci când Maiestatea Sa Creștină își va da seama că Maurul este adevăratul său inamic, va fi mult mai favorabil dispus față de casa de Aragon.

Bona lua în considerație aceste lucruri sugându-și dinții.

— Prea bine. Dar dacă nepotul meu îți cere să pleci, voi insista să procedezi întocmai.

— Îți mulțumesc, ducesă-mamă.

Gian avusese timp să mănânce o pară înainte ca șambelanul s-o anunțe pe Maiestatea Sa Creștină. Bona sărută fruntea jilavă și translucidă a fiului ei.

— Salvarea îți este la îndemână, murmură ea liniștită. Domnul ne-a trimis un înger răzbunător.

Anturajul regal sosi zornăind semeț din pinteni și zăngănind tecile săbiilor. Îmbrăcați cu pantaloni strâmți și veste de călărie, cu săbiile atârnându-le pe coapse, francezii arătau epuizați și supraîncălziți de pe drum, cu fețele lor țepoase arămite de soarele arzător. Regele, fără să fie mai bine îmbrăcat decât camarazii lui, după mărime și înfățișare ușor de confundat cu un măscărici de la curte, ar fi fost complet dominat dacă Maurul nu ar fi intrat alături de el. Purtând o tunică curată din brocart alb și auriu, cu postura sa impecabilă în contrast cu mersul galez cocârjat al regelui și al povățuitorilor acestuia, Maurul îi făcea pe francezi să arate ca niște țopârlani din provincie.

Bona nu-și închipuise nicio secundă că Maurul o să aibă nerușinarea să participe la acest conclav privat dintre ducele de Milano și regele Franței. Buzele i se contractară într-un rotund perfect. Uită să facă o reverență și Carol înaintă din proprie inițiativă, cu pălăria din samur în mână.

— Draga mea mătușă! Mătușă, sunt eu – nepotul tău, Carol, *le Roi.*

Bona păși țeapănă și făcu stângace schimb de pupături cu nepotul ei. Îl apucă de braț și îl conduse grabnic la marginea patului.

— Oh, bietul meu văr scump, zise regele văzându-l pe Gian, falca sa atârnându-i cu o autentică durere. Scumpul de tine, biet băiețaș. Chiar ești atât de suferind!

Gian îi oferi vărului său zâmbetul patetic, care te făcea să-l îndrăgești, al unui copil bolnav dornic să se facă plăcut. Isabela, care lăsase îmbufnată bărbia și ochii în pământ la intrarea alaiului francez, începu acum să suspine liniștită.

— Asasinul fiului meu se află în această încăpere, zise Bona într-o franceză vehementă.

Ochii i se încruntară și îl atacară direct pe Maur.

Toată lumea se uita când la ducesa-mamă, când la Maur. Unii dintre consilierii lui Carol începură să șușotească. Maurul nu-și schimbă expresia de curtoazie implacabilă și reținere.

— Crede că prezența lui aici îmi va închide gura, continuă Bona, scuipând o franceză rapidă către nepotul ei. Toată lumea știe că el mi-a otrăvit fiul. În curând veți ști cu toții că a obținut hârtiile de învestire de la împăratul german. Când se va proclama duce o să se întoarcă contra ta. O să te trădeze și pe tine cum și-a trădat propriul sânge. Isprăvește cu el. Să nu părăsești Pavia până nu închei socotelile cu el. În numele mamei tale, pune-l în lanțuri și zăvorăște-l în beznă pentru vecie.

Isabela plângea cu suspine răspicate. Bolboroseli furioase răsunară din anturajul regelui.

Guillaume Briconnet, consilierul principal al regelui, cu fața mai roșie decât a oricărui altcuiva, lătră dintr-odată în franceză:

— Tot ce spune despre Maur e adevărat. Maiestatea Voastră, dacă nu puneți mâna pe el acum, mă tem că nu veți pleca viu de aici.

Carol stătea pe deplin consternat. De jur împrejurul lui, mâinile se întinseseră pe mânerele săbiilor. Regele trebuia doar să dea ordinul – iar dacă nu, era clar că ar fi făcut-o Briconnet. Dreapta Maurului zvâcni doar o dată, însă violent, precum un pește tras în țeapă.

— Nu, îi scăpă Isabelei cu lacrimi în ochi. Nu, nu e așa.

Vorbea în italiană, iar tălmaciul regelui îi traducea cu o grabă confidențială, pe nerăsuflate.

— Nu este adevărat ce spune ducesa-mamă că Maurul îmi otrăvește soțul. Nimeni nu-l otrăvește. Toți îl otrăvesc. Gian are o constituție agitată și această dihonie, această sosire și plecare a armatelor, l-a zguduit într-atâta încât stomacul îi refuză toate mâncărurile Antidotul pentru otrava soțului meu este pacea. Dacă am avea pace ... Soțul meu nu trebuie să fie primul martir al acestui război.

Tot corpul Bonei tremura de furie din pricina dezertării nurorii sale. Până și pe chipul Maurului se citi ceva. Un calcul lăuntric rapid: Isabela îi dăduse, în cele din urmă, o problemă în matematica înșelăciunii pe care nu o putea rezolva iute. Când traducerea fu finalizată, francezii nedumeriți clătinară din capete.

Regele Carol se uita când la Bona, când la Isabela și când la Maur, capul lui uriaș itindu-se iute dând impresia că într-o clipită o să înceapă să i se răsucească din pricina confuziei.

Recurgând la tertipuri, Isabela se aruncă pe podea, la picioarele regelui, într-un gest disperat. Se agăță cu putere de gleznele fusiforme ale lui Carol și îi sărută enormele botine festonate.

— Vă implor să-mi cruțați tatăl! se jelea ea isterică.

O, rege bun și neînfricat, vă rog, cruțați-mi tatăl! În numele iubirii a tot ceea ce este drept și bun, tratați-mi tatăl cu bunătate, căci intenția lui a fost să nu vă înfurie niciodată!

— E nebună! croncăni Bona, rânjind cu o voioșie neagră, convinsă că izbucnirea Isabelei va discredita tot ceea ce spusese aceasta.

Maurul privea impasiv spectacolul. Nu mai era nedumerit.

Tălmaciul rostea incoerent vorbele Isabelei la urechea lui Carol. Regele se uită în jos. Părul Isabelei în nuanță de henna îi drapa picioarele ca penajul unei frumoase păsări ucise. S-a întins zadarnic să o ridice.

— Of, dragă, zise el. Dragă, scumpă...

Îi făcu semn tălmaciului să îngenuncheze alături de Isabela.

— Trebuie să-i spui acestei frumoase și curajoase femei că onoarea nu-mi va permite să-mi abandonez căutarea, zise Carol. Ca să nu mai pomenesc de suma uriașă de bani pe care vistieria mea și a altora ne-au avansat-o pentru Cruciada noastră. Însă încredințeaz-o că o voi pune și pe ea și pe băiețelul ei sub aripa mea protectoare și că atunci când tatăl ei mi se va preda, o să-i spun că este părintele unei fiice credincioase. Are cuvântul meu de cavaler creștin că tatăl ei va fi tratat imparțial când va fi biruit.

Isabela sărută din nou botinele ca niște labe de gâscă ale regelui, cu umerii ridicați, sughițurile fiind întrerupte de smiorcăieli bizare. Niciunul dintre francezi nu ar fi putut să ghicească că femeia râdea.

Extras dintr-o epistolă a Maiestății Sale Creștine, CAROL al VIII-lea, regele Franței, al Ierusalimului și al celor Două Sicilii, adresată cumnatului său, PIERRE DE BEAUJEU, duce de Bourbon. Pavia, 15 octombrie 1494

...Ne ospătăm aici în stilul cel mai uluitor ...Pe masa mea au fost așezate cupe din cristal și tacâmuri din aur, iar șervetul împăturit seamănă cu un fazan, iar când l-am deschis, o pasăre vie zbură din el ... Fiecare fel de mâncare e adus de flăcăi în uniforme, care înlătură fața de masă din olandă, așa încât dai de una curată dedesubt. Au fost miriade de mâncăruri că nici nu le pot descrie completamente... și într-adevăr multe dintre ele sclipeau de la sosurile aurii și argintii... Între felurile de mâncare ne prezentau un spectacol în care erau interpretate scene din basmele de altădată, ori unele cu efect comic, și întotdeauna acompaniate de muzică. Costumele sunt cele mai extraordinare din câte am văzut vreodată, căci sunt croite în toate formele posibile, de drăcușori și sfinți și zeități antice. Și femeile participă în aceste reprezentații, îmbrăcate de asemenea cu aceste costume, și dacă vor să dea impresia că sunt la fel de goale precum Eva, fac acest lucru în niște dresuri dintre cele mai diafane, de culoarea pielii, așa încât oricine poate fi ferm convins... Și astfel banchetul se desfășoară până târziu în noapte, fără să știi ce aștepți cu și mai multă înflăcărare, următoarea servire sau spectacolul care va continua...

...Pe cât de extraordinar mă amuză Maurul, pe atât mă avertizează toți că nu mă pot încrede în el și că trebuie să termin odată pentru totdeauna cu el înainte de a

putea să-mi continui Cruciada... Sunt zăpăcit și aș dori ca tu și scumpa mea soră să fiți aici ca să luați parte la consiliul meu... însă am credința că Dumnezeu îmi va arăta calea...

*

Degetele Maurului urmăreau abdomenul umflat al Beatricei. Erau amândoi goi, zăcând peste cuverturile din mătase. Trecuse bine de miezul nopții, dar aerul era încă călduț, apăsător, ațâțător.

— Mă simt de parcă francezii s-ar afla aici de o lună de zile, rosti Beatrice cu o voce friabilă. Chiar și graiul lor e ofensator. Mugesc, mârâie și scot triluri ca un ocol. Mi se pare nemaipomenit că atât de multe povești frumoase au fost scrise în limba asta hidoasă.

— Fii recunoscătoare că Messer Niccolò a redus numărul de *intermedi* în reprezentația teatrală din această seară. Inițial programase șapte. Pentru numele sfânt al lui Dumnezeu, ne-am fi aflat și acum jos în curte distrându-i. Așa cum s-a și întâmplat, m-am gândit că regele nu o să le permită niciodată dansatoarelor care le întruchipau pe cele Trei Grații să părăsească scena. Acel *intermedo* a durat aproape la fel de mult cât tot actul al treilea.

— Cred că dansatoarele ți-au captat și ție interesul. Ar fi putut la fel de bine să fie și goale.

Beatrice își privi mijlocul bombat.

— Sunt cu siguranță o priveliște mai grațioasă decât asta.

Palma Maurului plutea pe deasupra conturului burții soției lui.

— Nici nu ai idee cât de frumoasă e curba asta.

Ea îi studia gânditoare mângâierea.

— Sunt tristă că mâinile tale nu l-au atins niciodată pe Ercole cât timp a fost în pântecul meu.

— Am crezut că am traversat marea întunecată.

Îl apucă de mână.

— Am traversat-o. E altceva. E anotimpul ăsta, vara asta care nu se mai termină, francezii care nu mai pleacă... Ca și cum aerul ăsta stricat lasă impresia că susură lucruri îngrozitoare... Nu știu. Nu vreau să le aud. Dumnezeule, Lodovico. Știu că încerci să nu dai importanță acestor lucruri, însă ieri te-ai aflat cu adevărat în primejdie. Cu toții am fost. Dumnezeu știe unde am fi fost cu toții acum dacă –

— *Carissima,* nu a fost decât Briconnet cârâind ca un *gallo.*

Calamburul îl făcu pe Maur să zâmbească. Echivalentul italian pentru franțuzescul „galez" însemna și „cocoș"

Beatrice se holba absentă în beznă.

— Serafino a strâns rapoarte despre lucrurile pe care oamenii le-au văzut prin toată Italia. În Apulia au apărut trei sori în timpul nopții, în toiul celor mai înspăimântătoare tunete și fulgere. În Arezzo nori sub forma unor bărbați înarmați pe niște cai enormi au trecut pe cer zile în șir, cu bubuituri de tobe și de goarne. Statuile asudă sânge într-o duzină de biserici. Peste tot au loc nașteri monstruoase. Dintre toate prevestirile unui dezastru, cunoscute de-a lungul istoriei, lipsește numai o cometă.

— Ei bine, fără nicio îndoială țărăncile responsabile pentru aceste născociri vor vedea în curând duzini de comete.

— Tu crezi în stele.

— Asta-i știință, calculată cu precizie exactă de oameni învățați. Cu siguranță că nici tatăl tău nu e un naiv

și crede și el. La fel și mama ta a crezut. Însă aceste prevestiri de care vorbești sunt create de confluența zvonurilor, a nevestelor de la țară și a vinului în exces.

— Eu cred în lucrurile pe care le simt în sufletul meu. Stelele sunt în altă dimensiune, reci și indiferente.

Maurul se propti într-un cot.

— Nu spun că stelele ne guvernează. Însă ne ghidează așa cum procedează cu un marinar pe mare. Mișcarea vastă și complexă a cerurilor reflectă mișcarea complicată a propriilor noastre destine. Sunt perioade când alinierea corpurilor cerești ne prorocește de bine și vremuri când aceste aspecte ne dau semne rele. Același lucru poate fi spus și despre alinierea lucrărilor pământești. Dacă alegem momentul când alinierea ne favorizează, Zeița Fortuna e de partea noastră.

— Poate că Soarta alege în locul nostru. Alege orice moment îi convine și ne amăgește să credem că aceasta e clipa pe care de fapt noi am ales-o.

— Probabil. Dar dacă ne comportăm inteligent, Fortuna va alege inteligent.

— Nu cred că francezii au de gând să plece. Ploile vor veni înainte ca trupele de apărare ale armatei lor să ajungă la Florența. Corpul principal al armatei va ierna aici. Iar Ludovic, duce de Orléans, n-are nicio intenție să părăsească Asti.

Maurul mângâie încă o dată pântecul Beatricei.

— Nu, *carissima*. Numai că eu cred că regele o să plece...

Se ridică în șezut brusc animat.

— Voiam să nu-ți spun asta până când francezii nu plecau, însă acest moment este cel mai potrivit.

Se opri, iar ochii îi străluceau în lumina lunii.

— Am primit ceva de la împăratul Germaniei. Documentele de împuternicire pentru învestirea mea ca duce de Milano. Totul e aranjat. Mi-a cerut doar să amân publicarea lor până în decembrie, ceea ce îmi convine de minune căci nimeni nu trebuie să știe de ele, până când francezii nu sunt departe de aici, spre sud.

Beatrice recită tăcută titlul. Duce de Milano. Duce. Lodovico Maria Sforza, duce de Milano[1]. Și apoi se gândi: ducesă de Milano. Beatrice d'Este da Sforza, ducesă de Milano.

— Totul este aliniat în favoarea noastră, *carissima.* Totul. Florența îi va îneca în sânge pe francezi înainte că măcar să ajungă la Neapole și apoi Neapole și Franța își vor toci săbiile reciproc. Până în vara viitoare francezii se vor socoti norocoși dacă li se va permite să se întoarcă peste munți. Și atunci în Europa vor rămâne trei mari puteri: noi, Germania și Veneția. Germania și Veneția sunt rivale, în timp ce noi suntem acum aliate cu amândouă. Noi vom arbitra totul. Totul.

El îi apucă fața în palme.

— *Carissima,* am crezut că visul acesta dispăruse, se evaporase în timp ce eu priveam la fel de neajutorat

[1] .La curtea Maurului se vor aduna cei mai mari artiști și cărturari ai vremii. Poetul oficial al curții milaneze scria: „Te bucură, Milano, de onoarea/ De-a găzdui asemeni bărbați fără pereche,/ Cum e Da Vinci, căruia desenul și culoarea/ I-s ne-ntrecute-n lume: în asta și-n cea veche./ Vin cărturari, cum vin la miere-albine; / Roiesc la curtea lui." (trad. Ion Frunzetti). De exemplu, optsprezece ani va rămâne Leonardo da Vinci în slujba Maurului, lucrând pentru el opere de pictură sau de sculptură, de arhitectură sau de canalizare, regizându-i fastuoasele serbări, montări de băi cu apă caldă și rece, executarea *Colosului* (n.red.).

precum un bărbat care urmărea cenușa suflată de vânt. Acum îndrăznesc să-l strâng din nou în mâini, renăscut, nevătămat. Nu vreau să te rănesc când îți spun că aceasta este îndeplinirea visului pe care Cecilia l-a avut în mâini atâta timp pentru mine. Căci nu aș fi putut niciodată să-l realizez fără tine. Nu pentru că tu mi-ai dăruit un fiu. Ci pentru că tu mi-ai redat sufletul. Mi-ai dat curajul de a-mi înfrunta propriile-mi temeri. Să-mi învinge cel mai mare dușman. Iubirea ta a pus în mișcare tot mecanismul destinului meu. Tu ești Soarta mea, *amore,* tu reprezinți stelele mele. Nu există nicio altă doamnă care să-mi guverneze destinul. Numai tu.

O sărută delicat.

— Numai tu.

Ducesa de Milano, regina Europei... Începuse deja să asambleze pentru acest vis imagini vagi, fantastice, procesiunile grandioase și palatele, urmărindu-și fiul încoronat împărat al regatului mitic al Tuturor Posibilităților... Și apoi teama o lovi în stomac, o durere prea ascuțită ca să fie o izbitură a fătului. Exista un obstacol fundamental, principal al acestui vis. Iș. Va trebui să-și smulgă visul din mâinile lui Iș. Iar ea nici măcar nu avea curajul să stea în aceeași încăpere cu Iș. Trăia în teroare de când i se spusese, cu patru zile în urmă, că va trebui să plece la Pavia cu soțul ei și cu regele Franței. Călătorise de la Vigevano într-o trăsură, sosind la câteva ore după soțul ei și după rege, căci se temea că Iș va sosi la poarta castelului ca să-i întâmpine pe vizitatori. Își construise apoi o apărare elaborată, însărcinându-și servitoarele și doamnele de companie să umble după informații despre mișcările lui Iș. Dacă Iș era așteptată să participe la un dineu sau la o piesă de teatru, Beatrice

plănuia să-și folosească graviditatea drept scuză ca să stea în apartamentele ei. Însă până acum Iș rămăsese fie în propriile ei apartamente, fie în camera de boală a soțului ei. Mulțumirea pe care Beatrice o simțea la fiecare păsuire pur și simplu îi intensifica spaima unei eventuale întâlniri. De fiecare dată când șambelanul apărea în apartamentele ei să anunțe pe cineva, Beatrice și-o imagina pe Iș ambalându-se în urma lui ca un demon încornorat.

Beatrice studia tavanul, observând rapid că era același tavan încasetat la care se holbase în noaptea nunții.

— De ce crezi că Isabela nu a profitat de ocazia de a-i întoarce pe francezi contra ta? Dacă i s-ar fi alăturat Bonei acuzându-te că-l otrăvești pe Gian...

Beatrice clătină din cap, speculația fiind prea înspăimântătoare pentru a fi rostită în cuvinte.

— Cu siguranță este suficient de isteață să-și dea seama că francezii nu au mai mult respect pentru titlul soțului ei decât au pentru tronul tatălui ei. Și ea are nevoie la fel de urgent ca și noi ca armata franceză să se mute spre sud. Astfel a înlăturat, cu foarte mare abilitate, cel mai bun pretext pentru francezi să rămână în nord. Și, firește, a putut să-și umilească soacra. Cât despre stăruința de a-i cruța tatăl, asta a făcut-o doar pentru a-i convinge suficient de bine pe francezi. Însă categoric i-a îndepărtat de la orice altă discuție despre boala lui Gian. Una peste alta a fost o interpretare superbă. Și una care ne-a servit chiar bine.

— Asta mă neliniștește.

— În acel moment și eu am gândit la fel, *carissima.* Însă nu cred că darul ei e un cal troian. Verișoara ta e inteligentă, însă nu e Ulisse.

De data aceasta ceea ce Beatrice simți în pântecul ei erau loviturile fătului, o durere mult mai delicată decât frica ei abstractă, însă chiar mai răvășitoare. „Te înșeli în legătură cu Iș", îi zise soțului ei în tăcere. „Și te înșeli și în privința Sorții. Încă ne conduce viețile. Poți să înfăptuiești tot ce ai visat și totuși vei afla că nu sunt acolo ca să le împart cu tine. Pentru că de data aceasta Soarta s-ar putea să se hotărască să-mi lase copilul să mă ucidă."

*

Certosa di Pavia, 16 octombrie 1494

— Nemaipomenit.

Regele Carol rămase cu gura căscată la un aspect pe care-l remarcase într-una din capelele micuțe vârâte pe culoarul de pe latura dreaptă a navei. Cu spontaneitatea unui copil, se întoarse spre ea ca s-o examineze, Maurul și Galeazzo di Sanseverino urmându-l ca niște părinți indulgenți. Maurul era binedispus pentru că regele îl ceruse pe Galeazz să-i fie tălmaci în această excursie de vizitare a obiectivelor de seamă. Presupusese că regele Carol dorea o discuție serioasă, confidențială. O conversație care, după toate probabilitățile, le va dezvălui dacă regele avea sau nu de gând să-și scoată armata din nordul Italiei.

Regele se oprise înaintea obiectului ce-i captase interesul, o pictură impunătoare iluminată de lumânări, unul dintre cele câteva lambriuri în care ctitorii capelei îngenunchează alături de diverși sfinți.

— Nemaipomenit, repetă regele cu o și mai mare emfază.

I se tăiase răsuflarea de uimire.

Pictura îl zugrăvea pe Sfântul Petru stând în picioare cu stoicism și cu înverșunare în roba sa de arhiereu, craniul fiindu-i spintecat direct pe mijloc de o secure uriașă și acum îngropată în profunzime de grosimea unei palme. Sângele proaspăt șiroia din rană. Scena neverosimilă fusese pictată cu un realism atât de supranatural că aproape oricine ar fi putut să audă bușitura care-ți îngheța sângele în vine.

— Extraordinar. Cu adevărat. Aș crede că sfântul e prezent în fața noastră. De-adevăratelea. Priviți sângele. Fiecare strop. E sânge adevărat care printr-un miracol rămâne ud? Trebuie să fie aievea.

Explicându-i-se că și sângele era produsul măiestriei pictorului, Carol întrebă imediat care-i numele artistului. „Bergognone", îi răspunse Maurul.

Carol studie câteva minute pictura, întrerupându-se ca să-și pipăie craniul ca și cum își verifica punctele fragile ale propriei anatomii. În cele din urmă se răsuci spre Galeazz, însă îl privi timid cu coada ochiului pe Maur.

— Senior Bergognone[1], zise el. Este la fel de perceput ca în acest caz în desenarea trupului gol al femeii?

Maurul ascultă traducerea, apoi aprobă precaut.

— Mă întreb dacă Senior Bergognone ar lua în considerare redarea unor imagini ale partenerelor mele. Mi-ar plăcea să am niște picturi atât de reale ca să mă pot păcăli că le îmbrățișez.

---

[1] Ambrogio Bergognone (Ambrogio da Fossano, 1470-1524), pictor al Renașterii italiene din cadrul Școlii Milaneze, contemporan cu Da Vinci. Este cunoscut pentru lucrările îndeplinite la Certosa di Pavia, picturile de la bazilica Sant'Eustargio și San Simpliciano (n.red.).

Regele gâgâi amuzat, cocoașa înălțându-i-se.

— Într-adevăr mi-ar face plăcere.

— Maiestatea Voastră, spuse Maurul lin, nu mi-aș dori nimic altceva decât ca maestrul Bergognone să se ocupe de partenerele domniei voastre așa cum doriți. Însă l-am trimis la Roma să picteze portretul fratelui meu.

Ochii uriași ai lui Carol erau copleșiți de mâhnire.

— Maiestate, dacă vă veți deplasa spre sud, pot aranja ca maestrul Bergognone să vă întâlnească la Florența.

Carol dădea impresia că nu auzise, iar Maurul îi aruncă lui Galeazz o privire cu subînțeles.

— Maiestate, zise Maurul, vom fi foarte bucuroși să vă găzduim aici în Pavia pe toată durata iernii. Însă gândiți-vă la costul suplimentar reprezentat de soldele ostașilor. Trebuie să înaintați acum spre sud dacă vreți să fiți în Neapole înainte de a începe ploile.

Carol își lăsase capul în jos și nu privea pe niciunul dintre cei doi bărbați.

— Toată lumea îmi spune să nu plec, îndrugă el. Sincer. Îmi zic că nu trebuie să mă întorc cu spatele la tine.

— De ce, Maiestatea Voastră? Însăși soția ducelui de Milano a declarat sus și tare că nu sunt angajat în nicio acțiune care să vă fie defavorabilă.

— Îmi spun că ai dus tratative cu împăratul ca să devii duce de Milano și că atunci când împăratul te va învesti, te vei răscula împotriva mea. Asta mi s-a spus. Sincer.

— Îi pot oferi Maiestății Voastre jurământul meu solemn că nu e nimic adevărat în această calomnie. Vă jur asta în locul ăsta sfânt.

Carol privi înapoi în nava cavernoasă ca și cum s-ar fi așteptat ca o putere superioară să verifice. Galeazz îl

privi pe Maur în ochi, își încreți cu gravitate buzele și dădu din cap.

Maurul examină un moment pictura macabră. Apoi își fixă ferm privirea asupra regelui.

— Dacă Maiestatea Voastră nu-mi acceptă garanțiile, atunci dați-mi voie să vă ofer această certitudine. Nu va trebui să vă întoarceți cu spatele spre mine. O să merg în sud cu domnia voastră. O să vă escortez personal până la porțile Neapolelui. O să mă fac singur ostatic al propriilor mele promisiuni.

Sprâncenele lui Galeazz se înălțară surprinse și-i tălmăci șoșăind regelui.

Capul parcă detașat de corp al regelui se repezi atent.

— O s-o faci? Cu adevărat? Oh, asta mi-e tare mult pe plac. Chiar foarte mult. Acesta e un răspuns pentru toți și îmi dă voie să îmi continui acțiunea creștinească.

Regele păși impulsiv înainte și își îmbrățișă gazda.

— Înainte spre Ierusalim! zise el senin.

*

Pavia, 17 octombrie 1494

Banchetul de rămas-bun aranjat în mare grabă pentru regele Franței și anturajul său s-a întins până după miezul nopții, în ciuda faptului că plecarea musafirilor spre Piacenzza era programată devreme în următoarea dimineață. Pentru cele trei persoane care se scăldau în bazinul acoperit al castelului festivitățile continuară până în zori.

Luminate de o sclipire pală, marmorată, a razelor lunii, amplu hrănită de două terasamente ale ferestrelor

mari de la cel de-al doilea cat, cele trei forme compuneau un interesant contrapunct sculptural pentru coloana înaltă și canelată, încoronată cu trei *putti* goi, din centrul bazinului. Suportul central al acestui nou grup sculptural era un bărbat de statură herculeană, mușchii pulsând ai spatelui său fiind mai complecși decât orice s-a sculptat vreodată în marmură sau s-a turnat în bronz. O nimfă goală, nu mai înaltă decât un copil, cu membrele sale scurte, dar bine conturate, tremurând de o dorință pe care numai un sculptor ar fi putut-o sugera, își înfășurase picioarele în jurul coapselor lui Hercule și brațele în jurul spatelui acestuia. O a doua nimfă dezbrăcată, mai răsărită decât cealaltă și la fel de sinuoasă precum un șarpe, era călare pe umerii lui Hercule, cu fața spre el, cu picioarele pieziș pe spatele lui și cu vintrele apăsate de chipul acestuia. Hercule o ținea în sus, cu palmele pe sub subsuorile ei și cu degetele mari lipite de sânii ei expresivi. Părul ei, despletit și lucios, îi căzuse pe spate când închise ochii și își întoarse fața spre tavanul arcuit.

Fără să-și piardă configurația sa de bază, sculptura se încleșta, mârâia, scâncea, icnea și scotea țipete stridente. Mișcarea pelvisului nimfei înalte se schimbă din ondulații regulate în spasme aritmice.

— Iisuse! strigă ea cu o vehemență terifiantă. Iisuse!

Trupul îi deveni rigid și apoi își înfășură brațele în jurul capului lui Hercule.

— Caterina.

Vocea se auzi din vecinătatea ușii care fusese încuiată. Nimfa cea înaltă își scutură smocul de păr ud ca și cum și-ar fi limpezit capul.

Razele diafane ale lunii dădură la iveală o a treia femeie, mai înaltă decât celelalte două, cu picioare lungi și sâni plini. Era goală ca și toți ceilalți, cu excepția unei măști din catifea neagră cu paiete pe care și-o ținea pe față ca un personaj de bal mascat. Masca producea un efect straniu în lumina mată, paietele din metal scânteiau din când în când pe golul negru al feței mascate aidoma stelelor.

— Am așteptat până când ai terminat, Caterina.

Chipul deghizat pe de-a-ntregul conferi vocii femeii mascate un ecou cavernos, fantomatic.

— Lucrezia va trebui să-și reia ocupația altădată.

Nimfa cea înaltă îi comandă lui Hercule să o pună jos, iar cealaltă se desfăcu de pe trunchiul său. Cele două femei nu ziseră nimic în timp ce coborau treptele și se deplasau în licăriri argintii spre ușă. Intrigat, Hercule rămase și el tăcut cât timp mascata se îndrepta cu o grație nerușinată spre scări. Se opri pe marginea din marmură a bazinului. Își dădu masca jos.

Forma herculeană stătea la un braț depărtare de ea, cu organul său sclipitor în erecție îndreptat spre buric, o linie de o simplitate arhaică pe fundalul curbelor fluide, elene, ale trupului său. Când recunoscu fața mascatei, capul i se mișcă dintr-o parte în alta cu gesturi mici, năucite, ca un bărbat ce supraveghează de la depărtare o catastrofă.

–Ți-am potrivit perechea pentru tine, zise mascata. Știu că femeile scurte nu sunt de regulă pe gustul tău, însă trebuie să recunoști că Lucrezia ți se nimerește la perfecție. Iar Caterina iubește limba.

Femeia se plimba pe trepte.

Mișcându-se foarte lent, aproape de parcă ar fi fost într-adevăr o statuie care-și descoperă treptat viața din

membre, Hercule își așează palmele sub fesele ei și o ridică în sulița sa falică. Ea se bâțâi ca să se potrivească în el și apoi îl apucă violent de vârfurile părului, forțându-l s-o privească în ochi.

— Am visat la asta, zise el într-o cadență cataleptică. În fiecare zi și în fiecare noapte, cu toate celelalte femei, timp de patru ani am visat la asta. Vino la mine.

— Vin la tine, îi dădu replica ducesa de Milano într-o șoaptă înfierbântată, mârâitoare. M-am întors la tine, Galeazz.

*

Bernardino da Corte inventarie din priviri rafturile garderobei Maurului, pe măsură ce portăreii le goleau de șeile ornamentate în relief și de serviciile din argint pentru dineuri pe care Înălțimea Sa avea de gând să le ia cu el în călătoria spre sud. Cu toți francezii prin preajmă, șeful securității Maurului se temea de furt. Satisfăcut că împachetatul decurgea fără incidente, Bernardino deschise unul dintre obloanele ferestrei și observă că noaptea se luminase în zorile argintate ale unei lungi zile. Le ordonă portăreilor să deschidă și ferestrele care mai rămăseseră și suflă în lumânare. Privi o clipă atent hățișul turnurilor din cărămidă ale Paviei.

Se întoarse când auzi pe cineva concediindu-i pe portărei. Galeazzo di Sanseverino veni spre el cu mersul său săltător, straniu de suplu. Părul său blond era umed, iar pielea la fel de roz ca a unei femei sulemenite. Ochii lui albaștri aveau un aspect înspăimântător, o albeață glacială bizară, ca și cum ar fi fost smălțuiți cu chiciură.

Ultimul portărel care ieși închise ușa în urma celor doi bărbați.

Galeazz se uită în jos la chipul întunecat, în așteptare, al lui Bernardino.

— Acum, murmură el. Fă-o.

Vârful limbii lui Bernardino dădu nervos un ocol rapid buzelor sale.

— Înălțimea Sa a aprobat –

Cu o mișcare agilă mâna lui Galeazz se așeză pe beregata lui Bernardino, degetele lui contractându-se ușurel închizând ca-ntr-un leagăn bărbia oacheșă a acestuia.

— Te acuzi singur de trădare chiar prin simpla menționare a numelui său în legătură cu aceasta, șuieră Galeazz.

Bernardino îl privea țintă cu ochii strălucindu-i de frică.

— Fă-o, șopti Galeazz. Nu pentru că Înălțimea Sa a cerut-o, nici măcar pentru că viețile noastre depind de asta.

Dintr-odată Galeazz se înclină înainte și îl sărută pe Bernardino pe buze, tandru, aproape romantic.

— Fă-o pentru mine.

*

Beatrice își ridică cu băgare de seamă din leagăn fiul în vârstă de 1 an și 8 luni. Micuțul Ercole își contorsionă fețișoara și lovi din picioare ca o broscuță de câteva ori, însă continuă să doarmă cu capul sprijinit de umărul mamei sale. Beatrice îl duse în dormitorul soțului ei, unde servitorii acestuia tocmai îi terminau de legat vesta de călărie. Maurul le făcu semn servitorilor să iasă.

— O să fie atât de trist când o să-și dea seama că Baba nu se mai întoarce imediat, zise Beatrice.

Maurul își luă fiul adormit în brațe.

— În mai puțin de o lună francezii or să înțeleagă că n-or să ajungă mai departe de Florența înainte de sosirea primăverii. Și până atunci Maiestatea Sa va fi foarte fericită să-mi dea voie să mă întorc acasă ca să aranjez împrumuturile suplimentare necesare să-și plătească trupele.

Beatrice coborî privirea, fața ei oferind un vestigiu al bosumflării sale obișnuite din vremea adolescenței.

— *Carissima,* știi că acesta era singurul lucru pe care-l puteam face. Suntem mult mai în siguranță acum că francezii s-au pus iarăși în mișcare.

— Ludovic, duce de Orléans, va fi tot la Asti.

— Ei bine, îmi fac mult mai puține griji știindu-l pe duce la Asti decât la ideea că acesta este la Asti *și* Carol în Pavia.

— Eu... am văzut niște lucruri.

Se opri, așteptându-l să-i pună întrebări, însă el nu a rostit nimic.

— Ciori. Ieri. Câte una pe fiecare turn al castelului.

— Păi, avem multe ciori. *Carissima,* tu mi-ai dat curaj pe perioada tuturor acestor întâmplări. Fii vitează acum. Totul e în favoarea noastră.

Beatrice începu să plângă, cutremurându-se și sughițând copilărește. Ercole se trezi săltând și adăugă și el un protest strident, zdravăn. Maurul îl chemă pe unul dintre servitori și îi ceru să ducă băiețelul doicii. Își strânse soția în brațe și o mângâie pe obraz și pe păr.

— *Carissima,* nu te înțeleg. Nu ai ezita o clipă să pleci chiar tu.

— Mai degrabă aș merge eu. Mai repede...

Își lipi obrazul pe pieptul lui și privea fix pe fereastră. Soarele se topise peste vârfurile copacilor, iar

zidurile din partea de răsărit a turnurilor dreptunghiulare din oraș erau de un roz incandescent.

— Am tot ceea ce mi-am dorit vreodată. Chiar acum. Tot ce am visat vreodată. Poate că asta mă înspăimântă.

Și totuși o voce mai adâncă îi șoptea: „Nu, vrei mai mult. Mult mai mult. Și asta te sperie."

— Te iubesc.

Ridică privirea spre el precaută.

— Nu e nevoie să spui asta.

— Te iubesc în toate modurile posibile în care sunt în stare să iubesc, cu tot ceea ce sufletul meu știe. Ceea ce nu știu despre sufletul acesta tu mă vei ajuta să înțeleg. Acesta este crezul meu care mă va aduce acasă. Așa că hai să ne luăm rămas-bun acum, *amore*. Vreau să fiu viteaz în fața francezilor.

Se agață de el, cu ochii închiși, simțindu-se ca și cum mecanismul uriaș al mașinăriei sorții tocmai începuse să-l târască departe de ea.

Până la urmă Maurul se desprinse blând din îmbrățișarea frenetică a soției sale. Intrară împreună în camera copiilor, unde era alăptat Ercole. Maurul așteptă până când țâncul termină de supt. Apoi își luă fiul și îl sărută și îi cântă un cântecel despre Scaramella, o sperietoare de ciori care devenise soldat. Ercole râse și țipă strident. Beatrice nu-și putu privi soțul dându-i fiului ei un ultim sărut, având credința că dacă o să asiste la asta s-ar putea să înzestreze acest rămas-bun cu forța unei profeții cumplite.

Păși după aceea în logia de la al doilea cat, cu șirurile sale de arcade gotice minuțioase, după moda venețiană, care dădeau spre grădinile și spre pavilionul din curtea principală. Beatrice își apucă soțul de braț pe măsură ce coborau în casa scării îngustă din cărămidă de

la intrarea principală în castel. Construită ca să descurajeze un atac armat, îngrăditura de forma unui jgheab i se păru pentru un moment Beatricei la fel de rece precum un mormânt.

Regele Franței aștepta în afara zidurilor castelului, la baza podului basculant care se deschidea peste șanțul cu apă, argintiu în lumina soarelui. Maiestatea Sa Creștină părea foarte dornic să părăsească acest loc inert, odată cu îndoielile privind glorioasa Cruciadă. Majoritatea trupelor lui plecaseră deja înainte spre Piacenzza, la două zile de mărșăluit către sud-est. Însă flautiștii, tobosarii, arcașii scoțieni și gărzile înarmate ale gospodăriei regale așteptau încolonați. Șirurile de muzicieni și războinici se întindeau de-a lungul podului basculant și prin parcul din fața castelului, dispărând, în cele din urmă, pe străzile pavate ale orașului din cărămidă roșie.

Regele stătea în picioare lângă calul său negru, sporovăind cu Galeazz di Sanseverino. Carol își dădu boneta de pe cap cu o mișcare elaborată, iar Maurul îi răspunse înlăturându-și bereta. Beatrice făcu o reverență. O căută iute pe Iș și era și ușurată și enervată că se destinsese nevăzând-o.

Despărțirea era pompoasă și ipocrită, regele sărutând fiecare doamnă pe care o zărea. Beatrice era recunoscătoare că soțul ei îi oferise la etaj un ultim moment de intimitate. Îl sărută formal pe amândoi obrajii, întâlnindu-i privirea doar pentru o clipă.

La sfârșit, când toată lumea era gata să se suie pe cai, Bianca, îmbrăcată în mătase neagră și scumpă, zori spre soțul ei, Galeazz. Ridicându-se pe vârfurile condurilor ei din catifea neagră cu tălpi din lemn, îl sărută pe amândoi obrajii. Apoi o luă la goană spre Beatrice și

o apucă de mână. Tobele răpăiră, iar cimpoaiele țipară și trâmbițașii Maurului interpretară o fanfară. Fluturându-și pălăria din samur alb cu crini aurii, Maiestatea Sa Creștină își reluă pelerinajul.

Bianca ținea strâns mâna Beatricei în timp ce procesiunea dispăru pe străzile Paviei.

— În această dimineață am rostit rugăciuni pentru tata și Galeazz, zise Bianca sfioasă, nefiind sigură dacă conta prea mult. Crezi că sunt în mare pericol?

Beatrice se retrase în sine contra premoniției ca de plumb din inima ei.

— Nu, nu cred că sunt.

— Toto, când crezi că o să merg să trăiesc cu iubitul meu Galeazz? E destul de absurd să analizezi că sunt căsătorită de cinci ani și încă...

În obrajii palizi ai Biancăi năvăli culoarea.

— Și mariajul încă nu a fost consumat. Chiar devine o chestiune stânjenitoare pentru mine.

Beatrice o privea pe Bianca și se văzu pe sine la paisprezece ani, cu dicția plină de importanță de sine; pe cât fusese Beatrice de durdulie și extrem de plină de viață, pe atât de stângaci de fragilă și de vlăguită era sărmana Bianca.

— Așteaptă să mai ai câțiva ani, *carissima amica.* Nu m-am simțit în largul meu să fiu căsătorită până când nu eram mult mai în vârstă decât ești tu acum.

— Știu, Toto. Caterina da Borromeo mi-a spus că Galeazz o să mă despice în două. I-am răspuns că o asemenea întâmplare este foarte absurdă și de contemplat, însă mi-a spus că atunci când un bărbat e excitat, poate fi mai mare decât capul unui bebeluș.

— Caterina e o mincinoasă.

— Știu.

Beatrice studia obrajii strălucitori ai Biancăi, care privea în depărtare cu ochi întrebători, înfundați în orbite. Înțelese că era nevoie să petreacă mai mult timp cu ea și această senzație de responsabilitate îi servi drept catharsis pentru toate spaimele ei. Își puse brațul în jurul mijlocelului inacceptabil de subțirel și o conduse înapoi prin intrarea boltită spre castel. Grădinile din curte străluceau de la rouă și simți că speranța îi reînvie.

Apoi privirea îi fu atrasă de danaidele tăiate în piatră ascuțită din vârful fațadei interioare de la al treilea cat al castelului. Vreo șase ciori împietrite erau cocoțate la înălțime, cu trupurile lor grase de un negru lucios, ca niște fleuroni din obsidian ale unei cripte enorme. Coborî rapid privirea, însă în logia de la al doilea etaj zări fulgerător silueta unei femei care stătea în picioare sub arcada umbrită, rochia sa neagră fiind parțial ascunsă de una dintre coloanele din marmură albă. Beatrice nu putu să distingă exact trăsăturile chipului femeii, însă prin lumina voalată zări miezul unei expresii. Știa asta din instinctul care-i străbătu lungul șirei spinării ca muchia rece a unui cuțit: era Iș, cu bărbia ușor încrețită și zâmbind.

CAPITOLUL 42

Solia lui BERNARDINO DA CORTE, ajutorul de castelan de la Porta Giovia, adresată lui LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari și regent al ducelui de Milano. Codificată *„cito! cito! cito!"* Pavia, 20 octombrie 1494

Preailustra Voastră Înălțime,

Trebuie să vă comunic cele mai nefericite vești privindu-l pe iubitul vostru nepot, preailustrul nostru duce de Milano. După ce a dat semne că starea lui s-ar fi îmbunătățit considerabil, Înălțimea Sa a reușit să le convingă pe soția și pe mama lui să-i dea voie să îngurgiteze o cantitate mare de vin, spre grozava consternare a medicilor lui. Declinul subit al sănătății Înălțimii Sale care a urmat acestei indulgențe a provocat cea mai temeinică neliniște aici, iar medicii Înălțimii Sale consideră că doar prin Mila Divină situația se mai poate răsturna acum. Îi aduc la cunoștință Înălțimii Voastre că până când acest mesaj ajunge la domnia voastră ducele

de Milano s-ar putea să fie deja mort. Mi-aș dori să nu fi fost eu cel care vă transmite aceste știri dureroase, însă, ca întotdeauna, sunt servitorul credincios al domniei voastre.

*

Piacenza, 20 octombrie 1494

Galeazzo di Sanseverino îl conduse pe Maur în balconul care dădea spre grădină. Fuseseră găzduiți într-una dintre cele mai bune vile din Piacenza, o construcție întunecoasă din evul mediu târziu care fusese renovată și înzestrată cu o minunată grădină nouă. Arbuștii ornamentali sub formă de lei, berbeci și delfini trimiteau umbre lungi, deformate, în lumina după-amiezei târzii. Galeazz își întinse harta pe parmaclâcul din marmură al balustradei. Harta era o schiță ordinară a drumurilor principale dintre Piacenza și Florența, pe care erau marcate cu „x" locațiile fortărețelor care controlau aceste rute.

— Acum că s-au decis să apuce pe calea ce trece prin Florența și Roma, trebuie să traverseze Apeninii și să avanseze de-a lungul coastei pe aici, spuse Galeazz trasând o linie care înainta în sud de la Piacenza până spre coastă, apoi o cotea în interiorul țării către orașul Florența. Asta înseamnă că trebuie să cucerească fortăreața florentină la Sarzana – arătă cu degetul spre un „x" de pe coastă cam la jumătatea drumului dintre Piacenza și Florența – sau or să-și expună liniile de aprovizionare unei hărțuiri continue. Din pricina înălțimii promontoriului pe care este cocoțată fortăreața, tunurile lor nu vor fi eficiente. Luată izolat, fortăreața de la Sarzana este

capabilă să întârzie înaintarea francezilor până când vor începe ploile.

Maurul cerceta harta în tăcere, iar Galeazz se uita fix în grădină. Maurul se răsuci brusc, ca și cum ar fi simțit un atacator. O clipă mai târziu șambelanul său, dichisit în livreaua tricoloră a familiei Sforza, își făcu apariția în balcon, escortând un curier în veșminte de călărie, uniform maron-roșcate din pricina drumurilor din zonă. Până și chipul călărețului era acoperit cu o pojghiță de praf cu o tentă de siena.

Curierul căzu greoi în genunchi în fața Maurului.

— Înălțimea Voastră, am fost îndrumat să vă livrez această solie cu propria mea mână. Iertat să fiu.

Maurul așteptă până când șambelanul și curierul se înclinară și ieșiră. Rupse impasibil sigiliul din ceară murdar, evident pecetluit în grabă. Galeazz îl privea concentrat în timp ce citea. Maurul nu lăsă să i se citească nimic pe chip și îi înmână iute mesajul lui Galeazz.

Ochii negrii ai Maurului se fixară acum fără să clipească asupra lui Galeazz. După câte se părea lui Galeazz îi trebui o perioadă de timp neobișnuit de lungă ca să digere scurta solie a lui Bernardino da Corte.

Mâna lui Galeazz tremură ușor când îi înapoie Maurului mesajul.

— Ce veți face? întrebă el, pe un ton mai ridicat decât de obicei.

— Bineînțeles că trebuie să mă întorc numaidecât la Pavia. Regele va înțelege.

Galeazz își împreună mâinile.

— Înălțimea Voastră, nu știți la ce să vă așteptați în Pavia. Aș dori să vin cu domnia voastră în eventualitatea că...

Ridică din umerii săi puternici.

Maurul îl studie pe Galeazz un moment îndelungat înainte de a-i răspunde.

— Da.

Aprobă calm din cap.

— Da, firește. Nu știm ce vom găsi.

*

Pavia, 20 octombrie 1494

Beatrice se izbi de caii din coridorul aflat în exteriorul camerei de suferință a ducelui de Milano. Scena era supranaturală, infernală: lumina torțelor unduindu-se în pasajul îngust, răpăitul distonant al potcoavelor cailor pe caldarâm, nările dilatate și ochii strălucitori ai animalelor înspăimântate. Beatrice se întrebă o clipă dacă era părtașă într-un coșmar. Înțelegea însă de ce ducele de Milano voise să-și vadă caii. Însă nu era pe deplin sigură de ce trimisese după ea.

Șambelanul amabil al lui Gian, Messer Dionigi, o pofti pe Beatrice înăuntru. Miasmele cădelnițelor parfumate, fumegânde, mascau doar parțial duhoarea de medicamente și de vomă, agitându-i senzația de neliniște din stomac. Numai cu o voință de fier se forță să nu se frângă de mijloc și să icnească. Iș stătea în picioare lângă pat, pe de-a-ntregul reculeasă, afișând o urmă din zâmbetul său sinistru, de madonă amenințătoare. Bona stătea jos de partea cealaltă a patului, cu umerii încleștați, cu ochii săi rotunzi reduși la niște puncte minuscule malițioase. Patru medici în mantii lungi din catifea, zumzăind pe voci joase, stăteau în picioare în planul îndepărtat, precum corurile din tragediile grecești.

La prima vedere, Gian arăta surprinzător de bine, cu capul proptit pe o pernă ridicată, părul său lins și platinat încadrându-i chipul. Intensitatea febrilă a irișilor săi și tenta rozalie care-i inundase pielea translucidă îi confereau o vitalitate lascivă. Însă Gian pierduse foarte mult în greutate ca să mențină iluzia. Când Beatrice îi privi obrajii scofâlciți și ochii găunoși și fantomatici, văzu chipul morții.

Gian îi întinse mâna. Pentru moment avu o frică absolut îngrozitoare și cu totul irațională că o va trage cu el pe lumea cealaltă. Aproape ca să sfideze această frică îl apucă de mână. Aceasta era rece și avea textura uscată și fină a celui mai bun pergament din piele de capră.

— Dragă Beatrice, șopti Gian. Toată lumea își face atâtea griji pentru mine.

Beatrice îi strânse mâna.

— Da, suntem cu toții îngrijorați, Gian. Vrem atât de mult să te faci bine.

— Beatrice, cunoști ce spun toți...

Ochii lui Gian se rostogoliră spre maică-sa.

— Unchiului Lodovico tot îi mai pasă de mine, nu-i așa? Și unchiului Ascanio la fel. Am primit scrisori de la unchiul Ascanio numai despre vânătorile la care merge în Roma.

Lui Beatrice i se puse un nod în gât.

— Da, Gian, murmură ea apăsat. Știi că unchiul tău Lodovico te iubește foarte mult. Întotdeauna te-a iubit. La fel și eu.

— Asta mă face foarte fericit. Doctorii mei îmi spun că sunt mai bine, ai aflat.

Umbrele dădură impresia că dispărură de pe fața lui Gian. Beatrice vedea doar o albeață și o lumină angelică, ca și cum Gian, despuiat de nedoritul său calabalâc ducal,

de favoriții săi oportuniști și de depravarea alcoolică, fusese într-un sfârșit dat în vileag în toată inocența lui, o inocență la fel de șocantă ca și surpriza că ar fi putut fi una dintre victimele răutății absolute a tatălui său. Gian, mieluțelul... Nu trebuie să devină primul inocent care să moară. Beatrice îi strânse cu putere mâna, având de gând să-i transfere lui propria-i viață. „Te rog, Gian, nu muri. Toți avem nevoie de tine. Tu ești inocentul care ne păzește de toate lucrurile înfricoșătoare din sufletele noastre."

Beatrice auzi doar vag pocnetele și scâncetele de pe coridor. Ogarii lui Gian, cel puțin o duzină, năvăliră în cameră, învârtindu-se și sărind nebunește, ajungând cu boturile lor lungi la brațele întinse ale stăpânului lor. Gian îi invită să urce în pat și câinii îl înconjurară, lingându-l și împungându-l. Gian le frecă capetele și începu să-i strige pe nume, zâmbind ca un copil bolnav împresurat de jucăriile lui preferate.

— O să mai trec pe la tine mâine dimineață, îi zise Beatrice, fericită să-l lase pe Gian cu creaturile pe care cu adevărat le iubea cel mai mult și le putea înțelege.

Beatrice ajunsese pe coridor când o mână osoasă o apucă strâns de braț ca o gheară. Se întoarse și dădu cu ochii de pupilele ca niște mărgeluțe ale Bonei.

— Această trădare va fi dovedită, iar tu și soțul tău veți plăti precum cei care i-au ucis tatăl. Vei fi spânzurată în vârful turnului, sfârtecată și tăiată în patru, iar păsările îți vor ciuguli ochii. Ucigașo! Ucigașă ticăloasă! Ziua judecății se apropie!

— Întoarce-te la Gian, ducesă-mamă.

Vocea Isabelei era așa mângâioasă, atât de controlată, că o liniști până și pe Beatrice. Isabela stătea în spatele soacrei sale cu mâna așezată grațios sub cotul acesteia.

— Gian a întrebat de tine, ducesă-mamă.

Bona o mai privi un moment feroce pe Beatrice, trupul ei fragil dârdâind de furie. Apoi strânsoarea ghearelor sale se estompă și se făcu nevăzută evaporându-se ca o umbră.

Isabela își ciuli capul încetișor de o manieră autoritară, iar zâmbetul îi îngheță pe chip. Își puse mâinile în șolduri.

— Ducesa-mamă nu știe că și tu și soțul tău sunteți deja terminați.

— Nu vreau să lupt.

Amintindu-și ultima lor întâlnire, Beatrice făcea referire și la aspectul fizic și la cel verbal.

— Sper că Gian doarme bine.

Zâmbetul Isabelei deveni hidos de artificial.

— Și sper că și tu dormi bine, Beatrice.

Făcu un pas înainte.

— Sper că vei dormi bine știind următorul lucru. Mâine Gian are de gând să semneze documentele prin care abdică din funcția de duce de Milano, amintind constituția sa delicată. Gian îl va desemna pe fiul său, Francesco, drept noul duce de Milano. Eu voi fi numită regentă a fiului meu. Firește că poziția soțului tău de regent al lui Gian nu va mai exista. Și, din moment ce nu va mai fi nevoie de soțul tău aici, iar tatăl meu a pus deja stăpânire pe micuțul vostru ducat de Bari, mă întreb unde veți pleca.

Beatrice simți că-i fuge totul din ea, nemairămânându-i decât membrana nervilor umplută cu aer rece. De asta voise Iș ca toată lumea să plece spre sud, de asta Iș îi dădea vin lui Gian și-l hrănea cu fructe. Trebuia să-i spună soțului ei... Brusc Beatrice își dădu seama că

trebuia să-i țină singură piept acestui monstru. Monstrul care dintr-o lovitură atotputernică îi nimicise regatul mitic al Tuturor Posibilităților. Apoi frica și disperarea se contractară într-un singur centru glacial: „Copilul meu. Îi va face Iș rău copilului meu?"

— Dormi liniștită, fetițo.

Surâsul lui Iș nu mai era forțat acum, ci perfect senin.

— Va trebui să primești aprobarea Consiliului Nobililor. Voi apărea în fața lor și voi depune mărturie că Francesco nu e fiul lui Gian.

— Și cum nu vei fi în stare să faci rost de un martor care să-ți confirme calomnia, te voi da afară și te voi decapita pentru trădare.

— Galeazz va –

— Galeazz? Unde e Galeazz? A plecat cu soțul tău și cu francezii. Și chiar dacă ar fi aici, și-ar sacrifica propriul cap pentru tine și soțul tău? Și cine l-ar crede? Poate că Galeazz minte. La asta te-ai gândit?

Beatrice se simțea la fel de neputincioasă ca atunci când Iș o țintuise la podea. Nu putea să spună nimic, nu putea să se miște. Umbrele dansau la periferia razei sale vizuale și se străduia să nu leșine. Se concentrase atât de tare să rețină coroana pâlpâitoare din beznă că nu a auzit-o pe Isabela urându-i voioasă noapte bună și recunoscu doar mișcarea estompată, ca de vis, a femeii întorcându-se în camera de suferință a soțului ei.

*

Veștile nu fură îndeajuns să o țină pe Beatrice activă în noaptea aceea. Își împachetă în grabă bijuteriile și documentele cele mai valoroase și se asigură că doicile micuțului Ercole vor fi pregătite dimineață de călătorie.

La crăpatul zorilor avea de gând să plece la Vigevano, departe de supușii lui Iș. Odată ce va fi sigură că pruncul ei se afla în siguranță, va trimite curierii în care avea încredere la Piacenza, informându-și soțul despre situație.

Însă după ce-și isprăvi pregătirile sale modeste, nu-i mai rămăsese nimic ca să-și retrăiască starea de îngrijorare. Soțul ei se înșelase. Stelele nu se aliniaseră. Stelele cădeau din cer. Cu ochii minții sale văzu ploaia de artificii după nunta Biancăi Maria. Avertismentul Fortunei. Îl auzise atunci, însă nu-l înțelesese cu adevărat și, cu pripeala ei, îl uitase mai târziu. Apoi își dădu seama că fusese deja prea târziu chiar și în noaptea aceea, a nunții Biancăi Maria. Momentul pe care trebuia să-l aleagă fusese la Veneția. Mama avusese dreptate. Timp de o secundă dureroasă vru să dea timpul înapoi, să-și strângă mama iar în brațe și să o implore să repare iarăși totul.

În cele din urmă, Beatrice se duse în camera copilului și se așeză pe pat lângă el și, în timp ce acesta dormea, se gândi că într-un fel copilul o s-o ierte. Însă nu se putea gândi decât la: „Am făcut asta. Pentru mine, pentru soțul meu și pentru copilul nostru. Eu am făcut asta."

Cu două ore înainte să se crape de ziuă Beatrice fu luată prin surprindere de o șoaptă în urechea ei.

— Înălțimea Voastră...

Se întoarse și zări chipul robust al doicii lui Ercole.

— Înălțimea Voastră. Ducele de Milano...

Doica o urmărea într-un fel care-i făcu șira să înghețe din ceafă până în vârful coccisului.

— Stai cu Ercole, îi spuse Beatrice. Încuie ușile după mine și nu da voie nimănui în afară de mine.

O luă la goană prin logia întunecată. Remarcă imediat torțele din arcadele inferioare și din grajdurile din

capătul de nord al curții. Grupuri de oameni, supușii ducesei de Milano, se mișcau de colo colo. Ezită, întrebându-se dacă ar trebui să fugă acum. Însă trebuia să știe ce se întâmplase cu Gian. Dacă mai târziu vor fi inventate unele acuzații, voia să fie în stare să fie ea martoră în apărarea soțului ei.

Coridorul alăturat camerei de suferință a lui Gian era gol și completamente tăcut. Gian fusese deja dus la Milano ca să apară în fața Consiliului Nobililor? O ademeniseră aici ca să termine cu ea? Vor spune mai târziu că venise să-l otrăvească pe Gian?

Dar nu auzea nimic. Cu o spaimă veritabilă și un pic de fascinație copilărească morbidă, înaintă în vârful picioarelor. Alunecă pe lângă perete și privea încordată pe furiș pe cât îi permitea tencuiala pietrei groase.

Zări două lucruri: chipul bolnăvicios al lui Gian și o femeie în negru șezând cu capul plecat. Femeia era Bona.

Beatrice se târî peste tencuială și stătea în picioare în cadrul ușii, pregătită să fugă dacă Bona ar fi strigat după ajutoare. Însă Bona se holba doar la un obiect din căușul palmelor sale. Un portret în miniatură. Beatrice mai făcu doi pași pe vârfuri. Deodată Bona ridică privirea, iar ochii ei îi făcură inima Beatricei să înghețe instantaneu. Ochii Bonei nu reușiră să o recunoască prompt și se întoarseră la micuța pictură rotundă.

Beatrice se uita la Gian. Se rugă ca pleoapele sale delicate, veneții, să se zbată, să se ridice. Pielea părea să fie un pic mai mult decât un înveliș alb, ceros, peste oase. Buzele-i erau la fel de palide ca și pielea, cu excepția unei tente violacee acolo unde se întâlneau, ca o linie groasă de cerneală trasată de-a curmezișul feței. Se înfioră la amintirea unei bârfe de la curte pe care o

prinsese din zbor cu câțiva ani în urmă: cineva menționase o otravă care pecetluia buzele la figurat, singura urmă fiind o decolorare în negru vizibilă pe buze la o oră sau și mai bine după deces.

O izbi apoi o revelație chiar și mai profundă. „Acesta este un om mort. Un om care m-a ținut de mână și mi-a vorbit doar cu câteva ore în urmă." Și cu asta o mie de imagini ale morții coborâră țipând din casetele umbrite ale tavanului și din colțurile încăperii: Hristoși uciși și sfinți măcelăriți și bebelușii negri ai Mamei, scufundându-se spre ea în splendoarea aglomerării lor și dispărând în fața fără viață a lui Gian. Moartea care o înconjurase pe tot parcursul existenței sale într-un ritual și o artă religioasă avea acum o față umană. Gian, mortul. Primul mort pe care-l văzuse vreodată. Și apoi, cu o durere atât de îngrozitoare că fu nevoită să se apuce strâns de inimă, văzu adevărul pe care tocmai i-l dezvăluise chipul de ceară al lui Gian. Mama e moartă. Mama e cu adevărat moartă. Pentru prima oară și-a dat voie singură să-și vadă mama ca pe un cadavru ca acesta, putrezind în pământ, și nu o prezență distantă cu care într-o zi s-ar putea reuni, aproape ca Mama mitică pe care o visase pe când era o fetiță în Neapole. Mama nu mai exista.

Ceva o determină să atingă chipul lui Gian. Nu era atât de rece pe cât se gândise că va fi.

— Oh, Gian, rosti ea. Îmi pare atât de rău.

Apoi totul se prăbuși înăuntrul ei și începu să plângă.

— Oh, Mama, zise ea cu răsuflarea întretăiată. Oh, Mama...

Bona ridică în cele din urmă privirea, chipul său rotund fiind moale și zeflemitor. Clipi de câteva ori apoi îi arătă portretul medalion, o imagine minusculă a ultimului duce Galeazzo Maria Sforza.

— Acesta este soțul meu, ducele de Milano, zise Bona zâmbind mândră, dezvelindu-și dinții negri. Fiica mea este împărăteasa Germaniei. Fiul meu... Fiul meu...

Zâmbetul Bonei se transformă într-un rânjet și începu și ea să plângă.

*

Maurul își găsi soția imediat după ce se crăpase de ziuă, stând în continuare în picioare lângă cadavrul lui Gian. Bona era tot așezată în fața ei, într-o comuniune tăcută a mâhnirii și a regretului. El și Galeazz erau atât de mânjiți de praful de pe drum că la început Beatrice nu-i recunoscu. Numai când el deschise gura soția îi căzu în brațe.

— Dați-i niște vin îndoit cu apă, zise Bona, ridicând privirea, după care o coborî la fel de repede.

Maurul stătu un moment aplecat deasupra lui Gian, dădu din cap întristat și se depărtă. O conduse imediat pe Beatrice în hol și închise ușa Bonei. Își așeză cu fermitate palmele încă înmănușate pe umerii Beatricei.

— Când a murit Gian?

Își privea soțul năucită. El chiar semăna cu un maur acum, cu fața la fel de neagră ca o mască *moresca.*

— Acum câteva ore. A fost otrăvit. Am văzut.

Îi descrise semnele. Își dădu imediat seama din ochii soțului ei că el nu avea nimic de-a face cu asta. Apoi, o clipă mai târziu, lui îi licări ceva de-a curmezișul razei vizuale, ceva nu la fel de evident pe suprafața conștiinței sale ca o conspirație deliberată. Însă ea alungă acest lucru, dându-și seama că soțul ei avea acum atât de multe lucruri pe cap, lucruri la care ea nici măcar nu putea să înceapă să se gândească.

— Înălțimea Voastră...

Galeazz îi mai repetă încă o dată întrebarea.

— Unde este ducesa de Milano?

Întrebarea era la fel de șocantă ca și răspunsul aproape simultan al acesteia. Nici măcar nu-i trecuse prin cap că Iș nu se afla aici, ca să jelească lângă patul de moarte al soțului ei.

— La Milano, trânti Beatrice. A plecat la Milano ca să apară în fața Consiliului Nobililor și să-l propună pe Francesco drept noul duce de Milano. Are de gând să-l servească ca regentă.

Maurul înghiți în sec.

— Trebuie să plec la Milano, zise el aproape absent.

— Dacă îmi permiteți, vă rog, Înălțimea Voastră, spuse Galeazz, aș dori să rămâneți aici suficient de mult cât să vă organizați pe cât de mulți bărbați posibil ca să vă servească drept gărzi și să vă odihniți, măcar cât să vă spălați pe față. Lăsați-mă să plec înainte la Milano. Să fiu iertat din nou, însă eu sunt un călăreț mult mai rapid decât Înălțimea Voastră.

Se opri aruncându-i agitat Beatricei o privire fugară.

— Și eu sunt singurul care poate pune sub semnul întrebării dreptul la succesiune al lui Francesco.

Maurul se întoarse spre Galeazz și îl privi un moment semnificativ.

— Știi ce ar putea să însemne asta, Galeazz, îi spuse foarte ușurel.

Galeazz dădu aprobator din cap.

— Nu mai sunt în serviciul ducelui de Milano, răspunse el murmurând cu gravitate. Acum mă supun doar inimii mele.

CAPITOLUL 43

Milano, 21 octombrie 1494

În miezul dimineții, Maurul intră în castelul di Porta Giovia prin parcul ducal din nordul orașului. Se hotărâse ca, în loc să-și ia gărzile în oraș, să le lase ascunse printre copaci. Gărzile de la podul basculant al castelului îi spuseseră că ducesa de Milano convocase Consiliul Nobililor milanezi și că cel puțin o sută de gentilomi fuseseră deja lăsați să intre în Sala della Palla din Rochetta. Ultimii sosiseră doar cu câteva minute în urmă și încă mai erau așteptați și alții.

Intrarea în Rochetta era exact în dreapta lojei portarului. Maurul urcă cu mare dificultate treptele până la mezaninul care domina Sala della Palla. Crampele musculare îi înjunghiau coapsele, căci călărise toată noaptea și toată dimineața în ritmul brutal al unui curier. Străjerii de la ușile ce duceau spre mezanin fură surprinși să-l vadă, însă-l lăsară să intre fără să i se opună.

Nobilii se învârteau pe pardoseala Sălii della Palla, tichiile lor din catifea cu monogramă oferind o sugestie

înșelătoare a unanimității fațiunilor înmănunchiate. Zumzăiala acestor conducători se ridica până la bolți. În capătul îndepărtat al mezaninului, adăpostiți de audiența de sub ei de o draperie din brocart violet, stăteau Galeazz și ducesa de Milano.

Maurul traversă iute mezaninul, însă fu remarcat de câțiva nobili. Din mulțime se ridică un bâzâit speculativ.

Isabela era îmbrăcată din cap până-n picioare în negru. Își dăduse totuși vălul pe spate, iar corsajul din satin al *camora*-ei lăsa să se întrevadă umerii și decolteul. Arăta mai repede ca o curtezană napolitană de bun-gust decât ca o văduvă mâhnită. Galeazz arăta obosit și îngrijorat și strânse de câteva ori din mâinile sale uriașe. Maurul nu încercă să-l privească în ochi.

Înainte de a se adresa Isabelei, Maurul își dădu jos de pe cap tichia. Ea îl privi cu o detașare bizară, cu nasul său lung ușor ridicat.

— Înălțimea Voastră, primiți condoleanțele mele cele mai profunde pentru pierderea pe care ați suferit-o. Cu toții –

— Ne putem imagina cât de rău îți pare, Senior Lodovico, interveni Isabela cu o fluturare respingătoare, eterică, a mâinii sale.

Brusc îi oferi Maurului atenția deplină a privirii sale de o malițiozitate sporită.

— În cinci minute nu vei mai fi nimic. Un bărbat fără stat și fără locuință. Compătimește-te pe tine, Senior Lodovico.

— Poate că tu ești cea care trebuie să fii privată de drepturile tale, îi răspunse Maurul cu o cadență leneșă, amenințătoare. Niciun bastard nu a fost încoronat vreodată duce de Milano.

Isabela surâse ușurel, dar amplu, buzele despărțindu-i-se și dezvăluindu-i dantura perfectă. Își înclină puțin capul spre Galeazz.

— Spune-i, căpitane general. Spune-mi cum mi-ai oferit o confesiune totală a injuriilor tale trădătoare.

Își coborî vocea.

— Zi-i ce ai de gând să spui Consiliului în apărarea mea.

Maurul se clătină ca și cum ar fi fost lovit din plin în bărbie. Îl străfulgeră cu privirea pe Galeazz.

— Spune-i.

Galeazz coborî privirea.

— Am de gând...

Gâtul i se încordă și scuipă cuvintele.

— Am de gând să-i spun Consiliului că eu sunt tatăl bastardului ducesei de Milano și că mă voi supune oricărui interogatoriu care să verifice afirmația și să invalideze succesiunea ilegală a lui Francesco Sforza.

O privea fix cu vehemență pe Isabela, cu maxilarul său dăltuit poziționat ca cel al unui zeu care-și declară răzbunarea contra unei crime străvechi.

Isabelei îi rămăsese zâmbetul sculptat pe chip, însă ochii i se goliseră.

— Nu, rosti Maurul.

Se uită direct la Galeazz.

— Nu vei săvârși nimic cu sacrificiul tău. Chiar dacă vorbele tale vor fi acceptate contra dezmințirilor ducesei de Milano, un stat fondat pe o asemenea acuzație nu va dura niciodată. A știut dintotdeauna că nu mă voi folosi de acest fapt. Pentru noi s-a terminat.

— Înălțimea Voastră, trebuie!

Galeazz ridicase glasul tânguios.

— Onoarea mi-o cere. Am săvârșit lucruri de care îmi este rușine...

— Nu onoarea ta e în joc, Galeazz, zise Maurul coborând vocea. Problema iminentă este supraviețuirea statului nostru.

Ochii Isabelei reveniră la viață, reanimându-i zâmbetul neschimbat.

— „Onoarea" ta! i se adresă batjocoritoare lui Galeazz. Vrei să spui vanitatea ta. Chiar crezi că îmi erai folositor că să răzbat? Tu ai fi fost soldatul meu animal de companie cu care aș fi făcut paradă în fața Consiliului ca un leopard în lesă. Ai fost întotdeauna un bun de consum.

Se răsuci spre Maur.

— Fă-ți nominalizarea, Senior Lodovico.

Maurul se duse direct spre balustradă. Când strigă să se facă liniște, vocea îi fu grabnic recunoscută și mulțimea amuți și privi în sus. Ca și conducătorii venețieni, nobilii milanezi aparțineau în mare parte aceluiași tip, cu trăsături ascuțite, acviline, ochi albaștri duri, guri indolente și bărbiile arogante ale vechilor patricieni romani.

— Îmi revine trista îndatorire de a vă aduce la cunoștință că zvonurile pe care mai mult ca sigur le-ați auzit sunt adevărate. Dis-de-dimineață, în Pavia, iubitul și ilustrul nostru duce Gian Galeazzo a părăsit această viață. Eu însumi am văzut cadavrul.

Mulțimii îi scăpă un zumzet de confirmare.

— În acest moment nu-i pot oferi nepotului meu un elogiu merituos și astfel îl voi onora în modul cel mai semnificativ posibil făcând acest apel simplu. Rog acest Consiliu stimat să salute imediat numirea fiului legitim

al lui Gian Galeazzo, Francesco, drept succesor al său. El va fi Francesco al II-lea, duce de Milano.

Acum zumzăiala se înfuriase. Cineva strigă ca să fie auzit și, în scurt timp, conversația se potoli. Bărbatul care luase cuvântul era contele Antonio Landriano, care era considerat întrucâtva un observator neutru, căci, deși deținea funcția de trezorier, mulțumită patronajului Maurului, își plasase și a doua soție, Giulia, printre doamnele de onoare ale ducesei de Milano.

— Înălțimea Voastră, să deducem că veți continua să serviți în calitate de regent al ducelui de Milano? întrebă contele Landriano pe un ton ridicat, dar melodios.

— Intenționez să demisionez, așa încât noii consilieri ai ducelui să ia o decizie nepărtinitoare privind persoana care-i va fi regent.

Sala erupsese, iar contele Landriano fu nevoit să strige ca să-și reia cuvântul.

— Înălțimea Voastră, stimați pairi, spuse acesta, întorcându-se și-ntr-o parte și în alta și dând din cap către colegii lui. Nu e nevoie să vă mai spun că o armată străină, mai puternică din câte au fost reunite vreodată, este acum în Italia și în acest moment suntem în război cu un alt stat italian puternic. Astfel am intrat într-o eră nouă și periculoasă, cum nu am mai văzut de mulți ani. De ce în această perioadă primejdioasă trebuie să ne abandonăm fericirea în mâinile unui copil de nici cinci ani și ale mamei lui? Îmi aduc aminte de ultima dată când Milano a fost guvernat de mama ducelui de Milano și la fel pot mulți dintre voi. Politica ne-a fost impusă de un tranșator de carne.

Urmară râsete ironice.

— Înălțimea Voastră, stimați pairi, trebuie să spun cu tot respectul că resping această nominalizare și solicit imperios acestui stimat Consiliu să facă același lucru.

Sala rezonă de strigăte aprobatoare.

Încă o dată contele Landriano triumfă și se făcu auzit.

— Cer în schimb ca bărbatul care ne-a guvernat atât de înțelept atâția ani în calitate de regent credincios al ducelui de Milano, să-și ofere serviciile și să ia în posesie sceptrul ducal pe care l-a purtat atât de dezinteresat în numele regretatului său nepot. Înălțimea Voastră, vă rog să-l acceptați cu ovații pe ducele de Milano!

Mâinile Maurului se revărsară deasupra țipetelor aprobatoare.

— Nu, nu, strigă el protestând până când se făcu auzit. Ca să procedez așa pentru mine înseamnă să mă opun tuturor legilor lui Dumnezeu și ale omului! Prin lege, fiul ultimului nostru duce trebuie să fie desemnat succesor. Negându-i dreptul din naștere vom fi niște mârșavi pe tot cuprinsul Europei. Statul nostru nu se poate făli cu o asemenea scuză necinstită!

Acum corul își pierduse consensul general, mulți strigând contra spiritului de sacrificiu al Maurului, alții întrebându-se ce va fi de făcut, doar câțiva sugerând că ar trebui să dea înainte și să-l accepte pe Francesco drept duce. Până la urmă o altă voce respectată ceru cuvântul. Andrea Cagnola, un avocat despre care se zicea că-i avea la mână pe toți judecătorii din nordul Italiei, glăsui pe un ton răgușit, rezervat, care impunea luarea-aminte a ascultătorilor săi.

— Înălțimea Voastră, stimați pairi! Această problemă a legalității este mult mai complexă decât am considerat-o noi. S-ar putea pleda că nici ultimul duce, nici tatăl lui și nici măcar stimatul său bunic nu au fost cu adevărat legitimi, căci nu au fost niciodată învestiți de împăratul german. În acest chip se poate totuși argumenta că o determinare a legalității succesiunii se poate

face numai de către împăratul Germaniei. Oricum, dacă Maurul va obține hârtiile de învestire de la împărat, vom putea avea conștiința împăcată, cu deplina aprobare a Domnului și a națiunilor, și-l vom putea proclama drept singurul duce de Milano legitim.

— Împăratul nu a fost de acord să-l învestească pe Maur! strigă un eretic. Și sora răposatului duce este acum împărătească. Ne putem aștepta ca împăratul să-i pună statutul sub semnul întrebării?

Disputele izbucniră. Maurul clătină vehement din cap și flutură din mâini.

Contele Landriano se înscrise iarăși la cuvânt.

— Haideți să propunem un compromis. Cred că majoritatea suntem de acord că problema legalității poate fi decisă numai de către împăratul german după cum îi convine și într-adevăr acesta este cursul prudent al lucrurilor pentru stabilitatea viitoare a statului nostru. Dar este în aceeași măsură vital pentru bunăstarea statului nostru ca să plasăm imediat povara pericolului prezent pe niște umeri capabili.

Landriano făcu o pauză până când o liniște stranie se instală în sala uriașă.

— Rog Consiliul să-i recunoască Maurului simplul titlu de duce, fără să indice locul căruia îi va fi duce. Nu putem aștepta ca avocații și ambasadorii să stabilească acest lucru.

Compromisul sugerat de Landriano atinse limpede coarda corectă. Se înălțară strigăte plasmodiind uniform „Duce! Duce! Maurul! Maurul!" Maurul nu mai încercă să potolească aclamațiile.

Isabela apăru brusc din spatele draperiilor, trăgând după sine mânecile și poalele sale lungi și negre. Se

alinie lângă Maur, iar palmele sale apucară strâns balustrada ca niște gheare. La început strigătele ei nu răzbătură peste aclamațiile rivalului ei. Apoi toate sunetele se diminuară spectaculos, iar vocea ei stridentă răsună în sala grandioasă.

— Trădătorilor! Toți sunteți niște trădători! Veți fi spânzurați și făcuți bucăți, iar proprietățile vă vor fi confiscate. Trădătorilor! Gărzi! Arestați-i pe trădători!

La început membrii Consiliului ascultară tăcuți și împietriți. Apoi, pe măsură ce diatriba isterică a nefericitei văduve continuă, un zumzăit constant al acordului reînnoit se înălță pe fondul țipetelor ei seci, stimații consilieri primind dovezi mai mult decât suficiente legate de înțelepciunea judecății lor.

*

Vigevano, 21 octombrie 1494

Secretarul Beatricei, Vincenzo Calmeta, o găsi după-amiază târziu plimbându-se prin labirint. Se ridică pe vârfuri și se ivi deasupra gardului viu uniform netezit care-i separa. Beatrice se afla exact în partea cealaltă, însă cărarea care ducea la ea era, după câte se părea, ocolită.

— Înălțimea Voastră! strigă el. Am niște vești atât de importante încât nu cred că veți dori să așteptați până când voi găsi drumul până în partea cealaltă a acestui gard viu. Spre deosebire de Tezeu, eu nu am niciun fir care să mă călăuzească.

Beatrice era aproape prea amorțită din pricina tensiunii și a oboselii, ca să fie încurajată de tonul hazliu al lui Calmeta. După ce soțul ei plecase la Milano dis-de-dimineață, își dusese la Vigevano copiii și membrii cei

mai de încredere ai gospodăriei sale. Sosiseră aici cu o oră în urmă și de atunci bătea cărăruile cu pietriș ale labirintului ce păreau nesfârșite, punându-și întrebări și făcându-și griji legate de ceea ce se petrecea în Milano. Însă când dădu cu ochii de secretarul ei care se încordase comic ca să-și ițească capul peste vârful plat al gardului viu, fu nevoită să râdă.

— Dă-i bătaie, Vincenzo! Gândește-te la toți îndrăgostiții chinuiți care s-au descoperit atât de aproape și totuși incapabili să-și împlinească dorința.

— Într-adevăr, Înălțimea Voastră. Contrar mitului antic, multe fecioare au fost fugărite în acest labirint și au scăpat cu bine. Înălțimea Voastră, chiar am cele mai minunate vești din Milano. Soțul domniei voastre a fost întâmpinat cu urale drept duce de către Consiliul Nobililor. A încercat să refuze această onoare, însă consiliul a insistat că, în aceste vremuri tulburi, soțul vostru trebuie să accepte autoritatea deplină asupra chestiunilor statale. Soțul domniei voastre a călărit pe străzile Milanoului în miezul zilei și toți locuitorii au ieșit să-i strige numele. Din ceea ce mi s-a spus, a fost o recepție vrednică de un Cezar. Soțul vostru se va numi duce și a spus că nu va accepta titlul de duce de Milano până când împăratul german nu va adjudeca succesiunea. Asta-i tot ceea ce știu în acest moment, Înălțimea Voastră. Însă dacă Înălțimea Voastră mă va scuza, voi încerca să găsesc cărarea înapoi spre civilizație și să văd dacă au mai sosit alți curieri noi.

— Domnul să te binecuvânteze, Vincenzo!

Beatrice se luptă să-și controleze vocea, suspinele de ușurare înecând-o deja. „Soțul meu este în siguranță. Copilul meu se află în siguranță." Vreme îndelungată

stătu în picioare cu lacrimi în ochi, satisfăcută de acest subiect unic. „Soțul și copilul meu sunt în siguranță."

Într-un târziu începu să se deplaseze de-a lungul cărării cu pietriș în trepte care ducea spre centrul labirintului, proporțiile victoriei sale mărindu-se cu fiecare pas. Iș era nimicită, toate scenariile și toate schemele ei completamente năruite, nu prin îndoielile privind paternitatea copilului ei, ci prin simpla dorință a milanezilor de a perpetua conducerea justă și capabilă a Maurului. Și bineînțeles că toată lumea va afla în curând că împăratul are de gând să-l facă pe soțul ei primul duce de Milano cu adevărat legitim de trei generații încoace. Și, desigur, tot ceea prevăzuse soțul ei se va întâmpla. Francezii vor fi ținuți pe loc de florentini și apoi Neapole și Franța își vor toci săbiile unii împotriva altora și în noua Europă toți bărbații se vor întoarce către Maur și-i vor căuta sfatul și călăuzirea justă și capabilă ... Regatul imaginar al Tuturor Posibilităților se înălța iarăși din cenușă spre culmi, cu o măreție strălucitoare pe care Beatrice nu și le mai imaginase până atunci.

Fu surprinsă să se trezească într-o fundătură. Era sigură că știa acest labirint foarte bine. O șopârlă gonea printre frunze, iar o pasăre intonă trei triluri. Se întoarse, dintr-odată simțind la timp că nu se află la locul ei, ca și cum și-ar fi lăsat sinele real cu câțiva pași în urmă. Apoi își aminti când a fost aici cu Iș, exact aici, ținând-o în brațe, patru inimi bătând la unison. O iubise pe Iș. Chiar o iubise. Avea senzația bizară că se aflau cu toții acolo, că într-un fel motoarele timpului se opriseră în noaptea aceea, că nimic din toate acestea nu se întâmplase și că încă o mai iubea pe Iș...

Nu! Alerga, fugind spre noua ei viață, viața pe care o alesese, pietrișul scârțâind asurzitor și de rău

augur sub condurii ei, ca și cum o mie de tălpi tropăiau urmărind-o.

Un alt zid de gard viu neașteptat o opri. Se întoarse înnebunită ca să-și înfrunte urmăritorii. Văzu chipul lui Gian, o imagine atât de vie în mintea ei că ar fi putut chiar să plutească în fața ei. Gian, cu ochii lui înfundați stăruind pe lângă ea, cu buzele sale o linie pecetluită de negru. Otrăvit. Cine l-a otrăvit? Întrebarea răsună în ritmul bubuitului inimii sale. Nu soțul ei. Nu Iș: Iș avea nevoie de Gian în viață ca el să poată abdica. Francezii? Însă de ce? Nimeni? Toți?

Închise ochii și scutură din cap încercând să scape de întrebarea din ochii fantomatici ai lui Gian. „Nu pot să te mai ajut", șopti ea. „Îmi pare rău. Ești mort. Tu ești mielul tăiat, sacrificat pentru pace. Soarta te-a cerut. Poate chiar Soarta te-a ucis. Însă toți ne-am înmuiat degetele în sângele tău și niciunul din noi nu va mai fi niciodată neprihănit."

*

Pavia, 22 octombrie 1494

Isabela se trezi în patul ei, imaginile din ziua precedentă fiind un coșmar de care nu putuse să scape dormind. Ferestrele erau oblonite și nu era sigură în ce moment al zilei se afla. Își aminti că fusese obligată să bea un sedativ puternic și că adormise în Milano. Înainte de ivirea zorilor fusese condusă înapoi în Pavia, în continuare doar semiconștientă. Cu o subită limpezime își dădu seama că avea o ultimă șansă de a-i opri.

Nici măcar nu se deranjă să se îmbrace. Se lansă în camizol în camera de suferință a soțului ei. Încăperea

era întunecată, cu obloanele trase. De-a lungul tuturor pereților fusese atârnat damasc negru. Patul cu baldachin arăta ca un catafalc, cu draperiile din crep negru lăsate în jos. Isabela trase draperiile patului într-o parte. Patul era gol, acoperit cu o pânză neagră.

— Unde este Gian? țipă ea. Unde l-au dus pe Gian?

Țipa la patul gol ca și cum se aștepta ca acesta să-i răspundă.

— Unde l-ai dus?

Isabela se răsuci brusc. Ducesa Bona stătea în pragul ușii în obișnuita sa costumație neagră de văduvă, cu un rânjet hidos pe fața-i rotundă.

— Gian a plecat să călărească, zise Bona cu o voce voioasă. Are doi cai noi.

— Unde l-au dus?

Bona clipi. Doamna ei de companie, Giovanna da Maino, și ea îmbrăcată în negru, apăru în spatele ei.

— Înălțimea Voastră, trupul soțului domniei voastre a fost mutat la Milano.

— Din al cui ordin?

— Din ordinul consiliului. Ca să fie pus la vedere în Dom.

— Din ordinul trădătorilor care l-au otrăvit! urlă Isabela. Din ordinul ucigașilor lui! Acum n-o s-o mai putem dovedi! Își îngroapă crima și noi n-o s-o mai dovedim nicicând!

Fața lividă a Isabelei se contorsiona de furie. Două spasme rapide îi cutremurară trupul. Apoi chipul i se relaxă, iar capul i se mișcă pe neașteptate înainte, lăsând impresia că i s-a pus căluș. Căzu în genunchi. Giovanna se grăbi s-o ajute, însă Isabela o lovi cu brațul, respingându-i sprijinul. Sughițurile se transformară în suspine

îngrozitoare, ca ale unui bărbat căruia i s-a tăiat beregata și hăpăie după aer. Isabela izbea iar și iar podeaua cu palmele. Suspinele ei deveniră și mai stridente, un bocet continuu.

În cele din urmă ridică privirea, iar fața îi era atât de contorsionată și de purpurie încât părea să fi fost bătută. O privea fix pe Bona.

— Nu am vrut niciodată să moară, zise ea într-o șoaptă răgușită. Voiam să fie fericit. Cu adevărat. Nici măcar nu i-am zis niciodată rămas-bun.

Capul i se prăbuși, iar trupul îi tresălta în hohote.

— Chiar nu trebuie să plângi. Gian o să se întoarcă în această după-amiază.

Bona făcu grijulie un pas înainte și se aplecă deasupra Isabelei. Se întinse ușurel și își așeză palma pe capul nurorii sale. Apoi începu să mângâie tandru părul Isabelei.

Bona o privi pe Giovanna și surâse afectuos.

— Știi, chiar nu trebuie să plângă. Gian s-a dus să călărească. Tatăl lui i-a dat ieri doi cai noi.

CAPITOLUL 44

Extras dintr-un mesaj al diplomatului venețian MARINO SANUTO adresat conducătorilor Veneției. Milano, 23 octombrie 1494

...tot ceea ce acest om favorizează și visează noaptea se îndeplinește ziua. Acum îl privim pe Maur drept cel mai înțelept și mai prosper om din Italia, bărbatul cel mai stimat și mai respectat în toată lumea. Toți se tem de el, deoarece Fortuna e de partea lui în tot ceea ce întreprinde...

*

Sarzana, 31 octombrie 1494

Maiestatea Sa Creștină Carol al VIII-lea cina în pavilionul său de campanie din mătase, la o masă așezată pe un covor persan. Când Maurul fu anunțat, sări de pe scaun.

— Monsenior Lodovico, v-ați întors ca să ne călăuziți în Cruciadă!

Își întinse brațele și îi oferi Maurului o îmbrățișare înflăcărată.

— Acum nu este mai puțin adevărat că Monsenior Galeazz m-a asigurat că așa veți face.

Maurul îi aruncă o privire lui Galeazz, care fusese trimis în sud cu o săptămână mai înainte ca să domolească suspiciunile francezilor. Galeazzo ajunsese din urmă armata franceză la Fivizzano, un mic orășel florentin fortificat care se predase rapid. Însă acum armata franceză era încartiruită dinaintea, după părerea generală, inexpugnabilei fortărețe de la Sarzana, pregătindu-se pentru un asediu prelungit.

Galeazz veghea peste umărul regelui, cu buzele încrețite și ochii încordați pentru a comunica. Arăta la fel de agitat cum fusese lângă Isabela în Sala della Palla. Sfătuitorii omniprezenți ai regelui se înghesuiră în jurul noului sosit, atitudinea lor obișnuită de frivolitate cu umerii pleoștiți fiind înlocuită de o fudulie sarcastică.

Galeazz se aplecă spre urechea Maurului, ca și cum i-ar fi tradus mesajul de întâmpinare al regelui.

— Maiestatea Sa e foarte fericită pentru că ține trei sfere în mână, zise el într-o italiană slabă, extrem de rapidă.

Maurul adoptă masca sa impenetrabilă. Cele trei sfere erau simbolul casei conducătoare din Florența a familiei Medici. După câte s-ar părea, florentinii suferiseră o răsturnare dezastruoasă.

— Maiestatea Voastră trebuie să îmi povestească ce cuceriri ați făcut câtă vreme eu am fost ocupat cu evenimentele tragice din Milano, spuse Maurul.

Ochii lui măturară cu răceală anturajul regelui în timpul traducerii.

— *Montjoie,* Monsenior Lodovico! *Montjoie!* L-am convins pe bunul rege de Medici să ni se alăture în aventura noastră creștină. A venit ieri la noi sub escortă cu Monsenior Briconnet și ne-a dat ceea ce trebuie să avem pentru campanie! *Montjoie!* Vom defila cu armata noastră prin Florența și vom fi întâmpinați ca niște camarazi.

Galeazz tălmăci în pripă:

— Piero de Medici a venit ieri aici și nu a făcut altceva decât să se arunce la picioarele regelui. A predat Sarzana și i-a acordat armatei franceze dreptul de liberă trecere prin teritoriile florentine. Le-a promis și împrumuturi. Francezii sunt stupefiați de dărnicia lui Piero. Le-a oferit francezilor lucruri pe care nu s-ar fi gândit aceștia nicicând să le ceară. Ar fi trebuit să-i auzi ridiculizându-i lașitatea. Mă simt umilit că sunt italian.

Maurul îi surâse indulgent regelui, o expresie nesesizată de anturajul regal.

— Bună treabă, Maiestatea Voastră. Însă să nu le permiteți florentinilor să se folosească de aceste concesii ca să vă momească îndepărtându-vă de premiul lor cel mai grozav, orașul Pisa. Este portul lor la mare și vă va fi vital ca să vă reaprovizionați din Neapole. Locuitorii orașului sunt de multă vreme enervați de dominația florentină și cred că, dacă Maiestatea Voastră va merge la Pisa și se va întâlni cu nobilii orașului, veți fi întâmpinat ca eliberatorul lor.

Falca regelui căzu și el hârâia contemplativ.

— Bineînțeles. Unul dintre obiectivele aventurii noastre cavalerești este să eliberăm populația Italiei indiferent unde ar suferi de pe urma opresiunii tiranilor. Cu siguranță că trebuie să-i eliberez pe oamenii ăștia buni din Pisa.

Regele se întoarse brusc spre sfătuitorii săi.

— Piiiizaaaa, anunță el.

Anturajul regelui începu să gesticuleze dezbătând aprins despre acest nou obiectiv. Maurul își făcu o ieșire superficială și îl trase pe Galeazz afară din pavilionul regelui. Stăteau în picioare în praf uitându-se la fortăreața masivă din cărămidă de pe promontoriul stâncos din spatele lor, încadrată de cerul Toscanei atât de albastru, că dădea impresia că pulsează.

Maurul zâmbi delicat, sardonic.

— Cândva am făcut greșeala de a-l supraestima pe Piero de Medici ca prieten. Acum am făcut greșeala de a-l supraestima ca dușman.

— Și-a pierdut sângele rece, zise Galeazz. Poate că nu știți ce s-a petrecut la Fivizzano. Au dărâmat zidurile și au spulberat-o într-un sfert de oră. Regele i-a trimis pe elvețieni înăuntru și au măcelărit garnizoana și jumătate din locuitorii orașului înainte de a fi dați înapoi. Nu a fost nevoie să intru și eu. Am auzit. Am mirosit.

Pleoapa dreapta a Maurului se agită. Se răsuci încetișor.

— Fortuna este o cățea alunecoasă.

Galeazz își încreți buzele.

— Ce veți face?

— Ei bine, eliberarea Pisei s-ar putea s-o distragă pe Maiestatea Sa pentru o săptămână sau două. Poate că până atunci vor începe ploile.

Maurul căuta cruciș cu suspiciune la cerul curat ca lacrima. Ploile dese de toamnă erau ceva obișnuit. Aceasta fusese cea mai secetoasă toamnă din câte își amintea.

— Florentinii s-ar putea să nu accepte concesiile lui Piero în numele lor. Și așa e destul de nepopular. S-ar putea să mai avem necazuri aici.

— Și dacă nu?

— Mda. Trebuie să încep să mă pregătesc pentru asta.

Maurul își proiectă bărbia în afară și trecu în revistă acoperișurile din mătase și prelată ale uriașei tabere franceze. Fanioane strălucitor colorate fluturau în crestetele corturilor.

— Nu e niciodată prea devreme să te pregătești pentru ce e mai rău.

Extras dintr-un mesaj al diplomatului venețian MARINO SANUTO adresat conducătorilor Veneției. Sarzana, 3 noiembrie 1494

...Nu știu dacă să mă bucur sau să plâng din această pricină, însă voi lăsa asta în seama înțelepciunii colective a conducerii ca să prezică semnificația a ceea ce vă raportez acum. În această dimineață Maurul a plecat spre Milano. Nu știu ce argumente i-a adus Maurul Prea-Creștinului rege convingându-l să fie de acord cu dezertarea sa. Știu că Maurul a fost de acord să-l lase pe Galeazzo di Sanseverino în grija regelui și i-a remis fără întârziere Maiestății Sale suma de 30.000 de ducați lichizi. Cu toate acestea, în schimbul acestei plăți, Maurul a obținut documentele de învestire pentru ducatul de Genova, recunoscut inițial răposatului său nepot. În Milano, săptămâna trecută, oamenii ziceau: „Numai Domnul și Maurul știu dinainte încotro va bate vântul războiului." Îndrăznesc să afirm că acum nici măcar Dumnezeu nu știe care sunt intențiile Maurului...

CAPITOLUL 45

Milano, 2 decembrie 1494

Maurul și Beatrice priveau în sus la domul aproape terminat al bisericii Santa Maria della Grazie. Doi pictori lucrau pe schelăria înaltă, lumina venindu-le de la un inel de ferestre rotunde care încercuiau clopotul din dom. Artiștii pictau un al doilea cerc de astfel de ferestre iluzorii.

— Vor isprăvi în două săptămâni, Înălțimea Voastră, spuse arhitectul, maestrul Donato Bramante[1], un bărbat cu o înfățișare colțuroasă, o frunte înaltă și ochi înfundați adânc în orbite, furioși și inteligenți. Asta presupunând că vom avea o vreme uscată.

---

[1] Fiind la curtea Maurului de douăzeci de ani, cel mai mare arhitect al Renașterii, Bramante, a suferit foarte mult din partea comportamentului meschin al stăpânului său, Lodovico Sforza. Într-un sonet adresat poetului milanez Gasparo Visconti, arhitectul declara: „De fapt, n-am niciun chior în buzunări/ Și haina de pe mine-i de-a dreptul o ruptură,/ Și ce să mai vorbesc de încălțări: / De sparte ce-s, mi-e talpa întreagă-o bătătură" (trad. Ion Frunzetti).

— Vreme uscată, zise Maurul absent.

— Leonardo spune că vom pompa apa din râul Ticino și acesta va seca până în ianuarie dacă nu plouă mai devreme de atunci, adăugă Bramante.

— Cum îl cheamă pe preotul florentin care spune că Dumnezeu i-a trimis pe francezi să purifice Biserica? întrebă Beatrice.

— Fra Girolamo Savonarola, răspunse Maurul.

— Poate că Fra Savonarola are dreptate, spuse Beatrice. Dumnezeu i-a trimis pe francezi și le oferă o vreme perfectă ca să mărșăluiască.

— Florentinii sunt suficient de siguri că Dumnezeu li l-a trimis pe Savonarola, comentă Bramante sarcastic. A câștigat câțiva adepți în ultimele luni. Defăimează tot ceea ce este modern drept „zădărnicie", fie că e o pictură a lui Fra Angelico, ale cărui Madone îi place să le prostitueze, sau un volum tipărit de poezie „păgână" a lui Virgiliu. Discipolii lui Savonarola sunt siliți să se lepede de aceste zădărnicii, pe care le ard în piață în focuri uriașe. Știți, Înălțimea Voastră, din moment ce-l trimiteți pe Caradasso la Roma ca să achiziționeze antichități, poate că-l determinați să petreacă o perioadă în Florența. El ar putea să se ofere voluntar să-i elibereze pe pocăiții lui Fra Savonarola de lucrurile inutile, fără să se mai muncească să le care cu căruța până în piață.

Maurul râse puternic și apoi începu să discute serios cu Bramante despre tipurile de statui romane pe care spera să și le adauge la colecție. Bramante ridică brusc capul spre pictorii care lucrau în domul lui și începu să blesteme în gura mare în obișnuitul său stil lipsit de inhibiții.

— O să mă duc acolo sus și o să execut chiar eu pictura, zise Bramante.

Se cățără pe schelăria impunătoare și scârțâitoare.

Ascensiunea neașteptată a lui Bramante îi lăsă pe Maurul și pe Beatrice stând singuri în fața grilajului din onix negru al altarului înalt. Maurul se uită la pavajul din marmură și îl lovi ușurel cu vârful botinei sale din catifea, cu o mină absorbită și enigmatică, gândurile mișcându-i-se de-a curmezișul feței la fel de subtil precum variațiile estompate ale luminii care venea din înalturi. O vreme nu scoase niciun cuvânt.

— Aici, zise el, în cele din urmă, foarte domol, privind în continuare pardoseala. Aici o să fim îngropați. Unul lângă altul. Cu fața spre lumină.

Beatrice își apucă soțul de braț. Își închipui oasele pe sub această pardoseală și se întrebă ce va vedea când va fi moartă. Ce văd Mama și Gian acum? Un dom luminat de soare sau dosul negru al unei lespede din marmură, suflete țipând sau îngeri cântând? Nimic? Însă acum nu putea să se ocupe de asta. Își putea spune doar că soțul ei voia să doarmă alături de ea pentru totdeauna. Se dădu și mai aproape de el, lăsând ca atingerea trupului lui să-i tăgăduiască viziunea morții.

— În această dimineață au venit din Florența solii, zise Maurul. Maiestatea Sa a părăsit Florența acum două zile. Senatul Florenței a căzut de acord să încheie un tratat de prietenie cu francezii, oferindu-le liberă trecere, și le-a plătit 120.000 de ducați ca să-și vadă de drum. În schimb, francezii au consimțit să-i lase pe florentini să-l surghiunească pe Piero de Medici. Acum că Piero este terminat, Fra Savonarola le-a sugerat florentinilor să-i permită lui Hristos să-i guverneze. Toată lumea se întreabă câți ducați va cere Maiestatea Sa să elibereze Florența de tirania lui Hristos.

Clătină din cap.

— Nu e deloc genul de campanie la care am sperat. Și tot nu plouă.

Maurul întoarse capul privind domul strălucitor luminat. Privea cu coada ochiului și își întorcea capul dintr-o parte în alta.

— Vreau să-ți aduc verișoara înapoi în Milano.

— Adică să o ții sub observație atentă?

Discutaseră deja posibilitatea că Isabela să fi putut fugi la Asti și, în disperarea ei, să caute sprijin la ducele de Orléans, ca să-i redea dreptul din naștere fiului ei.

— Nu. Poziția regelui nu este totuși atât de sigură ca să-i poată permite lui Ludovic, duce de Orléans, să-și urmărească propria pradă. Asta va veni după ce regele va cuceri Neapole.

— Atunci de ce să o aducem aici?

— Avem nevoie de ea.

El se opri și se uită din nou în sus. Bramante picta, gesticulând spre ajutoarele lui și înjurând, toate în același timp.

— Avem nevoie de prietenia ei.

Beatrice își ciuli înmărmurită sprâncenele sale negre.

— Sunt sigură că există o logică în asta. Dar pur și simplu nu reușesc să o văd.

— Ducesa Bona și-a recuperat parțial rațiunea, așa cum era înainte, spuse Maurul. Suficient cât să expedieze scrisori fiicei sale în Germania, făcând afirmațiile obișnuite despre moartea lui Gian.

Beatrice simți contracția viscerală pe care o avea ori de câte ori se ridica problema morții lui Gian. Însă nu mai credea că Gian fusese otrăvit. Soțul ei ordonase ca

trupul lui Gian să fie examinat în Milano de o jumătate de duzină de medici și chiar de câțiva ambasadori și nu se găsise nicio urmă de otravă. Probabil că ceea ce văzuse ea în zorii aceia de zi groaznici fusese doar un capriciu al luminii. Și chiar dacă cumva Gian *fusese* otrăvit, în mod limpede soțul ei nu a avut nimic de-a face cu asta. Acesta își dăduse toată silința ca să facă investigații.

— Se pare că împăratul a văzut unele dintre scrisorile incriminatorii ale Bonei, continuă Maurul. Astăzi am primit o epistolă de la episcopul de Brixen din partea împăratului, cerându-mi să-l asigur că nu se va petrece vreun incident neplăcut în Pavia. Pot să-mi declar solemn nevinovăția până la Judecata de Apoi și nu voi fi în veci crezut pe deplin. Însă afirmațiile mele vor căpăta imediat credibilitate dacă verișoara ta Isabela le va confirma.

— Ce motiv acceptabil ar avea ca să te ajute în acest fel?

— L-am trimis pe Galeazzo Pusterla la Pavia ca să treacă într-o doară pe la Isabela când și când și să mă informeze cu privire la starea ei de spirit. Mi-a raportat că Isabela a demarat tratativele de reconciliere cu noi.

— Cu sinceritatea ei obișnuită. Este evident că nu și-a abandonat ambițiile.

— Năzuința ei în acest moment, cred, este să-și salveze tatăl.

— Și se așteaptă ca noi – îl întrerupse Beatrice.

Roșeața i se răspândi peste umeri.

— Dumnezeule mare, Lodovico, acum ești atât de speriat de francezi că te gândești chiar să aplanezi conflictele cu Alfonso?

Fața îi strălucea și își scuipa furioasă vorbele rapid, sibilant.

— *Cacasangue,* el este cel care a încercat să te otrăvească pe tine și pe fiul meu. În numele lui Dumnezeu, nu poți să ai în vedere așa ceva. Niciodată nu putem să ne aflăm în siguranță atâta timp cât el trăiește.

Ochii i se umplură de lacrimi mânioase.

— O să-i ofer sprijin lui Alfonso numai cât este nevoie ca să-i împiedic prăbușirea completă. Evident că el și-a silit fiica să înceapă tratativele cu noi, ceea ce ne arată cât de disperat *este.* Dacă Alfonso poate să reziste doar pe timpul iernii, francezii vor rămâne fără bani. Apoi am putea să aranjăm o înțelegere negociabilă prin care Alfonso va fi forțat să depună un jurământ față de regele Franței, lucru care-i va știrbi autoritatea. Ceea ce acum seamănă cu un leac amar va scăpa în curând Italia de două năpaste.

— Deci ne vom folosi de Isabela ca să ne exprimăm aceste garanții ale ajutorului acordat tatălui ei.

Se opri și lacrimile țâșniră din nou.

— E obscen.

Vocea Maurului rămase liniștită, însă cadența încetini sugerând o furie reținută.

— Ce e obscen, când tu le-ai spus conducătorilor Veneției că împăratul a fost de acord cu învestirea mea, când de fapt nu era așa? Acela a fost momentul când, din propria ta voință, ai hotărât să joci acest joc. Acum, când nu-ți plac cărțile pe care le ții în mână, găsești regulile jocului supărătoare. Bine. Nu insist să rămâi la masa de joc. Pur și simplu nu te amesteca cu noi, care nu avem altă opțiune decât să ne continuăm jocul.

Lui Beatrice îi țiuiră urechile. Soțul ei nu-i mai vorbise pe un ton așa ostil și de sus de ani de zile. Însă ceea ce o ustura cel mai tare era aluzia că jocul îi depășise acum nivelul de iscusință.

Ochii Beatricei căpătară dintr-odată licărirea aceea dură ca diamantul a familiei Este.

— Ce vrei să fac?

Maurul își desfăcu mâinile în gestul său „foarte neînsemnat"

— Când verișoara ta va veni aici, vreau doar să o întâmpini și să vorbești cu ea. Civilizat, nimic mai mult sau mai puțin. Nu trebuie să-i oferi prietenia ta nepieritoare.

*

Milano, 6 decembrie 1494

La o jumătate de oră după ce trecuse prin porțile din sudul Milanoului, Beatrice ordonă trăsurii sale să tragă exact pe marginea cărării cu pietriș care se întindea pe lângă canalul din Pavia. Împinse într-o parte perdelele de la fereastră și privea bărcile purtate de curent în crepusculul după-amiezei târzii, punțile încărcate cu vite, saci de grâne și butoaie pline cu vin, brânzeturi și ulei.

Întunericul care se lăsa devreme era singurul semn al apropierii iernii. Aerul era uscat și plăcut răcoros. Pe barje începură să apară luminile semnalizatoare. Câteva căruțe de transport scârțâiră pe lângă ea pe drumul de care, grăbindu-se în noapte.

Când s-a stabilit data întoarcerii Isabelei la castel, Beatrice s-a hotărât să-și întâlnească verișoara aici, în afara orașului, înaintea zidurilor din piatră, iar formalitățile să împiedice absolut totul, mai puțin cel mai superficial contact. Oricum programul ei pentru această întâlnire era neobișnuit de neclar. La suprafață căuta să realizeze obiectivele diplomatice ale soțului ei, cu care

se împăcase. Însă era, de asemenea, hăituită de ferocitatea înspăimântătoare a ambiției lui Iș și de spaima că această ambiție ar putea încă să-i afecteze soțul, fiul și copilul nenăscut. Așa că poate pusese la cale o fărâmă de confruntare maternă, un avertisment adresat Isabelei să-i lase familia în pace. Și probabil că și ea urmărea ceva chiar mai adânc și mai profund. Un lucru articulat numai de șușotelile din mintea ei care nu aveau sens, fragmentate, gândurile de la miezul nopții care acum se pare că o trezeau din oră-n oră.

Noaptea se instalase ca o ceață catifelată. Felinarele solitare de pe bărci înaintau în beznă. Beatrice privi o luminiță clipind în depărtare, spre sud, și apoi o urmări până când dispăru în direcția orașului Milano. Când, în cele din urmă, pierdu felinarul din vedere, sentimentul său de tristețe fu brusc atât de profund că trebui să se lupte cu impulsul de a suspina. Își închipui totul: viața ei și toți cei pe care-i iubea, scurgându-se ca acele puncte luminoase minuscule, pâlpâitoare.

Începuse să urmărească un alt felinar, când unul dintre vizitii strigă pe cineva de pe stradă. Răspunsul înăbușit din celălalt echipaj dădu de înțeles că întâlnirea urma să aibă loc. Beatrice așteptă până când un vizitiu coborî ca să-i deschidă ușa. O ajută să pună piciorul pe pământ. Era aiurită și i se tăiase respirația, iar aerul i se păru rece. O clipă se văzu deslușit pe ea și pe Iș pe un balcon cocoțat deasupra Golfului Neapolelui și apoi bulgărele nimicit al capului din porțelan al frumoasei sale păpuși.

Gentilomii care conduceau contingentul micuț de gărzi al fiecărei doamne se întâlniră și se sfătuiră. Paolo Bilia, unul dintre șambelanii lui Gian, trecu ca să verifice

dacă escorta ei era cine declarase că este. Se întoarse la trăsura Isabelei și ciocăni în ușă. Când ușa se deschise scârțâind, el își vârî capul înăuntru. O clipă mai târziu îi făcu semn Beatricei să înainteze. Când veni mai aproape, văzu flamurile negre de doliu legate de fleuronii auriți ai trăsurii Isabelei. Paolo o ajută să urce în cabină.

Interiorul întunecos era luminat estompat de torțele gărzilor. Tot ceea ce văzu fu un chip alb și o formă nedeslușită învești mântată în negru. Aproape imediat ce se instală pe băncuța tapițată din fața Isabelei, vizitii strigară și trăsura porni clătinându-se.

— Înălțimea Voastră, zise ea, propria-i voce mult prea tare și temătoare izbind-o imediat.

Isabela nu-i răspunse nimic. Își întoarse capul într-o parte. Această mișcare în lumina slabă oferi o claritate neașteptată palorii obscure a trăsăturilor sale, aproape ca fața unui înotător care iese dintr-un râu noroios.

În pieptul Beatricei se zbătu ceva. Nu-i venea să creadă. Iș era un nimic. Fața ei era așa de sfrijită, încât ochii și obrajii ei erau ca niște scobituri cenușii, iar nasul o lamă ascuțită din os alb. Părul i se rărise impresionant. Ar fi putut să fie un cadavru, numai că trăsăturilor sale scheletice le lipsea seninătatea morții.

Acum programul Beatricei se limpezi: venise la întâlnire ca să se elibereze de sentimentul de vinovăție. O vinovăție pe care nu o putea defini. Nu considera că ea și soțul ei făcuseră ceva greșit. Și, cu toate acestea, simțea nevoia să se scuze, fie și numai pentru că Fortuna o recompensase pe ea în detrimentul Isabelei.

— Iș... Trebuie să mă crezi că nu am vrut să ți se întâmple asta, zise ea aproape disperată. Nu am dorit nimic din toate acestea.

Isabela îi oferi un râs sec, scurt și hidos, un sunet de balama bătrână.

— Te-am avertizat, știi. Te-am avertizat înainte ca toate acestea să înceapă.

— Tu ai început totul în aceeași măsură ca și mine, Iș. Tu ai declanșat totul când i-ai scris tatălui tău.

— Am fost obligată. Din moment ce aveai un fiu, era singurul lucru pe care-l puteam face.

— Nu, Iș. Chiar și atunci tot mai era timp să îl oprești.

Cuvintele ei, referirea abstractă la soțul ei prin „îl", o șocară. Se simțea ca și cum pronunțase o erezie dezgustătoare. Asta era o altă Beatrice care vorbea, își dădu ea seama, o Beatrice rătăcită și acum în labirint cu Iș. O Beatrice pe care alesese să o părăsească. Și pe măsură ce privea înapoi la acea Beatrice, vina îi reveni brusc sub forma unui sâmbure ascuțit. Nu-i era milă de Iș, nici măcar de Gian. Cea mai bună alegere pe care o făcuse vreodată fusese să „îl" îmbrățișeze pe el și visele acestui bărbat, să-și dăruiască inima și sufletul soțului ei. Să spună că nu dorea nimic din toate acestea era cea mai mare minciună. Probabil că nu dorise ca Gian să moară, însă își dorise restul, tot ceea ce se întâmplase din pricină că Gian murise. Asta era ceea ce o trezea noaptea.

Isabela se lăsă să cadă pe pernuțe. Mișcările ei nu mai aveau nici măcar grația apatică a extenuării, ci manifestau o nervozitate disperată, spasmodică.

— Soarta a pornit asta, zise ea. Soarta ne-a pus să jucăm una contra celeilalte. Întrecerea a fost inevitabilă. Iar eu am pierdut. Am pierdut!

Surâse cu capul unui mort și se cuibări iarăși în locul ei, următoarele sale cuvinte fiind fără margini de istovite.

— Chiar nu mai contează, Toto. Sunt terminată.

Un moment, Beatrice se întrebă dacă toată manifestarea asta, folosirea numelui ei de alint, Toto, nu era o altă mascaradă. Se obligă să cerceteze fața încercănată și răvășită a lui Iș. Însă acolo nu exista nicio urmă de înșelăciune. Abia dacă exista viață.

— Toto, știi de ce m-am întors la Milano, nu-i așa?

— Da.

Orice ar fi fost, Beatrice se jurase că îl va urî mereu pe tatăl Isabelei.

Stătură o vreme în tăcere în trăsura care-i legăna delicat. Apoi Isabela zise:

— Un edificiu de minciuni. În asta constă omenirea acum. Un edificiu construit de către Serenisima Republică, francezi, soțul tău și Sanctitatea Sa. Și de tatăl meu. Știu asta. Și de noi. Noi i-am ajutat să-l construiască. Poate că noi suntem chiar mai vinovate decât toți la un loc. Minciuna este un meșteșug pe care bărbații au fost educați să-l practice.

Pufni sarcastic din nas.

— Minciuna este limba lor din naștere. Însă tu și cu mine am împărțit cândva adevărul. Ne-am iubit cu adevărat. Cândva.

Acum un alt adevăr crud o privea cu ochi pierduți pe Beatrice. Mâhnirea lui Iș era autentică. Și la fel fusese odată iubirea ei.

— Tu nu știi cum e, Toto. Aici. În beznă. E așa de întuneric că uneori nu pot să respir. Câteodată aerul e ca o atmosferă confecționată din tăișuri. Și dacă deschid gura să respir, plămânii îmi sunt sfârtecați până la coaste. Vreau să-mi ajut copiii, dar nu mă pot mișca. Copiii meu au nevoie de mine, dar nu pot...

Francheţea nenorocirii şi mustrării de cuget a lui Iş o copleşiră pe Beatrice. Auzea clinchetul metalic ameninţător al aerului mortal, pe care Iş încerca să-l respire. Simţea durerea în propriul său gâtlej. Lacrimile îi năpădiră ochii.

— Mă voi asigura că pruncii tăi se vor afla în siguranţă şi îngrijiţi cât timp vor sta în Milano, Iş. Îţi promit asta.

Trupul Isabelei zvâcni înainte şi întinse braţele cu atâta vehemenţă, că Beatrice tresări alarmată precipitându-se, convinsă că Iş încerca să-şi înfigă ghearele şi să-i scoată bebeluşul din pântec. Însă Isabela abia dacă se agăţă de mâinile Beatricei îmbrăţişate în continuare protector peste abdomenul său de gravidă.

Mâinile Isabelei erau atât de reci şi de osoase încât păreau sculptate în piatră. Ochii o implorau din craniul său găunos.

— Toto, nu-i lăsa să mi-l ia pe Francesco. Te rog, nu-i lăsa să-mi ia băieţelul. Te rog, nu-i lăsa să-mi ia copilaşii.

Umerii îi tresăltau şi începu să plângă.

După o clipă, fără ca măcar să se gândească de ce, Beatrice trecu în partea cealaltă pe băncuţa Isabelei şi se aşeză lângă ea. Cu braţele închise una în jurul celeilalte, cele două ducese plânseră în beznă tot drumul până la Milano.

CAPITOLUL 46

Extras dintr-o epistolă a călătorului internațional și povestitorului BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Roma, 1 ianuarie 1495

...încă o dată am fost tratați cu spectacolul armatei franceze mărșăluind prin capitala italiană fără să i se opună rezistență. Ieri Maiestatea Sa Creștină a intrat în Roma cu o procesiune triumfantă ... Sanctitatea Sa s-a refugiat la Vatican. Din fericire, încântătoarea amantă a Sfinției Sale, Madona Giulia Farnese, stă la îndemână să-i ofere Sfinției Sale cel mai profund sprijin spiritual. Numai săptămâna trecută, în timp ce se întorcea din Acquapendente de la o nuntă, mai sus-numita doamnă a fost luată ostatică de elemente ale gărzii franceze de înaintare. Acești războinici francezi, aflându-se sub comanda unor gentilomi, au eliberat-o cu promptitudine pe atrăgătoarea Giulia ca urmare a unei plăți făcute uimitor de grabnic, prețul considerabil al răscumpărării.

Acum, bineînțeles, Maiestatea Sa se află în postura de a răscumpăra întreaga Romă și pe toți ocupanții ei

Extras din epistola ISABELEI D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova, adresată lui FRANCESCO GONZAGA, marchiz de Mantova și căpitan general al trupelor Veneției. Milano, 20 ianuarie 1495

Preailustrul meu lord soț, care-mi lipsești nespus de mult,

Am ajuns aici ieri, căci am mai petrecut o zi în plus la Pavia la cererea lui Messer Ambrogio, întrucât data de optsprezece nu a fost considerată propice intrării mele în Milano. Din fericire am sosit totuși înaintea copilului surorii mele, pe care-l așteaptă să vină pe lume până într-o săptămână. Mi-am petrecut seara cu ea la căpătâiul patului și am binedispus-o cât de bine am putut, însă este foarte neliniștită și cu siguranță este îndreptățită să fie așa după dificultatea primei sale nașteri... În această dimineață am vizitat-o pe văduva ducesă Isabela în apartamentele ei de la castel. Camera ei este toată drapată în negru, iar luminii i se permite să pătrundă înăuntru doar cât să-ți vezi mâna în fața ochilor, și atâta aer cât să nu te sufoci. Poartă o mantie din pânză neagră atât de ieftină că până și un călugăr onest ar putea-o disprețui și un văl care-i acoperă chipul cu totul. Se zice că își ia mesele mai regulat acum, însă ca să o vezi nu știi când. Am simțit o așa compasiune pentru situația lamentabilă în care se află, că nu m-am putut abține să nu plâng. După ce i-am oferit compasiunea mea și condoleanțe în

numele tău, a trimis după copii, la vederea cărora pur și simplu am jelit și mai copios. Fata e prea tânără ca să înțeleagă pierderea suferită, iar băiatul arată bine, însă mi s-a plâns că s-a plictisit să se îmbrace în negru...

N-ai recunoaște Milano! Au curățat și au lărgit atât de multe străzi și au construit *piazze*, grădini și parcuri noi și ai impresia că fiecare clădire este nouă ori că i-a fost redată gloria sa inițială. Și închipuie-ți că au adoptat un decret care cere fiecărei femei care dorește să apară în public să se împodobească cu pietre prețioase care valorează cel puțin zece mii de ducați! Trăsurile huruie toată ziua și toată noaptea, transportând pe aceste *belle donne* de la un banchet la altul – și fără nicio îndoială din brațele unui amant în ale următorului!

Am cinat seara trecută cu Maurul în apartamentele lui și mi-a prezentat soliile de la Roma care confirmau că Sanctitatea Sa le-a acordat francezilor dreptul de liberă trecere prin teritoriile sale și a fost de acord și să confirme încoronarea Maiestății Sale drept rege al Neapolelui. În plus, Sanctitatea Sa a făcut din Briconnet un cardinal, ceea ce nu-l mulțumește deloc pe Maur... Maurul mi-a supus atenției rapoarte ale agenților lui din Neapole privind sănătatea regelui Alfonso. Se pare că în ultimul timp Alfonso este tare preocupat de cucernicia pe care a desconsiderat-o toată viața și nu-și poate petrece cât timp își dorește spălând picioarele săracilor și deplângându-le nenorocirile! După ce am terminat de citit aceste hârtii l-am întrebat pe Maur ce schimbări de politică are de gând să adopte ca răspuns la această stare de lucruri nefericită. Avea foarte multe de reproșat conducerii Veneției, declarând fățiș că i-a avertizat că se impune formarea unei alianțe prin care toți își iau

ferm angajamentul să-i țină departe pe francezi și că nu vede niciun motiv să intre într-o astfel de alianță, acum că francezii au cucerit efectiv Italia cu o bucățică de tibișir – acesta fiind tibișirul cu care aceștia marchează adăposturile în care să-și încartiruiască trupele. El zice că acum este obligat să li se opună francezilor foarte precaut, căci, ca să folosesc cuvintele lui, „Dacă regele Franței câștigă regatul Neapolelui și apoi află că doar eu mi-am arătat nemulțumirea față de succesul lui, va fi în avantajul meu?" Așadar, Maurul insistă că totuși cheia izgonirii francezilor este de a convinge Spania să invadeze Franța de-a lungul Pirineilor... Ar trebui să sfătuiești conducerea Veneției să-și pună ambasadorii să-l frecventeze îndeaproape pe Maur și să sperăm că evenimentele îl vor determina în curând să cooperați cu de-amănuntul ca să scăpați Italia de această amenințare...

Maurul trebuie totuși să primească documentele de învestire de la împăratul german. Ei spun că această întârziere se datorează faptului că prinții electori ai Germaniei au fost tulburați de acuzațiile privind decesul ghinionistului duce de Milano. Maurul zice că nu își face griji în privința întârzierii, însă în ceea ce mă privește nu cred că aceste hârtii vor sosi suficient de iute, întrucât Milano fără un duce de Milano este un stat foarte dezechilibrat într-o perioadă extrem de tulbure. Până și conducerea Republicii trebuie să accepte că acum nu există nicio alternativă pentru Maur, în afară de infamul de Ludovic, duce de Orléans, care se află tot în Asti și trimite regulat mesageri care să proclame că *el* este ducele de Milano legitim...

*

Neapole, 23 ianuarie 1495

Când Alfonso de Aragon, regele Neapolelui, se trezi, primul său gând fu că un tunet al unei furtuni îngrozitoare i-a deranjat somnul, o furtună nedeosebită de vijelia din ziua de Crăciun, cu trei ani în urmă. Apoi își dădu seama că auzea tunurile franțuzești. Deși se aflau la mai bine de trei kilometri depărtare, tot le putea auzi. Cearșafurile din mătase erau umede de transpirație. Trebuia să se scoale. Își puse pe el roba grosolană de călugăr cu care se îmbrăca când spăla tălpile săracilor și își săltă vadra din argint. Cu o singură lumânare în mână, se târî în tăcere afară din dormitor și dădu ocol logiei din curtea interioară până când ajunse la apartamentele sigilate ale răposatului său părinte. Descuie ușile și le încuie înapoi după el. Aprinse o lampă lustruită din bronz de forma unei femele de grifon, cu sâni mari de femeie.

Majoritatea obiectelor personale ale tatălui său fuseseră depozitate, iar apartamentele erau goale. Alfonso coborî în fugă niște scări până la o serie de încăperi subterane folosite ca magazii. Se opri în fața unei uși din lemn ferecată cu metal și cercetă inelul cu chei ca să o găsească pe cea potrivită. Lacătul clicăi zgomotos. Făcu o pauză înainte de a deschide ușa, asigurându-se că mai are încă vadra și buretele. Se întrebă scurt de ce nu se gândise să vină aici mai înainte. Acum era evident că asta trebuia să facă.

Încăperea era aproape de mărimea unei *guardaroba*, cu un miros stătut, ca de camfor. Pereții erau din piatră, goi, fără ferestre. Două rânduri lungi a ceea ce păreau niște statui se aflau doar la câțiva pași depărtare, față-n

față. Aceasta fusese colecția particulară a lui Ferrante, însă și Alfonso îl ajutase să o strângă.

Ridicându-și lampa, Alfonso păși printre cele două șiruri de figurine în picioare. Acestea erau îmbrăcate în haine adevărate, cu tunici scumpe din mătase și damasc brodate întocmai cum ar fi purtat un nobil. Pe măsură ce Alfonso înainta, lumina scânteia în ochii lor de sticlă. Alfonso se opri și vârî lampa în fața uneia dintre figurini. Ochii din sticlă străluciră. Pielea facială scorojită, deshidratată fusese îndepărtată din orbite. Buzele ofilite se depărtară ușor dând la iveală dinți reali. Aceasta era una dintre piesele mai vechi din colecție, un nobil pe care Ferrante îl executase și-l îmbălsămase acum patruzeci de ani. Nu se păstrase bine.

Alfonso căută pe cineva mai nou, o persoană pe care-o cunoștea. Găsi un bărbat care se afla în colecție de mai puțin de zece ani, cu paloarea alb-pergamentoasă a unei ultime întemnițări lungi, acum îngălbenită prin îmbălsămare și de la lumina lămpii; totuși pielea părea tot elastică, iar buzele pline și trufașe. Un șir de copci aspectuoase îi încercuia gâtul. Din motive estetice, capul îi fusese cusut la loc după ce fusese decapitat de securea călăului.

— Don Marino, șopti Alfonso.

Căzu în genunchi la picioarele lui Don Marino. Dându-și seama că va rostogoli mumia dacă va încerca să dea jos botinele din catifea ale lui Don Marino, Alfonso înmuie buretele în apa pe care o împrăștie simbolic peste ele. Începu să se jelească, ochii lui afectați de strabism fiind strânși ca niște spintecături care sângerau, cu fața sa rotundă și masivă contorsionată de durere.

După ce se jeli îndeajuns și stoarse buretele, Alfonso se ridică în picioare, cu obrajii sclipind de lacrimi.

— Iartă-mă, Don Marino, se smiorcăi el.

— Franța.

Alfonso se așteptase ca Don Marino să vorbească. Însă nu se așteptase la acest răspuns. Dar știa că-l auzise, la fel de limpede cum auzise tunurile care-l sculaseră din somn. Văzuse chiar și buzele lui Don Marino mișcându-se.

— Cc? întrebă el.

— Franța.

Alfonso legănă vadra descriind un arc turbat, iar capul lui Don Marino, prins într-o doară, zbură printre umbre. Căzu trosnind de pietre și se rostogoli de-a curmezișul podelei, zăngănind ca o tigvă uscată. Apoi liniște binecuvântată. Liniștea iertării.

— Franța.

Alfonso își roti brusc împrejur capul său măreț.

— Franța. Franța.

Nu putea să spună cine rostea acest cuvânt. Se năpusti pe trepte în toate părțile, vârând lampa în fețele moarte.

— Franța. Franța. Franța.

Toți rosteau acest cuvânt – le vedea buzele mișcându-se – și le izbea înnebunit cu vadra, capetele zburau și trupurile se răsturnau, însă chiar și capetele decapitate își continuau corul de „Franța, Franța, Franța" Azvârli vadra de perete și o luă la fugă spre ușă.

Picioarele puternice ale lui Alfonso loveau treptele în urcare. Când ajunse în logia, descoperi că putea să respire din nou și nu-i mai auzea pe trădători. Însă tunurile francezilor se apropiaseră, erau atât de aproape că salvele lor zguduiau pereții.

Alergă în apartamentele secretarului său și izbi în ușă. Când bărbatul își făcu apariția buimăcit, Alfonso îi

ordonă să se îmbrace și să își materiale de scris ca să se întâlnească în apartamentele mamei lui vitrege.

Servitorii mamei lui vitrege se treziseră, iar el trecu vijelios pe lângă ei, deschizând ușile dormitorului femeii și trântindu-le de perete. Lămpile erau aprinse în aplicele din perete și un foc mare producea lumină suplimentară și furniza o căldură înăbușitoare. Văduva tatălui său, Giovanna, a doua soție care se afla la jumătatea celor treizeci de ani ai ei, era întinsă pe așternuturile albe din mătase, complet goală, fața fiindu-i ascunsă de două bucăți mari de voal înmuiat în lapte. Era o femeie obeză cu un gât disproporționat de subțire și un nas proeminent care-i ieșea în afară printre două bucăți de carne. Cele două servitoare continuară să-i spele pielea cu buretele îmbibat în apă cu miros dulce, fără să facă nimic ca să-și acopere stăpâna.

— Ce vrei, dragule? întrebă Giovanna în spaniolă.

— Să fii martoră la asta.

— Martoră la ce? Ai de gând să faci vreo prostioară? Am crezut că ai făcut toate prostiile posibile.

— Acoperiți-o, țipă Alfonso spre servitoare. Vine secretarul meu.

Giovanna își decoji bucățile de voal de pe față și își ridică capul. Le făcu semn din cap și servitoarele îi uscară fața și o înfășurară într-un capot din mătase albă.

Dintr-odată umerii uriași ai lui Alfonso tresăriră alarmați. Se uită la mama lui vitregă.

— Nu le-ai auzit? o întrebă el înnebunit. Armele. Armele sunt peste tot în jurul nostru. Știi că atunci când vor sparge zidurile o să treacă pe toată lumea – bărbați, femei și copii – prin sabie. Nu sunt oameni, sunt bestii!

Sosi secretarul. Giovanna, cu fața ei palidă și nemachiată stăpânită și neobișnuit de elegantă, privea scena cu deșertăciunea lumească a unei femei care văzuse deja prea multe.

— Fii martoră la asta, mamă, repetă Alfonso.

Umerii îi tresăriră din pricina altei salve imaginare și își întoarse spasmodic capul spre secretar. Îi făcu iute semn cu mâinile sale viguroase, indicându-i obișnuita introducere formală. Apoi vorbi, mult mai tare decât pe tonul său obișnuit aproape șoptit, ca și cum concura cu sunetul tunurilor francezilor.

— M-am decis, călăuzit de bunul Dumnezeu, să abdic de la tron în favoarea fiului și moștenitorului meu, Ferrantino, așa încât să părăsesc acest regat și să fac pace cu Domnul înainte...

Țipă pe neașteptate:

— Nu au bunul-simț elementar de a opri focul până când termin această lucrare? Sunt niște câini!

Dar, chiar și după ce Alfonso termină de dictat mesajul său de abdicare, nu putu să determine tunurile francezilor să amuțească.

CAPITOLUL 47

Milano, 5 februarie 1495

— Ești mai norocoasă decât diavolul.

Bucle blonde încadrând un zâmbet radiant, marchiza intră în dormitorul Beatricei, ducându-l în brațe pe Sforza Francesco Sforza în vârstă de o lună – botezat după răposatul frate Sforza al Maurului, de la care Maurul a moștenit ducatul de Bari. Ercole, frățiorul de doi ani al nou-născutului, îmbrăcat cu o tunică albastră micuță și cu pantaloni strâmți asortați, se apucă cu mânuțele de poalele marchizei, surâzând și țipând: *„Cia Mama! Cia Mama!"*

Marchiza se așeză pe pat și așeză legăturica înfășurată în satin în brațele Beatricei.

— Gândește-te la toate femeile, inclusiv la mine, care s-au străduit zadarnic ani de zile în speranța că vor avea un fiu. Nu ți-a fost de-ajuns să ai pur și simplu acest băiețaș drăgălaș – își făcu palmele căuș și-l ridică de pe podea – pe care am de gând să-l iau cu mine când

voi pleca. Acum ai cel mai perfect *putto* pe care l-am văzut vreodată. Uită-te la el!

Irișii uriași ai lui Sforza se iteau pe fețișoara lui durdulie, roșcovană.

— Privește cum se uită la noi! Nu am văzut niciodată un nou-născut făcând asta!

Se aplecă mai aproape de bebeluș.

— Eu sunt mătușa ta, Bel, cea mai frumoasă priveliște pe care o vei vedea vreodată.

Sforza o privea fix fără ezitare, iar Ercole bolborosea:

— Pputto! Ppputto! Spputto Spporspuh!

— Sunt bolnavă de invidie, adăugă marchiza, privind către cer ca și cum ar fi căutat să corijeze această distribuție inechitabilă de fii.

Apoi o studie sobră pe Beatrice, mângâind obrazul surorii sale cu degetele.

— Ai un ten cu adevărat sănătos, iubito. Știi că trebuia să-ți oprească hemoragia. Dacă nu ar fi procedat așa, ai fi sângerat mult mai mult în timpul nopții.

Timp de un sfert de ceas îngrozitor, după ce eliminase placenta, Beatrice fusese mai afectată de frică decât de pierderea efectivă a sângelui.

— Eu doar...

Beatrice își mușcă buza inferioară cu dinții.

— Prima dată eram prea obosită ca să-mi fie teamă. De data asta puteam să raționez. M-am gândit la toate: la toți cei pe care-i iubesc și pe care nu-i voi mai vedea din nou, la copiii mei care vor crește fără mine. Că n-o să mai fac dragoste cu soțul meu niciodată. Eram atât de înspăimântată, Bel. Era ca și cum sufletul mi se revărsa din mine. Pur și simplu zăceam acolo și mă uitam la el.

— Moașa ta a spus că te-ai descurcat mai bine de data asta. La următoarea naștere vei termina mai repede decât poate o *meretrice* să-și găsească un client în Vatican.

Beatrice zâmbi șters și continuă să-și muște buza.

— Nu-i așa că veștile despre Alfonso sunt bune? zise marchiza senină. Soțul tău spune că abdicarea lui Alfonso va face acum lucrurile mult mai ușoare pentru a furniza sprijin Neapolelui. Îți poți închipui? Trei regi ai Neapolelui într-un interval de un an. Nu prea mi-l amintesc grozav de bine pe vărul nostru Ferrantino. Ți-a plăcut când ai fost acolo?

Ferrantino era cu doi ani mai mare decât Iș, însă în marea parte a timpului când Beatrice s-a aflat în Neapole, era mai scund decât sora lui. Ferrantino și Iș fuseseră tovarăși nedespărțiți de suferință, însă Ferrantino fusese întotdeauna cât se poate de tăcut și amabil. Nu o luase niciodată peste picior și nici n-o tachinase pe Beatrice dacă Iș nu-l punea s-o facă. Fusese în permanență atât de subțirel în comparație cu tatăl lui, cu dinți mari iepurești.

— Era un băiat drăguț, Bel. Poate că va pune capăt tuturor faptelor groaznice care s-au petrecut în Neapole.

Marchiza dădu aprobator din cap și își făcu semnul crucii, una dintre particularitățile mamei sale pe care o adoptase după moartea ei.

— Știi, iubito, mă gândesc așa de des la Mama, cum vorbea întotdeauna despre această Italie a ei pașnică și unită. Pentru ea era mai mult decât o credință. Era visul ei, de-adevăratelea, iar eu așez visele înaintea credinței, întrucât visele nu pot fi niciodată pervertite. Altfel nu ar

mai fi vise. Bineînțeles că am crezut neîncetat că visul Mamei este atât de prostesc și de imposibil.

Surâse nostalgică.

— Dar acum cred că, în ciuda francezilor, sau de fapt datorită lor, într-o zi vom avea această pace.

Beatrice se minuna de ce nu putea niciodată să discute despre Mama cu sora ei. Subiectul se dăduse deja la fund de o duzină de ori în timpul vizitei lui Bel. Poate pentru că îi era teamă că Bel va afla despre ambivalența sentimentelor ei legate de Mama. Sau poate deoarece știuse dintotdeauna că Bel fusese preferata Mamei.

— Este timpul ca cei doi tineri domni să se întoarcă în camerele lor și ca ducesa să sufle în lampă și să se culce...

Polissena le întrerupse din cadrul ușii.

Marchiza nu se întoarse la sunetul vocii Polissenei, dar în schimb continuă s-o privească pe Beatrice, bâțâindu-și capul și mimând vorbirea Polissenei obținând un efect extraordinar de comic. Beatrice izbucni pe neașteptate în râs încât pântecele o arse, însă nu se putea abține și râdea atât de tare că îi șiroiau lacrimile pe obraz.

— Și ceea ce alege marchiza să facă este între ea însăși, Domnul nostru și diavol, continuă Polissena, cu capul bâțâindu-se cu violență, căci nu a arătat considerație niciunui sfat privind sănătatea ei pe care noi, cei cu experiență îndelungată, i l-am oferit.

Până la urmă marchiza se răsuci ca să contraatace.

— Polissena, experiența ta este atât de veche că –

Deodată Polissena icni și se cutremură, iar marchiza se întrerupse.

— *Nostro Signore,* zise Polissena, făcându-și semnul crucii. Când Înălțimea Sa s-a răsucit împrejur tocmai am

crezut că am văzut-o pe maica voastră sfântă stând acolo. Mama voastră cu cincisprezece ani în urmă. Cea mai frumoasă femeie din câte am văzut. Exact în clipa aceea Înălțimea Voastră era imaginea sfintei voastre maici. Bunule Dumnezeu, am crezut că am văzut o stafie.

Polissena le mai oferi o ultimă căutătură sfidătoare de pui de șoricar – în aparență din pricina emoțiilor – și apoi începu să plângă.

Marchiza se uită neajutorată la Beatrice, după aceea se ridică și se duse la Polissena. Cu ochii scânteind de lacrimi, își înfășură grijulie brațele în jurul trupului fragil și țeapăn al Polissenei.

— Și mie îmi este dor de ea, Polissena. Îmi lipsește și mie.

*

Milano, 27 februarie 1495

— *Per mia fe.* Întotdeauna m-am întrebat cum a fost făcută.

Marchiza se plimba în jurul bazei anticei statui romane. Sculptată în marmură albă, luminoasă, sculptura îl înfățișa pe Zeus, transformat în lebădoi, făcând dragoste cu Leda, soția pe deplin pământeană a regelui Spartei. Lebădoiul considerabil de impozant apucase cu picioarele sale membranate fesele durdulii ale Ledei în mărime naturală și își pliase aripile în jurul spatelui ei gol.

— Cu desăvârșire convingătoare, adăugă marchiza. *Per dio,* Beatrice, poți să-i auzi realmente mârâind de plăcere. Sau poate că ea se tânguiește și el gâgâie. În orice caz, atâta vivacitate. E nouă, nu-i așa?

— Soțul meu a adus-o cu o corabie de la Roma acum câteva săptămâni, răspunse Beatrice.

Statuia era una dintre cele douăsprezece înșirate de-a curmezișul peluzei care mărginea lacul artificial. Acri întregi din parcul ducal împrejmuitor fuseseră transformați în grădini formale – modele geometrice din copaci, garduri vii și răzoare cu flori, toate întreținute cu poteci din pietriș. În apropiere se afla ceea ce semăna cu un complex de temple grecești imense: menajeria Maurului, grajdurile răposatului duce de Milano și noile grajduri ale lui Galeazzo di Sanseverino. Iarna care nu mai sosea nicicum nu distrusese frunzișul de un verde strălucitor. Numai puținătatea relativă de flori trăda anotimpul. În locul nuanțelor cele mai extravagante ale naturii, parcul era presărat cu sute de curteni milanezi și doamnele lor, toți îmbrăcați cu cele mai bune costume de călărie. Majoritatea descălecaseră, lăsându-și caii în seama pajilor. Se plimbau în perechi sau se strânseseră în jurul diverselor distracții muzicale: formații de *alta*, compuse din doi suflători și un trombonist, care interpretau armonii vioaie de dans, și lăutari solitari care intonau detaliat cântece nostime și povestioare romantice.

Marchiza își apucă sora de mână și se îndreptă către statuia goală și gigantică a unui împărat roman. Pe măsură ce înainta, își aruncă privirea spre capătul din nord al lacului, unde o masă lungă acoperită cu brocart alb și încărcată cu fructe și foitaje fusese întinsă pe pajiște. Câteva duzini de doamne și de gentilomi cutreierau prin apropiere, conversând, ciugulind din mâncare și ascultând muzică.

— Beatrice, îți vine să crezi că jumătate din oamenii aceștia nici măcar nu se puteau da jos din pat în

dimineața aceasta? Banchetul din seara precedentă, un bal mascat de la o reședință particulară, se lungise până la primele ore ale dimineții. De vină sunt măștile acelea de carnaval. Odată ce oamenii sunt adecvat deghizați, vor face orice. Ai cea mai vagă idee cine este femeia aceea care și-a etalat sânii goi în cea mai mare parte a serii? Pot să te asigur că dacă mai văd vreodată sânii aceia îi voi recunoaște imediat. Și îți jur că dacă ai fi avut cutezanța să te uiți pe sub vreo față de masă ți-ai fi închipuit că ești într-un bordel. *Signor mio caro,* am văzut o masă întreagă zgâlțâindu-se și vânzolindu-se ca un fel de fiară grozavă. Și după aceea, perechea aceea de fese goale țâșni brusc de sub fața de masă și unul dintre gentilomii mascați merse spre ei, își desfăcu prohabul și se apucă de treabă fără să se deranjeze să vadă dacă aparțineau unui bărbat sau unei femei. Bănuiesc că presupusese că aparțineau unei femei și ar fi adoptat atitudinea care se cuvenea, dacă s-ar fi dovedit a fi ale unui bărbat.

— A fost și mai rău după ce am plecat, mi-au povestit surse de încredere. Unele dintre dansatoarele reprezentațiilor teatrale au rămas și au continuat să interpreteze, aproape fără costume pe ele, bineînțeles.

— Desigur, adăugă marchiza, înălțându-și într-un unghi ferches pălăria de călărie din catifea, plată, aproape de forma unei farfurioare, care-i încorona impresionanta coamă blondă.

Trase de o trâmbă de mătase albă care se întrezărea printre tăieturile mânecilor din satin negru ale *camora*-ei sale. În cele din urmă ridică privirea și întrebă:

— Ei bine, nu ai de gând să-mi furnizezi detalii? Ceea ce mi-ai spus până acum e ca și cum ai zice:

„Pictura înfățișează o temă mitologică." Știi că nu sunt satisfăcută până când nu am toate detaliile disponibile. Mă consacru celor mai fine deosebiri și nuanțe.

— Bel, nu vrei să știi.

— Ba da.

— Bel, au adus caii înăuntru –

— *Nostro Signore!*

Marchiza își făcu semnul crucii.

— Ai dreptate. Nu vreau să știu.

Marchiza privi cu coada ochiului spre masa din capătul de nord al lacului.

— Uite-l pe soțul tău. Foarte armonioase picioare. Arată splendid în costum de călărie.

— E cu reprezentatul regelui Spaniei.

Marchiza arătă cu degetul spre o pereche de gentilomi, departe de a fi spilcuiți, care stăteau la câțiva pași de Maur și de ambasadorul Spaniei. Cei doi bărbați, unul cu o constituție solidă și în jur de patruzeci de ani, celălalt impunător și chel, arătau la fel de stingheriți în pantalonii strâmți și vestele lor de călărie sărăcăcios croite.

— Și acolo sunt umbrele credincioase ale soțului tău, ambasadorii venețieni. Nu am văzut pe nimeni din Veneția care să fie o prezență frumoasă în costum de călărie. Celor doi le-ar tihni mai bine dacă bărbatul tău i-ar trimite înapoi la Veneția cu acordul de a forma o nouă ligă.

— Soțul meu crede că această criză încă nu a atras suficient atenția conducerii Serenisimei Republici. Zice că Veneția doar îi asaltează pe francezi cu daruri, în timp ce regele Spaniei a trimis deja duzini de corăbii spre Sicilia ca să-i hărțuiască pe invadatori. Soțul meu are

dreptate, Bel. Nu e oarecum puțin probabil ca francezii să părăsească Italia din pricină că guvernanții Serenissimei Republici a Veneției au ales să-i anatemizeze?

— Firește. Soțul *meu* încearcă să convingă conducerea să finanțeze o armată de cincizeci de mii de soldați ca să-i scoată pe francezi afară. Însă membrii guvernului îi spun că nu văd nicio nevoie să întreprindă o astfel de cheltuială, atâta timp cât oștile Neapolelui mai au încă șanse de reușită.

— Toată lumea speră că optimismul Veneției va fi justificat, spuse Beatrice. Eu nu știu. Am văzut armata franceză.

— Verișoara noastră Isabela e încurajată de șansele fratelui ei, zise marchiza. A primit scrisori de la el. Știi, prima oară când a auzit de abdicarea tatălui ei, am crezut că acesta va fi sfârșitul. Însă se simte mult mai bine în ultimele câteva săptămâni. Îl place foarte mult pe Ferrantino și cred că probabil e un pic ușurată că nu trebuie să-și mai apere tatăl.

Marchiza se opri.

— Ar trebui să treci pe la ea.

— Nu, Bel.

Beatrice se întoarse aproape cu vehemență cu fața spre sora ei.

— E prea greu. Eu am încercat. Amândouă am încercat. S-au întâmplat prea multe. Nu pot să o mai iubesc vreodată și nu vreau s-o mai urăsc. E mai bine dacă suntem moarte una pentru cealaltă. Pentru ceilalți suntem încă vii. Însă pentru ea, eu am murit în ziua în care Ercole s-a născut. Pentru mine, ea a murit în noaptea aceea la Veneția când i-am citit scrisoarea. Chiar ne-am întristat una pentru alta. Cred că asta s-a petrecut

în noaptea când s-a întors la Milano. Mi-a trebuit o bucată de timp ca să înțeleg de ce nu am avut nimic să ne spunem împărtind această experiență. Acum înțeleg. Morții nu vorbesc.

Beatrice se uită în pământ și își agită poalele rochiei.

— A întrebat... de mine?

— M-a întrebat când vei deveni ducesă de Milano.

— Ce i-ai spus?

— Ce mi-ai zis tu. Că ați primit garanții din partea împăratului și că se va aranja imediat ce vor sosi ambasadorii împăratului. Probabil înainte de sfârșitul lunii mai.

— O să mă urască pentru asta. Însă, în numele dreptății, soțul meu ar trebui să fie duce de Milano.

— Pare împăcată. Probabil cu această ocazie lucrurile se vor aplana între voi și vă puteți ierta reciproc.

Marchiza își duse mâna la ochi și privi pe partea cealaltă a lacului. Apa sclipea argintie sub soarele pieziș al iernii. Cred că asta a fost cea mai grozavă virtute a Mamei. Ea putea să ierte orice. Chiar și pe nepotul tatei, Niccolò, care, pentru numele lui Dumnezeu, a încercat s-o omoare.

„Exista o persoană pe care Mama n-o putea ierta", gândea Beatrice. „Am auzit-o în vocea ei în noaptea aceea în Veneția."

Marchiza își petrecu brațul împrejurul taliei Beatricei.

— Vreau să-ți spun ceva, iubito. Trebuie să pricepi că aș nega acest lucru și dacă aș fi torturată de Inchiziție și dacă aș fi întrebată în legătură cu această chestiune în fața lui Iisus. Voi spune că nu am zis-o niciodată. Dar, în ziua în care vei deveni ducesă de Milano, o să

fiu foarte mândră de tine. Firește că o să fiu și furioasă, înnebunită, isteric de geloasă – și nu-mi pasă cine va ști asta. Dar în pofida oricărei laturi a caracterului meu, voi fi așa de mândră. Singura mea soră, ducesă de Milano. O să mă sinucid!

Surorile se îmbrățișară. Beatrice închise ochii. Aducerile-aminte din copilărie se învârteau în jurul ei precum un roi de fluturi irizați. Într-un târziu, când clipi în lumina soarelui, văzu un bărbat alergând din direcția castelului de-a curmezișul gazonului, îmbrăcat în uniforma roșie-alb-albastră a casei soțului ei. Se afla la mai puțin cincizeci de pași când îl identifică ca fiind unul dintre curierii speciali care, în mod obișnuit, transportă documentele importante de la cabinetul soțului ei către diferitele departamente împrăștiate prin tot castelul.

Și curierul o recunoscu la rândul lui pe Beatrice. Puse frână brusc goanei năvalnice și se opri în genunchi pe iarbă în fața ei.

— Înălțimea Voastră, vă rog să mă scuzați, zise el, cu respirația întretăiată și chipul tânăr de un roșu aprins. Unde este Înălțimea Sa?

Beatrice îi indică cu degetul pe soțul ei care stătea în continuare lângă ambasadorul spaniol și era supravegheat neîntrerupt de umbrele sale venețiene. Curierul o luă la goană înainte ca ea să apuce să-l întrebe ceva.

— Ei bine, n-am de gând să stau aici și să aștept, zise marchiza. Trebuie să fie ceva important!

Își adună pulpana rochiei și se lansă în urmărire. Beatrice își ridică și ea poalele rochiei și porni la atac în urmă.

Beatrice încă se afla la peste o sută de pași depărtare când curierul a ajuns la soțul ei. Acesta căzu în genunchi,

apoi se ridică iute și duse mână căuș la urechea bărbatului ei. Câteva secunde Maurul rămase nemișcat, *M*-ul brodat cu aur de pe tunica lui albă strălucind intens la soare. Apoi, într-un gest rapid, își așeză palma pe muchia mesei de lângă el, ca și cum se liniștea pe furiș. Îi zise ceva ambasadorului Spaniei care aprobă repede din cap de câteva ori. Apoi se întoarse și începu să urce panta ușoară către ambasadorii Veneției.

Marchiza ajunse la Maur înainte ca acesta să sosească la venețieni. Rămase un pas în urmă, iar el păru să nu o remarce. Beatrice îi prinse din urmă exact când ambasadorii puseră genunchiul în pământ. Ochii negri ai soțului ei rămăseseră fixați pe trimișii venețieni. Se adresă diplomatului mai în vârstă și chel.

— Magnifice ambasador, rosti Maurul, pe un ton atât de vibrant că Beatrice fu convinsă că anunța vreo victorie. Neapole a căzut. Populația a deschis larg porțile și i-a invitat pe francezi în oraș. Regele Ferrantino s-a refugiat în Sicilia.

Beatrice zărea chipul de ceară al ambasadorului venețian, ochii săi albaștri-verzui nătângi din pricina șocului, cutele adânci care-i încadrau nasul tresărindu-i alarmate. Apoi totul începu să se rotească. Ce importanță ar fi avut dacă ea și Iș s-ar fi iertat reciproc, dacă Fortuna n-o să-i ierte niciodată? Soțul ei spunea altceva și încercă să-l audă prin șuierul sângelui care-i năvălise în urechi.

— Aceasta nu este o ocazie ca să disperăm, domnilor, spuse Maurul, ridicând mâna să-și mângâie bretonul, cameea rubinie de pe inelul său scânteind. Acesta este momentul în care toată Italia trebuie să se unească.

*

Milano, 11 martie 1495

Beatrice călărea cu sora ei spre docurile Darsena, exact în afara Portei Ticinese, poarta de sud a orașului. Acestea erau aceleași docuri în care debarcase ca să-și înceapă viața la Milano, o serie de diguri din lemn aranjate în jurul unei lagune puțin adânci și mlăștinoase din capătul lui Naviglio Sforzesca, principalul canal perfect în linie dreaptă ce ducea la Pavia. Marchiza călătorea într-o galeră micuță însoțită de două bărci. Alaiul ei suspendase doar întrucâtva agitația comercială obișnuită de pe cheiuri, o larmă continuă de strigăte de hamali, căruțe huruind și proteste bălțate ale turmelor de vite care soseau din provincie.

Marchiza lipi obrazul micuțului Ercole de al ei și îl sărută de o jumătate de duzină de ori înainte de a i-l înmâna doicii Beatricei. Lacrimile formaseră două cărări lungi și drepte pe fața ei rozalie. O apucă strâns pe Beatrice și îi zise:

— Au desprins deja frânghiile de acostare. Totul e pregătit. Trebuie să plec. Plec chiar acum. O să plec și o să mă așez în cabina mea și n-am să privesc înapoi. Nu pot să mai fac asta, iubito. Pur și simplu trebuie să plec. Te iubesc așa de mult.

— Dumnezeule, și eu te iubesc, Bel, răspunse fericită Beatrice, strângându-și sora cu putere, aidoma unui luptător, cu lacrimile șiroindu-i pe obraji. Nu-mi vine să cred că mâine o să mă trezesc și n-o să mai fi aici. Știam că o să vină și ziua asta, însă acum că s-a întâmplat, e ca o...

Se opri pentru că nu voia să rostească cuvântul „moarte", însă în felul acesta se simțea. O durea această pierdere, dincolo de orice despărțire de până atunci.

Marchiza se desfăcu parțial din îmbrățișarea disperată a surorii sale.

— Sunt aproape convinsă că Francesco și cu mine ne vom întoarce când soțul tău va fi învestit duce de Milano. Dorim din tot sufletul să fim aici cu această ocazie. O să mă întorc înainte să-ți dai seama că am plecat.

„Nu, n-ai să te întorci", își zise Beatrice în sinea ei cu o certitudine precisă. Pentru că învestirea nu va avea loc niciodată. Nimic nu s-a petrecut cum ar fi trebuit. Ducele de Orléans va fi următorul duce de Milano.

Marchiza înțelese fervoarea reînnoită a îmbrățișării surorii sale și spuse:

— O să fie bine, iubito. Toți ambasadorii se întrunesc la Veneția chiar acum. Toți vor forma o nouă alianță, iar francezii vor dispărea atât de repede încât nu vor avea timp să-și încalțe pantofii lor ridicoli ca niște labe de gâscă. Într-o zi îi vei povesti nepotului tău istorii despre cum micuțul rege hidos al Franței te-a sărutat pe amândoi obrajii.

Luându-l în râs pe micuțul rege francez, marchiza îi oferi surorii sale un set neprecupețit de sărutări. Apoi se retrase și îi apucă mâinile Beatricei.

— Va fi bine de-adevăratelea. Nu știi cât îmi încălzește inima să văd cât de minunat s-a dovedit a fi totul aici pentru tine, iubito. Un soț bogat, chipeș, care te adoră și pe tine și pe cei doi micuți ai tăi. Tu știi, Mama a crezut mereu că eu eram cea norocoasă. Însă tu ești norocoasa. Amintește-ți să-mi trimiți în scris o descriere completă a clavicordului pe care ți-l asamblează maestrul Lorenzo imediat ce va fi livrat.

O mai sărută pe Beatrice o ultimă dată și apoi o luă la fugă pe chei spre galera ei. Își întinse brațele spre paji

precum o dansatoare și ei o ajutară să urce pe punte. Mai flutură o dată din mână și apoi, fidelă cuvântului dat, dispăru în cabina ei micuță.

Echipajul se îndepărtă de chei, cu vâslele cufundate în apa sălcie, iar galera se îndreptă spre cele două bărci din canal. Beatrice era surprinsă de viteza cu care se mișca micuța flotilă. Bărcile păreau să se facă și mai mici așa de iute, iar canalul să se îngusteze și să se lungească. Ziua era senină și însorită, însă ea simți un nor negru, nu doar subțire, învăluind soarele, ci un lințoliu gros, amenințător. Totul continua să fie deformat, viziunea ei îngustându-se și alungindu-se, ca și cum privea o pictură cu o perspectivă fisurată, intensificată. Își dori să fi putut leșina, ca să se trezească și totul să se fi isprăvit. Însă senzația ei nu era ca un leșin. Întunericul care se instala în jurul ei era o umbră uriașă, palpabilă, un nor de funingine rece care mergea la vale.

Brusc răceala o străpunse adânc, precum tăietura de gheață a sufletului ei pe care o simțise în noaptea în care Mama a murit. Știa ce însemna chiar înainte de a o recunoaște față de sine: „N-o să-ți mai vezi sora niciodată."

Abia mai putea respira, însă totuși știa că trebuie să ajungă la calul ei. Alergă și strigă spre pajul ei uimit, iar el o ajută să urce în șa. Își ciomăgi calul peste coaste cu cravașa și plecă atât de repede că gărzile nici măcar nu avură șansa să reacționeze. Îmbulzeala traficului de la docuri îi oferi un reper asupra căruia să se concentreze și făcu înnebunită o manevră printre căruțele trase de boi.

Efortul cerut de călărit îi permise într-un fel să respire din nou. Vederea i se lumină. Începuse să se simtă eliberată și caraghioasă. Bărcile nu erau așa departe cum crezuse; o clipă mai înainte jurase că va călări până

la Pavia dacă era nevoie. Acum zări un pod arcuit din lemn la câteva sute de pași mai departe, în jos pe canal, și își dădu seama că va fi suficient de aproape.

Când ajunse la baza podului îngust, sentimentul de groază îi dispăru. Acum era o joacă. Își îndrumă cu deosebită pricepere calul în sus pe panta din scânduri și se opri în vârf. Galera surorii sale alunecase ușor pe sub pod doar cu câteva clipe mai înainte și era totuși destul de aproape, încât, dacă ar fi avut o piatră, ar fi putut să-l lovească pe unul dintre membrii echipajului de pe punte.

— Bel! Bel!

Flutură din braț, iar membrii echipajului se uitară și arătau cu degetul.

— Bel! strigă ea din nou.

Unul dintre bărbați se duse spre cabină.

Așteptarea i se păru lungă, jocul devenea iarăși serios. „Te rog, Bel", implora ea în tăcere. Calul începuse să nu mai aibă astâmpăr și se cabra și își dădu seama dintr-odată cât de ușor ar fi putut să sară peste balustrada din lemn. „Te rog, Bel. Trebuie să câștig jocul ăsta. Trebuie să înving Soarta la jocul ăsta prostesc. Dacă nu pot să te văd, totul se va schimba."

Și apoi sora ei ieși la soare, părul ei semănând cu aurul, iar *camora* purpurie la fel de strălucitoare ca un rubin. Marchiza făcu din mână și îi trimise sărutări și după aceea amândouă fluturară din brațe și își transmiseră sărutări minute în șir, până când Bel nu mai fu altceva decât o fărâmă roșie pierind în depărtare.

CAPITOLUL 48

Extras dintr-un mesaj al lui PHILIPPE DE COMMINES, lord de Argenton, consilier al Maiestății Sale Creștine, Carol al VIII-lea, și ambasador plenipotențiar al Republicii Veneția, adresat lui GUILLAUME BRICONNET, cardinal de Saint Malo și superintendent șef al trezoreriei regatului Franței. Veneția, 2 aprilie 1495

...și privind faptul că Maiestatea Sa a desconsiderat toate avertismentele mele anterioare legate de marele conclav diplomatic care a avut loc aici, am socotit potrivit să risc trimiterea acestor vești către domnia voastră, în plus față de acele scrisori pe care le-am expediat prin curier Maiestății Sale, cât și ducelui de Orléans. După cum într-adevăr știți, Maiestatea Sa, din pricina tinereții sale, trebuie să se bazeze pe sfaturile consilierilor lui...

Ieri dimineață conducerea Republicii a trimis după mine mai devreme decât de obicei. Am fost introdus într-un salon grandios cu aproape toți membrii conducerii

prezenți și, de îndată ce mi-am ocupat locul, Dogele m-a informat că în numele Sfintei Treimi Serenisima Republică venețiană a intrat într-o alianță cu Sfântul nostru Părinte, împăratul germanilor, regele Spaniei și statul Milano. Când am întrebat care este motivul acestei ligi, Dogele răspunse că era plănuită să apere Italia și să păstreze suveranitatea teritoriilor statelor membre. Am argumentat că am impresia că aceste state s-au înscris într-o ligă ca să o împiedice pe Maiestatea Sa să se întoarcă în Franța. La aceasta Dogele a răspuns: „Departe de asta. Toți îi vom oferi libera trecere, mai ales Republica, și chiar vom aproviziona cu merinde călătoria de întoarcere a regelui. Și ca să nu aibă bătăi de cap riscându-și voiajul pe uscat, o să-i punem la dispoziție treizeci și cinci de galere care să-l ducă pe mare." În manieră italiană, acest sprijin a fost oferit cu toată seriozitatea, deși din starea de spirit insolentă a bărbaților așezați înaintea mea am deosebit totuși un scop mai prefăcut... După ce am părăsit acest consiliu m-am întâlnit cu ambasadorul napolitan, gătit într-un costum nou, fin și vesel, având cu adevărat motiv să fie așa În seara aceea am ieșit cu gondola mea și vâslașii au trecut pe lângă locuințele tuturor ambasadorilor ligii, unde se dădeau banchete grozave... deasupra foișoarelor, turlelor și șemineelor locuințelor ambasadorilor pocneau focuri de artificii extraordinare și o multitudine de lumini fuseseră aprinse, iar pe tot cuprinsul orașului tunurile bubuiau. Întreg orașul era incandescent ca și cum Dumnezeu ar fi azvârlit peste el focurile Apocalipsei și m-am rugat pentru întoarcerea în siguranță a regelui nostru...

...L-am avertizat, de asemenea, pe ducele de Orléans, că se poate aștepta să fie atacat la Asti de către armata orașului Milano și i-am scris ducelui de Bourbon că trebuie să trimită imediat întăriri la Asti...

...nu puteți să-i subliniați suficient de convingător Maiestății Sale cât de urgentă este plecarea lui imediată către Franța. Furia întregii omeniri e pe punctul să se abată asupra noastră ...

Extras dintr-un mesaj al lui GALEAZZO DI SANSEVERINO, căpitan general al armatelor din Milano, adresat lui LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Bari. Annona, 19 aprilie 1495

...nu mai târziu de amiază trupele sub comanda mea au împins forțele lui Ludovic, duce de Orléans, înapoi în Asti. Am aflat de la niște soldați francezi luați prizonieri că Orléans nu are suficiente forțe la îndemână ca să încerce să scape din Asti, deși la momentul prezent nu avem destui oameni ca să efectuăm o blocadă a întregului oraș...

Extras dintr-o epistolă a călătorului internațional și povestitorului BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Roma, 20 mai 1495

...Comercianții și diplomații care tocmai s-au întors din Neapole ne-au spus că Maiestatea Sa Creștină, întâmpinat doar cu trei luni în urmă drept eliberator de sub tiranul aragonez, va pleca spre Franța în această zi sau în următoarele, plebea arătându-i obrazul și scuipându-i picioarele. Sunt de părere că Maiestatea Sa s-a dus acolo cu cele mai sincere intenții de a aduce dreptate creștinească acelui pământ ignorat, însă din nefericire a fost smintit de bogăția și luxul frumosului Neapole și nu a impus disciplina printre trupele sale, care au trezit ura

întregului oraș cu bețiile lor și comportamentul licențios. Ni s-a povestit că francezii se cazează în orice locuință care corespunde capriciilor acestora, așezându-se la mese gătite cu fețe de masă furate din *guardaroba*, comandându-le locatarilor să-i servească cu cele mai bune mâncăruri și vinuri ale lor, iar apoi vând ce mai găsesc prin magazii – iar femeile din aceste locuințe care scapă doar cu pierderea giuvaierurilor și a altor valori sunt socotite norocoase. În efortul de a inspira ordinea printre aceste bande de hoți pe care le comandă, regele a atârnat cu capul în jos șase dintre escadroanele sale, însă la scurt timp după acest act de penitență, Maiestatea Sa a fost prezentat uneia dintre fiicele ducesei de Melfi, mai sus-amintita ducesă izbutind să-și recupereze niște pământuri confiscate de invadatori. Fiica ducesei de Melfi este o tânără drăgălașă cu o reputație de călăreață de o neobișnuită competență și, după ce și-a afișat modul remarcabil de a conduce un gonaci extrem de focos în prezența Maiestății Sale, „la Melfi", cum este cunoscută, i-a demonstrat regelui, după câte s-ar părea, ușurința cu care călărea în altă manieră (de data asta fără șa) și astfel a devenit companioana statornică a acestuia...

...se zice că armatele Ligii de la Veneția, care se află sub comanda marchizului de Mantova, numără patruzeci de mii de oșteni. Misiunea acestor oștiri, după cum am înțeles-o aici, este de a bloca retragerea regelui Franței din Neapole și de a distruge armata franceză de o așa manieră încât să nu mai poată nicicând să intre în Italia... se zice că Orléans a primit întăriri la Asti... Poate că domnia ta ne poate confirma ceea ce noi am auzit aici, anume că un alai de ambasadori imperiali au fost trimiși la Milano și că imediat ce vor ajunge, stăpânul tău, Maurul, va fi învestit duce de Milano...

CAPITOLUL 49

Milano, 25 mai 1495

— Înălțimea Voastră.

Și dacă ar fi existat o notă de sarcasm sau amărăciune în mesajul de salut al lui Iș, Beatrice tot nu ar fi fost așa de înghețată de tonul vocii verișoarei sale. Însă acesta fusese cel mai mustrător sunet pe care-l auzise, o voce fără inflexiuni, cuvinte fără viață. Vocea unui mort.

Beatrice privi în jur prin cameră. Patul, jilțurile și pereții erau în continuare drapați în negru. Iș trase într-o parte draperiile din catifea neagră ca să pătrundă lumina dimineții, însă aceasta părea să accentueze, nu să diminueze, bezna, ca și cum ar fi aplicat încăperii un strat lucios de lac negru.

Chipul lui Iș se mărise din nou, însă era șocant, fantomatic, de palidă. Beatrice îi întoarse plecăciunea și își impuse să o privească în ochi. Culoarea irișilor lui Iș confirmau ceea ce auzise în vocea lui Iș. În locul adâncimilor opalescente ale Golfului Neapolelui, Beatrice își închipui o peliculă mată de spumă peste un helești

stătător puțin adânc. Culoarea putreziciunii. Chiar dacă carnea revenise la viață, Iș putrezea pe dinăuntru. Brusc Beatrice își dădu seama că Iș nu mai jelea moartea iubitului ei Gian și nici măcar căderea Neapolelui. Poate că nici nu jelise niciodată. Se jelea pe sine.

Isabela îi făcu semn Beatricei să se așeze pe pat lângă ea. Beatrice luă loc la un braț depărtare.

— Știi că învestirea e mâine, zise Beatrice.

Ceremonia fusese pusă la cale într-o mare grabă, căci data exactă nu fusese stabilită decât cu două zile mai înainte. Beatrice regreta că nimeni din familia ei nu va primi de veste la timp ca să participe. Însă voia doar ca totul să se termine.

După o pauză incomodă, Isabela spuse:

— Ai venit după binecuvântarea mea?

Beatrice chiar nu știa de ce venise. Poate ca să ceară iertare. Poate ca să ierte. Poate doar ca să-și privească rivala în ochi. Știa că nu putea să devină ducesă de Milano fără să facă asta.

În cele din urmă Beatrice răspunse:

— Am venit să-ți spun că niciodată nu mi-am dorit asta. Însă trebuie să fiu sinceră cu tine și să-ți spun că mi-am dorit această învestire pentru soțul meu. Pentru fiii mei și poporul nostru.

— Eu cred că tu îți dorești asta mai mult decât el, spuse Isabela sec, monotonă. Pentru tine viața a devenit un cerc nesfârșit de dorințe și decepții, achiziții și justificări. Eu m-am retras din această roată, iar tu încă te mai învârți. Nu poți s-o vezi. Nu ne cunoaștem propriile suflete. Ăsta-i singurul adevăr în viață. Nu ne cunoaștem nici măcar sufletele.

„Eu mi-l cunosc", gândi Beatrice. „Sufletul meu este cu soțul și cu băieții mei."

Apoi Iș zise, foarte domol, fără emoție, fără să acuze:

— Cred că ai venit aici deoarece consideri că cineva l-a otrăvit pe Gian.

„Gian nu a fost otrăvit", își zise Beatrice, argument pe care și-l adusese de o sută de ori în calmul nopților nedormite. „Ceea ce am văzut nu era ceea ce am crezut eu că am văzut. Ceea ce am văzut era moartea, nimic mai mult. Moartea naturală." Un lucru suficient de îngrozitor. Trupul lui Gian fusese examinat în Milano și nu s-a găsit nicio urmă de otravă.

— Cred că Galeazz a făcut-o, rosti Isabela, vocea rămânându-i liniștită și monotonă. A făcut asta pentru că i-am povestit că Gian plănuise să abdice în favoarea lui Francesco. Mi-a ucis soțul ca să mă pedepsească. Și ca să-și dovedească iubirea față de soțul tău.

Bufnitura tulburătoare a inimii sale îi dădu Beatricei o senzație înfricoșătoare de greață, ca și cum o creatură vie și autonomă se lupta să-i iasă din piept.

— Iș, chiar dacă Gian a fost otrăvit de Dumnezeu știe cine, eu știu că soțul meu nu are nimic de-a face cu asta. „*Știu* asta", își zise cu furie. „Sufletul meu știe asta."

— Atunci ai conștiința împăcată. Ești norocoasă.

Nu exista niciun sarcasm în această afirmație. Poate doar o inflexiune de invidie sinceră.

— Nu am vrut niciodată ca el să moară, știi asta. Am încercat să-l îmbolnăvesc lăsându-l să mănânce fructe și dându-i să bea mult vin. Am vrut doar să-i predea lui Francesco titlul lui. Apoi i-ar fi fost mai bine. Ar fi fost mult mai fericit odată ce nu ar mai fi fost duce. Nu am vrut niciodată să moară.

— Niciunul dintre noi n-a vrut.

— Cineva a vrut.

— Dacă dorești, o să insist ca investigațiile să continue.

Isabela își ridică ușurel mâna palidă, flască, apoi o lăsă să cadă înapoi pe coapsă.

— Întrebarea nu implică niciun răspuns acum. Nu pentru mine.

În vocea lui Iș existase o vagă emoție tulburătoare care nu era exact malițiozitate. O zburdălnicie crudă, la fel de stupidă ca a unui copil. Ceea ce Iș voia să spună era: „Răspunsul încă mai contează pentru tine."

Întunecimea din jurul Beatricei nu mai era un lac lucios. Aceasta devenise vicioasă și lipicioasă, o smoală scârboasă pe care nu ar mai fi fost în stare să o îndepărteze dacă ar mai fi rămas mult timp.

— Ai nevoie de ceva pentru tine și copiii tăi? o întrebă ea. Orice e în puterea mea să-ți dau.

— Avem tot ce se află în puterea ta să ne oferi. Îți suntem recunoscători.

Beatrice își luă iute rămas-bun și ieși în goană în curte. Trase adânc în piept aerul dulce, parfumat de florile primăverii. Albinele bâzâiau în jurul răzoarelor cu flori și arbuștilor ornamentali.

În camera ei, colțurile buzelor delicate ale Isabelei se contractară făcând banala aluzie la un surâs și o secundă irișii îi străluciră. Apoi această expresie dispăru și își coborî ochii pustii, haini.

*

Maurul le ceru grațios doamnelor de onoare ale soției lui să părăsească încăperea. În timp ce făceau plecăciuni și ieșeau foșnind, câteva dintre cele mai tinere îi mai aruncară câte-o ochiadă pe furiș. În ciuda prezenței

lor permanente la curte aveau în continuare un sentiment de veneraţie la vederea unui bărbat despre care se spunea că ţine soarta lumii în mâinile lui.

Dacă Beatrice ar fi putut să aleagă o singură imagine a soţului ei pe care s-o păstreze veşnic în inima ei, asta ar fi fost. Se îmbrăcase pentru ceremonia dimineţii de învestire cu o simplitate care-ţi sărea în ochi. *Vestito,* o tunică dichisit croită din damasc purpuriu, era îndrăzneţ de modernă, cu siguranţă făcând un contrast grăitor cu robele medievale unduitoare ale clericilor şi ale ambasadorilor. Materialul era brodat pe toată suprafaţa lui cu motive minuscule din aur, variind de la vulturi imperiali la frunze de dud. O bentiţă subţire din lamé îi tivea gulerul înalt, lăsând să se întrevadă o bucată îngustă din cămaşa albă din olandă de Reims. Strângea în mâini o bonetă din catifea indigo, un diamant de mărimea unei boabe de strugure spânzurând din *M*-ul brodat pe o parte. Iluminat de lumina dimineţii care se scurgea prin ferestrele mari ovale, Maurul era întruparea noilor zori ai Europei.

Postura lui bătoasă era singurul vestigiu al aroganţei sfruntate din primele zile ale căsniciei lor, de care îşi amintea Beatrice. Altminteri se ţinea cu o graţie destinsă, rodul unui om care şi-a înţeles puterea şi realizările şi nu are nicio nevoie să se grozăvească cu ele. Bretonul lui negru şi îngrijit era uşor ciufulit, fiindu-ţi drag să-l atingi din întâmplare. Zâmbetul lui, intim şi un pic răutăcios, descoperea această graţie în valuri de senzualitate şi de iubire.

El se opri şi o privi, clătinând din cap uşurel cu mirare şi încântare. Beatrice se gătise cu o *camora* din velur cu vărgi aurii şi purpurii, la fiecare umăr având

cununițe din trâmbe de mătase albă. Părul, cu cărare pe mijloc, îi cădea desfăcut pe umeri, unde era adunat într-o cosiță lungă până la brâu, înfășurată cu panglici. Un fileu din șnururi aurii și șuvițe cu perle îi picau ca o basma din coroana de pe cap până pe ceafă. O bentiță din satin auriu, bătută cu rubine și pandantive din perle, era înfășurată în jurul frunții. Purta o salbă cu trei rânduri de diamante și un pandantiv compus dintr-un rubin enorm cu tentă violetă înconjurat de diamante. Un colier mai lung din perle albe și negre îi cădea pe umeri și-i atârna dedesubtul sânilor. Beatrice știa că se prezenta în toată splendoarea pe care vistieria soțului ei i-o putea pune la dispoziție, însă uitându-se în ochii lui ar fi putut să creadă că până și în camizol era cea mai frumoasă femeie din lume.

El nu făcu niciun comentariu sau încercare de a o îmbrățișa, ci rosti simplu:

— Scoate-ți salba.

Ochii îi licăreau.

Beatrice se migăli o vreme cu catarama și, în cele din urmă, își dădu jos podoaba încărcată. Soțul ei se juca nervos cu boneta și își dădu seama că ascunsese ceva înăuntrul ei. Dădu la iveală o altă salbă orbitoare din diamante, cu mai puține nestemate decât cea pe care o avusese la gât, însă mult mai fine, mai elegant tăiate. Pe pandantivul în formă de inimă era înscrisă deviza „Merito et tempore" cu litere compuse din diamante mici pe fondul din rubine minuscule. La fel de reverențios, ca și cum i-ar fi înmânat o relicvă sfântă, Maurul îi legă salba în jurul gâtului.

Își așeză palmele pe umerii ei, se dădu un pas înapoi și o privi.

— Ultima persoană care a purtat acest colier a fost mama mea, șopti el, glasul tremurându-i cu tâlc. Întotdeauna a crezut că răbdarea este virtutea supremă.

Închise ochii.

— Mi-aș da sufletul ca mama să fie azi aici. Să vadă fericirea pe care mi-ai adus-o.

Ea își întinse brațele spre el și îl îmbrățișă cu putere. Vocea lui era răgușită de emoție.

— Astăzi voi deveni primul Sforza învestit vreodată drept duce de Milano. Fiul nostru va fi al doilea. Doamne, *amore,* în curând tot ce am visat se va realiza. Iar acum, când privesc înapoi, nu-mi vine să cred că a existat o vreme când tu nu făceai parte din acest vis. Știu că am trăit și înainte de a te iubi, însă nu-mi mai amintesc. Tu ești singura mea viață. Singura viață pe care am avut-o vreodată. Am început cu tine.

Aceasta era muzica pe care Beatrice și-o imaginase dintotdeauna, corul uriaș de îngeri și cântarea măreață a sferelor. Și totuși exista o notă discordantă pe care n-o putea ignora, o uscătivă îndoială care deranja întreaga orchestrație magnifică.

Cu această sensibilitate a sa acută de a atinge și nefireasca sa intuire a trupului persoanei iubite, Maurul simți vaga agitație a neliniștii soției sale.

— Nu-ți face griji, *carissima,* zise el. Francezii sunt terminați.

Tânguirea îndoielii era tot ceea ce mai putea auzi Beatrice acum. Nu avea altceva ce să facă decât să spună acest lucru.

— Am vorbit cu verișoara mea ieri. Ea încă crede că Galeazz l-a otrăvit pe Gian.

Beatrice simți reacția soțului ei, o încordare ușoară a spatelui. O ținea în continuare în brațe, vorbele lui arzându-i urechea.

— *Carissima,* am examinat trupul lui Gian tocmai din acest motiv, ca să spulber orice bănuieli sau acuzații. Până și doctorul verișoarei tale a venit acolo din Neapole și nu a găsit nici urmă de otravă. Eu sunt împăcat.

— Dar e posibil ca Galeazz să fi făcut asta? Gândindu-se că ne protejează. El știa care erau planurile Isabelei.

El ezită, nimic mai mult. Apoi zise:

— Galeazz a plecat cu mine cu cinci zile înainte ca Gian să moară. Nu e posibil.

Firește. Galeazz nici măcar nu fusese acolo. De ce nu se gândise la asta imediat ce Iș pomenise numele lui Galeazz? Sentimentul ei de vinovăție devenise cu adevărat atât de irațional? „Da", își dădu ea seama. În ciuda tuturor eforturilor ei de a o învinge cu logica. Însă acum, când vedea atât de limpede că vinovăția ei era o iluzie, poate că va putea în cele din urmă să vadă dincolo de ea. Plutea brusc ușurată.

El se depărtă și o privi sobru.

— Cred că ar trebui să-i dăm voie bietului Gian să se odihnească în pace. *Amore,* am să-ți comunic ceva foarte important. Astăzi am de gând să concep documentele care te desemnează regentă în cazul morții mele sau al unei boli care-mi va priva capacitatea de muncă.

Prima ei reacție fu o mândrie enormă, că dintre toți consilierii lui de încredere soțul ei o alesese pe ea. Asta era dincolo de ceea ce îi impunea iubirea, într-adevăr nu avea nimic de-a face cu iubirea și avea pe deplin

de-a face cu respectul. Apoi se gândi la eventualitatea înfiorătoare la care el făcuse referire mai înainte, aluzia întunecată a proslăvirii sale. Și într-o clipă înțelese ce ascundeau de fapt toate îndoielile absurde legate de moartea lui Gian, un adevăr care i se strecură prin conștiință ca o ploaie rece, dezinfectantă.

„De asta te temi", recunoscu Beatrice față de sine. „Te temi pentru că azi *tu* ai tot ceea ai visat în viața ta."

„Și acum poți să pierzi tot."

*

Cea de-a doua învestire la care Beatrice participase în viața ei, ca și prima, avea loc chiar în fața Domului. Veranda temporară din lemn somptuos sculptat și marchizele înzorzonate erau chiar mai generoase decât cele ridicate pentru învestirea lui Gian ca duce de Genova. Crinii franțuzești fuseseră înlocuiți cu vulturul negru imperial al Sfântului Imperiu Roman. Un grup select de ambasadori și de funcționari de stat erau așezați pe verandă. Ascultau pe trimisul imperial, episcopul de Brixen, dând citire listei cu proprietăți și privilegii aferente titlului de duce de Milano.

Beatrice îngenunchiase în vârful treptelor cu un grup mic format din doamnele ei de onoare. Fiica ei vitregă, Bianca, stătea lângă ea și schimbară zâmbete drăgăstoase și mândre pe toată durata ceremoniei. Într-un sfârșit declamarea privilegiilor se isprăvi, sabia ducală încrustată cu giuvaieruri și închisă în teacă fu așezată peste umerii Maurului, iar sceptrul ducal din aur îi fu depus pe brațe. După aceea, noul duce de Milano urcă treptele ca să primească aclamațiile mulțimii uriașe adunate în Piața Domului.

Maurul își întinse brațele către soția lui îngenunchiată. Beatrice ridică privirea spre el surprinsă – acest moment nefiind inclus în intrucțiunile primite. Buzele lui articulară „*amore*" și îi făcu semn din degete să se ridice. O răsucire subtilă, ambiguă a buzelor lui părea să spună: „Acum putem să facem orice dorim." Ea se ridică în picioare, adoptând o atitudine absolută de pe loc repaus în acest protocol improvizat, simțind că era aproape singură cu soțul ei, împărțind un moment de intimitate care oricui altcuiva i-ar fi fost greu de închipuit. Când o apucă de mână, prima secundă a atingerii fu izbitor de sexuală. După asta nici măcar nu-și mai simțea mâna. Nu mai exista nicio distincție între carnea ei și a lui.

Beatrice examina Piața Domului. Trăi un moment de limpezime supranaturală, un sentiment pe care-l putea zări distinct pe chipul fiecăruia dintre sutele de mii de oameni care stăteau înaintea ei, vedea fiecare emblemă pe steagurile ce zburau de pe vârfurile acoperișurilor înconjurătoare, număra fiecare rodie ce pestrița ghirlandele din iederă care spânzurau de la balcoane și logii. Valuri uriașe de nori de furtună se îngrămădeau spre nord, impozanți în spatele palatelor ca o arhitectură celestă fantastică. Corul de „Maur! Maur!" se lansă, alăturându-i-se celui de „Duce! Duce!", întrunirea celor două strigăte nemaifiind o competiție. Aclamațiile explodară cu o forță uimitoare, ca și cum i-ar fi avertizat pe francezi că tunurile lor atotputernice erau nimic în comparație cu puterea Maurului, care-și putea face inamicii să dispară cu o mișcare din mână.

Ascultându-și propria muzică, armonia impresionantă a unei orgi pusă în mișcare mai degrabă de lumină

decât de aer, Beatrice zări printre demnitarii care stăteau exact sub ea pe soțul surorii sale, Francesco Gonzaga, căpitanul general al armatelor Ligii de la Veneția, care se afla printr-o coincidență la Milano pentru consultări. Chipul lui Francesco lipsit de eleganță, dar totuși straniu de charismatic, – avea barbă, iar trăsăturile feței sale erau turtite, aproape drăcești, și ochii negri arzători – îi aducea aminte de fețele pe care nu le vedea. De figura lui Bel și de cea a Tatei. A jurat că n-o să-l conjure pe Gian, căci, în cele din urmă, îl așezase în mormânt. Și pe a lui Iș. Încetase să se mai întristeze din pricina lui Iș. Fusese alegerea lui Iș să trăiască cu ceea ce-i oferise Fortuna sau să se îngroape singură cu regretele pentru ceea ce nu mai era posibil. Iș alesese să moară.

În momentul în care Beatrice își dăduse seama de lipsa de noimă a propriilor regrete și temeri, a văzut cât de imperios era să accepte darul magnific pe care Soarta i-l oferise. Se uită la soare. Acesta tocmai începuse să alunece în spatele furtunii care se apropia, trimițând sulițe spectaculoase care sclipeau împrejurul muchiilor norilor. Își reevocă imediat o imagine din primul cânt al *Paradisului*, când Beatrice și Dante priveau fix la soarele strălucitor de deasupra înălțimilor Purgatoriului și într-o secundă fu transportată în nemărginirea Paradisului.

Beatrice cea legată de pământ mai evocă un ultim chip dintre cele care lipseau. „Mi-aș dori să fii aici, Mama", îi spuse în tăcere imaginii aceleia spectrale, și totuși nepieritoare, la început cu un sentiment de furie și apoi cu un regret și o singurătate înspăimântător de amare. Și după aceea totul pieri, toată durerea și toate regretele, tot ce o țintuia de pământ. Apucă strâns mâna soțului ei și lăsă muzica faimei lui să-i ridice spre cerul infinit.

PARTEA A OPTA

CAPITOLUL 50

Vigevano, 14 iunie 1495

Soarele se juca de-a v-ați ascunselea printre nori. Iarna secetoasă fusese urmată de o primăvară ploioasă, iar peticele câmpurilor irigate de valea râului Ticino zăceau sub pături netede, puțin adânci, de apă. Ici și colo soarele evaziv lumina capetele grânelor germinate și orezul încolțit, creând mostre de țesături din brocart verde sclipitor. Rețeaua de rigole și de canale de irigație, umflată de apa care se scurgea, forma un grilaj argintiu în zigzag compact care străbătea peisajul.

Maurul stătea în picioare pe scările șeii și privea pe deasupra văii.

— Ar fi interesant să construim unul dintre orașele lui Leonardo și să vedem ce fel de venituri ar produce, îi zise alene tovarășului său de călărie, Marchesino Stanga, ministrul lucrărilor publice din Milano.

— În prezent, Înălțimea Voastră, ne-am putea folosi de câteva duzini de orașe noi ca să reaprovizionăm vistieria, replică Marchesino sec. I-am plătit mărinimos pe

francezi să traverseze munții spre noi și acum îi plătim generos pe germani și pe venețieni să-i trimită acasă.

Maurul zâmbi răutăcios apreciind înțelepciunea lui Marchesino.

— Cu toată seriozitatea, Înălțimea Voastră, vă sugerez ca schema proiectelor pe care mi-ați dat-o să fie substanțial redusă. Aceiași oameni care au insistat să luați în primire titlul de duce încep să se plângă de impozite.

— Ei bine, dacă m-au făcut duce ca să-și reducă impozitele, fără nicio îndoială o să-i vedem vociferând încă și mai aprig. Și s-ar putea să le amintesc că *ei* m-au făcut doar duce, în timp ce împăratul m-a numit duce de Milano.

Soarele ieși iarăși din nori, iar Maurul făcu o pauză și își duse mâna la ochi să și-i umbrească.

— Totuși, haide să trecem din nou în revistă lista în această seară și să vedem ce putem elimina. Singurul lucru asupra căruia insist să-l văd isprăvit este pictarea apartamentelor de aici ale Beatricei. Vreau să terminăm frescele cât ea se află încă la Milano.

Privea cruciș din pricina soarelui.

— Soția mea a insistat să vin aici ca să mă odihnesc și iată-mă pe cal în arșița zilei. Mă întorc la castel să mă îmbăiez și să mă culc.

Maurul procedase întocmai cum spusese și se enervă fiind trezit dintr-un somn adânc de o bătaie în ușă. Crăpă obloanele și constată că era tot seara devreme. Marchesino arăta de fiecare dată mai tânăr decât cei treizeci și opt de ani ai lui. Acum părea să fi îmbătrânit cu cincisprezece ani într-o singură zi. Fruntea îi lucea de transpirație, iar coloritul pe care-l dobândise călărind în această după-amiază semăna cu un bolnav al cărui chip palid se îmbujorase de la febră.

— În ultimul sfert de oră au sosit trei curieri din Novara, zise Marchesino, cu mărul lui Adam zbătându-i-se. I-am chestionat pe fiecare separat ca să mă asigur că informațiile lor n-au fost prelucrate.

Maurul aprobă din cap.

— Înălțimea Voastră, Ludovic, duce de Orléans, este în Novara. Familiile Caccia și Tornielli au conspirat cu el ca să-i deschidă porțile și să-i lase armata să intre.

Novara era un oraș satelit la est de Milano, doar la trei ore depărtare pentru un curier rapid care călărea cu cai de poștă, și numai la aproximativ două ore nord de Vigevano. Familiile Caccia și Tornielli erau familiile nobiliare cele mai puternice din Novara. De multă vreme protestaseră împotriva impozitelor ce le fuseseră impuse și a devierii proviziilor locale de apă către proiectele din apropierea orașului Vigevano.

— Bănuiesc că ducele de Orléans a scăpat din Asti însoțit de câteva sute de oșteni, zise Maurul calm.

Mărul lui Adam al lui Marchesino se mări din nou, înainte ca acesta să poată vorbi.

— Înălțimea Voastră, media estimată de cei trei curieri este de douăzeci de mii de oșteni.

— Asta-i pur și simplu imposibil, Marchesino.

Vocea Maurului era mângâioasă, ca și cum încerca să împace un nebun.

— Cum e posibil ca așa de mulți bărbați să fie vârâți în Asti sub nasul lui Galeazz, cu atât mai puțin să mărșăluiască nedescoperiți către Novara.

— Înălțimea Voastră, Messer Galeazzo s-a plâns de săptămâni că are nevoie să primească urgent întăriri din Veneția. Și-a împrăștiat toți oamenii prin Piemont, vânând companiile infanteriei și cavaleriei franceze care

s-au infiltrat de-a lungul Alpilor. Timp de zece zile abia dacă a avut suficienți oameni în apropiere de Asti cât să-i posteze de pază la porțile orașului.

O armată de douăzeci de mii de soldați care pornea din Novara ar fi putut fi la porțile cetății Milano până în dimineața următoare. Un moment Maurul nu scoase un cuvânt, apoi întrebă:

— Ești pe deplin convins că aceste vești sunt credibile? Cred că ar trebui să trimitem la Novara câțiva oameni de încredere ca să ni le confirme.

— Înălțimea Voastră, nu cred că avem timp să așteptăm confirmarea. Se zice că Ludovic are o cavalerie de cinci mii de oameni. Ar putea să atace Vigevano înainte de lăsarea întunericului. Dacă au plecat deja, s-ar putea să ajungă aici într-o oră. Chiar mai puțin.

Maurul își desfăcu mâinile și surâse.

— Negreșit că ai dreptate, Marchesino. E cel mai bine să fim prudenți. Vom trimite curieri la Milano. Îi voi instrui pe soția mea și pe castelan să mențină starea de vigilență acolo. Cât despre plecarea noastră din Vigevano, consider că e mai bine să așteptăm până dimineață și să vedem cum stau lucrurile. Presupunând că francezii sunt pe drum, stăm mai bine aici decât să hoinărim prin provincie. Îi ceri secretarului meu să vină în camera mea într-o jumătate de oră? Aș vrea să mă îmbrac și să meditez la strategia noastră înainte de a trimite instrucțiuni la Milano. Și poate că până atunci o să mai primim știri suplimentare din Novara.

Potolit de modul de acțiune chibzuit al Maurului, Marchesino se înclină și plecă. Maurul stătu o clipă în picioare lângă ușă, complet nemișcat, ciulindu-și capul ușurel ca și cum asculta ceva. Se duse la fereastră și

închise ferm oblonul pe care-l întredeschisese cu câteva minute mai devreme. Apoi se întinse din nou pe pat, privind fix în întunericul estompat.

Viziunea care i se arătă nu era un vis, căci deși se desfășura cu inexorabila relatare a unui vis, îi lipsea logica curgătoare și perspectiva capricioasă. Aceasta era aievea. Și douăzeci și cinci de ani nu făcuse nimic ca s-o modifice. Și visele nu au miros, nu sunt reci. Se afla în carcerele subterane din Rochetta, sub nivelul șanțului cu apă, un loc în permanență igrasios și rece. Alături de el stătea fratele său, Galeazzo Maria, duce de Milano. Într-o ultimă secundă de contact cu prezentul, Maurul se minună că fratele lui era viu. Apoi se pierdu în luciditatea necruțătoare a viziunii sale. Se afla acolo. Fratele lui nu murise niciodată.

Maurul se uită la fratele său și-și văzu propriul chip ca-ntr-o oglindă care i-l deforma hidos. Galeazzo Maria arăta, în același timp, mai angelic și mai diabolic. Nasul său uriaș, coroiat, era aproape o diformitate, un cioc crud, amenințător, totuși gura lui micuță, intens colorată avea o dulceață efeminată. Ochii mari, suspicioși, înspăimântători îmbinau și delicatețea și furia restului feței lui.

Aerul rece puțea a putrezit. Lumina torțelor gonea prin coridorul lung și umed. Trecură pe lângă rânduri de uși negre din stejar. Maurul nu mai coborâse aici niciodată. Știa că din când în când câte un nobil local sau chiar unul dintre funcționarii fratelui său veneau aici și nu mai apăreau. Posibil câte unul la fiecare șase luni. Niciodată atât de mulți, ca acuzațiile de trădare care urmau să fie strigate să pară inventate, lucrarea unei minți prigonite. Cu un cinism tineresc Maurul atribuia

dispariţiile afacerilor curente ale curţii. Curţile erau locuri periculoase. Dădea cu atât mai puţin crezare zvonurilor însemnate legate de ceea ce avea loc aici jos.

Galeazzo Maria se opri în faţa unei uşi cu o viperă Sforza din alamă bătută pe ea. Pe măsură ce o descuia îi aruncă pieziş Maurului o privire, cu buzele răsucite într-un zâmbet atotcunoscător. Deschise uşa împingând-o. Maurul se dădu înapoi involuntar când îşi dădu seama că în celulă se aflau oameni. Voia să fugă. Apoi fratele lui se întoarse şi îl privi, iar el fu nevoit să intre.

Un bărbat puternic, mătăhălos şi o femeie micuţă, subţirică atârnau unul lângă altul de zid, cu mâinile prinse şi ridicate drept deasupra capetelor şi legate în verigi din fier. La a doua privire Maurul realiză că frânghiile fuseseră reglate în aşa fel încât prizonierii să stea pe vârfurile picioarelor. Pe capete aveau glugi negre. Bărbatul era îmbrăcat cu nişte pantaloni bufanţi din lână mânjiţi, iar femeia cu un camizol din olandă sfâşiată, dar scumpă. Al treilea prizonier, gol, stătea legat pe un scaun aşezat lângă zidul opus. Şi acesta avea capul acoperit cu o glugă, însă pielea lui vlăguită şi pieptul ofilit dovedeau că nu era la fel de tânăr ca ceilalţi doi. Lângă scaun se afla un coşciug din lemn masiv, cu capacul dat de-o parte şi sprijinit de el.

— Bine, zise Galeazzo Maria. Totul e aici.

Maurul nu mai auzise niciodată tonul acesta din vocea fratelui său. Chiar şi copil fiind, Galeazzo Maria nu vorbise ca un copil. Dicţia lui fusese întotdeauna precaută şi şlefuită, în copilărie discursurile sale în latină fiind faimoase pentru gravitatea lor precoce. Acum vocea lui răsuna ca cea a unui băieţel zglobiu. Maurul simţi o greaţă înţepătoare şi că-şi pierde uşor controlul asupra

picioarelor. Tot încerca să se convingă că nu e decât o glumă obraznică.

Galeazzo Maria smulse mai întâi gluga femeii și Maurul citi în ochii ei că nu era nicio glumă. Chiar și cu un căluș din lemn îndesat în gură fata părea tânără, probabil că nu avea mai mult de paisprezece sau cincisprezece ani, cu trăsături lombarde foarte rafinate, acviline. Nobilimea locală. Își îndepărtă privirea din ochii ei imploratori, precipitați, disperați. Gluga dispăru de pe capul bărbatului de lângă ea, iar fața lui cicatrizată, de bătăuș, îl însemna ca fiind genul de om al cărui loc era într-o închisoare. Mișcându-se cu o grație apatică, Galeazzo Maria îndepărtă și cea de-a treia glugă. Maurul recunoscu chipul alb ca varul de sub coroana înmănunchiată de păr cărunt. Tommaseo Visconti, o rudă îndepărtată a familiei Visconti care guvernase cândva Milano. Maurul îi aruncă din nou o privire fetei. Acum o recunoscu și pe ea. Era fiica lui Visconti. Nu-i cunoștea numele de botez.

— Senior Tommaseo și încântătoarea lui fiică, zise Galeazzo Maria.

În mână avea un cuțit lung de vânătoare și îl îndreptă spre bărbatul cel mare.

— Un ucigaș și violator osândit. Își spune Lupul.

Galeazzo Maria strâmbă din nas ca și cum numele era o insultă pentru gusturile lui. Se îndreptă spre Lupul și, cu vârful cuțitului, tăie sfoara ascunsă care ținea călușul din lemn la locul lui. Lupul își munci maxilarele și scuipă călușul. Galeazzo Maria se întinse și tăie legăturile care-i susțineau mâinile. Lupul se prăbuși, își frecă încheieturile mâinilor și apoi se ridică, căutând feroce la Galeazzo Maria. Maurului i se făcu brusc teamă pentru

fratele lui și pentru el. Cu un gest efeminat, Galeazzo Maria învârti cuțitul pe sub nasul Lupului. Ochii mititei și lacomi ai criminalului se fixară în cei ai lui Galeazzo Maria. Lupul zări ceva care-l înspăimântă chiar și pe el și se trase înapoi.

— Ești un siluitor, îi spuse Galeazzo Maria Lupului cu vocea lui copilărească. Așa că violeaz-o!

Tatăl se smuci în scaunul greu, iar ochii fetei cercetau înnebuniți încăperea. Maurul își zise că fratele lui doar îi dădea o lecție tatălui. Nu se va petrece nimic. Când ochii sălbatici ai fetei îi găsiră pe ai lui, clătină din cap spre ea în încercarea de a-i comunica această convingere.

Lupul se puse în mișcare, studie fata o clipă, apoi îi smulse camizolul în partea din față. Din câteva smuciturі sălbatice îl sfâșie complet de pe ea. Își apucă cu ghearele pantalonii bufanți și îi rupse și păși afară din ei, ca imediat să se lipească de silueta întinsă a fetei.

Maurul așteptă câteva momente ca fratele lui să-l oprească. Urmărea cu o panică crescândă în timp ce uriașul osândit o îmbrățișă pe fata care se zvârcolea și până la urmă fu nevoit să înainteze. Nu a făcut decât un pas. Nu știa precis cum va opri toată această nebunie.

Fratele său îl apucă violent de braț înhățându-l cu o forță șocantă. Își privi fratele în ochi și știu cu o absolută siguranță că dacă mai făcea un pas, cuțitul i se va înfige în beregată. Putea să guste oțelul, sângele. Încăperea păru să se învârtească odată. Lupul bombarda fata cu coapsele și mârâia, iar scaunul tatălui se smuci din nou.

Galeazzo Maria păși lent către Lupul. Ținea cuțitul cu ambele mâini și îl ridică cu o furie victorioasă, extatică și-l coborî în spinarea Lupului cu o bufnitură

formidabilă. Sângele țâșni când smulse tăișul afară. Lupul se învârti împrejur, cu ochii roșii și penisul pe jumătate înălțat. Făcu un pas împleticindu-se, își aruncă teatral brațele în lateral și căzu cu fața în jos, trupul său lovind pardoseala din piatră precum o plesnitură umedă.

„Slavă Domnului", gândi Maurul. „S-a terminat! Slavă Domnului! Acum, lasă-i să plece." Vru să acopere fata, însă îi era în continuare frică să se miște. Ochii ei erau închiși acum.

Galeazzo Maria întoarse ușor cadavrul cu piciorul și se holba la el, pieptul înălțându-i-se. Apoi se aplecă și trase de penisul și testiculele Lupului pe care le tăie cu sălbăticie. Ținea organele însângerate ca o ofrandă în fața fetei și aștepta. Când fata deschise ochii, îi smulse călușul și i-l trase în jos în jurul gâtului. O înșfăcă de bărbie și cu o forță incredibilă a mâinii sale mici și elegante îi ținu gura deschisă în timp ce amenința să o sodomizeze cu penisul amputat. Maurul tremura, cu stomacul contractându-i-se și capul pulsându-i.

După cât se părea, satisfăcut doar să asculte strigătele îngrozite ale fetei, Galeazzo Maria își dădu capul pe spate cu o voioșie de maniac și-i dădu drumul maxilarului. Se întoarse cu spatele la ea și aruncă organele genitale flasce pe pieptul Lupului.

Maurul își simțea picioarele atât de vlăguite încât nu vedea cum mai poate încă să stea pe ele. Fratele lui râdea isteric, un râs strident de băiețandru.

Galeazzo Maria tăie legăturile tatălui și îl săltă brusc în picioare. Cu vârful cuțitului îl forță să se întindă în coșciug. Se întoarse spre Maur.

— Am nevoie de tine să mă ajuți să ridic capacul, Lodovico.

Dintr-un anumit motiv acest act părea relativ blând, o formă minoră de cruzime. Era sfârșitul. Cu siguranță era doar o înmormântare în bătaie de joc, umilirea finală a lui Senior Tommaseo. Aproape recunoscător, Maurul își ajută fratele să ridice capacul greu. Acesta glisa spre locul lui.

— Așteaptă, zise Galeazzo Maria.

Întinse mâna în coșciug și tăie sfoara care ținea călușul. Bărbatul scoase niște zgomote îngrozitoare, însă nu putu să scuipe călușul din lemn.

— O să-l dea afară în curând, spuse Galeazzo Maria. Atunci vom putea să-l auzim urlând.

Galeazzo Maria îi înmână Maurului un mai considerabil de marangoz și o duzină de cuie grele din oțel.

— Găurile sunt deja perforate. Bate-l în cuie!

Adevărul i se relevă Maurului ca o epifanie de gheață. „Senior Tommaseo n-o să iasă", își zise în sinea lui. „Iar eu nu pot să ucid un om fără apărare, după toate probabilitățile nevinovat. Pot să mor, însă nu pot ucide un om ca ăsta." Apoi își dădu seama că fratele său îi dăduse o armă. Scăpă cuiele pe pardoseală. Infimul zornăit metalic era sinistru, ca niște clopote răsunând dintr-o eră străveche. Înșfăcă coada maiului cu ambele mâini și se uită la Galeazzo Maria. Fratele său îi surâdea.

Maurul ridică maiul greu.

Galeazzo Maria izbucni într-un râs de băiat descreierat. Țopăia de pe un picior pe altul ca o marionetă neîndemânatică, luând în derâdere hotărârea feroce a fratelui său. După câteva minute de interpretare bizară, cu Maurul privindu-l tot timpul ca și cum ar fi fost o năpârcă ce se ivea pe neașteptate, Galeazzo Maria își șterse lacrimile autentice de bucurie.

— Vezi tu, Lodovico, spectacolul acesta nu a fost pentru Senior Tommaseo. A fost pentru tine.

Galeazzo Maria își depărtă brațele ca și cum ar fi așteptat o îmbrățișare.

— Vezi cât de mult te iubesc, Lodovico, atât de mult încât i-am pus să sufere pentru tine. Însă tu, Lodovico, tu nu mă iubești cât ar trebui. Ești mult prea isteț. Poate că de asta ai fost întotdeauna preferatul ducelui. Și animalul de companie al mamei.

Galeazzo Maria își lăsă brațele să cadă, iar rictusul de maniac păli.

— Pe câtă vreme Mama nu m-a înțeles cu adevărat nicicând.

Pe fața lui trecu ceva, o expresie inefabilă care se târî la baza gâtului Maurului.

— Nu m-a înțeles niciodată până în ziua în care am adus-o aici jos.

Maurul trase cu urechea la zumzetul în creștere, luând cu asalt rațiunea, care urmă ultimelor cuvinte ale fratelui său. Își zise că nu era decât invenția perversă a fratelui său, cu scopul de a-l înnebuni, de a-l scoate din minți în sensul propriu al cuvântului. Nici măcar Galeazzo Maria nu era capabil de o asemenea obscenitate. Și totuși Maurul știa că moartea subită a mamei lui în Cremona – doar la o săptămână după ce Galeazzo Maria o exilase – nu fusese explicată satisfăcător, căci pur și simplu nu-i stătea în fire să piară numai din agonia izolării. Nici măcar moartea soțului ei n-o zdrobise.

— Crede-mă, Lodovico. Ea a fost aici.

Galeazzo Maria își ciuli capul cu prefăcătorie.

— Fii încredințat că se odihnește fără s-o fi vătămat vreodată. Pur și simplu am invitat-o să mă urmărească la treabă.

Cea mai îngrozitoare revelație dintre toate stătea înaintea lui. Era adevărat. Mama lui avusese o asemenea forță, o credință implacabilă, încât Galeazzo Maria ar fi putut s-o jupuiască pe roată și nu ar fi scos un sunet. Însă să fie obligată să-și privească propriul fiu brutalizând nevinovați ca aceștia... Acesta a fost instrumentul care i-a sfâșiat sufletul, tortura care i-a nimicit rapid voința de a trăi.

— Vezi tu, asta este o pregătire pentru tine, zise Galeazzo Maria, zâmbind când recunoscu expresia oripilată de pe chipul fratelui său. Înainte de a termina, vei fi mult mai isteț decât ai fost când ai pășit în această încăpere. Acum trebuie să insist să isprăvim această lucrare. Fie îl pironești în cuie pe Senior Tommaseo în coșciugul lui, fie intri tu singur în el. Și în acest caz o s-o închid și pe fată să-ți țină de urât. M-am asigurat că e loc pentru toți trei.

Galeazzo Maria fandă înainte, cuțitul străfulgerându-i și luându-l pe Maur complet prin surprindere. Obrazul îl ustura și-l atinse cu degetele simțind umezeala fierbinte. Tălpile erau reci precum gheața, îi înghețaseră pe pardoseală.

— Știi ce am învățat-o pe mama în această încăpere, Lodovico?

Galeazzo Maria se holbă o clipă la cuțitul său.

— Că nu-și mai dorea să trăiască. Cu toate acestea, cred că tu vei învăța tocmai opusul: că mai presus de orice altceva, vrei să trăiești.

Galeazzo Maria fandă din nou și vârful cuțitului înțepă buza Maurului, iar acesta simți gustul sângelui.

— Bate-l în cuie, spuse Galeazzo Maria într-o șoaptă înspăimântătoare.

Maurul își obligă mâinile amorțite să apuce strâns maiul greu. Amețit din pricina șocului, cu o stare de greață de la mirosul feruginos al propriului sânge, își porunci să mai facă o ultimă încercare, pentru pacea sufletului mamei lui. Făcu un pas înainte.

— Da. Vino mai aproape.

Galeazzo Maria își stăpânea expresia feței bizar de sinceră.

— Privește-mă în ochi. Dacă crezi că ai curajul să mă ucizi, atunci mă poți privi în ochi înainte de a o face. Îți vei recunoaște propria persoană, Lodovico. Semeni mult cu mine, mai mult decât ți-ai permite vreodată să o recunoști.

Maurul se uită în ochii fratelui său, ultima oară când va mai fi capabil să facă asta. Ceea ce văzu nu era nimic altceva decât cruzimea sălbatică și amenințarea care-l șocase până în măduva oaselor doar cu câteva minute mai devreme. Pupilele dilatate erau absolut neconcentrate sau animate. Erau pur și simplu niște ferestre rotunde ale uitării, o gaură neagră insondabilă, complet și terifiant de pustiită de lumină și de rațiune. Și în acea secundă știu că o să se teamă de tot ceea ce a văzut acolo pentru tot restul vieții sale.

Lăsând maiul să-i cadă într-o parte, Maurul îngenunchie și strânse în palmă cuiele de pe pardoseală. Se convinsese singur că poate să meargă înainte și să realizeze acest lucru și apoi să se întoarcă mai târziu și să-l salveze pe om. Sau cu siguranță era tot o șotie, nu mai reală decât minciunile absurde pe care Galeazzo Maria tocmai i le povestise despre cum o forțase pe mama lor să coboare aici. Bolnavă, urâtă, perversă, dar totuși o șotie. Spunându-și aceste lucruri începuse să bată cuiele

prin capacul sicriului. Însă știa că ceva se rupsese irevocabil înăuntrul său. Cu fiecare lovitură de mai își simțea sufletul nimicindu-se, un suflet care nu va mai fi în veci întreg. Își va petrece restul vieții căindu-se pentru aceste lovituri, clădindu-și citadela sa din lumină și din rațiune și totuși nu se va ajunge niciodată suficient de aproape de soare ca să scape de bezna înfiorătoare din spatele ochilor fratelui său.

Senior Tommaseo începu să țipe îngrozit când îl auzi pe Galeazzo Maria siluindu-i fiica. Și apoi se întâmplă ceva straniu cu oribila viziune. Maurul deveni conștient că timpul făcuse o buclă întorcându-se înapoi, încât se despovăra de această amintire cu o forță deplină ca s-o schimbe, ca, în cele din urmă, să aibă ocazia de a se căi, de a face acum ceea ce nu putuse să facă atunci.

Terminând cu fata, Galeazzo Maria se întoarse. Însă, de data aceasta, Maurul văzu că fata era Beatrice. Beatrice care-l întregise din nou, care-l purificase și-l condusese spre lumină. Maurul apucă strâns maiul cu toată puterea lui și de data asta jură să izbească căpățâna fratelui său până ajungea la miez.

Nu se putea mișca. Pur și simplu brațul nu i se clintea. Nu curajul îl părăsise iarăși. Era ceva în neregulă cu brațul lui.

Fața lui Galeazzo Maria era acum la fel de albă și de sfrijită ca cea a cadavrului lui Gian. Tunica lui era acoperită cu sânge și sfâșiată de cuțitele asasinilor lui.

— Tu mi-ai ucis băiatul, rosti el cu o voce ireală, spectrală.

Maurul încercă să nege acuzația, să-i dea explicații, însă nu putea să vorbească. Memoria lui trează devenise un coșmar în care nu putea să vorbească și să se miște.

— Tu mi-ai ucis băiatul, repetă Galeazzo Maria, începând să râdă. Nu cu mâinile tale, ci cu ochii tăi. Îți amintești cum implorai cu ochii tăi? Ești foarte isteț, Lodovico, așa că trebuie să-ți aduci aminte. Ei l-au ucis pentru tine. Nu ți-am spus eu că semeni mai mult cu mine decât ai putea să recunoști vreodată?

Maurul încercă să strige cu o asemenea forță că simți ca și cum un cuțit i-ar fi fost implântat în beregată. Tâmplele îi explodau de durere și o zăpadă neagră năpădi aerul. Și tot nu se putea mișca, nu putea să scoată niciun sunet.

CAPITOLUL 51

Milano, 15 iunie 1495

— Ăsta ești tu, îi zise Beatrice lui Ercole care ședea în poala ei.

Îi indică cu degetul o ilustrație detaliată, pictată de mână, din Cartea Orelor. Artistul îl înfățișase pe Ercole mai mare, cam de cinci sau șase ani, cu părul lung și cârlionțat. Băiețelul stătea între două femei blonde voluptuoase, realmente identice, îmbrăcate în clasicele togi romane, gesticulând spre femeia din stânga lui.

— Această femeie este Virtutea, spuse Beatrice, și cealaltă Viciul. Tu alegi să urmezi Virtutea.

— *Virtù,* rosti Ercole fericit, arătând cu degetul spre femeia pe care imaginea sa la scară mică o alesese.

— Bine, Ercole. Sper că întotdeauna vei fi capabil să faci diferența, îi zise ea nostalgică. Când crești, uneori e aproape imposibil să spui care-i una și care-i alta.

Beatrice se întreba a mia oară ce se întâmpla. Câțiva mesageri sosiseră în seara precedentă de la Novara, fiecare raportând separat că Ludovic, duce de Orléans,

cucerise orașul. În timpul nopții zvonurile se răspândiseră prin Milano. Dar dacă Novara căzuse, de ce nu sosiseră curierii de la Vigevano, aducând vești oficiale despre catastrofă și ordine ca să apere castelul? Cum efectiv toate nivelele superioare ale guvernului se aflau cu soțul ei la Vigevano, lăsându-i în Milano numai pe funcționarii de rang inferior, Beatrice decisese că cel mai rău lucru pe care-l putea face era să instaureze o stare de alarmă falsă în orașul fără conducător. Așa că ținu piept cererilor de a posta gărzi suplimentare și de a sigila porțile castelului – măsuri de apărare care ar fi putut foarte bine să inspire panică. Absența unor ordine în plus de la Novara sau de la Vigevano pe timpul nopții lungi păru să confirme prudența abordării ei „Așteaptă și-ai să vezi" Totuși, la prima geană de lumină trimise un curier la Vigevano ca să afle dacă, în cazul în care se putea, ei auziseră ceva acolo.

În miezul dimineții Beatrice vizita, în lumina soarelui, împreună cu croitoresele ei făbricuța care dădea spre Piața Armelor, când șambelanul o găsi și făcu un anunț surprinzător: soțul ei se întorsese de la Vigevano. Acum știa că într-adevăr se petrecuse ceva, însă era ușurată să afle că totuși capul statului se afla acolo unde era nevoie într-o situație de criză.

O luă la goană spre încăperile din Rochetta ale soțului ei. Sanctuarul din interior al castelului era la fel de liniștit cum fusese pe perioada absenței lui, zidurile masive din piatră un refugiu răcoros împotriva arșiței verii. Inima îi sări din piept când văzu gărzile la ușile sculptate în lemn ale anticamerei soțului ei, cinci bărbați cu coifuri și pieptare din oțel, înarmați cu halebardele cu ascuțiș elvețian. La apropierea ei unul dintre paznici

crăpă ușa și șopti ceva înăuntru. După o clipă deschise larg ușa și făcu o plecăciune Beatricei.

Marchesino Stanga aștepta în spatele ușii. Ferestrele din apartamentul soțului ei erau acoperite cu obloane, dar chiar și în lumina mohorâtă Beatrice fu șocată cât de obosit arăta Marchesino. Ochii lui era înconjurați de cearcăne negre.

— Înălțimea Voastră...

Vocea i se sparse.

Beatrice presupuse imediat că francezii îi uciseseră soțul. Sfătuitorii lui cei mai apropiați îi aduseseră trupul înapoi. Bineînțeles că au fost nevoiți să păstreze secretul, căci iadul s-ar fi dezlănțuit în oraș, lăsând Milano fără apărare împotriva ducelui de Orléans. Toate acestea i se păreau atât de limpezi încât era uimită cât de calmă era.

— El unde este, Marchesino?

Marchesino o conduse în dormitorul întunecos. Când văzu forma estompată de pe pat, plămânii i se comprimară și încercă în van să aducă argumente propriilor bănuieli. Se simțea exact cum se simțise când citise scrisoarea despre Mama. Goală, incapabilă să raționeze, dar capabilă să mediteze prea mult. Se uită la siluetele nedeslușite ale canafilor baldachinului patului lui și își zise că îi drapaseră patul în pânză de doliu.

Mai făcând încă un pas înainte, Beatrice nu putea evita să nu-l privească. Lumina licărea în ochii lui. Era furioasă că nu-i închiseseră ochii.

Ochii lui se mișcară.

Sări înapoi realmente alarmată, cu inima vuindu-i.

— E viu, se răsti la Marchesino, ca și cum acesta i-ar fi jucat o festă.

Se apropie în grabă de patul soțului ei. Capul lui rămase nemișcat, însă ochii i se întoarseră spre ea. Ridică vlăguit mâna stângă și ea i-o apucă. Își aduse aminte când stătuse lângă patul lui Gian și îl ținuse de mână. Însă în strânsoarea soțului ei nu simți moartea.

— Lodovico, susură ea.

Ochii lui o fixară, gura i se deschise. Din gâtul lui ieși un hârâit oribil. Pielea oacheșă, pungită de sub ochiul drept i se contractă frenetic.

— Dumnezeule bun, zise ea, întorcându-se brusc către Marchesino. Este rănit? Cine-i tratează rănile? Nu poate respira. Unde este Messer Ambrogio? Nu poate respira –

— Înălțimea Voastră, respiră, zise Marchesino, punându-și palmele pe umerii ei. Este în această stare de ieri seară, când i-am adus rapoartele despre predarea Novarei. Încearcă să vorbească. Însă nu poate să producă sunete.

Beatrice trase acoperitoarea deoparte ca să dovedească această afirmație fără noimă. Însă mâna și brațul drept ale soțului ei erau la fel de moi ca ale unui copil adormit.

— Messer Ambrogio s-a ocupat de soțul domniei voastre toată noaptea. Insinuează că Înălțimea Sa a suferit un atac de apoplexie și că, altfel, Înălțimea Sa se află într-o stare bună și întrucât atacul nu pare grav, își va recupera toate facultățile. Probabil în câteva săptămâni.

Dumnezeule mare. Știa că odată soțul ei fusese atât de bolnav încât era cât pe ce să moară iar Messer Ambrogio își câștigase reputația îngrijindu-l până și-a recăpătat sănătatea. Însă asta a fost înainte ca ea să-l fi cunoscut. După aceea, cu excepția unor stări febrile ocazionale, nu fusese niciodată bolnav. Asta venise pe neașteptate.

— Înălțimea Voastră, nu se află în pericol. Messer Ambrogio a propus să-l vizitați regulat, însă să nu-l încurajați să se silească încercând să vorbească. Înălțimea Voastră, vreți să veniți cu mine în anticameră?

Beatrice strânse mâna soțului ei și îi spuse să se odihnească și să nu-și facă griji că o să se întoarcă peste puțin timp. Însă până când ajunse în anticameră înțelese adevărata natură a crizei.

— Deci este adevărat că Novara s-a predat, îi zise lui Marchesino cu o voce joasă.

El dădu aprobator din cap.

— Înălțimea Voastră, Ludovic, duce de Orléans, are douăzeci de mii de oameni mărșăluind rapid la o zi distanță de porțile cetății Milano. O parte din cavaleria lui călărește deja prin satele aflate doar la o oră depărtare de aici. Până la căderea nopții corpul principal ar putea ajunge aici.

— Și soțul meu nu va fi în stare să apară în fața poporului său îndemnându-l să-și apere orașul.

Beatrice își aminti povestea despre tatăl ei zăcând aproape mort, cu armata venețiană ce-și stabilise tabăra în parcul ducal exact în afara Ferrarei, o istorisire pe care o auzise mai des decât *Pater Noster*. Întotdeauna sunase atât de ireală.

Beatrice observă că Marchesino se uita fix la ea, așteptând-o să dicteze un făgaș al acțiunii. Îi trecu dintr-odată prin minte că niciunul dintre sfătuitorii soțului ei nu fuseseră aleși pentru abilitatea lor de conducători. Fuseseră selectați pentru că erau capabili și informați în zonele lor limitate de expertiză. Acum ea era regenta, așa cum specificase soțul ei, în eventualitatea incapacității lui. Se aștepta de la ea să-i îndrume.

— Cine știe că soțul meu este... bolnav?

— Înălțimea Voastră, am sosit aici cu două căruțe. Asta ca să evităm să atragem atenția asupra alaiului nostru. Când l-am dus pe soțul domniei voastre în apartamentele lui, i-am pus un văl pe el ca să-i ascundem identitatea. Suntem aici de o jumătate de oră. Numai cu câteva minute în urmă am primit o notă de la contele Landriano care spunea că el și restul Consiliului Nobililor au confirmat prin propriile lor mijloace că Novara aparține ducelui de Orléans. Consiliul dorește să distrugă zvonurile cum că ducele de Milano este mort sau prizonier al francezilor. Contele Landriano insistă ca Înălțimea Sa să se adreseze personal Consiliului Nobililor în Sala della Palla în această după-amiază. El susține că acesta este singurul mod de a preveni răspândirea isteriei în oraș. Dacă populației nu i se pot aduce garanții legate de capacitatea de conducere în situație de criză a soțului domniei voastre, ne avertizează că vom vedea Milano transformat într-o gloată vociferând pentru imediata capitulare în fața francezilor, chiar în momentul apariției armatei înaintea porților orașului. Firește că el se referă la faptul că dacă soțul domniei voastre nu este capabil să-și mobilizeze trupele contra francezilor, Consiliul Nobililor îl va întâmpina pe ducele de Orléans cu ghirlande și discursuri de bun venit.

Beatrice clătină din cap furioasă. Ăsta era caracterul nestatornic al milanezilor, întotdeauna fugeau avizi mâncând pământul în spatele preferatului sorții, dar și mai avizi își schimbau jurămintele de credință la cel mai mic zvon al disprețului Fortunei. Își închipuiau că francezii ar fi prădat și siluit cu o vehemență mai domolită dacă orașul se preda fără să lupte?

— Prin urmare trebuie să presupunem că până la căderea serii întreg orașul va cere să-mi vadă soțul.

Când Marchesino doar înghiți în sec și dădu aprobator din cap, Beatrice își încreți buzele și privi țintă în podea. Avea nevoie de un miracol. Însănătoșirea miraculoasă a soțului ei. Sau poate că Galeazz va fi în stare să aducă suficiente forțe la Novara ca să-l înfrâneze pe Ludovic înainte ca mulțimea din Milano să izbucnească în panică. Însă nu exista nicio veste cam pe unde se afla Galeazz. Nici măcar nu era sigură că el știa despre situația de criză. Mintea începuse să-i rătăcească disperată în căutarea unei soluții. Reevocă zâmbetul scrutător atotcunoscător din Asti al ducelui de Orléans și se întreba dacă avusese de gând să o transforme într-unul dintre răsfățurile cuceririi lui. Auzi deodată glasul vârstnic al Polissenei, flecărind despre războiul cu Veneția. Însă acum o interesa. În timpul acelei crize zvonurile despre moartea tatălui ei străbătuseră Ferrara, iar orașul înspăimântat se aflase pe punctul de a se preda mercenarilor venețieni încartiruiți în parc. Ce a făcut Mama? Adusese nobilii guvernanți la patul soțului ei ca să le dovedească că acesta se afla încă în viață. Și apoi stătuse în picioare pe zidul din grădină și se adresase întregii populații. I-a provocat să-și apere orașul la fel cum avea de gând chiar ea să o facă, chiar și singură dacă era nevoie...

— Foarte bine, Marchesino, zise Beatrice uitându-se direct la el. Ne vom pregăti să apărăm castelul contra francezilor și în numele soțului meu vom da de veste la fiecare hotar al orașului, chemând oamenii să-și adune armele și proviziile anticipând un asalt sau un asediu. Vreau ca tu, în numele soțului meu, să convoci la castel Consiliul Nobililor, timpul de întâlnire fiind ora nouă

în această seară. Soțul meu poate cel puțin să convingă Consiliul că nu e mort și că așteptăm să se însănătoșească. Până una alta mie îmi revine sarcina să-i conving pe milanezi că sunt capabilă să le stau în frunte în lupta contra francezilor.

*

Isabela află despre situația de criză numai la câteva minute după ce Beatrice părăsi dormitorul soțului ei. O parte din suita ei din curtea ducală se afla în partea opusă a castelului Rochetta, iar ea se afla în apartamentul fiului ei, ajutându-l pe Francesco, în vârstă de patru ani și jumătate, la lecțiile de latină. Francesco lua meditații zilnice la latină cu puțin timp înainte de cea de-a patra aniversare. *Vecchia* Isabelei, Lucia, care părea că smulge secretele din zidurile castelului, intră în cameră și anunță:

— Maurul este grav bolnav. Și e adevărat că ducele de Orléans e în Novara.

O oră mai târziu, Lucia se întoarse și-i povesti de îndată Isabelei despre chemarea la arme și de întrunirea Consiliului Nobililor programată pentru ora nouă seara. Isabela înțelese imediat că întregul Consiliu al Nobililor spera să ducă tratative cu francezii și că probabil vor sfârși isterizându-se și cedând necondiționat orașul când armata lor va sosi. Beatrice, își dădu ea seama, făcea o încercare disperată să amâne inevitabilul.

Numai câteva minute mai târziu, fiica mai mare a Isabelei, Bona, veni alergând la mama ei, cu una dintre păpușile ei de porțelan în brațe. Copilul și păpușa erau îmbrăcate identic, în rochițe maure sfidătoare acoperite cu *stringhe* ca beteala și cu volane din tafta.

— Stanzie a căzut, zise Bona bosumflată, ținându-și păpușa ca să o aline și mai tare. Mama, când vin oamenii cei răi aici?

Cu asta Isabela se decise. Pentru prima oară în ultimele luni putea gândi cu vechea ei limpezime și cutezanță. Pleca în Germania. Își va împacheta obiectele de valoare și își va lua copiii și o mică parte din gospodărie și va porni la drum cât încă mai era lumină. Nu ar ajunge departe înainte de lăsarea întunericului, însă dacă se îndreptau către nord spre lacul Como, cel puțin vor fi în stare să-și petreacă noaptea în siguranță într-un sat departe de zidurile orașului. Francezii vor fi prea ocupați cu Milano ca să se împiedice de provinciile înconjurătoare. Odată ajunși în Germania, Bianca Maria îi va adăposti la curtea ei. Și poate că împăratul va elibera până la urmă Milano de sub francezi și-l va instaura pe Francesco drept noul duce...

Dar nu-i păsa cu adevărat de asta. Nu era suficient doar să iasă din Milano, unde nu cunoscuse nimic altceva decât amărăciune și potrivnicie? Aici fusese întotdeauna o *forestiera.* Acum era cu desăvârșire fericită să lase soarta orașului Milano în mâinile milanezilor. Și ale Beatricei. Îi trecu prin minte fără nicio satisfacție grozavă – sau tristețe – că biata Beatrice fusese ducesă de Milano mai puțin de trei săptămâni. O chemă pe Lucia și-i dădu instrucțiuni cu ce să înceapă să împacheteze.

Îi făceau plăcere pregătirile pentru călătorie, simțindu-se ca și cum ar fi moțăit timp de opt luni și se trezise dintr-odată proaspătă și revigorată. Dacă împăratul va elibera toată Italia, s-ar putea chiar să obțină pentru Francesco mai mult decât Milano... Scotoci cu un scop anume prin *guardaroba,* hotărând decisă și fără niciun

sentiment de ezitare ce să ia și ce să lase. Toate darurile ei de nuntă vor fi abandonate. Găsi câteva stive de satin alb care fusese folosit să-i drapeze dormitorul nupțial și își dori să fi avut timp să ardă lucrurile acestea. Poate că or s-o facă francezii.

Până după-amiază târziu aproape că terminase de împachetat. Era surprinsă că nu era deloc obosită. Își supraveghea pajii cărând un cufăr din dormitorul ei când brusc Lucia intră iarăși, gingiile ei știrbe agitându-se preocupate.

— Contele Landriano a venit să vă vadă, Înălțimea Voastră.

Isabela râse.

— A venit să-și mute fiica din funcția de doamnă de onoare a mea? Eu aș crede că are chestiuni mult mai presante care-l privesc. Însă poftește-l înăuntru.

Isabela nu uitase prea ușor cum contele Landriano ridiculizase ideea regentei sale dinaintea întregului Consiliu al Nobililor. Să-i vadă nenorocirea ar fi fost un rămas-bun plăcut.

Îl urmărea pe contele Landriano pe măsură ce înainta cu mersul nepăsător, aproape leneș, al curtenilor milanezi deghizându-i cu măiestrie caracterul imperios. Purta un pieptar negru din oțel, iar în jurul șoldului avea o sabie prinsă-n chingă.

— Conte Landriano, zise Isabela cu un sarcasm scorțos. Sunt surprinsă că nu te-ai blindat din cap până-n picioare în armură. Așa cum ai spus recent, este cu adevărat „un anotimp periculos" Sunt convinsă că milanezii îți sunt recunoscători că le-ai pus la dispoziție un duce cu o asemenea *sforza* în fața acestei adversități.

Surâse prefăcută la jocul de cuvinte legat de numele de familie al Maurului și la înțelesul lui, „forță"

— Cu siguranță băiețelul meu nu ar fi putut răspunde cu o așa hotărâre auzind că incompetentul său căpitan general i-a lăsat pe francezi să intre în Novara.

— Cât de bine informată este Înălțimea Voastră despre starea sănătății Maurului? o întrebă Landriano cu vocea lui fluierătoare, serioasă.

— Știu că nu este în stare să-și asume povara pe care i-ai așezat-o atât de încrezător pe umeri.

— Chiar așa. Înălțimea Voastră, nu mă pot abține să nu remarc că împachetați bagajele pentru o călătorie.

— Cât de perspicace! Plec la Abbiategrasso.

Landriano schimbă direcția incomodat de beligeranța frivolă a Isabelei. Abbiategrasso se afla la jumătatea traseului dintre Milano și Novara, orice persoană sănătoasă la minte ar fi ales cu greu această direcție ca să călătorească.

— Înălțimea Voastră, îmi dați voie să mă adresez domniei voastre cu toată francheța?

— Îți dau. Întrebarea este dacă poți.

— Înălțimea Voastră, voi recunoaște că am supraestimat capacitățile Maurului. Însă vă veți aminti că *eu* doar am solicitat ca el să ia în primire titlul de duce. Împăratul l-a făcut pe Maur duce de Milano. Însă împăratul nu se află aici să-și apere vasalul și mulțumită amestecului necumpătat al împăratului în afacerile italienilor, Milano este acum un stat fără conducător.

— Ducesa de Milano cârmuiește acum statul.

— Înălțimea Voastră, majoritatea dintre noi, cei care ne aflăm în Consiliul Nobililor, nu credem că ducesa de Milano este o alegere potrivită ca să ne îndrume contra francezilor. Cu toată sinceritatea, Înălțimea Voastră, credem că domnia voastră, acționând în numele fiului vostru, aveți calitățile necesare în această situație de criză.

Isabela pricepu îndată complotul din spatele „sincerității" aproape sarcastice a lui Landriano. Nu-și simțise mintea niciodată atât de limpede.

— *Cacapensieri,* se răsti ea, încrețindu-și buza. Credeți că am calitățile necesare să mă duc la francezi și să-i implor ca o isterică să nu ardă locuințele familiilor nobile din Milano? Crezi că ducele de Orléans o să-i permită băiatului meu să rămână duce de Milano, chiar dacă Consiliul Nobililor are puterea să-i dea titlul?

Acum era rândul lui Landriano să surâdă infatuat, ca un patrician.

— Înălțimea Voastră, sunteți conștientă că venețienii au o armată de patruzeci de mii de soldați pe câmpul de luptă. Împăratul trimite treizeci de mii de oameni peste munți. Da, ducele de Orléans va cuceri Milano înainte ca aceste forțe să ne poată salva. Însă noi credem că dacă nu le rezistăm, francezii ne vor trata imparțial. Cu siguranță domnia voastră și copiii nu vor fi agresați, mai ales dacă fiul vostru va fi fost desemnat duce. Francezii au fost foarte generoși cu căpeteniile statelor care au capitulat în fața lor fără să lupte. Sunt periculoși doar când li te opui.

— Am înțeles deja că toți copiii mei se vor afla în siguranță.

— Desigur, Înălțimea Voastră. Însă haide să presupunem, de dragul discuției, că-i veți permite Consiliului să vă desemneze fiul drept duce de Milano. Francezii mărșăluiesc spre noi și vă vor închide pe fiul și pe domnia voastră în castel, lipsindu-vă de toate privilegiile de care vă bucurați în prezent.

Landriano ridică din umeri teatral.

— Și apoi, în câteva zile, cel mult câteva săptămâni, când forțele armate ale Ligii îl vor izgoni pe ducele de Orléans din Milano, fiul vostru va fi în continuare duce de Milano.

— Fiul meu nu va fi învestit de către împărat.

— Credeți că împăratul va da cu piciorul oportunității de a profita iarăși de pe urma aceluiași titlu pe care i l-a vândut și Maurului?

— Și bineînțeles Consiliul mă va desemna pe mine ca regentă a fiului meu.

— Desigur.

Ochii Isabelei erau ca jadul șlefuit.

— Vă voi da răspunsul când Consiliul se va întruni la ora nouă în această seară, conte Landriano.

*

— Înălțimea Voastră.

Vincenzo Calmeta îi murmură în ureche. Secretarul Beatricei intrase în dormitorul soțului ei atât de încet că nici măcar nu-l auzise. Se întoarse. Își mijise ochii în lumina estompată și zărea clar chipul cenușiu, neliniștit al lui Calmeta.

— Cum se simte, Înălțimea Voastră?

Beatrice clătină din cap și se luptă cu senzația de strangulare tăioasă din gâtlej. Își jurase că nu va plânge până când totul nu se va fi isprăvit. Dacă lăsa să se vadă că e slabă, totul va fi pierdut. Însă soțul ei se simțea mai rău. Mult mai rău. Respirația lui era un șuierat omniprezent ușor, iar ochii nu o mai recunoșteau. Erau vii, probabil treji, însă ea nu-și putea decât imagina ce zărea cu ei. Se retrăsese într-un loc la granița dintre viață și moarte. Acum el trebuia numai să decidă în ce direcție va călători.

— Messer Ambrogio i-a luat sânge acum o oră, spuse Beatrice. Poate că asta o să-l aducă înapoi. Însă presupun că nu mai este recomandabil să-i dau voie Consiliului Nobililor să-l vadă.

Calmeta aprobă din cap.

— Înălțimea Voastră, șopti el. Tocmai m-am întors dintr-o plimbare călare până la Dom și înapoi. Dacă veți veni în anticameră o să vă povestesc ce am văzut și am auzit.

Beatrice aprinse o lampă în anticameră, unul dintre globurile din sticlă nepâlpâitoare, umplute cu apă, ale lui Leonardo. Lungul amurg al verii se recunoscuse până la urmă învins în fața nopții. În câteva minute va trebui să se întâlnească cu Consiliul Nobililor.

Maxilarul lui Calmeta se fixase cu o hotărâre tinerească, însă pe chipul lui era înscris ceva tragic, aproape ca un văl fin, întunecat, care se întindea peste fruntea lui înaltă și peste ochii delicați de poet.

— Înălțimea Voastră...

Se opri și-și scutură ușurel capul, cu scepticism.

— Înălțimea Voastră, nu mai contează dacă francezii vor ataca sau nu în această seară. Pe străzile orașului Milano va curge sânge oricum.

Calmeta gesticulă neajutorat cu mâinile.

— Nebunie. Afară e nebunie. Circulă zvonuri că soțul domniei voastre e mort sau prizonier la francezi, zvonuri că el și împăratul vor sosi nu mai târziu de câteva ore cu o sută de mii de soldați. Orașul s-a împărțit în două fațiuni ireconciliabile. Armurierii, comercianții și lucrătorii vor să le opună rezistență francezilor și vă cheamă soțul să-i călăuzească. Negustorii și nobilimea insistă că soțul domniei voastre e mort. Vor să deschidă

orașul francezilor, în speranța că-și vor păstra proprietățile și organizează o armată de bătăuși și de ucigași ca să li se opună comercianților și lucrătorilor. Înălțimea Voastră, tot orașul s-a înarmat. Am văzut deja pe străzi o duzină de bărbați morți. De-a lungul căii Torino se trag focuri de armă. Și noaptea abia a început.

Acum Beatrice înțelese că Fortuna îi dăruise totul în felul în care un duce beat își așază măscăriciul în locul său, în capul mesei, ca toată lumea să râdă de clovnul transformat pe dată într-un prinț. Cățeaua de Soartă era o adversară copleșitoare, rea și capricioasă când rămânea în întregime singură, incalculabil de furioasă și ranchiunoasă când era provocată. Tot ceea ce voia Beatrice să facă în acest moment era să-și aducă copiii aici și să-i introducă în dormitorul întunecos al soțului ei și să-și petreacă ultimele ore cu familia ei. Asta era tot ce mai rămăsese din regatul mitic al Tuturor Posibilităților, tot ceea ce mai putea spera să păstreze. Și apoi, prin minte îi trecu un gând irațional care i se păru absolut captivant în logica lui, în așa măsură încât i-o goli complet, cu excepția fricii. „N-o pot lăsa pe Mama să mă vadă renunțând. Orice s-ar întâmpla, nu pot s-o las pe Mama să vadă că mă tem."

*

Ducesa de Milano intră în Sala della Palla pe ușile duble de la parter. Venise singură, simțind că dacă și-ar fi adus pe vreunul dintre sfătuitorii soțului ei, ar fi oferit simplu o dovadă pentru tema pe care în mod evident Consiliul dorea s-o expună – că ea era incapabilă să guverneze de capul ei. Pajii posomorâți de lângă uși nu purtau culorile Sforza roșu-alb-albastru. După câte s-ar părea erau năimiți de membrii Consiliului.

Sala della Palla era necorespunzător luminată de conurile din ceară înfipte la repezeală în sfeșnicele de pe pereți. Pe podea rămăseseră câteva palete de tenis și niște mingi. Nu mai mult de douăzeci de bărbați erau adunați în centrul sălii vaste și goale. Iluminatul era prea slab ca să îi permită să recunoască vreunul dintre chipuri. Silabisirile potolite ale discuției lor pluteau spre bolțile înalte de deasupra capetelor precum rugăciunile într-o catedrală. Până și acest zgomot păli când traversă podeaua. Tălpile din lemn ale condurilor ei zdrăngăneau stângace.

Firava îmbărbătare pe care o simțise inițial la mărimea redusă a grupului dispăru rapid. Își aduse aminte de ceea ce tocmai îi povestise Vincenzo despre nobilimea care-și organiza o armată care să se opună facțiunii antifranceze. Era evident că majoritatea membrilor consiliului se pregăteau să lupte împotriva concetățenilor lor în așa fel încât să se predea unui invadator străin. Consiliul a trimis doar un mic grup de ambasadori ca să anunțe schimbarea din guvern. Brusc urî tot ceea ce era legat de ei. Își dorea să fi avut un cuțit.

O secundă se întrebă cine erau cele două femei. Apoi, desigur, își dădu seama. Exista ceva inconfundabil în postura lui Iș, chiar și în semiîntuneric. Era îmbrăcată cu o rochie neagră cu guler înalt și obișnuita ei bentiță neagră pe frunte.

Fiecare bărbat puse respectuos genunchiul în pământ. Le mirosea parfumul. Recunoscu câteva chipuri. Landriano, bineînțeles. Se schimba după cum bătea vântul. În ce direcție va arăta oare mâine? Contele Borromeo, tatăl Caterinei, doamna de onoare a Isabelei. Era un oportunist corupt cu un nas ascuțit ca o toporișcă și buze țuguiate, ca de pește.

Isabela făcu o reverență, iar Beatrice îi răspunse în aceeași manieră. O clipă fu țintuită locului de fața lui Iș. Aceasta era palidă, însă ochii îi luceau la lumina lumânărilor. Buzele îi străluceau, bogat colorate. Era perfect stăpână pe sine. Nu exista nicio urmă de furie, niciun sentiment de triumf. Doar acele trăsături pure, albe, indescriptibil de frumoase. Brusc Beatrice gândi: „Așa arăta Beatrice a lui Dante când a găsit-o așteptându-l în Paradisul terestru, la zece ani după moartea lui. Purificată, renăscută, mai frumoasă decât orice amintire."

Contele Landriano începu să vorbească, cu vocea melodioasă și ochii pâlpâind în lumina lumânărilor.

— Înălțimea Voastră, Consiliul este profund întristat de îngrozitoarea nenorocire a soțului domniei voastre. Puteți fi sigură că nenumărate lumânări ard în această seară în bisericile și capelele noastre rugându-se pentru însănătoșirea sa definitivă. Cu toate acestea, Înălțimea Voastră, soțul domniei voastre nu este în acest moment în stare să-și apere statul, statul pe care el singur l-a condus în ultimii zece ani. În absența inegalabilei sale călăuziri, cu greu ne putem aștepta ca toți cetățenii noștri să reziste celei mai formidabile armate pe care Milano a înfruntat-o cu o mie de ani în urmă, când lombarzii ne băteau la porți. Prin urmare, Consiliul a hotărât că locuitorii cetății Milano vor fi cel mai bine serviți dacă mai degrabă vom duce tratative cu francezii decât să îndreptăm armele împotriva lor.

— Vorbiți despre capitulare, nu de tratative.

— Vă povățuim să fiți prudentă, în absența unei conduceri puternice pe care ne-am așteptat ca soțul domniei voastre să ne-o pună la dispoziție. Francezii au stabilit deja că îi vor trata just pe cei cărora nu li se opun.

— Atunci se pare că suferiți de o neobișnuită afecțiune a auzului, conte Landriano. Vă lovește, după câte s-ar părea, ori de câte ori vine vorba de atrocitățile comise de francezi în Neapole. Nu există nimeni în Italia, cu excepția probabil a sihaștrilor de la Saint Jerome, care să nu știe ce au suferit napolitanii. Mai cu seamă femeile și copiii.

Fața contelui Landriano se contractă, ca și cum ar fi intrat în contact cu o miasmă dezagreabilă.

— Înălțimea Voastră, se fac întotdeauna afirmații legate de aceste atrocități. Alegând să le credem subliniem corectitudinea deciziei pe care trebuie să o luăm. Înălțimea Voastră, desconsiderarea, vădit declarată a domniei voastre, față de francezi vă determină să faceți o alegere nefericită pentru siguranța orașului ca să purtați tratative cu ducele de Orléans. Credem mai repede că desemnându-l pe fiul răposatului duce de Milano drept ducele nostru în timpul acestei perioade de criză, ne vom prezenta înaintea francezilor într-o postură mai... moderată.

— Deci vom avea doi duci de Milano. Pe soțul meu, duce învestit de împăratul german și pe Francesco, duce de Milano din ordinul Consiliului Nobililor. Bineînțeles că atunci când va sosi ducele de Orléans, chestiunea va fi adusă în discuție. Ducele de Orléans se consideră deja duce de Milano și odată intrat în posesia vistieriei cetății Milano, cred că va putea să-și cumpere titlul de la împărat.

— Eu nu cred că armatele Ligii îi vor permite ducelui de Orléans să facă această achiziție, interveni pe neașteptate Isabela.

Beatrice se întoarse ca să-și înfrunte verișoara. Înțelesese acum afacerea în ansamblul său. Când armatele

Ligii îl vor împinge, în cele din urmă, pe Ludovic afară, Isabela avea de gând să cumpere învestirea drept duce de Milano pentru fiul ei.

— Deci tu vei fi cumpărătoarea, îi zise verișoarei sale.

Isabela păși înainte, în continuare stăpână pe sine, aproape într-o stare de beatitudine.

— Trebuie să știi că nu îl vreau pentru mine. Doresc acest titlu pentru fiul meu. Pentru poporul nostru.

Nu exista sarcasm în tonul ei, ci doar o capitulare tristă, straniu de senzuală. Și totuși, firește, era o minciună. Beatrice se întrebă dacă și ea păruse la fel de nesinceră când îi spusese aceleași lucruri lui Iș, doar cu câteva săptămâni în urmă: „Nu mi-am dorit-o niciodată pentru mine..." Bineînțeles că da. Firește că amândouă era nesincere. Pe Beatrice pusese stăpânire impulsul de a o trânti pe Iș de pământ și să facă astfel încât să clarifice lucrurile între ele pentru totdeauna. Însă era în aceeași măsură reținută de sentimentul ciudat că într-un fel ar fi o greșeală să tulbure frumusețea lui Iș, că sub înșelăciunea și ambiția grozavă a lui Iș exista ceva curat și splendid care nu trebuia distrus.

— Soarta e o târfă, îi spuse Isabela Beatricei, înclinându-și ușor, nepăsătoare, capul. În această seară e târfa mea.

Beatrice se răsuci spre contele Landriano.

— Consiliul are de gând să mă facă prizoniera lui?

Landriano păru cu adevărat șocat, chiar indignat.

— Absolut deloc. Locul domniei voastre este alături de soțul vostru. Înălțimea Voastră trebuie să înțeleagă că totuși Consiliul are doar cea mai mare afecțiune personală pentru soțul și domnia voastră. Regretăm profund...

Unul dintre bărbații care păzeau ușa porni valvârtej la atac de-a curmezișul Sălii della Palla, ca un jucător de tenis în plină urmărire a unei mingii. Dispensându-se de toate formalitățile, paznicul strigă:

— Castelul este atacat!

Toată lumea privi către ferestrele mari și arcuite care dădeau spre șanțul cu apă. Dacă francezii veneau pe drumul dinspre Novara, vor lua cu asalt mai întâi fața de nord-vest a castelului. Câțiva dintre membrii Consiliului făcură încetișor câțiva pași către ferestre, ghemuindu-se ca și cum se pregăteau să se arunce la pământ când săgețile vor țâșni din arcuri, iar ghiulelele vor apărea zburând din întuneric.

Pădurea se zărea nedeslușit sub ultima insinuare a amurgului. Nu se clintea nimic în codrul întunecat.

Paznicul privi o clipă cu gura deschisă. Apoi mai strigă o dată:

— Nu de către francezi! Castelul este atacat dinspre oraș!

*

Membrii Consiliului și gărzile lor o luară la goană prin curtea castelului Rochetta și traversară podul basculant îngust care permitea accesul direct de la castel până în Piața Armelor. Beatrice și Isabela, date uitării din senin din pricina panicii, îi urmară. Uriașa curte centrală era punctată cu torțe arzând purtate de paznici care fugeau de colo colo. Luminile se mișcau și de-a lungul balcoanelor defensive de pe culmile aripilor înconjurătoare ale castelului. În timp ce traversau Piața Armelor, Beatrice zări pâlcuri de străjeri de la castel împingând piese de artilerie cocoțate în atelaje cu două

roți – țevi de tun lungi și mortiere și bombardiere cu boturile boante.

Poarta de la intrare, arcuită exact pe sub turnul central ce se înălța către cer, strălucea în lumina torțelor. Barierele-ghilotină fuseseră coborâte și podul basculant era deja ridicat, înălțat rapid de grinzile grele din lemn. Beatrice auzea vuietul orașului, un cor vast, discordant, spectral. Era ca și cum groaznicul oraș Dis[1], citadela damnaților, zăcea dincolo de poarta castelului.

Îi urmă pe consilieri pe scara în zigzag care ducea către foișorul din vârful turnului central. Consilierii împinseră în ușa palierului de la cel de-al treilea cat până au deschis-o și ieșiră pe terasa descoperită. Țepușa principală a turnului se înălța în beznă în spatele lor. Înaintea lor era un zid înalt din cărămidă crestat cu creneluri dreptunghiulare, de asemenea manieră încât arcurile și artileria să tragă din poziții protejate.

Zgomotul era acum visceral, un fluid rece înăuntrul ei, întrucât Beatrice se apropie ușurel de unul dintre creneluri și se forță să se apropie suficient cât să privească în jos. Uriașa roată a orașului Milano se întindea în noapte înaintea ei. Se trase spre margine și își ținu respirația, captivată pentru o clipă de spectacol. Piațeta din fața castelului era un lac fosforescent, cu mii de torțe mișunând în flăcări. Via degli Armorai, strada centrală care ducea în piațetă, era un șir de făclii. La fel erau multe dintre celelalte străzi principale ale orașului. Împrăștiate în bezna care înconjura aceste râuri de lumină, sutele de flăcări portocalii uriașe și clocotitoare marcau casele și palatele arzând.

---

[1] Cetatea damnaților din Dante, *Infernul*, ed.cit., Cântul VIII, v.67-69, p. 102. Numită și *Dite* de la numele lui Lucifer (n.red.).

Strigătele se înălțau sub ea, iar Beatrice privi în jos. Trebuie să fi fost cincisprezece mii de bărbați în piața de dedesubt, mulți înarmați cu platoșe și coifuri din oțel. Unii erau îmbrăcați în armuri din cap până-n picioare. Majoritatea duceau câte-o făclie într-o mână și o suliță sau o sabie în cealaltă. Urlau strigăte de luptă improvizate, roind ca niște licurici beligeranți către capătul străzii care se întindea de la Sfântul Ambrozie până la castel, încercând să blocheze o falangă de bărbați înarmați care încercau să se împingă în piață.

Beatrice urmărea ambuscada cu o groază impetuoasă, înjunghietoare. Atacatorii se aruncau în apărători, fandând din sulițe și săbii, azvârlind torțele în căpățânele inamicilor sau învârtindu-le ca pe niște ciomege învăpăiate. Torțele începură iute să pălească, iar conflictul se comprimă într-o masă întunecată, urâtă, zvârcolindu-se. Atacatorii se retrăseseră pe neașteptate înapoi în stradă, iar bărbații din piață înaintară în fugă, împungând cu torțele și sulițele. Cel puțin o duzină de bărbați zăceau pe pietrele din pavaj în urma retragerii. Pe lângă ei sclipeau pete lunecoase de sânge negru.

„Morți", își zise Beatrice. Dintr-o ochire își mări inventarul de cadavre de douăsprezece ori. Morți ca Gian. Bărbați care cândva simțiseră în noapte căldura unei femei, care acum nu aveau nici măcar o mână pe care s-o strângă. „Acesta e războiul", gândi Beatrice, făcându-i-se rău și înfrigurată de silă și de rușine. „La asta se referea Mama." Războiul revenise, în cele din urmă, acasă în Milano. „Războiul pe care eu l-am început." Într-o secundă cumplită văzu toată piața neagră, acoperită cu lețuri negre. Când vor începe să moară pruncii?

— Maur!

Beatrice nu fu sigură la început de ceea ce auzise. Însă apoi psalmul victoriei deveni inconfundabil.

— Maur! Maur! Maur!

Bărbații care apărau piața începură să mute căruțele spre toate intrările, răsturnându-le ca să baricadeze străzile. Toate străzile, în afară de Via degli Armorai. Acum Beatrice pricepu. Acești bărbați erau armurierii, îmbrăcați cu obiectele lor de inventar ca să-și apere orașul. Speraseră în mod evident că Maurul o să apară ca să-i călăuzească împotriva francezilor. După câte se părea, nu ținuseră cont de zvonurile privind boala sau decesul său. Atacatorii, bărbații care veneau în valuri din susul străzilor, erau trepădușii Consiliului Nobililor, a căror intenție, bineînțeles, era să ocupe piața și să elimine orice amenințare pentru predarea sistematică când apăreau francezii.

Consilierii aflați mult deasupra pieței erau grav alarmați de demonstrația în favoarea Maurului. Se îngrămădiră la unul dintre creneluri, arătând cu degetele spre piață, gesticulând și strigând unii la alții. Beatrice se simțea complet pustiită. Știa că exista ceva ce ar fi trebuit să facă pentru a opri acest carnagiu. Însă orice a întreprins ea în această viață, Fortuna deformase și batjocorise. Așa că nu va face nimic. Aproape în transă, îi urmărea pe consilieri punându-și la cale strategia. Se trase mai aproape, cu o curiozitate morbidă, detașată, dorind să audă. „Lasă-i să aleagă", își dădea singură instrucțiuni ca prin vis. „Lasă-i să se întreacă cu Fortuna."

Totul părea fascinant și fără noimă, ca un spectacol bizar de marionete. Contele Borromeo, tocând din mâini, nasul său ca o toporișcă avântându-se înainte, gura sa țuguiată scuipând cu vehemență:

— Aducem artileria aici sus și le aruncăm rămășițele în aer în cinci minute! Aducem bombardierele și mortierele aici sus!

Contele Landriano era îngrozit, însă aproba din cap. Gărzile alergau să execute ordinele. Iș privea.

Ca și cum mâna unui înger i-ar fi trecut prin fața ochilor, Beatrice își dădu seama ce trebuia să facă. Se îndreptă spre Isabela. Chipul lui Iș era la fel de liniștit ca luna, imposibil să-i citești în priviri.

— Iș, dacă ești de acord să le opui rezistență francezilor, te voi susține.

Acum Isabela clipi.

— Nu cred, Toto, rosti ea cu un calm nepământesc. Nu am nevoie de sprijinul tău și nu cred că e posibil să le rezistăm francezilor.

— Ba da, Iș. Ai nevoie de sprijinul meu. Ai nevoie de mine să le spun acestor armurieri că soțul meu e prea bolnav ca să-i guverneze și că el l-a confirmat pe Francesco drept noul duce, așa cum avusese inițial în gând după moartea lui Gian. Pentru că dacă eu nu le spun asta, acești armurieri vor lupta contra oamenilor consilierilor, iar Milano va arde până se va face scrum înainte ca francezii să apuce să ajungă aici. Tu și cu Francesco o să domniți peste un oraș din tăciuni și cadavre. Mii de bărbați vor fi morți. Mii de femei și copii vor fi călcați în picioare pe străzi și arși în locuințele lor. Mii de prunci morți.

Isabela privi către oraș. Profilul ei era minunat, la fel de ferm și elegant ca al unui bust roman antic. Se întoarse către Beatrice, dar nu zise nimic.

— Iș, nimeni nu s-a luptat cu adevărat cu francezii. Florența, Roma, Neapole – doar au renunțat și le-au deschis porțile. Toate armele mari se află în armata regelui.

Probabil că ducele de Orléans nu are arme de asediu în Novara. Francezii se așteaptă că ne vom preda fără să ne luptăm. Dacă mergem la ziduri putem să-i ținem afară cel puțin câteva săptămâni. Iș, dacă nu luptăm contra francezilor, o să ne luptăm unii cu alții. Armurierii nu vor fi convinși să lase armele jos și să se supună francezilor. N-o vor face nici dacă soțul meu o să apară și o să le spună să acționeze astfel.

Isabela aprobă foarte încetișor din cap.

— Vino cu mine.

O apucă pe Beatrice de sub cot și o conduse lângă contele Landriano, care părea zăpăcit. Îl urmărea nervos pe contele Borromeo lătrând ordine gărzilor. Isabela așteptă nerăbdătoare până când Landriano îi acordă atenție deplină.

— Înălțimea Sa nu dorește să vadă sângele scurgându-se pe străzile cetății Milano, spuse Isabela. S-a hotărât să le spună armurierilor că soțul ei nu-și mai poate continua îndatoririle și că-l susține pe fiul meu, Francesco, ca duce. Cred că asta va pune capăt acestei afaceri dezagreabile.

Contele Landriano era vizibil ușurat. Îi zâmbi recunoscător Beatricei.

— Cred că Înălțimea Voastră face un gest foarte nobil. Într-adevăr foarte nobil. V-aș sugera, totuși, să faceți acest anunț iute, înainte ca venerabilul conte Borromeo să-și aducă artileria în palat.

Beatrice se uită la Isabela: ochii ei erau întunecați, ușor argintați, aidoma Golfului Neapolelui în lumina lunii. Bărbia era puțin încrețită. Beatrice își dădu seama că o iubise pe Iș și o urâse și nu a cunoscut-o deloc niciodată. Însă acum era mult prea târziu să întrebe dacă putea avea încredere în ea.

Apucă o torță de la unul dintre paznici. Consilierii se uitau acum toți la ea. Până și contele Borromeo își suspendase campania.

Paznicul o ajută să se cațere în crenelul ca un defileu. Se îndreptă ușurel. Stătea în picioare pe o bordură din cărămidă, un piculeț mai lată decât o șchioapă și aproape la fel de lungă. Înaintând și mai aproape de margine, vedea șanțul exact sub ea, lumina făcliei reflectându-se în apa neagră. Își așeză palma stângă pe zidul gros de piatră de lângă ea, sprijinindu-se. Cu mâna dreaptă flutură torța deasupra capului. Gudronul arzând scuipă scântei spre ea.

Armurierii se uitau la castel după orice fel de semn care să le dea de veste și zăriră grabnic semnalul ei. Însă trecu o vreme până când intensitatea zgomotului din piață scăzu. Și chiar și atunci un freamăt obsedant de furie și haos răzbătea de pe străzile de la periferie, ca un bocet distant. O voce dinăuntru i se adresa altcuiva: „Nu mă tem, nu mă dau bătută. Fac ceea ce e drept. Titlul soțului meu și moștenirea fiului meu nu valorează o mie de prunci morți. Nu valorează niciun prunc mort."

— Eu sunt ducesa de Milano!

Forța strigătului ei îi dădu amețeli. Era așa liniște după atac că acum auzea altceva, sfârâitul monoton al focurilor care ardeau prin tot orașul.

— Soțul meu nu poate să apară în fața voastră pentru că este grav bolnav!

Un murmur potolit și furios se dezlănțui și ea flutură frenetic torța ca să le semnaleze că mai avea ceva de spus.

Mulțimea fu redusă din nou la tăcere. Beatrice închise ochii și clipi să-și rețină lacrimile. Nu avusese timp să se gândească cât de greu va fi. Nu-și imaginase

nicicând că o să vină o vreme când nu-și putea impune să vorbească. Însă acum era aproape ca și cum o mână o apucase strâns de gât.

Iș se afla lângă ea, dând impresia că se întrupa asemenea unui spirit întunecos. O atinse încetișor pe Beatrice pe braț. Un contact straniu, aproape alinător, încurajator. Însă firește că se va forța. „Trebuie să spun asta", își zise Beatrice, identificând în acel moment o sută de lucruri despre sine pe care nu le știuse niciodată, printre care faptul că-i plăcea la disperare să fie ducesă de Milano.

Obligă cumva primul cuvânt să iasă, zicându-și că fiecare clipă de ezitare ar putea să prilejuiască moartea unor oameni nevinovați.

— Drept care...

Iș o apucă pe neașteptate strâns de braț, înhățând-o tare, făcând-o să se înfioare, suficient de puternic ca să pună stăpânire pe trupul ei, să o zvârle în beznă. „De ce acum?" se întreba Beatrice cu claritatea tacticoasă care precede o catastrofă. „De ce nu așteaptă să-i susțin fiul înainte de a-mi da vânt?" Apoi își dădu seama că putea să-și îndese făclia drept în fața lui Iș...

Însă Iș o trăgea înapoi. Departe de muchie. Iș se așează în fața ei și tot ceea ce vedea erau umerii lați ai verișoarei sale și părul lung și negru, cu subtila tentă roșcată incandescentă în lumina torței.

I se păru că Isabela stătea acolo de multă vreme, complet nemișcată, aproape ca și cum ar fi deliberat dacă să sară sau nu. Apoi umerii i se înălțară și strigă:

— Vin tocmai de la patul de suferință al ducelui de Milano!

Vocea ei era uimitor de puternică, cuvintele dând impresia că sunau în domul negru al cerului.

— Starea lui s-a îmbunătățit mult! Se va însănătoși complet în câteva zile și ne va călăuzi spre victoria contra francezilor! Drept care, cer ca fiecare cetățean al orașului Milano care a pus mâna pe arme în această seară în speranța că și-l vor face duce pe fiul meu să abandoneze acum această cauză! Celor care se vor folosi de fiul meu ca să se predea rușinos invadatorului, dați-mi voie să le spun că o să înfig cuțitul în pieptul meu și al fiului meu înainte de a permite ca acest fapt să se întâmple! Trebuie să fim un singur trup și suflet ca să rezistăm în fața francezilor! Și trebuie să rezistăm!

Beatrice asculta în chip misterios aceste cuvinte, fără mirare, cu senzația liniștită că le mai auzise înainte. Aceasta era Iș, aici, în aceste câteva propoziții rostite strigând, erau toate polivalențele și contradicțiile ei. Minciunile și adevărurile, atitudinea histrionică și sentimentul de seriozitate, hoția și sinceritatea. Și ultimul, bunătatea. Stând pe acea bordură, Iș își descoperise adevărul despre propriul său suflet.

Iș se răsuci spre ea, iar acum Beatrice se confruntă cu șocul pe care-l simțise la vorbele lui Iș. Se așteptase să vadă zâmbetul unei sfinte, o strălucire supranaturală, un crâmpei din chipul lui Dumnezeu. În schimb, în ochii lui Iș era teroare, spaimă de o tortură de nedescris, ca și cum s-ar fi aruncat din turn și niște zeități perfide ar fi agățat-o o clipă mai înainte ca visele ei să se sfârșească zdrobite de pavaj. Și apoi Beatrice își dădu seama că, pe cât de greu îi fusese ei câteva momente mai devreme să se gândească la abandonarea viselor sale, pentru Iș fusese de o mie de ori mai dificil să facă în realitate acest lucru.

Beatrice o cuprinse pe Isabela în brațe. Iș era țeapănă, moartă din nou, ultimele rămășițe de viață și le aruncase în aceste câteva cuvinte de autodefinire.

Armurierii din piață răspunseră confuzi, vociferând din ce în ce mai zgomotos. Un armurier cu o platoșă din oțel strălucitor lustruită, stând chiar sub turn, pe moviliţa cu iarbă de lângă șanț, strigă să se facă auzit. Hărmălaia mulțimii conteni și în scurt timp se mai auzea doar fâsâitul sinistru al focurilor. Beatrice privea ușurată cum falangele de bărbați înarmați de pe străzi se retrăgeau și se micșorau. În această seară milanezii nu vor lupta contra milanezilor.

— Așa e foarte bine, ÎnălțimileVoastre! strigă bărbatul cu platoșă spre ducese. Însă cine ne va sta în frunte în această seară împotriva francezilor?

— Soțul meu m-a desemnat pe mine regentă în absența lui! strigă Beatrice. Eu vă voi călăuzi contra francezilor!

Urmă un moment de liniște. Apoi izbucniră fluierături și huiduieli în bătaie de joc, urmate de un tremolo aspru de râsete. Beatrice se simțea ca și cum torțele lor îi ardeau fața. Populația Ferrarei nu râsese de Mama. Oare râdea și Mama?

Purtătorul de cuvânt al armurierilor strigă iarăși să se facă auzit.

— Toate bune, Înălțimea Voastră. Însă cum aveți de gând să faceți asta?

Râseră din nou.

Beatrice se întoarse către Isabela și-i spuse:

— Cobor la ei.

Se târî de-a bușilea pe cornișa din piatră și o ajută pe Iș să coboare. Consilierii le priveau la fel cum procedaseră cu întreaga succesiune de întâmplări dramatice, nevenindu-le să creadă, neputincioși să intervină în fața întregului oraș. Aceștia erau bărbați care-și rezolvaseră

întotdeauna treburile în particular. Contele Landriano rămăsese cu gura deschisă.

Beatrice o liniști pe Isabela.

— Ești bine, Iș? Eu trebuie să mă duc acolo jos.

Isabela dădu din cap.

— Toto, nu pot să merg cu tine. Pur și simplu nu pot. Sunt prea obosită. Sunt așa obosită acum.

— Știu, Iș.

Beatrice o îmbrățișă din nou pe Isabela și-i sărută fața rece și netedă.

— Ceea ce tocmai ai făcut este mai cutezător decât orice voi fi eu în stare să fac vreodată în viața mea.

Se răsuci spre un paznic.

— Veghează ca Înălțimea Sa să fie dusă în apartamentele ei. Și nu trimite după Messer Ambrogio. Găsește-o pe *vecchia* domniei sale, Lucia, ca să aibă grijă de ea.

Contele Borromeo se prezentă în fața Beatricei.

— Înălțimea Voastră, nu trebuie să coborâți acolo. Vă previn că am artileria pe poziții și intenționez

Beatrice își înfipse fața în cea a contelui Borromeo cu atâta convingere că acesta se retrase.

— *Tu* n-o previi pe regenta statului Milano. Eu *te* previn, conte Borromeo, că dacă nu te întorci la palatul tău și nu stai acolo până își revine soțul meu, te voi spânzura pentru trădare și o să-ți înfig capul aici sus!

Arătă cu degetul spre un turn ascuțit, departe mult deasupra lor.

Contele Borromeo îi dădu supus voie contelui Landriano să-l tragă deoparte. Nimeni nu mai încercă să o împiedice pe Beatrice să coboare treptele către loja portarului.

*

— Coboară puntea, le spuse Beatrice paznicilor aflați la datorie în lojă. Puntea se afla exact în dreapta principalului pod basculant. Era atât de îngustă că doi oameni alături ar fi străbătut-o cu dificultate. Elevatoarele scânciră, iar lanțurile zornăiră când puntea se lăsă în jos. Beatrice deschise o ușă din zidul gheretei, intră printr-un pasaj scurt din cărămidă și apoi o luă spre stânga. Printr-o poartă micuță și arcuită zări torțele din piață.

Podul nu avea nicio balustradă și, când aruncă o privire în apă, trăi din nou senzația trecătoare de vertij. Ridică privirea la bărbații care o așteptau pe malul celălalt al șanțului cu apă. Lumina făcliilor dădea o sclipire armurilor, chipurilor bărboase lucind de transpirație, viguroaselor frunți dure.

Purtătorul de cuvânt al armurierilor stătea la capătul punții, de parcă ar fi provocat-o dacă ar fi pus piciorul în piață. Se decise că trebuia să o arunce în șanț ca să o oprească. Se afla la doi pași depărtare. Bărbatul avea o față dură, aproape de culoarea teracotei, părând încălzită de dogoarea forjelor până căpătase o duritate lucitoare. Nu încetini pasul.

Armurierul se dădu înapoi. Nu mai văzuse niciodată o ducesă atât de aproape. Era ca un fel de specie nouă, bizară, care se dovedise pe neașteptate a fi mai agresivă decât se așteptase el.

Punând piciorul pe caldarâm, Beatrice chibzui că tocmai începuse un dialog cu acești gentilomi.

— Vreți să știți cum am de gând să vă călăuzesc împotriva francezilor? strigă ea, vocea fiindu-i purtată prin

toată piața. Nu intenționez să vă îndrum contra francezilor! Dacă am un arc ușor pot fi un bun țintaș! Poate că aș putea împrumuta unul de la voi! Dacă vreun bărbat de aici dorește să mi se alăture în sportul tirului cu arcul, voi fi bucuroasă să pun rămășag pe dibăcia mea contra lui!

Armurierii râseră, însă doar cu rea-voință. Beatrice își dădu seama că această clipă îi alunecă printre degete. Se întoarse spre vest și începu să se plimbe prin mulțime. Bărbații o dominau, sulițele lor încrucișându-se deasupra capului ei ca un umbrar letal. La început se dădură înapoi ca s-o lase să treacă, însă când a ajuns la periferia pieței câțiva s-au îmbrâncit și o înghiontiră ușor. Unii fuseseră răniți nesemnificativ: un ochi tăiat, o buză spintecată, un braț bandajat cu o zdreanță însângerată. Se afla aproape de stradă. Mai mulți bărbați se îmbrânciră chiar în fața ei, unii dintre ei sorbind hulpav din burdufurile cu vin. Apoi mulțimea se dădu la o parte.

Un bărbat mort zăcea pe caldarâm nu mai mult la un pas depărtare, tescuit și azvârlit ca o otreapă, cu capul și cu un picior într-o poziție smintită. Alături de capul lui sfărâmat era o baltă de sânge ca o budincă purpurie, cu crustă.

Stomacul Beatricei se întoarse pe dos, iar picioarele i se mișcau într-o parte și alta. „Nu poți leșina!" urlă în sinea ei. „Dacă leșini, totul e terminat!" Apoi un val de forță o năvăli ca o palmă dată peste spate și trecu peste cadavru.

Intră pe strada care ducea la poarta de vest a orașului. Armata consilierilor care umpluse strada cu câteva minute mai înainte se evaporase. O căruță mocnea în fața unui gang cu prăvălii. Un alt bărbat mort zăcea pe spate cu mâinile și picioarele răschirate, iar un câine hăpăia

din fața lui însângerată. Își impuse să meargă înainte. Apoi auzi zgomotul din spatele ei, un zăngănit de armuri și plescăitul unor tălpi din piele moale pe pietrele din pavaj. Nu întoarse capul, însă își îndreptă umerii în felul în care ar fi făcut-o mama ei și iuți pasul.

Când Beatrice ajunse la corpul de turnuri din cărămidă de la Pusterla di Sant'Ambrogio, poarta cea mai vestică a cetății Milano, în cele din urmă se răsuci pe călcâie. Armata se înghesuise pe strada din urma ei, întăririle ținând cât putea vedea cu ochii. Armurierii o urmaseră pe ea.

*

Beatrice stătea pe culmea unuia dintre turnurile care flancau arcele duble de la Pusterla di Sant'Ambrogio. Trei bombardiere mari fuseseră ridicate pe terasa plată din vârful turnului, cu boturile masive din fier îndreptate spre vest. Piramide grațioase formate din proiectilele din piatră sferică stăteau lângă fiecare armă. Cam douăzeci de armurieri se sprijiniseră de parapetul crestat în cărămidă, privind spre vest, așteptând vreun semn de la francezi.

Beatrice vedea numai demoni în depărtare, călăreți nedesluși, obscuri care se lansau periodic prin beznă. Știa că aceste halucinații se datorau oboselii. Mai era doar o oră sau cam așa până în zori și ea nu dormise după cea mai lungă și mai tumultoasă zi din viața ei. Însă priveghiul ei încordat era bântuit în plus de incertitudini mai importante. În cursul nopții trimisese trei călăreți la Novara, fiecare cu instrucțiuni să se întoarcă imediat ce a zărit armata franceză pe drum. Și dacă mesagerii nu întâlneau francezii pe traseu, fuseseră instruiți să intre în Novara și să afle dacă armata lor se pregătea

să mărșăluiască spre Milano. Primul mesager plecase aproape cu șapte ore în urmă. Suficient timp cât să intre în Novara și să revină. Poate că fusese capturat. Poate că toți trei mesagerii fuseseră capturați cu multe ore mai devreme de către armata franceză care pândea în întuneric, pregătindu-se să atace la prima ivire a zorilor.

De-a lungul întregii escarpe imense din cărămidă a zidului orașului armurierii se sprijiniseră de parapete, cu sulițe în mâini și cu arcurile odihnindu-se. Însă apărarea nu era așa de formidabilă cum părea. Zidul era vechi de secole, iar orașul devenise demult prea mare. Vârfurile acoperișurilor din țiglă se răspândeau spre vest pe o distanță considerabilă dincolo de poarta Pusterla di Sant'Ambrogio. Chiar și noua capelă ducală a Maurului, Santa Maria delle Grazie, fusese construită în afara zidurilor orașului, domul ei fiind o altă vedenie în beznă la câteva străzi depărtare. Pentru a facilita trecerea dintre suburbii și interiorul orașului, zidul fusese dărâmat sau găurit cu porți nefortificate în zeci de locuri. Bogăția fusese considerată cea mai bună apărare a cetății Milano contra invaziilor. Acum, singura apărare ar fi putut fi pretenția că orașul era apărat.

Beatrice trimisese și un șuvoi continuu de mesageri spre și dinspre castel. I-au dat de știre că soțul ei se simțea considerabil mai bine. Messer Ambrogio atribuia miracolul unui toniç amestecat cu perle fin măcinate. Oricare ar fi fost cauza, aceasta era o povară cu îndurare ușurată. Mesagerii i-au comunicat, de asemenea, că Isabela dormea. O văzu din nou pe Iș întorcându-se din abis, chipul unei femei care tocmai își smulsese inima din piept. Acesta fusese prețul pe care Iș îl plătise ca să-și răscumpere inocența? Beatrice se întreba ce preț va trebui să plătească ea ca să și-o răscumpere pe a ei.

Câțiva armurieri țipară și arătară spre strada întunecată care se întindea la vest de zid. Toată lumea le făcu semn să tacă. Sunetul era un păcănit masiv, izbituri de copite pe pietrele din pavaj. Trupurile epuizate se încordară și armele zăngăniră. O singură torță își făcu apariția din întuneric îndreptându-se către ei. Nimeni nu se relaxă. Mesagerilor li se spusese să poarte o lumină dacă se întorceau cât încă era beznă, ca să nu fie împușcați.

Călărețul își opri calul încărcat de clăbuci direct sub turn.

— Înălțimea Voastră! strigă el spre Beatrice, cu vocea vibrând de oboseală. Am plecat din Novara acum trei ore. Armata franceză a aflat de la patrulele lor că Milano este apărat, așa că și-au întrerupt înaintarea și preiau realmente fiecare casă din Novara ca să-și încartiruiască trupele. Asta confirmă zvonurile pe care le-am auzit, că acum au de gând să aștepte în Novara până când regele în persoană își poate muta armata în nord ca să le aducă întăriri!

„Incredibil", gândi Beatrice. Ducele de Orléans era un bleg atotcunoscător. În această seară ar fi câștigat Milano prin cutezanță. Însă armatele Ligii vor ajunge aici ca să apere Milano cu mult înainte ca regele Franței să sosească după săptămâni de zile – dacă va ajunge vreodată. Un moment, Beatrice se bucură de euforia nediluată a victoriei, căci îl învinsese pe duce cu nimic altceva decât cu un șiretlic și cu mândrie. Apoi întrezări costul moderat al victoriei. Pentru bărbații care zăceau morți pe străzile din Milano, acesta nu fusese un joc.

Veștile din Novara se răspândiră în susul și-n josul zidurilor și înapoi până la castel, un cor în creștere de strigăte și aclamații și proferări exuberante. În mai puțin

de câteva minute o furtună grozavă de zumzăieli sărbătorești se ridică deasupra orașului. Apoi armurierii cei mai apropiați de Beatrice începură să-i scandeze numele.

— Beatrice! Beatrice! Ducesa! Ducesa!

Plasmodierea se răspândi curând prin tot orașul.

— Beatrice! Ducesa!

Iar și iar, tunetul de adulații și de respect se rostogolea.

Beatrice asculta, prea uimită și prea obosită ca să fie cu adevărat mișcată, gândind nedeslușit că își va aminti întotdeauna de acest moment. O auzea dintr-odată pe Polissena povestindu-i iarăși istorisiri despre război, însă de data aceasta despre ea, în locul mamei sale, și începu să râdă zgomotos, aproape țipând isteric de ușurare, conjurând o imagine absurdă a Polissenei îmbătrânind etern și mai veștejită, însă niciodată răposând, supraviețuindu-le tuturor, narându-le strănepoților lor pentru a mia oară cum ducesa de Milano a stat pe zidurile orașului și i-a ținut pe francezi în Novara ...

Râsul ei cathartic fu abrupt oprit de un sentiment atât de straniu că o furnică pe gât. Era din nou singură, în ciuda refrenelor continue cu numele ei, cum singură fusese când începuse prima oară să pășească spre această poartă, însă acum existau o pace și o libertate enorme în singurătatea ei. Și apoi o văzu pe Mama. Nu o viziune corporală sau chiar spectrală a Mamei, ci o imagine interioară mai profundă, o înțelegere așa de completă, că în acel moment ar fi putut să împartă același suflet. Pentru prima oară în viața ei își vedea Mama fără prejudecată sau resentiment, așa de limpede, pe de-a-ntregul, viciile ei și virtuțile ei, de departe mai considerabile. Acum vedea de ce Mama a trebuit să o lase în Neapole, cum Mama își

lăsase de-o parte interesele propriului ei copil ca să salveze mii de copii. Și putea suferi și ea durerea și vina pe care Mama le-a suferit din această pricină. Trăia adâncimea iubirii Mamei pentru ea, pentru prima oară vedea cât de mândră fusese Mama de ea. Putea chiar să simtă cât de mândră de ea ar fi fost Mama în seara aceasta.

„Mama, înțeleg", răspunse ea în sinea ei. „În cele din urmă înțeleg tot ceea ai făcut. Te iert, Mama. Tu poți să mă ierți vreodată?" Însă răspunsul era atât de evident.

— Of, Doamne, Mama, te iubesc așa de mult, murmură ea. Însă ai știut mereu. Acum știu că așa a fost.

Această intimitate pe care Beatrice nu a împărțit-o nicicând cu mama ei cât timp aceasta fusese în viață păli ușurel. Reunirea lor fusese la fel de pasională ca o revenire acasă după o lungă absență, ca să fie urmată de o alinare mai dulce știind că Mama va fi întotdeauna cu ea, că n-o va mai părăsi iarăși în veci.

Beatrice privea apariția cenușie a zorilor. Vedea estompat în depărtări clopotnițele bisericilor celui mai apropiat sat.

— Îți cunosc visul, Mama, șopti ea în larma neîntreruptă a festivității. Știu că nu s-a terminat. La fel de mult ca oricine sunt responsabilă de începerea acestui război. Și acum trebuie să găsesc o cale să-i pun capăt.

CAPITOLUL 52

Extras din lunga epistolă a lui FRANCESCO GONZAGA, marchiz de Mantova și Căpitan General al armatelor Ligii de la Veneția, adresată ISABELEI D'ESTE DA GONZAGA, marchiză de Mantova. Fornovo, 5 iulie 1495

...Ne-am așezat tabăra pe partea dreaptă a râului Taro, pe un povârniș care ne permite să ne apărăm. În această dimineață francezii și-au stabilit tabăra pe malul stâng și, ca să-și continue retragerea către nord, trebuie acum să traverseze râul și să se ciocnească cu armatele Ligii. Astfel, iată-mă în ajunul unei bătălii la comanda celei mai mari armate din Italia care-a fost văzută vreodată. Misiunea mea, cu voia lui Dumnezeu, nu e doar să le opun rezistență francezilor, ci să-i și extermin

*

Fornovo, 6 iulie 1495

Rodolfo Gonzaga se aplecă lângă urechea nepotului său Francesco Gonzaga și strigă prin bubuitul ploii:

— Nu avem pe unde să trecem!

Cei doi bărbați se ridicară în scări și priveau pe partea cealaltă a râului Taro. În această perioadă a anului râul Taro era de obicei un piculeț mai mare decât o gârlă șerpuitoare care spăla în călătoria ei, din munții Apenini până la râul Po, albia presărată cu stânci. Însă în această dimineață Taro era un torent cenușiu măsurând câteva sute de pași de la un mal la altul, suprafața sa noroioasă fiind tulburată de ploaia care cădea de-a curmezișul lui în perdele grozave, unduitoare.

Francesco Gonzaga, căpitan general al armatelor Ligii de la Veneția, își ridică vizorul coifului și căuta feroce în noianul mușcător. Cu buzele sale combative și cu nările dilatate, arăta pe jumătate om, pe jumătate fiară.

— Fortuna este o femeie! strigă el. Se oferă bărbatului care o înșfacă de păr! Trecem pe malul celălalt!

Francesco ridică brațul ca să le facă semn forțelor componente să-l urmeze, zece mii de trupe de șoc de elită. Aproape o mie dintre ei reprezentau crema nobilimii italiene, înveliți din cap până-n picioare în costumele frumos croite ale armurilor, precum marchizul și unchiul lui. Cavalerii erau sprijiniți de cavaleria ușoară înarmată cu arcuri și un corp uriaș de pedestrași, mercenari greci lăudăroși numiți stradioți[1], rândurile lor gemând de sulițe de trei ori mai lungi decât înălțimea medie a unui bărbat.

Rodolfo Gonzaga îi dădu pinteni calului. Marele armăsar arab alb, prăsit în grajdurile lui Francesco – considerat cel mai bun din Italia –, păși de pe un taluz de mică adâncime în apă, aproape până sub pântec.

[1] Călăreți venețieni ușori (n.trad.).

Torentul rece năvălea în încălțările placate cu fier ale lui Rodolfo. Se gândi la bătăliile nenumărate la care participase. Niciodată pe o vreme ca asta. Rodolfo moștenise orășelul Castiglione de la mama lui, Barbara de Brandenburg, care venise din Germania să se căsătorească cu Lodovico al III-lea Gonzaga, bunicul actualului marchiz de Mantova. Nefiind mulțumit cu venitul de pe proprietatea sa, Rodolfo își câștiga existența ca mercenar. Era cel mai glorios stil de trai pe care și-l putea închipui. Bătăliile erau niște tablouri vii grandioase, armatele întâlnindu-se și recunoscându-se reciproc ca adversarii unui turnir, apoi învârtindu-se de-a curmezișul provinciilor în manevre încâlcite, asemănătoare jocului de șah, o competiție a vioiciunii minții și a artei echitației, al cărui final se decidea inevitabil când una dintre părți se descoperea înfrântă și se retrăgea de pe câmpul de luptă. Într-o existență înțesată de campanii, Rodolfo putea socoti pe degetele de la o mână bărbații pe care i-a văzut murind în realitate în luptă. Bineînțeles că văzuse cadavrele multor necombatanți, însă le atribuise infanteriei mercenarilor dezertori, soldați țărani care-și jefuiau și-și siluiau consătenii. Aceste morți nu pătau cu nimic ceea ce nepotul său, Francesco, descrisese așa de competent ca fiind „jocul iscusinței gentilomilor"

Acum tocmai urma să aibă loc cel mai mare joc al iscusinței care s-a jucat vreodată în Italia, iar acest potop prea timpuriu urma să-i nege lui Rodolfo spectacolul vizual nealterat al acestuia. Rodolfo chiar le dăduse sfatul să nu atace, sugerând ca măcar să aștepte până când vor avea vizibilitate. Însă Francesco subliniase că artileriștii francezi nu vor putea să-și păstreze praful de pușcă uscat pe niște ploi ca acestea. Bătălia va fi astfel

câștigată cu inteligență și cu inventivitate, și nu cu forța brută a mașinilor lipsite de judecată.

Apa năvălea până la coastele calului, iar curentul puternic îi aspira picioarele lui Rodolfo, încercând să le tragă din scări. Apăsă cu putere în pinteni ca să-și mențină picioarele în poziție. Nu se auzea niciun sunet distinct al deplasării masive a bărbaților din spatele lui, ci numai răpăitul ploii, al râului și al oțelului.

Nici măcar în centrul torentului apa nu deveni mai adâncă sau mai repede. Cel mai greu obstacol în calea traversării era malul stâng, o pantă abruptă acoperită cu lujeri încâlciți, țepoși. După ce a efectuat ascensiunea, Rodolfo privi scurt înapoi. Sulițele călăreților acoperiră râul ca un pat de trestie uriaș cu spini.

Călăreau de-a lungul povârnișului pietros de la baza dealurilor joase – invizibile în ploaie – care se îngrămădiseră golașe, presărate cu prundiș, pe valea râului Taro de la un sfert până la trei sferturi de milă în lățime, lărgindu-se pe măsură ce călăreau spre nord. Ocoliră un sătuc mititel, un ciorchinc de ferme și hambare lăsate pradă uitării, luminate de o explozie a unui fulger de un galben mușcător. Un tunet se rostogoli prin vale, urmat de o altă pulsație luminoasă, de data aceasta mai strălucitoare, aproape albă. Timp de o clipă putură zări exact înaintea lor aproape întreaga configurație a armatei franceze – figurile mici și scânteietoare ale cavalerilor francezi, forme cafenii, învălmășite, ale catârilor împovărați și a convoiului de căruțe.

— O parte din cavaleria lor grea s-a întors să apare convoiul cu echipamente! strigă Francesco. Când vom termina cu ei, tot spatele frontului va fi gol ca fundul unei târfe!

Francesco trimise o treime din forțele lui să efectueze un atac diversionist asupra avangardei armatei franceze, în timp ce principala lui forță de atac o să înfulece din burta atelajelor cu echipament, a căruțelor cu provizii și cu servitori ai taberei. Odată ce francezii își vor da seama că au fost prinși ca-n clește de italieni, se vor preda grabnic.

Fulgerele se năpusteau acum la fiecare câteva secunde, fiecare licărire oferind o imagine mai apropiată, mai limpede, a cavalerilor francezi. Erau dispuși în formație dezordonată, fără să formeze o linie defensivă coerentă. Un grup de arcași se strânsese în jurul unui cavaler, un bărbat mic îmbrăcat peste armură cu o tunică din mătase albă. În sclipirea următoare a fulgerului crucile aurii brodate pe tunica lui aveau o fosforescență magică.

— *Cacasangue!* țipă Francesco. Regele s-a întors să-și păzească convoiul cu echipamente. Se va termina într-un minut!

Pentru Rodolfo, totul venea prea repede ca să mai gândească sau să se teamă. Cu vizorul coborât și lancea culcată pe platoșă, fără să bâjbâie, era hotărât: făcuse asta de o mie de ori la turniruri. Orizontul strâmt pătrundea prin intermediul fantei din vizor. Formația de atac se mișca lent. Arcașii îngenunchiați dădură drumul la o salvă, licărirea unui trăsnet prinsă de un fulger, fără să mai aibă vreme să reîncarce. Crucile din aur, mai aproape, mai aproape. Apoi un cavaler francez blocându-i centrul țintei. Se aplecă înainte, cu picioarele în scări. Izbitura amorțită din mână și din antebraț și din subsoară. Lancea se sfărâmă, o aruncă și scoase sabia. Totul din reflex. Francesco se afla în stânga lui,

secerând cu sabia, între el și crucile din aur nu se afla decât un singur om. Se răsuci către loviturile înăbușite și greoaie care i se opreau în spinare.

La pământ. Cum? Nu-și amintea de căzătură. Doar de șocul de a se fi aflat la sol. Totul o luase razna deasupra lui, străfulgerări rapide de oțel și burțile cailor și valtrapurile din mătase într-o canonadă strălucitoare de fulgere. Sânge. O umbră trecându-i pe deasupra și apoi durerea din picior, gonind direct spre vârful capului, apoi dispăru, rămânând doar o zvâcnire suportabilă.

Totul încetinise. Bătălia trecuse pe lângă el. Vizorul lui Rodolfo se lărgise și putea să zărească prin stânga. Abdomenul negru, nemișcat, al unui cal de luptă se ridica deasupra picioarelor lui. Își dădu seama că armăsarul care căzuse pe el era mort. Încercă să-și miște piciorul, însă durerea îl lovi din nou în creștet. Va trebui să aștepte să-l ajute cineva. Vedea duzini de bărbați și cai, toți prăvăliți la pământ ca el. Lumea lui se mutase în mod ciudat pe orizontală. Doamne, istorisirile pe care le va povesti și le va auzi diseară.

Loviturile din armură îl luară prin surprindere și își mișcă piciorul, consecință previzibilă. Era grindină. Ridică privirea. Fulgerul licări și ploaia compactă cu pietre care cobora avea o albeață sinistră, ca a zăpezii. Închise ochii și grindina răpăi în jurul lui, câteva pietricele lovindu-l cu putere peste față. Printre pleoape zărea fulgerele apărând și dispărând.

Grindina se oprise. Când deschise ochii și se uită în stânga văzu bărbații, imagini greoaie prin ploaie. Stăteau în picioare. Fără armuri sau platoșe. Arătau ca niște țărani din sat. Strigă. Mocofanii ăștia ar putea să-l ajute. Venind spre el îi auzi vorbind. În franceză. Nu se știe

din ce motiv nu se alarmă. Erau niște simpli vizitii ai convoiului cu armament francez.

Siluetele lor veniră deasupra lui, trei sau patru. În strălucirea fulgerului zări topoarele grosolane ca niște săpăligi pe care le duceau cu ei și își zise: „Ce neghiobi să creadă că pot lupta cu astea." Fulgerul străluci din nou pe cer, iar când dispăru își vizualiză viața cu o claritate narativă uimitoare, întocmai precum frescele pe care Andrea Mantegna le pictase de jur împrejur, pe toți pereții dormitorului din Mantova al tatălui său, toată familia și reședința Gonzaga fiind redate atât de aievea, cu asemenea detalii, astfel încât atunci când se văzu pentru prima oară pe acel perete fusese înspăimântat. Asta vedea și acum după fiecare explozie strălucitoare a fulgerelor, aceste cadre perfect detaliate ale vieții sale, pe tatăl și pe mama lui și pe ambele soții și pe fiii fiecăreia dintre ele, într-o mie de viniete, ca și cum ar fi alergat pe lângă o frescă enorm de lungă. Era un spectacol magnific. Patruzeci și patru de ani. Fusese prezent la fiecare bătălie mare și turnir și nuntă, umblase în Franța, Germania, Veneția și Neapole...

Neghiobii nu știau că nu trebuie să-i miște piciorul? Ceva negru îl săgetă peste față, iar fulgerul explodă chiar deasupra lui într-o aureolă uriașă de durere paralizantă. Apoi cadrele goneau miraculos înapoi și o văzu pe cea pe care o prețuise cel mai mult, cea de-a doua lui soție, Caterina, dansând la nunta nepotului său, Francesco, cu Isabela d'Este. Caterina dansând, frumusețea-i încă nevestejită, cu mâinile ușoare și plutind în aer, albeața delicioasă a sânilor ei, tremurând ușurel când ea s-a întors... O clipă mai târziu fulgerul și durerea nimiciră imaginea și se luptă să o aducă înapoi

pe fundalul luminii care exploda și până la urmă reuși. Ultimul lucru pe care-l mai văzu fu Caterina dansând la nunta Isabelei d'Este.

Extras dintr-o epistolă a călătorului internațional și povestitorului BENEDETTO DEI adresată lui LEONARDO DA VINCI, inginer militar la curtea din Milano. Asti, 15 august 1495

...Mi s-a permis accesul în tabăra franceză de aici, în virtutea multelor mele prietenii din toate capitalele Europei... după ce am discutat cu comandanții și soldații francezi, pot să vă ofer acum cea mai completă descriere a bătăliei de la Fornovo care, după toate probabilitățile, va circula în Italia mulți ani de zile... Lorzii Italiei pot pretinde că au ieșit victorioși doar prin aceea că au încheiat ziua intrând în posesia convoiului cu armament al francezilor, cu adevărat o captură considerabilă. Însă în pofida a ceea ce ni s-a povestit, numărul mare al celor măcelăriți în acea zi aparține italienilor. Pot să vă înștiințez din surse de încredere că pierderile francezilor în bătălie au fost numai de câteva sute, și, așa cum știți, s-a socotit că morții italieni au numărat patru mii, dintre care trei sute și cincizeci erau de origine nobilă, printre ei și unchiul marchizului de Mantova, Rodolfo, și vărul acestuia dintâi, Giovanni Maria... Atacul marchizului s-a aflat într-adevăr la un pas de succes și, dacă însuși regele nu ar fi luptat cu așa vitejie (Maiestatea Sa Creștină mi-a fost descris ca fiind de-a dreptul cu totul altul în dimineața bătăliei, cu ochii limpezi de fermitate și limba grabnic decisă), ar fi fost ucis fără întârziere... Ocazia a fost pierdută când călăreții venețieni au plecat

în urmărirea convoiului cu armament, lăsându-i pe cavalerii italieni fără sprijinul infanteriei acestora. În acel punct, dacă marchizul de Mantova nu ar fi răspuns cu o bravură aprigă, inițiativa ar fi fost completamente pierdută de partea noastră... Majoritatea celor morți au fost uciși pe pământ, după ce au fost dați jos de pe cai, de către vizitii francezi ce mânau catârii și erau înarmați cu topoare... Toată bătălia a durat mai puțin de o oră și majoritatea celor care au pierit au căzut în primele câteva minute. Astfel, într-un sfert de oră, au fost măcelăriți mai mulți cavaleri italieni decât au pierit uciși de brațele inamice în precedenții două sute de ani.

Francezii au suferit și mai mult în retragerea lor către Asti decât în bătălie și mii dintre ei au fost răpuși de boală și de inaniție... Maiestatea Sa a fost incapabil să convoace întăririle ca să ușureze asediul Novarei, în care armatele Ligii sunt angajate în prezent. Se spune că Ludovic, duce de Orléans, și oamenii lui pier de foame înăuntrul zidurilor, căci nu au pus de-o parte provizii pentru această eventualitate, în timp ce, am prins de veste noi, în tabăra Ligii comandanții italieni nu au altceva de făcut decât să se ciondănească între ei. Poate că o să-mi spui dacă e adevărat că ducesei de Milano i s-a dat cuvântul ca să pună ordine imediat în disputa dintre Galeazzo di Sanseverino și marchizul de Mantova? Înțeleg că mai sus-amintita ducesă și stăpânul tău, Maurul, au vizitat pe 3 august tabăra de la Novara. Mi s-a povestit și că stăpânul tău, Maurul, nu afișează nicio urmă a maladiei care l-a doborât la începutul acestei veri. Așa este? Încă o dată, toată lumea se bizuie pe el să soluționeze situația de criză. În ceea ce-l privește pe regele Carol, acesta prezintă o mică înclinație de a

părăsi Italia sau, dimpotrivă, să înlesnească situația vărului său din Novara. Maiestatea Sa își petrece timpul în Chieri, lângă Turin, unde a dat de mâinile vindecătoare ale unei tinere de obârșie nobilă pe nume Anna Solieri... Vei fi de asemenea interesat să știi că printre lucrurile personale confiscate din convoiul regelui se afla un portofoliu cu crochiuri ale diferitelor femei cu care Maiestatea Sa a făcut dragoste, toate înfățișate dezbrăcat și în poziții atât de meșteșugite că ar putea fi considerate singura contribuție a francezilor la cultura Italiei. Poate că ar trebui să regretăm că Maiestatea Sa nu a avut ocazia să te întâlnească, dragul meu Leonardo. Gândește-te cum s-ar fi folosit de talentul tău...

CAPITOLUL 53

Extras dintr-o epistolă a lui PHILIPPE DE COMMINES, lord de Argenton și consilier al Maiestății Sale Creștine, Carol al VIII-lea, adresată lui PIERRE DE BEAUJEU, duce de Bourbon. Vercelli, 27 septembrie 1495

...Multe s-au întâmplat de la scrisoarea mea din 15 septembrie în care detaliam prima noastră întâlnire cu reprezentanții italieni Cu trei zile în urmă însuși Maurul a sosit aici ca să conducă tratativele de pace în numele Ligii... Mergem la vila lui de la Cameriano, nu departe de aici... și suntem escortați în camerele lui. Ne așezăm pe un rând de scaune unii în fața celorlalți. Pe partea lor se află ambasadorii Germaniei, Veneției, Spaniei și Ferrarei, marchizul de Mantova și ducele și ducesa de Milano. Din partea lor nu vorbește nimeni decât Maurul. Cu toate acestea, din moment ce nu ne stă în obicei să glăsuim cu temperamentul calm cu care o fac acești italieni, uneori vorbim câte doi sau trei deodată,

Maurul întrerupându-ne de fiecare dată, zicând: „Vă rog. Pe rând, câte unul, domnilor." Maurul a rămas absolut inflexibil privind chestiunea concesiunilor teritoriale asupra căreia a insistat Maiestatea Sa, însă și-a dat rapid consimțământul la sugestia noastră ca garnizoanei din Novara să i se permită să părăsească orașul. Am suspendat întrunirea din acea zi ca să dirijez această acțiune deplorabilă, deși mă rog lui Dumnezeu să mă fi cruțat să văd ceea ce am văzut. Nimeni care nu a fost de față nu își poate închipui starea jalnică a bărbaților care mărșăluiau afară din oraș. Nu mai aveau cai, căci îi mâncaseră pe toți, și din cinci mii câți mărșăluiau, poate șase sute erau în stare să-și scoată săbiile în apărare. Erau așa de plăpânzi că se prăbușeau frecvent pe drum (Novara se află la șase leghe franțuzești sau zece mile italienești de Vercelli), iar italienii erau nevoiți să-i sprijine pe mulți dintre ei. Chiar eu am salvat cincizeci... găzduindu-i într-o grădină și dându-le supă caldă, așa că doar unul a murit, deși încă alți patru din grupulețul meu deplorabil au pierit înainte să ajungem la Vercelli... Însă de îndată ce ducele de Orléans a avut câteva zile ca să se odihnească și să se reîmprospăteze (i s-a permis să părăsească Novara cu trei zile în avans față de garnizoană), se străduí încă o dată să pună biciul furios pe cei din jurul Maiestății Sale care se opun păcii. În această acțiune Ludovic a fost în mod nechibzuit asistat de către sosirea aici, astăzi, a peste zece mii de mercenari elvețieni, deși chiar și cu aceste întăriri tot suntem depășiți numeric cu doi la unu de către armatele Ligii. (Vocile războinice strigă deja: „Da! Iar la Fornovo eram în dezavantaj trei la unu!"). Nu-ți pot sublinia cât de gravă este situația pentru noi. Acest război nu poate fi niciodată câștigat...

Singura mea speranță este că Maurul va fi suficient de preocupat de răsturnarea evenimentelor încât va ceda declarațiilor Maiestății Sale cum că nu putem părăsi Italia fără teritorii, ca nu cumva să uităm de onoarea noastră...

*

Camerino, 28 septembrie 1495

— Nu știam dacă dormi.

Maurul își făcu apariția în pragul ușii dormitorului Beatricei.

— Am văzut lămpile aprinse.

— Nu sunt încă pregătită de somn. Doream doar să închid ochii.

Își îndepărtă documentele din poală. Își proptise pernele de tăblia patului ca să poată citi în pat.

— Trebuie să recitesc procesele verbale ale ședinței de astăzi. Vreau să mă asigur că nu putem să întoarcem vorbele exacte și riguroase ale lordului Argenton împotriva lui. Vrei să le vezi?

El clătină din cap. În lumina capricioasă din cadrul ușii arăta bătrân și trudit.

— Am uitat.

Ea surâse drăgăstoasă.

— Îți amintești fiecare cuvânt așa acum a fost rostit. De-ar fi dat Domnul să am memoria ta. Atunci *eu* aș fi condus omenirea.

Maurul rămăsese în picioare în cadrul ușii. Era în continuare îmbrăcat cu aceeași tunică pe care o purtase la ședința de tratative de după-amiază, ceea ce nu-i stătea în fire, din moment ce de obicei își schimba pantalonii

strâmți și tunica înainte de cină. Părea aproape îngrozit de perspectiva de a intra în dormitorul soției lui.

— De ce nu intri să stai jos, zise ea, dând din cap spre scăunelul pliant, conceput după scaunul de campanie al unui împărat roman, care se afla lângă fereastra oblonită.

Era destul de neobișnuit că venise în dormitorul ei. Nu avea de gând să-l sperie sugerându-i să se așeze pe pat.

Nu mai dormise cu ea de la „boala" lui – cum îi spuneau toți acum căderii pe care o suferise. (Și el nu vorbise deloc despre asta.) Știa că el nu se temea de intimitatea fizică, de care probabil încă mai avea nevoie. Îi era frică de intimitatea emoțională. Îi era teamă c-o să-l întrebe ce se întâmplase în după-amiaza aceea în Vigevano. Vedea asta în ochii lui, ochi care nu mai erau capabili să fie opaci, ci țineau închiși, în adâncimile lor întunecate și învolburate, o viziune pe care niciun om nu putea s-o înfrunte. În acea zi în Vigevano soțul ei stătuse în amurgul chinuitor al ultimului cerc al Iadului și privise țintă chipul monstruos al Satanei.

Maurul traversă încăperea, cu pași măsurați, zgomotul lor aproape prea slab ca să fie auzit. Trase scaunul suficient de aproape de pat ca ea să-i poată vedea limpede fața în lumina lămpii. Luase în greutate de când fusese „bolnav" și argintul sclipea în părul său negru. Când apărea în public adopta o mască autoritară și calmă, dându-și toată silința ca să păstreze această iluzie. Noaptea era ca acum, extenuat, îmbătrânit, trăsăturile lui ascuțite încovoindu-se de nesiguranță.

Stătea cu capul plecat, cu mâinile împreunate între genunchi, într-o postură cocoșată, agitată.

— Ce putem face? întrebă el. Charlemagne al nostru insistă că Genova este feuda lui. Din nefericire, eu l-am încurajat să creadă în această iluzie cumpărând hârtiile de învestire de la el. Acum, că își dă seama că o să părăsească Italia fără teritoriile pentru care și-a ipotecat statul ca să le achiziționeze, și-a pus în cap că onoarea îi cere să pretindă Genova pentru compatrioții lui.

— Nu vrea Genova, zise Beatrice. Vrea să aibă posibilitatea să-și ducă trupele în garnizoana citadelei de la Genova și să folosească șantierele navale ca să-și monteze corăbiile. Crede că dacă poate să-și aprovizioneze cele câteva fortărețe franțuzești pe care le mai ține în mână în sud, va putea să ia Neapole înapoi.

— Bineînțeles. Dar contează de ce e dornic să continue războiul: pentru că vrea veniturile aduse de Genova sau pentru că vrea citadela și șantierele navale? Acesta e un om a cărui onoare l-a constrâns să mărșăluiască cu armata până la jumătatea sudică a continentului și înapoi, pe socoteala unui milion de ducați și a mii de vieți, fără să obțină niciun alt profit decât o jumătate de duzină de fortărețe napolitane, care vor fi toate pierdute înainte de primăvara viitoare. Care-i rațiunea simplă, pe lângă onoarea extravagantă a acestui om? Acum are zeci de mii de mercenari elvețieni care să-i promoveze ultima absurditate. Și încă alți zece mii pe drum.

— La Novara sunt încartiruiți cincizeci de mii de soldați care sunt pregătiți să poarte o discuție cu regele Carol.

Maurul ridică privirea. Chipul lui era scofâlcit, ca o umbră.

— Cincizeci de mii de oameni, zise el obosit. Dintre care jumătate suferă de dizenterie, iar jumătate probabil

că nu vor lupta, întrucât Republica nu-i plătește la timp. Soldații nu știu dacă sunt sub comanda lui Galeazz, care e un luptător de turnir splendid și dragul meu ginere, așa că nu voi comenta nimic despre abilitățile lui de general, ori a marchizului de Mantova, al cărui curaj îl admir, dar al cărui abandon stupid la Fornovo ne-a costat scump.

Lui Beatrice îi plăcu remarca dezaprobatoare despre Galeazz. În mod evident, soțul ei își abandona una dintre cele mai enervante absurdități ale *lui* – că Galeazz era mai mult decât un păun în armură. Îl privi stând jos alături de ea, clătinând ușurel din cap, buzele sale elegante conturate într-un surâs amețitor. Își dădu seama că îi păsa de bărbatul ăsta mult mai mult decât de Maurul impetuos de care se îndrăgostise. Acest Maur nou făcuse o breșă în propria-i vanitate particulară, chiar dacă versiunea publică era încă intactă. Și-ar fi dorit să poată cumva să-l facă să înțeleagă pe de-a-ntregul că acum îl iubea mai mult ca niciodată, că atunci când îl vedea așa tânjea de dorul lui. Dar firește că nu putea nicicând să discute despre cine devenise el. Asta ar însemna să ajungă prea aproape de „boală"

— Nu știu dacă am puterea să mai trec printr-o altă zi de tratative.

Maurul își plecă din nou capul. Vocea îi era înăbușită de osteneală.

— Chiar nu pot. Mă gândesc doar să-i dau regelui înapoi hârtiile Genovei și să isprăvim odată. Să-i scoatem afară din Italia. Dacă ăsta e prețul pe care trebuie să-l plătesc ca să nu se mai verse sânge, atunci așa să fie. Să le dau publicității.

— Lodovico, Lodovico.

Așteptând până când el a ridicat privirea, Beatrice rezistă impulsului de a întinde mâna spre el.

— Nu trebuie să renunțăm ca să-i scoatem din țară. Sunt sigură de asta.

Făcu o pauză și chibzui.

— Mâine, când vor începe cu amenințările, lasă-mă să vorbesc.

El aprobă din cap fără ezitare.

— Bine. Dintre noi toți, cu siguranță tu ești cea mai neînfricată. Mă tem că deosebita mea virtute este aptitudinea de a face promisiuni pe care nu am de gând să mi le țin.

— Exact de asta avem nevoie. Le voi răspunde la amenințări. Și tu vei face propuneri pe care nu avem de gând să ni le ținem.

Înhățând imediat planul pe care soția lui îl schițase, Maurul îi oferi un zâmbet obosit, dar încurajator. Se ridică și așteptă lângă pat. Beatrice simți o gheară în piept.

El se întinse și îi mângâie delicat obrazul.

— Tu ești comoara mea. Tu ești totul pentru mine. Fără tine aș fi pierdut. Completamente pierdut.

Se aplecă și îi dădu un sărut ușor ca un susur.

Ea își aminti de primul sărut pe care el i-l dăruise pe balconul din Ferrara, primul lor sărut romantic. Numai că de data asta ea îl dorea atât de tare că nu putea respira. „Rămâi", implora ea în tăcere. Te rog. Nu o să te întreb nimic despre tine."

El se ridică din nou.

— Chiar trebuie să merg la mine în pat, zise el stângaci; până și dificultatea scuzei lui o mișcă. Obosesc mult mai ușor. De când... Gesticulă la întâmplare cu mâna. Somn ușor, *anima mia.*

„Un început", își zise ea. Era prima oară când făcuse aluzie la „boală" în prezența ei. Apoi pricepu ce-i mai spusese. *„Anima mia"*, medită ea în timp ce-l privea dispărând în beznă. „Sufletul meu. M-a numit propriul lui suflet."

*

Cameriano, 29 septembrie 1495

În aer trosnea nemulțumirea bărbaților influenți. Beatrice privea chipul exact de pe partea cealaltă a mesei lungi și înguste. Cardinalul Briconnet, ministrul francez de finanțe, izbucnise deja pe parcursul primei zile de tratative, ridicându-se cu fața roșie să ceară cesiunea a jumătate din teritoriile orașului Milano, înainte ca francezii să trimită vreun soldat înapoi peste munți. Îl numise pe Maur „trădător". Astăzi tenul oacheș al lui Briconnet era bucățică cu bucățică aprins de mânie, la fel de roșu ca și roba sa de cardinal. Nările i se dilatau și se contractau, ca foalele.

Pe Beatrice n-o îngrijora Briconnet. Îl studia pe Philippe de Commines, lord de Argenton, așezat lângă Briconnet. Un bărbat înalt, cu pielea bălaie, arătos, probabil cu zece ani mai în vârstă decât soțul ei, Commines era cizelat și sofisticat, lucru rar printre curtenii francezi. El era și pacificatorul din delegația franceză. Când Commines își făcuse apariția în această dimineață, părea frustrat, șoapta-i purtând o tristețe adâncă. Beatrice ghicise că i se ceruse să aducă un ultimatum. Și cum dimineața se vorbise monoton despre problema de neînduplecat a Genovei – Commines și soțul ei parcurseseră ritualul zilnic al cererii regelui și refuzul Maurului

– devenise evident că ultimatumul va privi cesiunea „feudei" regelui.

Briconnet bodogăni ceva în franceză bărbatului de lângă el – de Ganay, un avocat în robă neagră care prezida peste Parlamentul francez. Venise cu toată armata ca să ajute guvernul să scurteze viața imperiului italian. Cumnatul Beatricei, marchizul de Mantova, îi aruncă lui Briconnet o privire fixă de o furie așa de mortală, că dădea impresia că ar putea sări de partea cealaltă a mesei ca să-și înfigă dinții în beregata cardinalului. Briconnet îi răspunse cu o căutătură feroce.

— Maiestatea Sa dorește pacea mai presus de orice, îi zise Commines într-o italiană acceptabilă după ce se consultase pe scurt cu secretarii francezi. Așa că a fost de acord să-și plaseze proprietățile în grija domniei voastre. Puteți continua să guvernați Genova în numele Maiestății Sale. Însă trebuie să predați citadela Genovei și să-i permiteți Maiestății Sale să folosească șantierele navale după bunu-i plac.

Beatrice se abținu să-și arate neliniștea și surprinderea. De asta se temea cel mai mult, că Carol își va diminua pretențiile suficient cât să-i ofere soțului ei istovit și înspăimântat o scuză ca să capituleze. Însă concesia regelui nu era deloc de acest gen. Această înțelegere îi va oferi ceea ce-și dorea cel mai mult, capacitatea de a purta războiul din Genova.

Maurul ezită. Beatrice îi simți fremătătoarea dorință stăruitoare, o vibrație palpabilă. Apoi acesta spuse:

— Nu am de gând să predau citadela. Dați-i limpede de înțeles Maiestății Sale, Monsenior d'Argenton. Dacă Maiestatea Sa dorește pacea, atunci sunt dispus să colaborez cu el în această direcție. Dacă vrea să continue

acest război, atunci îl pot găzdui până la sfârșit tot așa de bine.

Tenul bălai al lui Commines se coloră. Pentru prima oară în aproape două săptămâni de tratative căpătă o expresie furioasă. Își încleștă pumnul.

— Atunci cei douăzeci de mii de mercenari elvețieni care au intrat în tabăra noastră vă vor face găzduirea extrem de supărătoare, Înălțimea Voastră.

— Într-adevăr.

Toată lumea, mai puțin Maurul, se întoarse uimită către vocea clară, foarte muzicală, a Beatricei. Francezii parcă tocmai auziseră un câine vorbind.

Beatrice își ațintì ochii săi de un negru însuflețit direct spre Commines.

— Acești douăzeci de mii de elvețieni la care vă referiți, Monsenior d'Argenton. Sunt supușii Maiestății Sale?

Commines se uita la ea ca și cum fusese forțat să binedispună un copil mofturos.

— Bineînțeles că nu.

— Firește că nu. Sunt aici pentru că sunt oșteni mercenari. Elvețienii trăiesc într-o țară săracă. Au sosit într-un număr așa de mare deoarece acasă e foamete și au nevoie de bani ca să-și hrănească familiile. Ei încă nu știu că Maiestatea Sa nu-și permite să-i plătească.

Chipul lui Commines se înroși din nou.

— Știu că vor fi plătiți din vistieria cetății Milano.

— Vor lupta pentru promisiunile voastre? Acești elvețieni sunt simplii oieri, *monsenior*. Nu sunt niște bancheri florentini care fac comerț cu cambii. Construiți cele mai minunate tunuri la Paris, Monsenior d'Argenton. În Milano noi construim tiparnițe. Până mâine după-amiază

pot să am cinci mii de foi volante circulând prin tabăra elvețienilor, avertizându-i că regele Franței nu are fonduri ca să-i plătească pentru serviciile lor. Până în dimineața următoare voi veți fi cei care vor lupta contra acestor douăzeci de mii de elevețieni.

Commines căpătă dintr-odată privirea rătăcită, goală, a unui supraviețuitor dintr-un naufragiu. Cardinalul Briconnet sări în picioare, îndreptând degetul spre Beatrice, strigând în franceză. Ea scoase câteva cuvinte. El zicea: „De ce ascultă vorbele unei femei?"

Maurul începuse să se ridice ca să-l provoace pe Briconnet, dar Beatrice îl trase înapoi punându-i palma ferm pe coapsă. Însă marchizul de Mantova țâșni din locul lui și îi strigă lui Briconnet:

— Aceea e sora mea, *cacapensieri*! Dacă continui să o insulți, mă voi tocmi bucuros cu tine în curte –

— Francesco! se răsti Beatrice. Mulțumesc. Însă ia loc.

Se întoarse către Briconnet și îi zise agreabil:

— Sunteți bun să stați cu noi, Sfinția Voastră?

Negăsind sprijin pentru atitudinea sa, Briconnet își reluă locul timid.

— Acum, Monsenior d'Argenton. Trebuie s-o convingeți pe Maiestatea Sa că fortăreața va rămâne a noastră. În ceea ce privește folosirea docurilor, poate că aceasta este o chestiune pe care soțul meu este binevoitor s-o medieze.

Beatrice se întoarse către soțul ei. Maurul dădu din cap aprobator, răsucirea infinitezimală a buzelor sale – categoric detectabilă numai de ea – spunându-i că el a priceput. Aceasta era promisiunea pe care nu și-o va ține.

— Mulțumesc, Înălțimea Voastră.

Commines suspină cu o emotivitate franțuzească deschisă.

— Mi-ați oferit ceva pe care pot să i-l duc înapoi regelui meu.

Extras dintr-o epistolă a lui PHILIPPE DE COMMINES, lord de Argenton și consilier al Maiestății Sale Creștine, Carol al VIII-lea, adresată lui PIERRE DE BEAUJEU, duce de Bourbon. Vercelli, 9 octombrie 1495

...și astfel Maiestatea Sa și-a pus semnătura și sigiliul pe tratatul de pace... În final, nevoia noastră de bani a fost cea care ne-a silit să acceptăm această pace pe care puțini dintre noi o doreau și despre care majoritatea cred că nu va dura... Ludovic, ducele de Orléans, a fost obligat să renunțe pe veci la revendicarea orașului Milano, iar în schimb Maurul ne-a plătit cheltuielile ca să putem să trecem munții din nou... Am lăsat în urmă osemintele concetățenilor noștri și am luat cu noi doar certitudinea că nenorocirile pe care le-am suferit sunt o recunoaștere a puterii lui Dumnezeu. Dacă cineva a avut de câștigat de pe urma acestei acțiuni, acesta a fost Maurul, care acum guvernează toată Italia. Trebuie să veghem să nu ajungă conducătorul întregii Europe...

CAPITOLUL 54

Vigevano, 18 noiembrie 1495

Așezându-și clavicordul pe masa de lângă șemineul care dogorea, Beatrice trase o băncuță ca să poată să stea cu Bianca una lângă alta. Deschise cartea cu partituri legată în piele pe care sora ei tocmai i-o trimisese. Șirurile de linii, note și versuri erau împodobite cu antete bogat ornamentate și cu păsări pictate în miniatură. La lumina lămpii, păsărelele strălucitoare ca niște bijuterii licăreau ca și cum erau pe punctul de a-și întinde aripile. Ploaia răpăia în geamuri.

Beatrice răsfoi printre pagini până când găsi ce voia.

— Sora mea zice că *frottola* este peste tot în vogă la Mantova, îi spuse Biancăi. Uite, tu ții partitura, iar eu voi încerca s-o interpretez.

Își puse palmele pe claviatura îngustă atașată unui instrument ce semăna cu o liră într-o parte – un cadru din lemn canelurat senzual, neacoperit, cu corzi nemțești dintre cele mai fine, încordate în rânduri precise.

Scoase câteva note clare, de o minunată rezonanță, un sunet atât de bogat că ar fi putut fi produs de o orgă.

Beatrice exersă melodia vioaie de câteva ori. Apoi începu să cânte cu vocea ei înaltă, însuflețită:

„Ziua bună, bună seara,
Am crezut că e devreme încă.
Însă zilele trec, orele zboară,
Și cât de repede noaptea s-a așezat."

Beatrice se opri și zise:
— Acum cântăm refrenul:

„Ziua bună, bună seara,
Am crezut că e devreme încă."

— Acum trebuie să creștem tempoul.

„De aceea, Doamnă, cât mai poți,
Nu lăsa timpul să-ți alunece printre degete.
Măsoară fiecare zi,
Dacă nu isprăvești niciodată, n-o să-l prinzi nicicând.
La fel de iute cum focul aprinde iasca,
Așa-ți îmbrățișezi dorința acum."

— E așa de adevărat, Toto, spuse Bianca cu un oftat pragmatic. Am cincisprezece ani. Simt că o să mă trezesc mâine și o să descopăr că sunt o babornițâ.

Ca și cum ar fi întărit lamentarea melodramatică a Biancăi, ploaia cădea și mai tare, iar vântul gemea.

— Ești aproape cu un an mai tânără ca mine când m-am căsătorit, îi spuse Beatrice, o aluzie delicată că

Bianca, care-și sărbătorise aniversarea doar cu o lună mai înainte, va trebui să mai aștepte o vreme înainte de a se putea muta cu Galeazz.

Apoi Beatrice își reaminti sieși: „Am douăzeci și unu de ani. Dacă o să trăiesc cât a trăit Mama, voi fi vieţuit mai mult decât jumătate din existența mea." Deodată Bianca nu mai arăta așa de copilărește nerăbdătoare.

— Toto, există vreo cale prin care să te ferești să nu rămâi grea? Caterina da Borromeo zice că există o carte în arabă în biblioteca din Pavia, care-ți indică o sută de modalități diferite și că nu a fost tradusă, căci dacă ar fi fost, în mai puțin de trei generații nu ar mai rămâne nimeni în Italia.

Nimic din ce spunea Bianca nu o mira.

— Există doar o singură cale care funcționează cu adevărat, *carissima figlia*[1]. Metoda practicată de copii, de călugărițele pioase și de morți. Și acum că mă gândesc la asta, e și metoda practicată de Caterina. Însă orice ți-ar spune ele, există o duzină de femei cu pântece grase care-ți vor zice altceva. Nu-ți face griji, n-o să rămâi grea imediat.

Beatrice îi arunca priviri piezișe fiicei sale vitrege. Bianca, în pragul de a deveni femeie, era superbă, culoarea ei naturală fiind mai vie decât ceruza și fardul specifice unei milaneze, iar trăsăturile ei mici perfect conturate. Însă era la fel de fragilă precum porțelanul subțire, aidoma cojii de ou. Într-o oarecare măsură pe Beatrice o speria să se gândească la ea în brațele puternice ale lui Galeazz. Însă pe Beatrice o îngrozea pur și simplu să se gândească la Bianca purtând copilul lui Galeazz.

---

[1] *It.* Fiică dragă (n.trad.).

— Tu ai fost la un pas de moarte cu Ercole, nu-i așa? Atunci nu mi-au dat voie să aflu, însă am auzit despre asta din acel moment.

Beatrice simți vârtejul acelei coborâri negre, tăcute. Atunci nu o speriase. Însă acum da.

— Nu cred că am fost așa de aproape de moarte, iubito. Chiar nu cred. Știi cum exagerează *vecchie*-le. Și până când povestea a pornit să circule printre doamnele mele de companie, ei bine, până atunci nu numai că am primit stigmatele și am murit, însă trei zile mai târziu am înviat.

— Cred că trebuie să fi fost groaznic de speriată. Toto, știi că mama a murit la nașterea mea. Uneori o visez pe mama. Odată m-a avertizat să nu fac copii.

Beatrice simți un deget înghețat trecându-i de-a lungul coloanei. O luă pe Bianca de mână.

— Îți promit asta, iubito. Oricând și oriunde vei naște un copil, voi fi acolo cu tine. Ăsta-i angajamentul meu. Jurământul solemn al Ligii dintre Bianca și Beatrice.

Bianca o înconjură pe Beatrice cu brațele ei.

— Toto, întotdeauna îmi va părea rău că mama a murit. Însă tu ești cea mai bună mamă pe care aș fi putut s-o am vreodată.

În anumite privințe, își dădu seama Beatrice, era chiar mai apropiată de Bianca decât era de proprii ei băieței. Mare parte din creșterea unor prințișori presupunea să-i lase liberi, să-i trimită la lecții și să-i instruiască în artele principale. Bianca era cu mult mai mult o prelungire a ei.

— De data aceasta vom cânta amândouă, zise încântată Beatrice, zăngănind clapele clavicordului.

Își uniră vocile în cântecel, însă după cel de-al doilea refren o voce baritonală grațioasă le întrerupse armonia.

— Tată! țipă strident Bianca ca o adolescentă.

Maurul se încovoie să-și sărute soția și fiica. Chipul său era relaxat, ochii îi sclipeau de o manieră cum nu se mai întâmplase de la „boală". Apoi se ridică și cântă:

— „Cu oricine se vor căsători, lasă-le! De ziua de mâine, nimeni nu e sigur!" Acesta este refrenul la „Cântecul lui Bachus" al prietenului meu Lorenzo de Medici. Dumnezeu să-l odihnească-n pace. Când mă gândesc cât iubea Lorenzo viața și dragostea, ca să aud acum ce se petrece cu acest Fra Girolamo Savonarola care-l proclamă pe Hristos regele Florenței. În aceste zile nu au voie să cânte în Florența nimic altceva decât imnuri, iar copiii sunt învățați să intre cu forța în locuințe și să confiște picturile, poemele și instrumentele muzicale. Dintre toate formele de guvernare, cea a preoților este cea mai rea.

Clătină din cap.

— Ei bine, ăsta nu e un prilej de melancolie. Astăzi am primit vești din Lyon. Maiestatea Sa s-a întors de unde și-a pornit Cruciada. S-a terminat. S-a încheiat definitiv, irevocabil.

Beatrice împărtea ușurarea soțului ei. Săptămâni de zile și ea și-a făcut griji că francezii impetuoși, cu capetele înfierbântate, se vor răzgândi înainte de a face ultima coborâre către realitatea lefteră. Schimbară săruturi între ei. Apoi, cu o privire semnificativă aruncată tatălui ei și soției acestuia, Bianca le dădu de înțeles cu o sfială prefăcută că e obosită și are de gând să se retragă. Beatrice prinse strălucirea șireată din ochii limpezi ai Biancăi și își dădu seama că iată, copila ei își dezvoltă deja instinctele femeiești.

După ce Bianca plecă, Maurul își plecă capul. Vocea lui avea o nesiguranță fermecătoare.

— Mi-aș îngădui prea mult dacă ți-aș cere să-mi petrec noaptea în apartamentele tale?

— Vei presupune că îmi cunoști cea mai dragă dorință.

El își ridică ochii.

— Înainte ca noi... vreau să spun acum ceva ce ar fi trebuit spus cu multe săptămâni în urmă. Mi-e rușine că niciodată nu am avut cunoștință de curajul și de inițiativa ta, cu atât mai puțin că nu ți-am mulțumit pentru ceea ce ai făcut când eu eram ... când nu puteam face nimic. Când zăceam neajutorat. Tu ne-ai salvat. Ai salvat totul. Și nici măcar nu am avut curajul să-ți mulțumesc.

Asta era, ispășirea lui, confesiunea lui deplină, tot ceea ce ea își dorise sau tot ceea ce ea avusese nevoie întotdeauna. Nu va mai trebui să mai vorbească iarăși despre „boală" Drept răspuns, ea îl luă simplu de mână și îl conduse spre patul ei.

Au stat îmbrățișați un timp îndelungat înainte de a începe să facă dragoste, sărutându-se ușurel, susurând și dezmierdându-se. El era mai moale, un piculeț burtos, ca și cum trupul său s-ar fi dat bătut odată cu voința lui. Și, cu toate acestea, ea descoperi că acest fapt îi atâța pasiunea. Era ca și cum în acest moment îmbrățișa fizic spiritul tainic și delicat pe care-l iubise dintotdeauna, acea parte din el care nu era Maurul fanfaronul, stăpânul întregii Europe.

Totul se petrecea lent, ca-n vis, splendid. Așa își închipuise ea cu mult timp în urmă noaptea nunții, în felul în care se întâmplase când au devenit pentru prima oară iubiți. Tempoul lui se înălța și cobora sentimental, iarăși atât de familiar pentru ea, poezia dragă a mângâierilor.

Însă când el se apropie de punctul culminant se întâmplă ceva. Se rigidiză tot, strângând-o atât de tare că

Beatrice își pierdu complet ritmul, izbindu-se de ea atât de furios că o durea. Era aproape ca prima oară când încercase să-i facă un fiu, în noaptea aceea îngrozitoare.

— Lodovico, murmură ea, încercând să răzbată prin furia lui. Lodovico. Lodovico, mă doare!

El ieși la iveală ca din transă.

— Ajută-mă Doamne, icni el.

Întregul său corp era tot rigid, însă nu se mai apăsa pe ea. El se retrăgea, împingându-și furia înapoi în adâncimi.

— Să m-ajute Dumnezeu, nu vreau să-ți fac rău niciodată, murmură el aspru, privind fix dincolo de ea la umbrele colorate de foc. Am făcut deja atâtea ca să mă fac de rușine în ochii tăi. Voi pierde iubirea ta. Asta mă bagă în sperieți. De ea mă agăț. Dacă pierd dragostea ta, nu voi putea trăi. Pur și simplu nu voi putea să merg mai departe.

— Oh, dragul meu, n-o să pierzi niciodată iubirea mea. Îți promit că nu există nimic ce ai putea să faci care să mă împiedice să te mai iubesc.

Își imaginase că declarația ei necondiționată o să-l aducă înapoi, trăgându-l aproape de ea în felul în care fuseseră doar cu câteva minute înainte. Însă el rămăsese țeapăn, distant, închis în carapacea lui.

Beatrice asculta ploaia răpăind în geamuri. Într-o viziune neașteptată, îngrozitoare, morții ei defilară prin fața ochilor, Gian cu fața albă și cadavrele zăcând cu membrele răschirate în bălți negre de sânge pe străzile orașului Milano. Și apoi morții pe care ea nu-i văzuse, dar despre care i se povestise: femeile și copiii aruncați de pe parapetele de la Fivizzano de către elvețieni, cavalerii care zăceau în ploaie la Fornovo, cu fețele

ciopârțite până la miez, scheletele ambulante răposând pe drumul de la Novara spre Vercelli.

Își strângea soțul, încercând în zadar să îmbrățișeze sufletul pe care nu-l mai putea atinge. „Războiul nu s-a sfârșit", își zise ea, încercând să nu plângă în hohote. „Nu se va încheia niciodată."

PARTEA A NOUA

CAPITOLUL 55

Extras dintr-o epistolă a lui LEONARDO DA VINCI, inginer la curtea din Milano, adresată călătorului internațional și povestitorului BENEDETTO DEI. Milano, 10 august 1496

...auzind că regele Franței face iarăși comentarii necumpătate privind intențiile sale repetate de a se întoarce în Italia și să caute să-și realizeze cuceririle pe care a eșuat să și le atingă în sejurul lui anterior de aici, stăpânul meu, Maurul, s-a decis că trebuie să-l convingă pe împăratul Maximilian să se implice mai activ în afacerile italienești, în calitate de garant al păcii împotriva intențiilor agresive ale regelui Franței. În acest scop, ducele și ducesa de Milano s-au îmbarcat pentru o călătorie de la Milano până la abația din Mals, care se află la baza uriașului masiv care separă țara noastră de cea a Germaniei. Fiind unul dintre cei aleși să se alăture alaiului Înălțimilor Lor, vă pot oferi depline amănunte despre această delegație... Am părăsit Milano pe 5 iulie,

călătorind pe lungimea lacului Como înainte de a o apuca pe drumul de est care trece prin Bormio, pe toată durata întreținuți de prezența magnifică și venerabilă a munților grozavi din nordul țării, o amintire permanentă și intimidantă a insignifianței omului în contrast cu realizările naturii... În cursul călătoriei noastre am putut să fac multe observații privind mișcarea curenților de aer deasupra acestor masive uriașe și furtunile concomitente cauzate de comprimarea și condensarea norilor...

...am ajuns la abația din Mals, unde am descoperit mai sus-pomenita abație, un lăcaș benedictin într-o clădire străveche și nobilă, admirabilă în simplitatea formei sale... Împăratul a venit să-i salute pe duce și pe ducesă pe 20 iulie și apoi s-a închis în cabinet cu Înălțimile Lor o perioadă de timp considerabilă – ducele de Milano nu conduce niciun fel de afacere, indiferent de ce natură, fără ca ducesa să fie și ea prezentă... Ca rezultat al acestei delegații, la care am fost bucuros să particip, împăratul a fost de acord să vină la Milano în septembrie ca să înainteze pe calea discuțiilor ce au ca scop asigurarea păcii, a înțelegerii și a stabilității...

...după care m-am întors la truda mea cu fresca care înfățișează *Cina cea de taină* pentru refectoriul Santei Maria delle Grazie. Călugării dominicani care vor cina sub această reprezentare glorioasă au devenit excesiv de ofensați de obiceiurile mele de lucru grijulii și, ca urmare, priorul lor s-a plâns stăpânului meu, Maurul, că ținând seamă de suma considerabilă de bani pe care Înălțimea Sa a înaintat-o pentru terminarea acestui fenomen (cu adevărat, dragul meu Benedetto, nu e o sumă mare), de ce nu am început să lucrez la capul lui Iuda? Când Înălțimea Sa mi-a plasat întrebarea otrăvitoare a priorului,

i-am spus că deja am devotat cea mai bună parte a anului traversând străzile celui mai vulgar și mai rău famat cartier din Milano, punându-mi persoana în mare risc, ca să caut zadarnic chipul unui criminal atroce care mi-ar putea pune la dispoziție trăsăturile potrivite pentru cel mai infam om care a păsit vreodată pe pământ. Totuși, l-am informat pe Înălțimea Sa, că dacă priorul era într-adevăr așa de nerăbdător, aș putea fără nicio supărare să folosesc propriul portret al amintitului prior pentru capul lui Iuda, întrucât caracterul său și înfățișarea sunt perfect potrivite pentru această sarcină și că nu am procedat deja așa numai din grijă față de sentimentele priorului. Înălțimea Sa a fost teribil de amuzată de acest răspuns...

*

Vigevano, 15 august 1496

De pe coama ierboasă a pantei progresive, Maurul și Galeazzo di Sanseverino puteau răzbate până în orășelul Vigevano, un cerc de acoperișuri din țiglă roșie dominate de turnul castelului Sforzesca. Înaintea lor se întindea o suprafață a parcului împădurit, în mare măsură plată, orizontul fiind delimitat de zidul imperturbabil, ca o ceață violetă, al Alpilor. Satele scânteiau în soarele miezului dimineții.

Galeazz respira ritmic căci călărise sprinten. Îl examină pe Maur, ars de soare și cu o înfățișare sclivisită, pieptul lui gros înălțându-se doar puțin.

— Nu-mi amintesc ca domnia voastră să fi călărit vreodată așa de bine, zise Galeazz sincer.

— Poate că ai încetinit tu.

Maurul îi oferi lui Galeazz un zâmbet sclipitor.

— Și în același fel, niciodată nu ați arătat mai bine în șa. Iar această sesizare nu are nimic de-a face cu declinul capacităților mele.

Cu adevărat Maurul nu arătase mai bine de mulți ani de zile. Călătoria în Austria îi dăduse puteri noi și, de la întoarcere, urmase un regim de călărie. De asemenea își vopsea părul ca să înlăture urmele cărunte. Numai liniile dense din jurul ochilor îi trădau vârsta și experiența.

— Doamnele de companie ale soției mele, cu desăvârșire fără supravegherea ei, spuse Maurul, arătând cu degetul spre pajiștea netedă exact de sub ei.

— Cum se simte Înălțimea Sa? îl întrebă Galeazz.

— Messer Ambrogio a consultat-o după ce ea l-a chemat dis-de-dimineață. El insistă să stea în pat. Asta firește nu înseamnă mare lucru. Ceea ce e surprinzător e că Beatrice s-a decis să-i urmeze sfatul.

— Sper că se simte bine.

— A crezut că sângerează. Însă a avut două nașteri reușite. Nici asta nu va fi diferită. Cred că pe măsură ce înaintează în vârstă devine doar mai prudentă și nu mai puțin robustă.

Maurul privi în jos spre mănunchiul din douăsprezece tinere, înconjurate de paznici de vânătoare și de paji. Doamnele călăreau toate pe o parte a șeii, îmbrăcate cu jupoane grele din damasc care se înfoiau în jurul lor de parcă erau așezate pe perne imense. Însă corsajele *camore*-lor erau așa de strâmte că trunchiurile dădeau impresia că sunt pictate din mătase. Duceau umbrelușe de soare ușoare ca să-și păstreze paloarea delicată a umerilor, a sânilor și a spinărilor expuse cu mărinimie. Adesea își coborau umbrelușele – mai ales la apropierea

unui gentilom – permițând giuvaierurilor să scânteieze la soare.

— Propun să facem un pic de sport cu ele, spuse Maurul.

— Înălțimea Voastră, vă dați seama că am să-ți duc fiica – soția mea – în locuința mea în mai puțin de o lună? întrebă Galeazz, prefăcându-se că se află la strâmtoare.

— Nu sugerez să selectăm o pereche sau două și să mergem la trap pierzându-ne prin pădure. Le vom angaja într-un flirt nevinovat. Adu-ți aminte, Galeazz, flirtul este ca și lingușirea. Ambele sunt fără noimă și totuși esențiale pentru funcționarea oricărei curți. Trebuie să ne interpretăm rolurile.

Doamnele erau ocupate să admire un ghepard de vânătoare cu un colier ferecat cu diamante. Erau mult prea desăvârșite ca să le acorde o atenție exagerată celor mai doriți bărbați din Italia. În schimb își plecau scurt capetele în semn de aprobare, însoțite de surâsuri răutăcioase, plictisite.

— Al cui este ghepardul? le întrebă Galeazz.

Proprietara făcu o neînsemnată plecăciune afirmativă către Galeazz. Își purta părul blond zulufat după moda venețiană. Ochii ei albaștri aveau o tentă de violet. Avea un mijlocel mic și sânii plini brăzdați de vene estompate.

— Dacă vă trimiteți gonacii în pădurea aia, o să-l vedeți alergând, zise ea.

Galeazz remarcă un zumzăit carnal subtil în vocea ei clară, rezonantă.

Galopând de-a latul pajiștii, Galeazz îi strigă pe supraveghetori să organizeze un alai de hăituire. În scurt

timp bărbați per pedes puteau fi văzuți intrând în pădure, înarmați cu bâte din lemn.

Maurul călărea pe partea cu proprietara ghepardului. Se prezentă ca fiind Madona Dorotea, nou atașată corpului de slujitori ai ducesei de Milano, un alt bibelou pentru o curte care după război devenise din ce în ce mai extravagantă.

— Soțul meu mi-a dat acest ghepard, spuse Madona Dorotea.

În liturghia milaneză a seducției, o asemenea referință imediată la soț nu avea intenția să împiedice un avans, ci dimpotrivă, să stabilească de la început că soțul era răspunzător de faptul că soția lui își lua un amant.

— Sunt întru totul o priveliște splendidă în plină urmărire, zise Maurul. Păcat că obosesc așa iute. Urmărirea se termină în câteva secunde. De asta eu prefer șoimii. Ei pot să plutească o oră, iar apoi să plonjeze cu o furie neașteptată. Poate că e mai palpitant. Să nu știi când își aleg prada. Însă trebuie să vă mărturisesc că nu sunt un vânător avid. Soția mea e categoric mai bună ca mine la acest sport.

Madona Dorotea își repezi ușurel capul în sus. Amintise de soție ca să-și semnaleze disponibilitatea? Îl vizase pe Messer Galeazz și nici măcar nu-l luase vreodată în considerare pe notoriul credincios duce de Milano. Și totuși existau zvonuri că Maurul nu se mai culcase de luni de zile cu soția lui – iar înainte de sarcina ei o făcuse doar rareori. Se hotărî că nu are nimic de pierdut încurajându-l.

— Dacă Înălțimea Voastră mă va ierta, cred că este regretabil că, la cât de serios munciți, sunteți atât de lipsit de tragere de inimă să vă recreați.

Maurul ridică din umeri și îi oferi un zâmbet subtil.

— Ei bine, astăzi o să mă distrez singur. Poate că o să devin un entuziast. Ah, madona, priviți. Au speriat niște iepuri.

Cu urechile pe spate, iepurii lăsau urme de-a curmezișul ierbii.

— Însă presupun că așteptați o pradă și mai mare.

— Poate o să doboare un căprior, răspunse Madona Dorotea.

Îi făcu semn dresorului care ținea ghepardul de lesă să-i dea drumul. Mai mulți iepuri se aruncau de-a latul pajiștii, fugind de falanga de gonaci treierându-și calea prin pădure.

Două cerboaice ieșiră trosnind de pe linia copacilor. Ghepardul trăgea de mâinile de pe zgardă. Apoi apăru în salturi un cerb mic.

— Așteptați! le comandă Madona Dorotea dresorilor, lăsând cerbul să preia conducerea. Acum!

Sacrificarea nu era atrăgătoare. Alergând după cerb cu o viteză uimitoare, ghepardul îi atinse picioarele din spate, apoi la a doua mișcare îl doborî. Ghepardul sfâșie beregata cerbului până când un dresor o luă la goană spre el cu un vas cu sânge proaspăt de porc ca să-l ademenească de lângă pradă. Spectatorii sosiră și găsiră ghepardul hăpăind lacom sângele și cerbul încă zbătându-se.

Madona Dorotea abia mai sufla de la galop. Chipul și umerii ei aveau o roșeață proaspătă, vie. Îl privea cu șiretenie pe Maur, care nici măcar nu-și îndreptase privirea spre ghepard și victima lui.

— Văd că această demonstrație nu v-a stârnit entuziasmul, spuse ea.

— Se prea poate că nu. Maurul surâse. Dar așa cum v-am spus, prefer o urmărire mult mai pe îndelete.

Făcu politicos o plecăciune și se întoarse depărtându-se de Madona Dorotea și animalul ei de companie stropit cu sânge. După aceea, observă că una dintre doamnele de companie descălecase și stătea aplecată cu palmele pe genunchi. Pe neașteptate se zgudui și vomită pe iarbă.

— *Per Dio,* bombăni Madona Dorotea dezgustată.

Maurul își învârti calul pe loc și se duse să o ajute, punându-și mâinile pe umerii tinerei ca s-o liniștească. Aceasta mai vărsă încă o dată, apoi scuipă ca să-și curețe gura. El își scoase batista din olandă din vestă și o ajută să-și șteargă fața. Fata se îndreptă, se uită la el și dădu din cap tristă.

— Sunteți foarte amabil, spuse ea.

Apoi își dădu seama cine era cel care venise să o ajute.

— Sunt îngrozitor de stânjenită, Înălțimea Voastră, rosti ea cu o voce care era inadmisibil de stăpână pe sine. Asta este prima mea săptămână în suita soției domniei voastre și deja m-am făcut de rușine. Mă tem că nu am stomacul necesar pentru un asemenea sport. Nu suport să văd vreo ființă ucisă.

Maurul îi înmână batista, iar ea își tamponă gura cu ea. Era un pic mai înaltă decât Beatrice, cu bustul mic, un nas drept care era prea lung și gros și o gură care părea prea mică. Avea ochii mari și larg deschiși.

— Vă voi împărtăși un secret, îi spuse Maurul. Nu mi-aș dori nimic altceva decât să-mi pun palmele pe genunchi și să vă însoțesc în semn de protest față de această formă de recreere.

Ea zâmbi slab, iar chipul i se schimbă în întregime, deși era imposibil de spus cum.

— Dacă doriți, vă voi conduce înapoi la castel într-o șaretă. Nu cred că ar trebui să călăriți.

Ea aprobă din cap.

— Vă mulțumesc din suflet, Înălțimea Voastră. Sunteți cu adevărat foarte amabil.

— Mă tem că nu cunosc numele cu care să mă adresez domniei voastre cum se cuvine, spuse Maurul cu toată convingerea.

— Îmi cer scuze, Înălțimea Voastră. Sunt Lucrezia Crivelli.

— Ei bine, Madona Lucrezia, lăsați-mă să găsesc pe cineva care să vă însoțească înapoi la castel. Și, vă rog, nu vă simțiți obligată să-mi înapoiați batista.

*

— Înălțimea Voastră, dacă este un moment nepotrivit..., rosti Marchesino Stanga.

— Nu, Marchesino.

Beatrice îi făcu semn ministrului lucrărilor publice spre un scaun așezat în același colț cu al ei. Încăperea pe care ea o folosea acum drept cameră de lucru oferea o priveliște a labirintului scăldat de soare și a pavilionului din centru ca un templu de un alb strălucitor.

— Am fost îngrijorat, căci nu stă în firea Înălțimii Voastre să lipsească de la vânătoare.

— Nu am avut o noapte bună, așa că mi-am petrecut dimineața în pat. Iar acum am ocazia să citesc telegramele diplomatice.

În realitate noaptea fusese înfricoșătoare. Beatrice se trezise în dureri, iar când a aprins lampa a găsit pe

cearșafuri câteva pete de sânge. Fusese sigură că era pe punctul să piardă copilul. Dar după ce dimineața trecuse fără niciun incident, se hotărâse să reia pregătirile pentru vizita extraordinară a împăratului. Adoptase o atitudine de repaus total privind informațiile despre politica italiană, însă noua ligă împotriva francezilor includea acum Germania, Spania și Anglia, pe lângă toate statele italienești majore, cu excepția Florenței. Așa că cerceta cu atenție telegramele, dorind să fie prevenită de orice situație din restul Europei pe care împăratul ar putea-o introduce în discuții – mai ales atâta timp cât dibăcia ei nu se avea bine cu cea a soțului ei. Maurul avea de gând să se folosească de armata împăratului ca să elibereze Pisa de sub florentini, ceea ce, credea el, nu numai că va pedepsi Florența pentru că refuzase Liga, dar le va dovedi și francezilor că împăratul era serios față de angajamentul lui față de aliații săi italieni. Beatrice socotea că ultimul lucru de care Italia avea nevoie era un alt „salvator" mărșăluind peste munți. Era convinsă că o armată germană care să-și facă de lucru pe lângă casă, ținută-n echilibru să mărșăluiască în Paris, în cazul în care armata franceză se va îmbarca în altă campanie italienească, va fi cel mai eficient mijloc de intimidare pentru atacul francezilor.

— Înălțimea Voastră, trebuie să constat că, văzându-vă cu aceste telegrame, îmi amintiți de mama domniei voastre, Dumnezeu s-o odihnească-n pace. Se dedica foarte mult afacerilor statului. Nu văd cum tatăl domniei voastre o scoate la capăt fără ea.

Beatrice zâmbi călduros, măgulită să fie comparată cu Mama. Nu apreciase niciodată acest lucru pe vremea când devenea om în toată firea, însă privind retrospectiv

înțelegea că Mama condusese de fapt Ferrara, închisă în apartamentele ei cu toate treburile administrative anoste, în timp ce Tata își călăuzea cântăreții de la o biserică la alta. Și în plus față de asta, Mama supraveghease în întregime gospodăria și instruirea copiilor ei. Acum Beatrice putea să înțeleagă energia fizică absolută cerută de un asemenea regim, ca să nu mai pomenim de energia intelectuală a mamei sale. Însă această admirație îi inspira, de asemenea, și o anume frică. Mama era moartă, acest edificiu grozav de femeie fiind furat la fel de brusc și violent ca un prunc bolnav. Moartea Mamei era o dovadă că cei în viață erau toți niște rătăcitori într-un labirint, nicicând siguri de clipa când cărarea lor se va încheia.

— Înălțimea Voastră, aș dori să vă vorbesc deschis.

— Te consider un prieten vechi, Marchesino.

— Vă mulțumesc, Înălțimea Voastră.

Marchesino își împreună încordat mâinile și se aplecă înainte.

— Înălțimea Voastră, săptămâna trecută Înălțimea Sa, soțul domniei voastre, mi-a adus o nouă ordine de zi cu proiectele unor lucrări publice. O agendă destul de vastă. După estimarea costurilor acestor proiecte, m-am dus la vistierie ca să mă lămuresc dacă acești bani erau disponibili, pentru că, ca să fiu sincer, nu am crezut că vor fi. Și într-adevăr am avut dreptate. Însă nu mi-am închipuit mărimea deficitului. Înălțimea Voastră, în clipa când se vor termina banchetele de Crăciun, nu vom mai avea nimic.

„Pur și simplu e imposibil", se gândi Beatrice. „Statul produce venituri enorme. Cunosc cifrele. Acesta e singurul lucru pentru care nu trebuie să ne facem

niciodată griji în Milano. Sursa noastră de venituri este nesecată."

— Nu înțeleg cum se poate așa ceva, Marchesino.

Marchesino vorbi mai departe, enumerându-i cheltuielile ultimilor doi ani: împrumuturile nerambursabile acordate francezilor, plățile către Germania, costul operațiunilor militare, costul misiunilor diplomatice cu toată pompa și extravaganța reprezentanților acestora.

— Înălțimea Voastră, am crescut impozitele de trei ori anul acesta. Ați remarcat că atunci când soțul domniei voastre trece călare pe străzi, nu mai auziți așa multe aclamații de „Maur"?

— Însă impozităm cele mai mari concesiuni agricole, armurierii, băncile, negustorii cei mai avuți – oamenii care au beneficiat cel mai mult de pe urma cheltuielilor statului nostru. Și de pe urma prosperității noastre.

— Întocmai. Ei sunt întotdeauna cei mai nerecunoscători. Și din pricină că i-am făcut așa de puternici, dețin mijloacele ca să-și facă cunoscută nemulțumirea. Sunt sigur că înțelegeți acest pericol. Înălțimea Voastră, nu putem să continuăm să impunem excluzându-i. Trebuie să inițiem economiile necesare. Imediat.

— Ai adus acest lucru în atenția soțului meu?

Marchesino stătea cu mâinile încrucișate și închise ochii.

— De multe ori, Înălțimea Voastră. De atât de multe ori că n-o să mai plece urechea la această chestiune.

„Da, înțeleg asta", gândea Beatrice. „La fel cum refuză să-mi dea ascultare în problema Pisei."

— Înălțimea Voastră, am venit la domnia voastră ezitând considerabil. Însă cred că dacă vă veți arunca un ochi peste cifre, veți vedea că situația cere intervenția

domniei voastre. Cred că sunteți singura care îl poate convinge pe Înălțimea Sa de seriozitatea situației. E ca un putregai, Înălțimea Voastră. Putem continua să ne convingem că nu vedem niciun semn de stricăciune, până când într-o zi întreaga structură se va prăbuși.

— Îți mulțumesc, Marchesino, zise Beatrice simțind un junghi de durere. Îmi doresc ca soțul meu să fie înconjurat de mai mulți bărbați ca tine. E nevoie de un prieten cu adevărat bun ca să ne spună un lucru pe care noi nu dorim să-l auzim.

Când ușa se închise în urma lui Marchesino, Beatrice își trase picioarele spre ea și își înconjură genunchii cu brațele, sperând ca durerea scurtă să nu se mai repete. Își dădu seama că dezvăluirea lui Marchesino nu ar fi trebuit să o surprindă. Precum un putregai. Aidoma căsniciei sale. Ca partenerii într-o afacere de stat, ea și soțul ei se apropiaseră de la război încoace – cel puțin până când se ridicase problema Pisei. Însă ca parteneri intimi se înstrăinaseră în mod constant din toamna precedentă când francezii părăsiseră Italia.

Și totuși existau câteva semne vizibile ale decadenței. După toate aparențele, soțul ei ajunsese la apoteoză. Era, așa cum el prezisese, arbitrul întregii Europe, idolul ambasadorilor care veneau la el într-un pelerinaj nesfârșit, subiectul favorit al poeților idolatrizatori („În ceruri, un singur Dumnezeu. Pe pământ un singur Maur" era un modest imn de mulțumire caracteristic), centrul atenției banchetelor aproape zilnice care sărbătoreau vârsta de aur a cetății Milano. Însă putregaiul era acolo. Sub exteriorul acesta splendid, spilcuit era un bărbat ale cărui îndoieli deveniseră mai obsedante, care abia pășea afară din apartamentele lui fără să-și consulte soția sau

astrologul. Cu toate acestea, oricât de disperat îi solicita soțul ei sfatul, adesea îl respingea cu îndărătnicie. Pe cât de mult avea el nevoie de ea, pe atât părea să-i displacă această nevoie. Când făceau dragoste era o tortură, distanța dintre ei crescând cu fiecare sforțare de a deveni intimi, fiecare încercare de a ajunge la el, cumva îl îndepărta de ea. Treptat durerea încercării devenise mai mare decât durerea neimplicării. Noaptea în care copilul fusese conceput fusese prima oară în șase săptămâni când făcuseră dragoste – și de atunci nu s-au mai iubit luni de zile. Era neliniștită de neverosimilitatea purei întâmplări a zămislirii copilului ei, iar în momentele ei negre vedea potrivnicia sorții la lucru. Însă acum că totuși copilul devenise și mai prezent din punct de vedere fizic înăuntrul ei, simțea dragostea crescând, înlocuind iubirea care murea. Se ruga ca acest copil să fie o fetiță. Mai ales că Bianca o părăsea doar în câteva săptămâni. O fiică, propria ei fetiță.

Beatrice se uita afară în labirint, geometria lui era gravată în lumina dură a verii și văzu cărarea înaintea ei. Fără pace niciun vis nu are sens. Era hotărâtă să-l convingă pe împărat să aducă pacea în Italia, nu un alt război. Când împăratul va pleca, se va ocupa de acest cumplit putregai fiscal pe care Marchesino i-l dăduse în vileag. Și apoi, probabil, va încerca să vadă dacă mai rămăsese ceva din visul care fusese cândva căsnicia ei.

*

Maurul îi făcu semn șambelanului să-l lase singur cu oaspetele lui. Îi strânse mâna iute și politicos. Deși cinase singur în apartamentele lui, era îmbrăcat destul de elegant, ca pentru un banchet, într-o tunică din mătase

albastră cu guler înalt, brodată pe toată suprafața ei cu mici reprezentări de compasuri, de ceasuri, de laboratoare de astronomie și de alte instrumente științifice variate. Un colan din zale grele de aur îi drapa claviculele.

— Madona Lucrezia, grăi Maurul. Mă tem că șambelanul meu s-a zăpăcit din pricina arșiței. I-am cerut să meargă și să se intereseze de sănătatea voastră, nu să vă invite încoace ca să-mi facă dovada că sunteți bine. Îmi pare nespus de rău.

Ea își înclină ușurel capul.

— Trebuie că am înțeles greșit.

De fapt știa că nu înțelesese greșit și era sigură că șambelanul nu era mai zăpăcit decât era de obicei. Se minuna de ușurința și convingerea cu care Maurul mințea.

Madona Lucrezia era îmbrăcată pentru cină, într-o *camora* cu un corsaj relativ conservator din satin roșu și negru, dungată cu fir din aur. Trâmbe din mătase albă legate cu *stringhe* din satin auriu îi înconjurau partea superioară a brațelor. Juponul era din tafta neagră ușoară. Trăsăturile Madonei Lucrezia păreau a fi montate de un artist ce încercase să demonstreze că, prin combinarea defectelor cu frumusețea, este posibil să creeze o frumusețe și mai mare. Buza superioară era subțire, infatuată, buza inferioară bosumflată erotic. Nasul ei masculin nu se armoniza cu bărbia ei rotundă și delicată, însă unghiurile ei ascuțite funcționau într-un concert misterios cu ochii ei largi, întrebători.

După un moment Madona Lucrezia spuse:

— Îmi cer scuze. Este extrem de jenant.

— Nu e nevoie.

Chipul ei păru să se contracte, liniile aspre indicând dezaprobarea.

— Mă uitam la niște lucruri noi, spuse el neglijent, neabătut de expresia ei. Din moment ce ați bătut atâta drum, poate v-ar face plăcere să le vedeți.

Ea ezită și apoi doar înclină capul prudent. Cu toate acestea, într-un mod bizar, ochii ei erau deschiși spre orice. Rămânând cu un pas în urmă, îl urmă prin biroul lui de lucru în *guardaroba.*

El aprinse o lampă. Lumina dezvălui rânduri și rânduri de farfurii din argint și majolică în suporturi din lemn, credențuri pline cu antichități rare. Se îndreptă spre un raft învălmășit cu o diversitate de sculpturi mici din marmură și bronz, unele dintre ele cioburi vechi romane sau bizantine, altele ca niște solnițe din aur strălucitor înfățișând un satir siluind o nimfă, reprezentând realismul uimitor al maeștrilor contemporani.

— Tocmai le-am primit de la *procuratori* mei din Roma și din Veneția, spuse Maurul.

Ridică un bust din marmură al unui bărbat de o eleganță eroică, un pic uzat de trecerea timpului.

— Cred că acesta este Apollo. Este cu adevărat de o calitate mult mai fină decât micile busturi antice pe care le găsești de obicei. Are acea tristețe dulce pe care o regăsești atât de adesea numai în portretele mai mari. De parcă acești zei au simțit că li s-a apropiat sfârșitul, că o nouă eră le va azvârli statuile mândre în țărână. Dar poate că știu și că, după secole de beznă, maeștrii noștri le vor face să renască.

Ea își întinse mâna și o așeză pe brațul lui.

— Înălțimea Voastră, este foarte interesant. Aveți de gând să-mi descrieți aceste obiecte cu o sensibilitate grozavă, începând cu sacrul și înaintând către profan. Vă așteptați să contracarez aluziile în creștere ale domniei voastre cu o anumită sfială exersată.

Ridică micuța nimfă aurie și satirul.

— Până când veți începe să ridicați în slăvile cerului această statuetă, vă așteptați ca eu să fiu într-atât de stârnită încât îmi voi ridica poalele în cap și vă voi arăta că nu port lenjerie de corp.

El zâmbi cu un aplomb desăvârșit.

— Mă tem că nu sunt deloc antrenat la fel de generos cum am patronat arta seducției la curtea mea. Trebuie să vă spun că admir precizia devastatoare a criticii domniei tale.

Ea surâse.

— Sper că nu v-am ofensat. Dumnezeu știe că soțul și fratele meu, care nici cu o săptămână în urmă mi-au ordonat să vă seduc ca să-și urmărească ambițiile lor, ar considera acest moment ca pe îndeplinirea dorințelor *lor*. Eu vreau doar ca Înălțimea Voastră să nu-și irosească timpul său prețios.

El păru la fel de ușurat ca și Madona Lucrezia că acțiunea seducătoare pornită cu inima îndoită îi eșuase.

— Ei bine, eu nu consider acest timp irosit. Sunteți foarte fermecătoare. Chiar dacă purtați lenjerie de corp.

— Nu port.

Fața i se schimbase în întregime, încât părea posedată. Acum ochii ei erau acaparatori.

Făcu pasul care-i despărțea și-l privi drept în chipul fascinat. Cu o mână își trase în sus juponul ușor din mătase cu mult deasupra coapselor. Cu cealaltă mână așeză mâna Maurului pe fundul ei gol.

Când o trase spre el, ea îi murmură în ureche.

— Așa cum v-am spus, Înălțimea Voastră, pur și simplu nu am vrut să vă irosesc timpul.

CAPITOLUL 56

Vigevano, 29 august 1496

Ercole Sforza, conte de Pavia și moștenitorul în vârstă de trei ani și jumătate al ducelui de Milano, se îndrepta consecvent spre jilțul mamei sale. Era îmbrăcat cu o tunică din satin bej cu negru, pantaloni strâmți albi și ciubotele din catifea cafenie. Jurai că trăsăturile lui mici erau turnate după același șablon ca al Beatricei, însă și le fixase cu o precoce stăpânire de sine masculină, având ceva din intensitatea închistată a tatălui său. Acum semăna foarte mult cu un bărbat în miniatură.

— Înălțimea Sa nu se duce azi la latină, spuse Ercole calm și deslușit.

Beatrice aranjă părul vâlvoi, delicat cârlionțat al fiului ei.

— Serios? Cine a hotărât asta pentru Înălțimea Sa?

Ercole răspunse sfidător.

— Înălțimea Sa a hotărât.

— Ei bine, asta nu decide Înălțimea Sa. Ci mama Înălțimii Sale.

Ercole o privi fix un moment mai lung. Apoi țipă ascuțit:

— Nu vreau să mă duc la lecția de latină!

Beatrice ridică din umeri.

— Nu te aud când țipi așa. Mergi la latină pentru că așa vei învăța să-ți faci mama să înțeleagă ceea ce vrei, fără să țipi la ea. Cine știe? Dacă te descurci foarte bine la lecții, s-ar putea să-ți convingi mama că nu mai ai nevoie să studiezi latina deloc.

Ercole se întoarse și-și înțepeni privirea pe frățiorul său, în vârstă de 1 an și 7 luni, Sforza Francesco, care avea deja linia robustă a maxilarului tatălui său și ochii negri și tainici ai acestuia. Aluzia din privirea amenințătoare a lui Ercole era evidentă: dacă el trebuia să-și petreacă următoarele două ore cu preceptorul său de latină, în timp ce frățiorul său pleca să se joace cu mama lui și cu oaspetele ei, atunci acesta o să plătească mai târziu.

Beatrice se uită la doica celor doi băieți.

— Anna, mai bine l-ai lua pe Sforza și l-ai duce în pătuț. E timpul să doarmă. Și întreabă-l pe Înălțimea Sa ce ar prefera să facă: să meargă la culcare ca și frățiorul lui *mai mic* sau să se ducă la preceptorul lui de latină.

După ce Beatrice își sărută băieții de rămas-bun, Anna îi luă de mână pe fiecare și îi conduse spre ceea ce le fusese destinat fiecăruia în parte.

— Înălțimea Sa se duce la latină, se pronunță Ercole în drum spre ieșire.

Beatrice surâse strâmb spre oaspetele care stătea în fața ei. Musafira, Isabela de Aragon, îi răspunse cu o scurtă licărire de amuzament. Isabela semăna cu o văduvă spanioloaică în rochia ei din mătase neagră cu

guler înalt, cu părul învăluit într-o plasă neagră. Ochii ei aveau acum culoarea jadului neșlefuit, cu o intensitate latentă sub suprafața lor mată. Însă pielea ei rămăsese morbid de palidă, iar gâtul ei cândva statuar, subțire și încordat. Nu părea atât de epuizată, cât sfărâmicioasă, ca și cum s-ar fi făcut bucățele la o vorbă greșită.

Aveai impresia că Iș va rămâne întotdeauna o victimă a războiului. Spiritul său de sacrificiu eroic, care, la fel de mult ca orice altă acțiune, salvase Italia de francezi, o secătuise pe de-a-ntregul. Luni de zile după aceea Iș suferise de o melancolie paralizantă, pustiitoare, retrăgându-se chiar și mai mult decât o făcuse după moartea lui Gian. Veștile bune din toamna aceea, că fratele lui Iș, Ferrantino, recucerise Neapole, o făcuseră să-și revină în simțiri, însă au fost repede urmate de știrea morții tatălui ei într-o mânăstire din Sicilia. Totuși, în această vară, Iș începuse să se refacă și împreună cu Beatrice discutau din când în când, întotdeauna cu o prudență chinuitoare, evitând cu grijă șuvoaiele puternice de dor, de rușine și de învinuiri care se învolburau în jurul lor. Apoi, numai cu trei săptămâni mai înainte, din Neapole sosiră vești că Ferrantino murise pe neașteptate de febră. Iș plonjase din nou în adâncimi, închizându-se în apartamentele ei, vorbind pe ascuns despre un blestem al casei de Aragon. Beatrice se gândise să plece imediat la Milano să-și consoleze verișoara, însă erau prea multe de pregătit pentru vizita împăratului. Așa că se hotărâse ca cel puțin să facă gestul s-o poftească pe Iș la Vigevano.

— Și Bona a început lecțiile de latină, zise sfârșită Isabela cu vocea uscată și sfărâmicioasă. Preceptorul ei este Messer Niccolò. El zice că se descurcă mai bine decât Francesco. Dumnezeule, știi că asta e prima dată

când sunt departe de copiii mei de când... E straniu. Am crezut că îmi vor interzice să-i părăsesc. Abia dacă au observat. Chiar și cea mică. Numai atunci mi-am dat seama cât de puțin timp îmi petrec efectiv cu ei. Mare parte a timpului i-am dat în grijă altor femei. Și acum preceptorilor lor.

Beatrice zâmbi cu o compasiune nostalgică.

— Și eu simt în același fel. Sunt așa de implicată în... alte lucruri –

Beatrice realiză că ar fi crud să spună că era așa de implicată în afacerile statului, un rol pe care Iș îl râvnise cândva pentru ea.

— ...că uneori nu-i văd pe băieți câte două sau trei zile deodată. Aproape o lună, când am fost în Germania. Și acum că Ercole și-a început lecțiile...

Beatrice oftă.

— Realmente mă întristează, Iș. Mă tot gândesc la ce mi-a spus odată Mama despre iubirea pentru copiii noștri. Mi-a zis că este cea mai puternică patimă din câte există, însă ca să ți-o îndeplinești trebuie adeseori să o negi. La vremea aceea nu am înțeles-o. Dar nu cred că mi-am cunoscut vreodată mama cu adevărat decât după ce s-a dus.

Beatrice se uită în jos la abdomenul ei ce se îngroșase treptat. O parte din talia ei crescută se datora pruncului, mare parte din ea era însă rezultatul greutății pe care o luase în iarna precedentă.

— Știu că e bizar să o spun, însă simt că am devenit foarte apropiată de Mama de când a murit. De spiritul ei. Știu că ea se află înăuntrul acestui bebeluș. Știu cu adevărat. De asta îmi doresc foarte mult să fie fetiță.

Isabela părea că se retrage în plasa ei neagră care o înfășura și în mătasea spaniolă. Beatrice își dădu seama

că, cu toate eforturile ei sârguincioase de a evita subiectele interzise – războiul, Gian, tatăl lui Iș, Maurul, Galeazz, simpla folosire a titlului „ducesă de Milano" –, tăiase prea aproape de o rană veche. Mama lui Iș.

— Oricum, știu că devin grasă ca Mama, adăugă Beatrice, sperând că această concluzie trivială va lăsa deoparte subiectul dureros.

— Când îl așteptați pe împărat? întrebă Isabela, acceptând invitația.

— Peste trei sau patru zile.

Isabela se uita fix pe fereastra care domina labirintul. Beatrice se întreba dacă Isabela își amintea noaptea în care s-au ținut în brațe. Acel moment când destinele tuturor au fost oprite.

— Deci îi vei spune împăratului că va fi o greșeală să se amestece în chestiunea Pisei.

Beatrice era întreit uimită – că Iș știa despre poziția ei față de campania din Pisa, că lui Iș îi păsa și că avea puterea să pună în discuție o problemă politică de orice fel. Protocolul precaut al reconcilierii lor fusese complet lepădat.

— Se vorbește, zise Isabela, lovindu-i ușor mâna neatentă. La urma urmei, împărăteasa e cumnata mea. Nu cred că soțul tău e atât de nesăbuit ca să vrea să aducă altă armată de *oltramontani* în Italia. Bineînțeles că nu cred că împăratul va fi așa de necugetat încât să mărșăluiască în Italia cu Maurul finanțându-l, adăugă ea, acum aproape tachinând-o pe Beatrice. Soțul tău este cel mai necredincios om de la Iuda încoace. Nu pentru că-și minte inamicii ca să-și atingă scopurile. Toți am făcut asta. Însă nu e credincios nimănui. Prieten, inamic sau iubită.

Isabela accentuă ultimul cuvânt. Tăcerea de efect care urmă făcea și ea parte din sintaxă.

Beatrice privi în altă parte.

— Toată lumea din Milano știe?

— S-a culcat cu ea în fiecare noapte în ultimele două săptămâni. Chiar aici, în castel, din câte am înțeles. Fratele ei, o fleandură de preot, a obținut deja un beneficiu. În Milano nu se mai vorbește despre nimic altceva.

Beatrice simți aceeași goliciune rece pe care a simțit-o prima oară când a auzit zvonurile despre Lucrezia Crivelli. Una dintre doamnele ei de companie i-a povestit „contra voinței", fără nicio îndoială în încercarea de a i se vârî pe sub piele. Beatrice știu imediat că, după toate probabilitățile, era adevărat. Soțul ei îi spusese cândva că avea nevoie să întindă mâna în noapte și să atingă pe cineva care-i cunoștea sufletul. Acum sfârșise cu cineva care nu-i cunoștea sufletul, cineva care nu va fi în stare să împartă cu el agonia zbaterii sale interioare. Cineva care s-ar putea să-l izbăvească de a se cunoaște pe sine însuși. Și, firește, când l-a întâlnit, după ce a auzit zvonul, numai goliciunea expresiei sale fusese confirmarea ei. Nu credea că avusese de gând s-o mintă. Dacă l-ar fi întrebat de Lucrezia Crivelli probabil că i-ar fi istorisit. Însă nu întrebase. Și după asta pur și simplu evitaseră reciproc să se mai privească în ochi.

— Nu-mi vine să cred că după tot ce ai făcut pentru el te poate umili în felul ăsta, zise Isabela tăios. Acum ai puterea să-l distrugi. Tu singură. Nici măcar nu mai ai nevoie de tatăl tău. Mâine poți s-o trimiți pe cățeaua aia la mănăstire, iar pe el să-și atârne scula în cuier pentru tot restul vieții lui.

— Crezi că nu m-am gândit la asta? Dumnezeule, Iș, pricepi cât de ușor aș putea să pun capăt acestui

lucru? Va trebui să-i spun simplu soțului meu că dacă nu-și trimite târfa în cel mai mizerabil și colcăind de păduchi lupanar din Germania, am de gând să stau cu sora mea în Mantova până când o va face. Asta i-ar pune capac. Nu exagerez, Iș. Poate că nu are nevoie de mine în patul lui, însă nu poate să-și îndeplinească rolul fără mine alături.

— Atunci trebuie să procedezi așa. Astăzi. Chiar dacă nu mai vrei să te atingă niciodată, trebuie să faci asta pentru copiii tăi.

În vocea Isabelei exista un caracter presant, de parcă ea era partea ofensată.

Beatrice stătea cu mâinile încrucișate.

— Am exersat acest ultimatum de o mie de ori, crede-mă. De zeci de ori mi-am chemat șambelanul să mă anunțe soțului meu ca să-l pot înștiința, apoi mi-am trimis șambelanul cu altă sarcină.

Clătină din cap tristă.

— Nu pot să fac asta. Nu pot să-i fac asta. Cred că-i înțeleg suferința.

— Suferința? Îi înțelegi suferința *lui*?

Isabela aproape țipa strident.

— Nu-mi vine să cred. Ăsta e genul de lucru pe care mi-o imaginez pe mama mea spunându-l. Genul de sacrificiu de sine neputincios, smiorcăitor, care l-a îndepărtat pe tata de ea. De noi. De noi toți. A lăsat-o pe amanta tatălui meu să stea la cină în locul ei, întocmai ca și cum ar fi fost mama noastră. A trebuit să stau acolo și s-o privesc pe cățeaua aia de Trusia Gazzella cu mâna pe cocoșelul tatălui meu, în timp ce mama plângea în apartamentele ei. Da, sunt sigură că mama i-a înțeles suferința exact cum și-a înțeles-o și pe a ei.

Era întotdeauna plecată la băi, servitoarele ei spălându-i suferința cu buretele cu apă fierbinte, frecționând-o cu unsori ca să-i pătrundă durerea. Cine ne-a înțeles suferința, suferința unor copii a căror mamă ar fi putut la fel de bine să fie și moartă?

Beatrice făcea sforțări să-și amintească de mama lui Iș. Vreme îndelungată a crezut că Trusia Gazzella *era* mama lui Iș. Tot ceea ce putea recupera erau niște priviri fugare iuți ale unei silfide frumoase, mai mult spectrală decât reală, cu o aură de tristețe tăcută.

— S-a sinucis, Toto. Nimeni nu a recunoscut-o vreodată, dar știu că asta s-a întâmplat, pentru că a vorbit cu mine despre acest lucru. Mi-a povestit cum voia să se sinucidă, dar nu putea din pricina noastră. Mi-a povestit asta. S-a sinucis imediat după ce am plecat să mă căsătoresc, așa încât veștile să ajungă la mine în mijlocul banchetului meu de nuntă. Atât de mult i-a păsat de mine. Într-o săptămână am aflat că am o mamă moartă și un soț cu o sculă moartă.

Beatrice își făcu din reflex semnul crucii. Acum o înțelegea pe Iș mult mai bine. Și amintirile despre mama lui Iș se ascuțiră. Aroma grețoasă de parfum milanez în exces. Ca și cum, dacă ar fi putut să mascheze mucegaiul de criptă, i-ar păcăli pe cei vii. Și lacrimile. Multe lacrimi. Beatrice își aduse brusc aminte că stătea în pragul unei uși, auzind hohotele bizare, susurătoare, întrebându-se ce-i făcea pe oamenii mari să plângă.

— Îmi pare rău, Iș. Nu am știut niciodată. Cred că ar fi trebuit să știu până acum că poți iubi oamenii din tot sufletul tău și niciodată să nu-i cunoști cu adevărat.

Isabela își ridică mâinile tremurătoare și se uita la ele de parcă trăsese o sperietură îngrozitoare.

— Ea m-a adus în starea asta. Ca ea. Slabă. Unde fiecare zi e o luptă doar ca să trăiești. Tot repetând minciunile vieții.

— Nu, Iș. Tu ești mai puternică decât oricare dintre noi.

Beatrice realiză că era pe punctul să treacă cel mai interzis prag.

— Eu nu aș fi putut să fac ceea ce ai făcut tu.

Isabela pufni sarcastică, căpățâna ei încununată cu negru smucindu-se.

— Crezi că știi ce am făcut în noaptea aceea și nu ai nici cea mai mică idee. Voiam atât de tare ca fiul meu să fie duce de Milano, că mi-aș fi vândut și sufletul. Și, totuși, când am stat acolo alături de tine, visul meu se apropiase iarăși suficient de aproape de a fi atins, fiind nevoie doar să te las pe tine să vorbești

Clătină din cap, un gest autoincriminator.

— Am refuzat pentru că știam că dacă visul îmi era luat din nou, nu aș fi avut forța să scap din beznă. Nu încă o dată. Mă voi pierde și voi muri. Nu am avut curajul să risc asta. Am renunțat la el ca să mă salvez. Numai după ce am salvat acest potir – își ridică iarăși mâinile – am înțeles că mi-a plecat sufletul de la înălțimea aceea. Într-o fracțiune de secundă m-am văzut zăcând în piață, moartă. De propria-mi mână, aidoma mamei mele. Ceea ce s-a pus în mișcare în noaptea aceea a fost un cadavru fără nicio valoare pentru nimeni. Ca al mamei mele.

— Nu cred asta, Iș. Tu ai spus că nu ne cunoaștem propriile suflete. Cred că ai făcut asta pentru că ai vrut să salvezi poporul. Datorită bunătății din tine. Iubirii din tine. Iubire care are încă valoare, care e mai valoroasă decât orice.

Se uită iscoditor la Isabela.

— Poate că o parte din această dragoste vine de la mama ta. Dintr-o vreme când era suficient de puternică ca să te iubească în felul în care dorea. Poate că într-o zi o vei ierta. Poate că sufletul tău deja a iertat-o.

— Te invidiez, Toto. Trăiești în continuare într-un palat de vise. Crezi că poți încă să-ți iubești soțul care te-a trădat. Ești de părere că poți câștiga promisiuni de pace de la bărbați al căror singur limbaj sunt minciunile. Crezi în iertarea celor care ți-au făcut numai rău.

Surâse ușurel, sardonic.

— Tu crezi că până și Fortuna ne va ierta într-o zi pentru tot ceea ce am făcut.

Beatrice închise ochii și se lăsă pe spate. Chipul ei era mai durduliu chiar decât fusese în adolescență, cu toate acestea adumbrit de oboseală, o profeție a modului cum ar fi arătat peste cincisprezece ani.

— Mai cred și că te înșeli în privința mea, Iș. Probabil cred în pace și că soțul meu mă va iubi din nou. Vreau să iert și să fiu iertată. Vreau ca tu să mă ierți. Dar nu cred că Fortuna ne va ierta vreodată pentru ceea ce am făcut.

CAPITOLUL 57

Vigevano, 5 septembrie 1496

Beatrice nu se gândi cum va reacționa când își văzu soțul și pe Lucrezia Crivelli împreună pentru prima oară – și nici măcar apropiați, ci doar în raza aceluiași câmp vizual. Lucrezia călărea la vânătoare cu Beatrice și doamnele ei de onoare. Maurul sosi cu împăratul și o suită de câteva duzini de curteni și de diplomați. Când cele două alaiuri se apropiară și se amestecară, Lucrezia și Maurul călăreau la mai puțin de jumătate de duzină de pași unul de altul. Bineînțeles că Beatrice și i-a închipuit făcând dragoste în nenumărate moduri diferite, dar văzându-i, în cele din urmă, pe amândoi odată – complet îmbrăcați, călare pe caii lor, fără ca măcar să-și arunce vreo ochiadă – aproape că i se opri inima în loc.

Mânia care urmă fu atât de viscerală, încât calul ei o simți și începu să se bâțâie nervos. Avu un impuls aproape irezistibil de a-și rosti ultimatumul acum, în fața întregii curți, ca să-și privească soțul alb la față trimițând-o pe Lucrezia într-un lupanar din Germania pe

un catâr râios, în timp ce ambasadorii asistau cu gurile căscate. Apoi până și această ripostă i se păru prea chibzuită și o rămășiță a micuței mirese ferrareze care fusese acum o viață o impulsionă să-i scuipe în față.

O clipă mai târziu se afla tot în șa, cu mâinile tremurând pe hățuri, recunoscătoare că mânia ei se domolise la fel de repede cum izbucnise. Trase adânc aer în piept, își îndreptă umerii și răspunse ca o milaneză tipică pentru care adulterul nu era cu nimic mai ieșit din comun decât o strângere de mână.

Primi sărutul soțului ei pe obraz, așa cum acceptase de când sosise împăratul toate manifestările lui de afecțiune, din rațiuni politice necesare. Față de Lucrezia, pe care în ultimele săptămâni o văzuse aproape la fel de des cum își văzuse și soțul, își exprima aceeași politețe superficială pe care o oferea tuturor doamnelor ei de companie. Beatrice nu avea nicio dorință să se angajeze cu o cățea născută și crescută în Milano într-o competiție de priviri reci, indiferente.

Împăratul Maximilan călărea alături de Beatrice, salutând-o cu o înclinare a bonetei sale simple, din lână neagră. Un bărbat înalt cu o față mică și slabă, cu un nas coroiat, cu o gură strânsă și cu ochi triști, expresivi, împăratul avea treizeci și șapte de ani, însă părul lui deja căpătase o nuanță argintie estompată. Întrucât jurase de curând că nu va purta haine colorate până când nu va conduce o cruciadă spre Pământul Sfânt, era îmbrăcat cu o vestă din catifea neagră, cămașă albă și pantaloni strâmți negri.

— Din moment ce ducesa Beatrice este cea mai grozavă călăreață din Europa, am de gând să stau alături de domnia ei, spuse împăratul într-o italiană foarte exactă.

— Sunt sigură că pe soțul meu nu-l va deranja să renunțe la mine și să o însoțească pe una dintre doamnele mele de companie, zise Beatrice suficient de tare ca s-o audă toată lumea.

Regretă imediat remarca făcută, deși nu era complet gratuită. Căutase o ocazie ca să-l despartă pe soțul ei de împărat.

Printre doamnele de onoare se auziră câteva chicoteli. Beatrice nu îndrăzni să-i arunce o privire Lucreziei, deși se îndoia că-i afectase calmul de piatră. Și nici măcar nu avea nevoie să vadă chipul soțului ei. Cu aceeași voință nedorită care-i permisese să pășească peste trupurile moarte de pe străzile din Milano, îi lăsă în urma ei.

— Haideți să nu așteptăm aici ca hăitașii să scoată vânatul din ascunziș, îi spuse Beatrice împăratului. În pădure sunt câțiva vieri buni.

Își înălță cravașa și o porni la galop fără să se uite înapoi. Îl înțelesese destul de bine pe împărat ca să știe că o va urma. Avea atât de multe din firea unui copil în el. Era impetuos, romantic, excentric de independent. Și în mod vădit avea oroare de ritualul sechestrator de la curte.

Galopul lin și iute o făcea să se teamă mai puțin pentru copil decât de trapul lent, trepidant, în compania doamnelor ei de companie. Și era un risc pe care trebuia să și-l asume. Recunoscu o cărare familiară spre lizieră, trase calul de hățuri și intră într-o dumbravă de stejari semeți. Cărarea tăia drept printr-un subarboret de iederă și rugi de mur. Simțea pe chipul ei pâcla ușoară, răcoroasă a copacilor umbroși.

— Aveți cel mai frumos parc din Europa, strigă împăratul în urma ei. Mă voi întoarce când băieții domniei

voastre se află la vârsta vânătorii. Mi-ar plăcea să-i iau cu împrumut.

Beatrice zâmbi afectuos. Ambasadorii tuturor statelor italiene descinseseră la Vigevano, cerând audiențe la împărat. Însă el îi îndepărtase, petrecând în schimb o grămadă nemăsurată de timp cu fiii Beatricei. Și stătuse la taifas o groază de timp despre familia lui. Prima lui soție, Margareta de Burgundia, îi dăruise doi fii și o fiică în primii trei ai de căsnicie. Cel de-al doilea fiu murise la două săptămâni după naștere. Doi ani mai târziu, Margareta, din nou însărcinată, murise într-un accident de călărie. Căsnicia lor durase doar patru ani, însă era clar că Maximilian o mai iubea încă. Vorbea despre Margareta ca și cum s-ar mai fi aflat în viață și nu a pomenit deloc, niciodată, numele Biancăi Maria, soția lui actuală, referindu-se din când în când la ea cu apelativul abstract „împărăteasa".

Pe de altă parte, împăratul transformase moștenirea iubirii sale într-un năravdinastic capabil de a zdrobi Franța. Primul său născut, Philip, era căsătorit cu fiica lui Ferdinand și a Izabelei, regele și regina Spaniei. Fiica lui era logodită cu moștenitorul regelui Ferdinand. Un atac germano-spaniol plănuit împreună va pune capăt pentru totdeauna amenințării puse în discuție de către armata franceză neastâmpărată, însă Maximilian nu-și permitea o asemenea campanie ambițioasă. Așa că, spre deosebire de mulți prinți italieni ajunși la sapă de lemn, împăratul se angajase singur ca *condottiere* al Serenisimei Republici și al Maurului. Maximilian venise în Italia nu ca să se pregătească pentru distrugerea decisivă a mașinăriei de război a lui Carol al VIII-lea, ci ca să angajeze soldați ca să-și îndeplinească un obiectiv pe

care Beatrice îl considera sceptic chiar și din perspectiva milaneză și venețiană.

Cărarea se lățea într-un luminiș mic și boltit. Petece de lumină solară străluceau aidoma mozaicului auriu în coroana frunzoasă de deasupra lor. Împăratul veni alături de Beatrice.

— Sper că nu am provocat discordie în căminul vostru, zise el cu sinceritate. Vă port cea mai mare afecțiune soțului și domniei voastre.

— Nu domnia voastră a adus discordia.

— Dar nu sunteți de acord cu soțul domniei voastre în legătură cu întreaga mea campanie în Pisa.

— Pot fi sinceră față de Maiestatea Voastră?

Împăratul dădu din cap aprobator cu un entuziasm de băiețandru.

— Înțeleg că Pisa este o feudă imperială și că vă simțiți responsabil față de locuitorii ei, grăi Beatrice. Înțeleg că soțul meu și Serenisima Republică consideră că prezența domniei voastre în Italia îi va descuraja pe francezi să mai încalece pe cai pentru o altă campanie italiană. Dar chiar dacă reușiți în această aventură, rezultatele vor fi temporare. Va trebui să întăriți Pisa cu o garnizoană împotriva florentinilor, care vor încerca s-o captureze din nou. Cine va plăti pentru asta? Serenisima Republică nu, iar soțul meu nu poate. Și, în cazul în care campania voastră nu are sorți de izbândă atât de repede pe cât vă așteptați și cereți trupe suplimentare, întreb iarăși, cine va plăti?

— Voi fi bine-venit în Pisa, răspunse împăratul, mai mult minunându-se de statura lui decât fălindu-se cu ea.

— Probabil. Însă succesul domniei voastre nu-i va descuraja pe francezi să aștepte până când inevitabil veți pleca. Și când francezii vor traversa munții din nou,

atunci cine vă va plăti ca să vă întoarceți și să salvați Italia? Ultimul război ne-a luat tot ce aveam, Maiestatea Voastră. Decât să irosim cei câțiva ducați care ne-au mai rămas pe cucerirea trecătoare a Pisei, mai degrabă am fi cu toții mai bine serviți dacă acei bani vor fi cheltuiți pe ridicarea unei armate germane capabilă în orice moment să mărșăluiască în Paris.

— Războiul acesta din Pisa nu este suficient de mare pentru domnia ta? Vreți ca eu să atac Franța?

— Nu. Vreau să convingeți Franța că nu poate fura prosperitatea Italiei. Că, în loc să-și cheltuiască fiecare livră pe tunuri și pe arcuri, trebuie să-și aloce veniturile ca să cultive pământuri noi și să construiască mori, fabrici și universități. Nu va trebui să atacați Franța ca să-i convingeți în cele din urmă pe francezi că armata lor monstruoasă, care poate fi hrănită numai prin cuceriri, este un lux pe care nu și-l mai permit.

— Și când francezii vor deveni pașnici, îi vor lăsa pe englezi liberi să se aventureze în Europa. Voi fi onest cu domnia voastră și vă voi spune că nu-mi place ca regele Angliei, Henric, să intre în Liga noastră.

— După aceea le vom dovedi englezilor că nu pot să aducă războiul pe continent. Și atunci și ei, la fel, vor trebui să găsească calea spre prosperitate și spre pace.

Împăratul avea privirea fascinată, distantă, a unui băiat care visează. După un timp spuse:

— Ducesă Beatrice, sunteți foarte curajoasă, foarte nobilă. Sper că într-o zi băieții domniei voastre se vor bucura de pacea voastră. Sau poate băieții lor. Însă există două lucruri de care sunt sigur că nu voi fi nicicând în stare să le realizez cât timp trăiesc. Să o aduc înapoi pe Margareta mea. Și să aduc pacea în Europa.

Își întoarse capul grabnic, ascultând.

— Aud câini. Veniți, haideți să ne întoarcem la vânătoare.

*

Vigevano, 7 septembrie 1496

— Vei fi în stare să o scoți la capăt cu o singură masă pentru cină, dacă e suficient de lungă, îi spuse Beatrice Biancăi.

Palazzo cel nou al lui Galeazzo di Sanseverino se afla la marginea estică a orășelului, iar ferestrele mari și arcuite de la cel de-al doilea cat al sălii de mese dădeau spre parcul ducal plin cu verdeață, permițând o vedere cuprinzătoare a Alpilor. În acest moment, încăperea cea mare era complet goală, cu excepția câtorva draperii din damasc împachetate.

În două zile Bianca se muta în locuința lui Galeazz, ca să-și consume mariajul lung de șase ani. Cu puțin peste o săptămână va începe atacul violent al obligațiilor sociale, când va fi gazda unui alai de ambasadori venețieni, ce vor sosi ca să se consulte cu împăratul despre, acum inevitabila, campanie din Pisa.

Beatrice se îndreptă spre mormanul din material și trase o lungime de damasc roșu brodat cu viperele Sforza.

— Ceea ce vom face este să drapăm ferestrele laterale cu asta, iar pe cele din centru cu draperii aurii cu panașul imperial. Aceasta ar trebui să fie tema ta principală, așa că trebuie să fim sigure că o să avem și *confetti* în formă de vulturi imperiali.

Obrajii fragili, scobiți, ai Biancăi se împliniseră în ultimele luni, însă nu așa de mult cât să diminueze

delicatețea nasului ei cu vârful fin ascuțit și gura mică. Ochii ei iscoditori se îngustaseră puțintel, inocența lor febrilă fiind înlocuită de anticiparea mai pământească a unei mirese tinere. Își purta părul castaniu cu cărare pe mijloc, într-o cosiță lungă după moda milaneză, însă adoptase și una dintre ultimele *nove foze*, un smoc de păr înfășurat dedesubtul bărbiei.

— Toto, întrebă ea, împăratul s-a decis să plece la Pisa?

— Mă tem că da.

Bianca își mușca buza de jos.

— De ce l-a adus tata pe împărat în Italia, ca să alerge după altă campanie? Este o trădare a crezului etalat întotdeauna de tatăl meu.

— Tatăl tău consideră că ceea ce face el le va demonstra francezilor că împăratul e serios în ceea ce privește garanțiile lui pentru securitatea Italiei. El speră că acest război mic împiedică unul mare.

— Însă tu nu ești de aceeași părere cu el.

— Nu. Nu, nu sunt.

— Îl urăsc, spuse Bianca, chipul îmbujorându-i-se roșu strălucitor.

— Nu, iubito, nu vreau niciodată să te întorc împotriva tatălui tău. Doar nu suntem de acord –

— Nu ăsta e motivul.

Vocea Biancăi se sparse.

— Îl urăsc pentru ceea ce-ți face. Știu de Lucrezia Crivelli. Toată lumea de la *castello* știe. Nici măcar nu încearcă s-o țină secretă. Pentru asta n-am să încetez niciodată să-l urăsc, Toto.

Beatrice alergă spre Bianca și o îmbrățișă, simțindu-i lacrimile fierbinți pe obrazul ei.

— Nu-l urî, iubito. Te rog, nu. De dragul meu, nu-l urî.

Bianca suspina supărător în urechea Beatricei. În cele din urmă izbucni:

— Toto, te rog, nu lăsa ca asta să schimbe lucrurile între noi. Te rog să nu încetezi să mă mai iubești din pricina lui.

— Of, iubito, nimic nu ar putea să schimbe vreodată ceea ce este între noi. Te voi iubi mereu. Nimic, nimic nu va interveni vreodată între noi. Nici moartea nu ne poate despărți.

Bianca suspină încet recunoscătoare, potolindu-se. Beatrice își scoase batista din mânecă, îi șterse nasul Biancăi și se așeză cu ea pe mormanul cu draperii brodate.

— Te-am iubit înainte ca să-l iubesc pe tatăl tău, i-a spus Beatrice.

Bianca rosti fonfăit.

— Îl mai iubești?

— Da. Da, îl mai iubesc. Îl voi iubi de-a pururi.

— Ce se întâmplă cu el? De ce îți face asta?

Beatrice privi o clipă în gol pe fereastră, urmărind un banc de nori mărșăluind de-a curmezișul orizontului. Apoi rosti:

— Știi primul vers din *Infernul.*

Bianca recită versul aproape automat.

— „Pe când e omu-n miezul vieții lui
M-aflam într-o pădure-ntunecată,
Căci dreapta mea cărare mi-o pierdui[1]."

— Cred că tatăl tău s-a pierdut în codrul negru în această perioadă. Probabil că el consideră că Lucrezia Crivelli îl va ajuta să-și găsească drumul.

---

[1] Dante, *Infernul*, ed.cit., Cântul I, v.1-3, p.37 (n.red.).

— Toto, toți soții se pierd în cele din urmă în această pădure întunecoasă?

— Îmi închipui că mai devreme sau mai târziu toți ne vom trezi acolo. Și toți va trebui să ne găsim iarăși drumul spre lumină. Dante a fost nevoit să coboare în Iad și să escaladeze Purgatoriul înainte de a-și găsi calea. Să sperăm că voiajul tatălui tău nu va fi așa dificil.

— Toto, știi că mi-ai istorisit despre poveștile de iubire pe care le-ai citit copilă fiind, cum visai la cavaleri galanți care-ți vor șopti cuvinte fermecate la ureche și că-ți vor da sărutări la fel de fine ca lumina stelelor?

Bianca se uită la Beatrice ca să-i confirme.

— Eu nu a trebuit să citesc niciodată aceste cărți. Eu l-am avut întotdeauna pe Galeazz. El era cavalerul meu, însă era aievea. Aveam zece ani prima oară când am stat în tribuna centrală la un turnir și l-am ascultat dedicându-mi victoriile sale. Ai văzut toate rochiile mele confecționate din lamé pe care le-a câștigat drept premii la turnee, *guardaroba* plină de daruri pe care mi le-a trimis. L-am privit fix chipul la o mie de dineuri și mă gândeam: „E al meu. Galeazz al meu. Cavalerul meu." De fiecare dată când mă sărută pe obraji visez cum va fi când mă va strânge în brațe și-mi va săruta buzele. El este visul meu, Toto, visul meu viu. Îl iubesc așa mult. O să fiu luată de proastă, Toto? Toate doamnele tale de companie îmi spun că da. Și când văd ce se întâmplă cu căsniciile aici, tind să le dau dreptate. Nu mai sunt o fetiță. E ridicol să mai am vise de fetișcană.

Beatrice o cuprinse maternal cu brațul pe Bianca.

— Galeazz probabil că nu va semăna foarte mult cu cavalerul pe care ți l-ai imaginat c-o să fie. După cât e posibil, s-ar putea chiar să descoperi că la început

căsnicia e dificilă. Ți se va părea chiar jalnică. Știi că eu așa am pățit. Însă cred că într-o zi vei găsi cu Galeazz o dragoste care va fi mult mai profundă, mult mai fermecată, decât orice ai putut visa vreodată ca fetișcană. Cred asta cu sinceritate.

— Și atunci o să dispară într-un codru negru și-o să-mi frângă inima.

— Nu pot să-ți promit că asta nu se va întâmpla, iubito. Aș da totul dacă aș putea. Dar nu cred că orice fel de iubire am avea c vreodată pierdută sau diminuată.

Beatrice se opri, reflectând asupra propriei sale vieți.

— Cred că, probabil, dacă este o dragoste cu adevărat veridică și nobilă, nu poate decât să crească. Mă uit la Mama și văd cum iubirea ei pentru tatăl meu s-a dezvoltat în iubirea pentru copiii ei și apoi în iubirea pentru pruncul fiecărei femei. Vei avea și tu proprii tăi copii și știu din experiența mea că dragostea îți va spori cu fiecare copil. Visele tale nu mai sunt așa de mult doar pentru tine cum vor fi pentru ei. Mama a visat pace pentru copiii ei. Nu a trăit s-o vadă. Acum eu am visul ei și poate că n-o să trăiesc niciodată să-l văd. Însă dacă și copiii mei îl pot visa, ca și copiii lor, și dacă fiecare generație refuză să renunțe la visul ăsta, într-o zi va deveni realitate. Deci m-ai întrebat dacă ești bleagă să te ții tare de visele tale. Nu, nu, iubito, nu ești. Suntem niște neghiobi doar când nu mai avem vise.

CAPITOLUL 58

Extras dintr-o epistolă a lui LEONARDO DA VINCI, inginer la curtea din Milano, adresată călătorului internațional și povestitorului BENEDETTO DEI. Milano, 15 noiembrie 1496

...Îți pot spune fără riscul de a mă contrazice că aici nu există nici pic de iubire pentru Maur. Taxele au fost iarăși mărite și a făcut o astfel de demonstrație publică a dorinței sale pasionale față de amanta lui, că nimeni nu-i mai rostește numele fără să scuipe. Toată lumea e de părere că vistieria statului este epuizată, însă nu ți-ai da seama de asta dacă ai vedea banchetele programate pentru sărbătorile de Crăciun. (Deseori am reflectat, dragul meu Benedetto, că adevăratul miracol al acestor Sfinte Sărbători este magnitudinea industriei căreia un dulgher sărac din Galilea i-a dat naștere.) În ultimele luni nici eu însumi nu am primit niciun ducat din salariul meu, deși Maurul m-a convocat urgent de la lucrul la fresca cu *Cina cea de Taină* de la Santa Maria delle

Grazie (asta după toate clevetirile că n-o voi termina niciodată) și mi-a comandat să-i predau un portret al țiitoarei lui, una Lucrezia Crivelli. Am desenat-o deja de vreo jumătate de duzină de ori și, cum nu sunt convins de farmecele ei carnale, nu pot să-i găsesc nicio trăsătură pe seama căreia să-i pun calitățile unei frumuseți ... Dacă nu ne-am gândi toți la bunăvoința manifestată față de ducesa de Milano, am fi văzut deja gloata protestând pe străzi. În toată această afacere rușinos de nedemnă, mai sus-amintita ducesă își ține capul sus și nu există o persoană care poate susține cu veridicitate s-o fi auzit discreditându-și, prin vorbe sau prin fapte, soțul sau chiar și pe femeia cu care el s-a înhăitat fără rușine...

*

Milano, 22 noiembrie 1496

— Înălțimea Voastră, Înălțimea Sa, soțul domniei voastre.

Soțul ei nu mai fusese anunțat în apartamentele Beatricei din noaptea în care fusese conceput copilul – bebelușul care urma să fie adus pe lume în mai puțin de trei luni. Viețile lor separate deveniseră o rutină care devenea din ce în ce mai puțin dureroasă cu fiecare zi, în parte din pricină că se abandonase singură în ea, dar și, paradoxal, datorită faptului că pe măsură ce termenul nașterii se apropia, întrevedea un sfârșit al acestei aventuri. Ea era soția lui și mama copiilor acestuia. Lucrezia era o pasiune pâlpâitoare în pădurea lui întunecoasă, care nu dura mai mult decât o singură lumânare. Când copilul se va naște, el se va întoarce.

El intră imediat după șambelan. Tot ceea ce zări era chipul lui îngrozitor: aceeași nebunie tăcută pe care o

văzuse când venise la ea să-i povestească despre încercarea lui Alfonso de a-i otrăvi pe el și pe fiul lor. Aceeași teroare în ochii lui pe care ea o văzuse când zăcea paralizat de „boală". Și ceva nou, ceva încă și mai groaznic.

Înainta nesigur. Ea doar îl privea fix, implorând în tăcere ca el să nu vorbească. Nu voia să știe. Văzuse în mintea ei ceva strălucitor și rece, ca un dom de gheață deasupra ei, un refugiu astringent, dar nedureros, pentru sufletul ei. Dacă el va deschide gura, sanctuarul ei din gheață se va nărui și înăuntru va da buzna faptul îngrozitor de pe fața lui.

El se opri, prea departe chiar și pentru ea să-l atingă. Buzele îi dârdâiau. Vorbea, însă sunetul părea să vină mult mai târziu, ca și cum cuvintele sfredeleau lent gheața care le separa, ieșind la lumină sleite, exact la pragul de audiție.

— E... moartă. Moartă.

Beatrice auzi un șuierat tare. „Bineînțeles, cineva a murit", își zise ea. „Cineva de care mie nu-mi pasă, dar lui da. Cum ar fi Lucrezia. Dumnezeule mare, da..."

— Fiica mea. Bianca.

În tăcere: „Asta e cea mai bolnavă, cea mai crudă, cea mai odioasă minciună. Bianca nu ar... Oh, Doamne Dumnezeule mare, nu..." Căsnicia ucide multe fete când aduc copii pe lume, în special fetele firave.

— Eu...

Mâinile lui fluturară când încercă să gesticuleze, însă apoi căzură inerte pe lângă el.

Nu se știe din ce motiv domul din gheață nu se nărui. Doar șuiera acolo unde cuvintele lui pătrunseseră. Însă acum ea putea să respire aerul rece. Putea să respire doar dacă țipa.

— Mincinosule!

Se azvârli înainte și-l lovi atât de tare încât i se clătină capul, iar genunchii i se încovoiară. Expresia de pe chipul lui nu i se schimbă niciun moment.

— Mincinosule!

— Mi-aș dori pe tot ceea ce am mai sfânt ca, de această dată, să fiu un mincinos, șopti el în tăcerea pătrunzătoare. În Vigevano. De febră. Galeazz nu a crezut că e serios și apoi –

— Galeazz nu a crezut! urlă ea, cu fața lividă și cu mâinile încleștate ca niște gheare. Galeazz a ucis-o! El a omorât-o! Să fie spânzurat! Dacă-l mai văd vreodată în fața ochilor, am să-l omor cu mâna mea!

Maurul părea să ia în serios această amenințare și reuși să-și ridice palmele într-un gest scurt, explicativ.

— E aproape mort de supărare. Cunosc durerea pe care acest lucru trebuie să ți-o fi provocat...

Beatrice nu mai auzea nimic. El vorbi o eternitate, mâinile lui descriind mișcări circulare mici, patetice, de o parte și de alta a trupului. „Era numai bastardul tău, bastardul tău", îi spunea ea în tăcere, pe măsură ce buzele lui tremurau înainte. „Dar era copilul meu. Era fata mea. Era cea mai bună *amica* a mea."

Acum el își așezase palmele pe umerii ei. Știa că dacă nu-l ascultă buzele lui n-or să se mai oprească niciodată. Lăsă cuvintele lui să intre:

— Vrei să stau cu tine?

Simți valul uriaș de furie ridicându-se în interiorul ei și nu-și dorea decât ca el să plece. Clătină din cap.

— Eu...

Din nou mâinile neajutorate.

Ea nu putea să vorbească. Făcu o mișcare de respingere cu mâinile, îl împinse să iasă. Expresia chipului

lui se schimbă ușurel, iar Maurul se răsuci prea repede ca să plece. Pe măsură ce se îndrepta spre ușă, ea auzea pașii lui grei mult mai clar decât îi auzise cuvintele. În lumina slabă ea își dădu decisiv și greoi seama că, îndepărtându-l, îi subestimase durerea.

*

Maurul se întoarse la suita de încăperi ale amantei lui de la cel de-al doilea etaj din Rochetta, apartamente folosite inițial de ducesa Bona (care fusese mutată din castel într-un palat din Piața Domului).

Lucrezia Crivelli îl cuprinse în brațe imediat ce a traversat pragul.

— I-am spus soției mele, zise el. Eu trebuia să fiu cel care o anunță. A iubit-o pe Bianca ca pe propria ei...

— Firește că trebuia să fii cu ea. Poate că ar fi mai bine dacă ai sta cu ea o perioadă.

El clătină din cap. Lacrimile îi trasară două dâre pe obraji.

Lucrezia îl dezbrăcă și îl așeză în pat. Îl sprijini în șezut pe perne și îi dădu un pocal cu vin. În tot acest timp nu deschise gura, degetele ei consolându-l cu atingeri diafane și mângâieri delicate, spontane. În cele din urmă se lăsă doar în camizol și stinse lampa cu mucarnița.

Maurul simți teroarea întunericului neașteptat, un tremur violent izvorând dinăuntrul lui. Trupul Lucreziei se lipi de al lui și se minună de efectul narcotic al cărnii sale. La început crezuse că această relație nu fusese niciodată plănuită, că un simplu capriciu avusese ca rezultat accidentala înșelare a soției lui. Și chiar și după ce flirtul începuse să fie serios, insistase față de sine că nu avusese nicicând de gând să-l fac public. Asta fusese

rezultatul unei campanii vicioase de bârfe, orchestrată de aceleași doamne de companie ale căror avansuri subtile el le refuzase dispreţuitor ani de zile.

Însă acum, cu mijloacele de apărare diminuate de atâta mâhnire, recunoscu față de propria-i persoană nevoia disperată pe care această pasiune i-o îndeplinise. Beatrice poseda un curaj pe care el nu l-ar putea avea niciodată, amintindu-i nemilos de propria-i lașitate morală. Ea devenise suficient de puternică ca să-i demascheze cele mai profunde autoamăgiri, să pătrundă în el și să-i scrijelească cele mai întunecoase cripte ale sufletului său. Ar putea să argumenteze că își abandonase soția în afara iubirii, ca un Orfeu care și-a dat seama că nu putea decât să-și conducă soția și mai adânc în Hades, însă și asta era o mască. Pur și simplu era mai puțin dureros pentru el să-și nege dragostea imensă pentru Beatrice decât să își dea voie să sufere de pe urma pierderii iubirii ei. Și așa dăduse peste Lucrezia, al cărui chip la nesfârșit schimbător purta la fel de multe măști ca și al lui. O putea iubi pe Lucrezia fără să-l doară, pentru că ea nu-i va cere niciodată adevărul care îl va forța s-o înșele.

— Lodovico, murmură ea. Dă-mi mâna ta.

Ea îi așeză palma rece pe abdomenul ei.

— Lodovico, nimic n-o va mai putea aduce niciodată pe Bianca înapoi. Era unică. Trebuie să acceptăm timpul pe care l-a petrecut cu noi drept darul Fortunei.

Îi apăsă palma mai tare.

— Și trebuie să o luăm iarăși de la capăt. Trebuie să luăm dragostea pe care ea ne-a lăsat-o și să mergem înainte. Atingi copilul iubirii noastre, Lodovico. O să dau naștere copilului tău.

Extras dintr-o solie extraordinară a lui FRANCESCO FOSCARI, ambasadorul venețian la Milano, adresată Serenisimei Republici. Milano, 11 decembrie 1496

...auzind că împăratul a părăsit Pisa și s-a dus la Pavia, mi-am făcut imediat drum acolo, însă audiența mi-a fost refuzată multe zile la rând... Niciuna dintre rugămințile mele stăruitoare nu a putut-o convinge pe Maiestatea Sa Imperială să rămână în Italia și să-și sfârșească planul îndrăzneț la care s-a angajat atât de recent. Când i-am spus Maiestății Sale Imperiale că Republica nu poate fi făcută răspunzătoare pentru furtuna care ne-a distrus flota la Pisa, acesta mi-a replicat, că și așa fiind situația, nu are nicio tragere de inimă să lupte în același timp împotriva lui Dumnezeu și a omului. Într-adevăr, consideră că adevăratul inamic al acestui plan este Maurul, care, cu aroganța lui egoistă, crede că și-l poate angaja pe împăratul german drept unul dintre *condottiere* ai lui și să forțeze Serenisima Republică să-i servească drept casier, lui revenindu-i doar sarcina de a primi premiul...

Astfel, Maiestatea Sa Imperială și-a început călătoria înapoi peste munți. Planul său îndrăzneț, urmărit să-l realizeze cu o așa mare cheltuială, n-a avut drept efect niciun rezultat și abandonă problemele Italiei într-o confuzie și mai mare decât le-a găsit...

CAPITOLUL 59

Milano, 2 ianuarie 1497

Refectoriul rece de lângă biserica Santa Maria delle Grazie era pustiu, cu excepția prezenței solitare a lui Leonardo da Vinci, care stătea pe schela din capătul îndepărtat al sălii de mese mici. Îmbrăcat cu un *vestito* lung din catifea verde, se uita atent la chipul chinuit al Sfântului Filip. Lucra frecvent în acest fel, contemplându-și la câteva zile odată *Cina cea de Taină*[1] aproape isprăvită, fără să adauge nicio linie de penel. Apoi se întâmpla să-și

[1] Era un subiect cunoscut tuturor pictorilor italieni: Giotto, Fra Angelico, Gaddi, Signorelli, Ghirlandaio, Andrea del Castagno, Veronese, Tintoretto, Rafael, Andrea del Sarto. Când opera lui Da Vinci a fost terminată, gloria lui s-a răspândit foarte repede. Matematicianul Luca Paccioli, în prefața tratatului său despre *Divina proporție*, spunea despre mănăstirea Santa Maria delle Grazie„sfântul templu al Grațiilor căruia de-acum înainte trebuie să-i cedeze toate templele lui Apelles, Myron, Polyctet". Regele Ludovic al XII-lea va dori să transporte în Franța zidul, cu pictură murală cu tot (n.red.).

facă apariția într-o dimineață și să picteze furios până seara, fără să facă pauză să înbuce ceva ori să bea.

Nu se întoarse când intră Beatrice. Ea trecu pe lângă mesele așezate deja pentru cina călugărilor. Pe peretele din depărtare Hristos și cei doisprezece apostoli ai Lui cinau într-un spațiu care părea o extensie a încăperii, scăldați în lumina delicată și mistică, ce se scurgea prin cele trei ferestre iluzorii care se deschideau către un peisaj imaginar, dar plin de viață. Modul în care Leonardo trata subiectul era neconvențional. În locul transpunerii obișnuite a lui Hristos care-i înmâna lui Iuda o bucată de pâine înmuiată în vin, identificându-l drept trădătorul, Leonardo alesese momentul doar un piculeț mai devreme, când Hristos le-a spus tuturor discipolilor Lui: „Unul dintre voi mă va vinde". În versiunea lui Leonardo, Iuda se dădea înapoi îngrozit, fața lui fiind singura umbrită de strălucirea ce scălda restul figurilor. Însă toți apostolii reacționau cu aceeași vehemență, o furie a negării, gesticulând vădit și protestând: „Doar nu te referi la mine, Învățătorule? Cu siguranță nu sunt eu!" Pentru Beatrice mesajul lui Leonardo era evident: în acel moment fiecare apostol își dădu seama că era capabil de a-l trăda pe Hristos.

Beatrice își ocupă un loc exact în spatele maestrului Leonardo, privind țintă la pictură la fel de stoic precum artistul. Pe fețele pe care Leonardo le pictase nu exista nimic mitic. Toți apostolii lui – până și Hristos – fuseseră modelați după oameni pe care artistul îi cunoștea sau îi studiase. Leonardo crease o parabolă a timpului lor: cei buni negau „cu siguranță nu sunt eu", nu mai puțin îngroziți de propria lor vină secretă decât era Iuda de certitudinea acesteia. Beatrice privi fața lui Hristos, după cum se

presupunea pictată după cea a tânărului cardinal Mortara, însă cu o inocență imatură care lipsea cu desăvârșire drăgălășeniei laice a cardinalului. „Nu s-a schimbat nimic", gândea Beatrice, „nu în paisprezece secole și jumătate de când Hristos și-a jertfit sângele și trupul Său. Cei buni protestează în continuare că răul nu se află printre ei, iar cei răi își revendică recompensa și nevinovații mor."

Se întoarse și păși spre ieșire. Soarele pieziș al după-amiezei târzii arunca o strălucire peste piațeta mică, pietruită, din fața bisericii. Stătu o clipă în lumină. Se rugase în Santa Maria delle Grazie în fiecare zi de la moartea Biancăi. Însă stătuse pe gânduri dacă astăzi va intra aici, pur și simplu pentru că nu se gândise că va avea forța de a pleca. Își aminti ce îi spusese cândva Iș despre teribila epuizare a disperării, efortul insuportabil necesar pentru a prelungi o viață de minciuni. O viață mincinoasă. Beatrice se hotărî să intre, și numai pentru că nu-i păsa dacă mai pleca vreodată.

Altarul, așezat exact dedesubtul domului, era luminat de o duzină de lumânări. O lumină mai fină cădea de la ferestrele din înalturi. Prima oară când Beatrice văzuse lespedea nouă, îngrijit gravată, direct în fața altarului, chinul fusese inimaginabil: Bianca se afla acolo, sub ea, și știu că nu o va mai strânge niciodată în brațe. Și într-un fel și Mama se afla tot acolo. Însă după ce o vizitase pe Bianca în fiecare zi în ultimele șase săptămâni, găsi acum lespedea uriașă, gri-rozalie, straniu de liniștitoare. Era fortăreața Biancăi, apărând-o de o lume a durerii și a întunecimii. Bianca era de neatins acum. Nimeni nu-i va mai face rău vreodată.

Beatrice îngenunchie pe platforma din lemn exact dincolo de lespedea Biancăi, odihnindu-și brațele pe

parmaclâcul din onix negru al altarului. La masa din altar un preot în robă albă oficia slujba de liturghie, plasmodiind și făcând genuflexiuni cu o eficiență jalnică. Aruncă o privire ferestrelor rotunde care încercuiau domul de deasupra ei, un inel de sori sclipind delicat. Acolo se dusese Bianca. În lumină. Era nepătată și inocentă și își luase dintr-odată zborul în Lumina Supremă, ca să se încălzească sub chipul inefabil al Bunului Dumnezeu. Bianca era fericită și iubită. Cei pe care-i lăsase în urma ei jeleau pentru propriile persoane, pentru că ei cădeau în continuare în beznă.

O viață mincinoasă. Beatrice se gândi la ipocriții din cel de-al optulea cerc al Iadului lui Dante, condamnați să-și târâie picioarele prin eternitate în sutane masive din plumb. Însă în realitate toți cei care erau în viață purtau mantia zdrobitoare a minciunilor, din simplul motiv că erau în continuare vii. Le promisese copiilor lor pacea, când nu le putea oferi decât războaie, își promiseseră unii altora iubire când nu-și puteau oferi decât trădare. Viitorul îi promisese cândva Beatricei speranță, însă acum nu putea întrezări decât ineluctabilitatea disperării. Împăratul abandonase Italia scârbit, iar acum francezii recrutau fățiș mercenari pentru o nouă campanie italiană în primăvară, o invazie a cărui unic obiectiv era cucerirea cetății Milano. Lucrezia era însărcinată cu copilul lui. Beatricei i se confirmă acest zvon chiar în această dimineață. Acum chiar și băieții ei o făceau să-i pară rău. Vor crește ca Iș, privindu-și tatăl iubind o altă femeie. Și în curând va trebui să-i mintă, sau altfel să le spună adevărul: că în această călătorie în beznă cei buni îndură suferințele damnaților, iar cei răi prosperă.

Ridică din nou privirea la inelul sclipitor de fereastre deasupra ei, în depărtare. „Du-te", îi spuse o voce interzisă și totuși șocant de familiară. „Zboară acolo sus. Du-ți fetița departe de astea. Vocea devenise o arie torturantă, un cântec angelic de vampă, ademenind-o să iasă din durerea ei. Lumina începu să o tragă în sus ca un ciclon luminos, ridicând-o din carapacea ei de plumb. Membrele îi deveniseră imponderale, libere, pregătite să zboare. „Lăsați-mă să plec", se ruga ea de ultimele vestigii ale trupului ei acostat de pământ. „Sunt gata. Lăsați-mă să plec."

Însă nu putu să zboare. Lumina se diminuă, iar greutatea își reluă iarăși locul în jurul ei. Nu povara minciunilor vieții o lega de pământ, ci dorința de a cădea pe tot parcursul până în centrul răului, ca să vadă la final singurul adevăr pe care viața i-l permitea. Să-l privească pe diavol în față și să vadă dacă aceasta era fața ei.

*

— Într-o săptămână trebuie să mă retrag în izolare, strigă Beatrice ca să acopere melodia frenetică a dansului *moresca.* Până atunci vom da un banchet în fiecare seară! Am trimis să cheme pe toată lumea! În această seară ne vom îngropa grijile și mâhnirea!

Dorotea, doamna de onoare a Beatricei, dădu aprobator din cap cu înfocare, ochii ei albaștri cu tentă violetă erau la fel de înfometați ca ai ghepardului ei de companie. Ochi care oglindeau dispoziția sufletească a întregii curți din ultimele câteva săptămâni. Doliul pentru Bianca pe care toată lumea o iubise fusese înlocuit de o prevestire de rău. Vistieria goală și noile ambiții ale francezilor erau cunoscute de toată lumea. Dacă

Fortuna avea de gând să se întoarcă contra lor, nu mai puteau să-i împiedice sau să-i amâne urgia. Puteau doar să-i răspundă cu o îngăduință depravată.

Încă o dată, ducesa le va conduce în vremea primejdiei lor. Beatrice adusese în apartamentele ei mai mult de o duzină de muzicanți. Lăute, suflători, un trombon, un clavicord, chiar și două chitare spaniole – ansamblul fiind menit să atâțe pasiunile înflăcărate și nu să aline spiritele torturate. Cele mai bune vinuri fuseseră scoase din pivnițe, cele mai bune pocaluri din sticlă de Murano vor fi sfărâmate de podea. Ca să anticipeze o învălmășeală sexuală și mai interesantă, o parte din bufoni se costumaseră în haine femeiești. Piticii se luaseră la-ntrecere prin încăperi. Râsetele agresive ale femeilor tensionate ca niște corzi concurau cu melodia rotitoare a muzicii.

Până la șapte și jumătate încăperile erau atât de aglomerate cu doamne și cu o grămadă de curteni încât îți dădea impresia că nu mai aveai aer să respiri, ci numai eterul intoxicant al abandonului. Cercurile dansatorilor se formau, se spărgeau și iarăși renășteau. Bentițele din satin, bătute cu perle, purtate pe cap căzuseră pieziș, sânii durdulii trepidau în corsetele în care erau scufundați, mâinile bâjbâiau fățiș peste carnea goală. Ciorchini de doamne râzând puneau rămășag pe cine va fi prima care va face dragoste în fața tuturor, cu cine și în ce fel și când. Primul pocal a fost azvârlit pe podea.

— Știi cine lipsește? îi strigă Beatrice Doroteei.

O trase deoparte pe doamna ei de companie de lângă ambasadorul pontifical, un bărbat înalt, cu față de cal, care devenise notoriu pentru că făcea schimb de identitate cu șambelanul său chiar înaintea consumării unei relații cu o concubină pe care inevitabil o îmbăta. Se

pare că ambasadorul prefera să se ascundă într-un cufăr de la picioarele patului și să asculte. Beatrice își lipi buzele de urechea Doroteei și-și șopti ceva. Dorotea râse răutăcioasă și o luă la goană prin anticameră.

O jumătate de oră mai târziu cineva observă că Beatrice nu era niciunde de găsit.

— Unde e ducesa noastră? urlă beat un alt chefliu. Muza noastră!

Însă mai erau și alte atracții și dansatorii se răsuceau în continuu.

La câteva minute după aceea își făcu intrarea invitatul serii. Galeazzo di Sanseverino se mișca prin îmbulzeală, bărbații dându-se respectuos la o parte, femeile îngrămădindu-se și mai aproape.

— Galeazzz, sâsâiau doamnele aidoma șerpilor, participante nerușinate la loterie.

Trăsăturile lui Galeazz erau la fel de apoloniene ca întotdeauna, însă acesta își vopsise părul negru, iar în jurul ochilor avea cearcăne neînsemnate, un indiciu al mortalității. Aruncă nervos priviri prin încăpere. Își asumase un risc venind aici, dar îi plăcea la nebunie genul acesta de risc.

După câteva schimburi formale, Galeazz se scuză și se duse în toaleta învecinată cu dormitorul Beatricei. Închise iute ușa în urma lui. O lumânare parfumată ardea într-o urnă micuță din bronz pe closet, împrăștiind suficientă lumină cât să ilumineze forma ca o umbră a țiitoarei lui. Ea stătea cu spatele la el. El așteptă.

Femeia se întoarse.

— Galeazz, zise ea.

Galeazz sări ca și cum ar fi auzit un cadavru glăsuind.

— Știam că ai să vii, chiar și cu riscul de a te întâlni cu mine. Nu ai mai făcut dragoste cu femei diferite în fiecare toaletă din acest castel?

— Înălțimea Voastră..., zise Galeazz tânguios.

Beatrice înaintă până când abdomenul ei umflat aproape că-l atingea.

— Îmi pare rău că te dezamăgesc. O așteptai pe Madona Dorotea. De ce nu mă posezi pe mine în locul ei? Am auzit că-ți place să le pui în genunchi pe femeile însărcinate și să vezi dacă poți să le faci bebelușii să se miște.

Galeazz nu scoase niciun cuvânt. Muzica și râsetele înăbușite își vedeau de treaba lor afară.

Pe neașteptate Beatrice îl izbi în piept, o lovitură surdă care-l împinse cu un pas în spate.

— Era copilul meu, șuieră ea printre dinții încleștați. Era fata mea. Tu ai omorât-o, tu, lepădătură!

Îl izbi din nou în piept.

— Ai fi putut să o iubești și tu în schimb ai omorât-o!

— Nimeni –

— Nimeni nu a suferit mai mult ca tine. Știu. Soțul meu m-a asigurat. Însă soțul meu nu a putut niciodată să vadă dincolo de armura strălucitoare a ipocriziei tale.

Râse meschin.

— Poate că soțul meu nu poate să vadă decât reflecția propriei sale vanități. Probabil că asta e tot ceea ce am văzut toți. Pe cine ai mai ucis, Galeazz?

Galeazz se trăgea înapoi spre ușă.

— Înălțimea Voastră, cred -

Beatrice fandă spre el și îi apăsă cuțitul de vânătoare pe beregată. El înțepeni de durere când vârful îi penetră pielea fină de sub bărbie, însă nu făcu nicio încercare de a opune rezistență.

— Vreau să știu cine l-a omorât pe Gian. Cine a executat și cine a ordonat.

El nu zise nimic și ea îl împunse cu vârful cuțitului din nou.

— Poți să-mi spui aici, sau poți să-mi spui acolo jos. În temniță. Te voi lega fedeleș de roată și-ți voi prăji tălpile până când o să-mi spui. Și dacă ai impresia că soțul meu va fi capabil să te salveze, te înșeli. Nu se află aici în seara asta. I-a cumpărat târfei lui un palat în oraș, ca să-i fie mai comod când merge la cumpărături. Dorm acolo în această seară.

— Bernardino da Corte l-a otrăvit, spuse Galeazz cu un glas strangulat. Eu am dat ordin. Eu i-am ordonat, pentru că Isabela îmi povestise ce avea de gând să facă. A crezut că mă poate convinge s-o susțin. Atunci am știut că singurul mod de a-l opri pe Gian să abdice era să-l ucid.

— Soțul meu a știut?

— Nu el a dat ordin. Eu am ordonat.

— El a știut?

— Nu.

— S-a discutat vreodată?

Galeazz ezită.

— Da. Însă soțul domniei voastre a spus că nu va permite niciodată acest lucru.

Atunci ea simți adevărul, o răceală care i se strecura înăuntru.

— Dar tu știai că voia asta. Dacă ar fi avut curaj, el ar fi dat ordinul. Tu știai asta. Și când s-a terminat, el a știut că tu ai făcut-o.

— Nu a întrebat niciodată, protestă Galeazz. Vă jur că nu a întrebat niciodată.

— Soțul meu nu a pus întrebări niciodată pentru că apoi ar fi trebuit să-și înfrunte propria-i vină.

„Pentru că după aceea soțul meu ar fi trebuit să-l privească pe diavol în față și să-și recunoască propriul chip." După aceea Beatrice se întrebă singură: „Negarea mea a fost în vreun fel mai puțin vehementă decât a lui? Eu am bănuit și am acceptat prea ușor orice motiv care să-mi îndepărteze orice suspiciune."

Coborî cuțitul, apoi îl lăsă să cadă pe podea. O clipă înainte crezuse că poate să-l ucidă pe Galeazz. Acum nu putea nici măcar să-l urască. Avu o imagine cu ei toți stând la masă precum apostolii din *Cina cea de taină* a lui Leonardo: ea și soțul ei, Iș, Galeazz și Bernardino, regele Carol și Ludovic, Bona, Alfonso și Ferrante, Ser Privolo și Dogele. Fața lui Hristos era cea a lui Gian. Poate că Bernardino cu chipul întunecat fusese Iuda lui Gian, însă toți complotaseră să-l trădeze pe Gian într-un fel sau altul, toți fuseseră capabili de crimă. Cunoștea protestul pe care l-ar fi declamat cu toții, pentru că și ea a trebuit să și-l rostească sieși de o mie de ori. „Cu siguranță nu eu. Cu siguranță, Învățătorule, eu nu sunt în stare de un asemenea lucru." Însă toți îl otrăviseră pe Gian, cu toții măcelăriseră mii de alți nevinovați care au pierit în război. Și toți și-au otrăvit propriile lor suflete.

Îl împinse pe Galeazz într-o parte și deschise ușa. Trâmbițatul reînnoit al muzicii vesti sosirea ei într-un nou regat sălbatic. Totul era eronat: culorile prea țipătoare, gurile chefliilor strâmbe, râsetele ca niște săgeți în pântecul ei. Voia să țipe ca să iasă toată lumea afară, însă îi era teamă să rămână singură cu sine.

Beatrice se alătură unui cerc de dansatori care se învârteau, găsind scăpare în vechiul ei refugiu al mișcării. Le strigă muzicanților să accelereze tempo-ul, încercând să estompeze culorile chinuitoare. Își aminti de armindeni, când ea și Galeazz dansaseră pe obada învârtejită a sorții, cu fiecare alegere posibilă, fiecare destin – o stea căzătoare sclipitoare. Acum cercul se închisese și toate stelele căzuseră de pe cer. Fiecare alegere fusese o amăgire a sorții, o fraudă a Fortunei. Nu mai rămăsese nimic de făcut decât să se răsucească, așteptând întunericul, așteptând sfârșitul.

O durere profundă, înțepătoare, îi străpunse uterul și pierdu controlul tălpilor, căzând, făcând un salt mortal de pe roata care se învârtea. Când, în cele din urmă, se opri, se afla pe podea, privind un mozaic frenetic de picioare înveșmântate în pantaloni strâmți și jupoane fâșâitoare din catifea. Muzica își pierdu ritmul și apoi, bucată cu bucată, se opri, clavicordul fiind ultimul instrument care amuți, un țiuit trist de note izolate. Bărbații strigau, câteva femei țipau. Au venit spre ea, aplecându-se ca să-i arate chipurile lor oribile. „De ce?" se întreba ea. „De ce?"

Simți șuvoiul călduț dintre picioarele sale. La început își imagină că făcuse pe ea și că de asta arătau toți așa de îngroziți. Apoi își dădu seama. „Bunule Dumnezeu", stăruia ea în timp ce încăperea începuse să se învârtească. „Fetița mea. Te rog, Doamne, nu fetița mea."

CAPITOLUL 60

Ușile din exterior care duceau la apartamentele ducesei de Milano erau blocate de patru paznici înarmați cu sulițe. Când refuzară să se dea într-o parte și să o lase să treacă, Isabela îl înfruntă pe ofițerul tânăr care îi comanda.

— Înălțimea Sa a trimis după mine.

Tânărul își dădu jos de pe cap boneta.

— Ah, așa o fi, Înălțimea Voastră, dar să știți că Messer Ambrogio m-a înștiințat că nimeni să nu fie admis cu excepția ducelui de Milano când va sosi.

— Atunci dă-mi voie înăuntru să vorbesc cu Messer Ambrogio.

Tânărul trăgea de bonetă.

— Ah, Înălțimea Voastră -

— Prea bine. O să mă întorc în cinci minute cu oamenii mei și atunci va trebui să te hotărăști dacă dorești vărsare de sânge doar pentru că eviți să te supui cererii ducesei de Milano.

Tânărul mai trase o clipă de boneta sa.

— Ah, atunci, o să văd dacă Messer Ambrogio o să vă lase să intrați.

Isabela înclină capul aprobator, iar tânărul descuie ușile. Când încercă să se strecoare înăuntru, Isabela se vârî pe lângă el și sări în anticamera întunecoasă. În spatele ei ofițerul strigă ușurel:

— Ah, Înălțimea Voastră...

În dormitor te sufocai. Tot ce era pe pat era colorat de focul care ardea în cămin: cuvertura albă și brodată, pernele albe pe care se proptea capul Beatricei, camizolul ei alb, mâna ca de ghips care zăcea pe lângă ea. Și fața ei. Cu ochii închiși, un bust din marmură albă, martora oarbă a unei conflagrații decisive, apocaliptice.

Isabela se apropie de pat, sperând cumva că aceasta nu era Beatrice, că asta era o glumă crudă. Lângă ea se mișcă ceva și își ridică înspăimântată mâna cu putere. Messer Ambrogio păși afară din umbrele avântate.

— E moartă, zise Isabela.

Messer Ambrogio lăsa strania impresie că i se ridicase o povară de pe umeri văzând-o. Clătină din cap.

— Nu moartă, intonă el cu vocea sa sinistră, fremătătoare. Însă dincolo de puterea omului de a ajuta-o. Numai Dumnezeu o mai poate înzdrăveni acum.

— Dar bebelușul?

— S-a născut mort.

Messer Ambrogio își frânse nervos mâinile.

— Nu știu de ce nu-l găsesc pe ducele de Milano. Dacă stați domnia voastră cu ea, o să mă duc să văd.

Fără să mai aștepte vreun răspuns, se înfășură în pelerina lui și plecă.

Isabela se așeză pe pat foarte liniștită lângă verișoara ei și îi apucă mâna. Era șocant de rece, la fel de rece

ca piatra moartă. Brațul Beatricei era moale. După un moment, pleoapele i se zbătură și se deschiseră. Ochii ei erau șterși, însă captau lucirea focului.

— Iș, murmură ea.

Buzele ei formară un surâs slab, pierdut și numai atunci Isabela le remarcă înfiorătoarea nuanță pală de lavandă.

— Ți-am spus că bebelușul meu o să mă omoare. Însă nu am știut niciodată că eu o să-mi ucid copilul.

— Tu nu ți-ai ucis bebelușul. Și copilul tău n-o să te omoare.

Beatrice surâse iarăși ușor.

— Ridică învelitorile. Uită-te.

Isabela ridică cuverturile și se cutremură îngrozită în aceeași clipă în care Beatrice tremură violent, după câte se părea de frig. Camizolul Beatricei îi fusese ridicat până pe coapse. Ceea ce părea a fi tot uterul ei, complet sfâșiat, zăcea într-un terci sângeros între picioarele ei. Isabela se forță să mai privească o dată. Numai atunci și-a dat seama că obiectul obscen nu era carne, ci un maldăr de zdrențe îmbibate cu sânge.

— Oh, Doamne, Toto. Ce ți-au făcut? Oh, Doamne. Trebuie să ți le schimb!

Isabela îndepărtă zdrențele înmuiate în sânge și le aruncă pe podea. Se uită împrejur înnebunită și apoi își ridică poalele rochiei și sfâșie bucăți mari de pânză din camizolul ei. Împachetă umplutura improvizată între picioarele Beatricei.

— Dumnezeule, Toto. O să trimit după un doctor adevărat. Și după moașa mea. Trebuie să facem ceva.

Beatrice clătină din cap, brusc animată.

— Nu, Iș. Ei nu pot... Vreau doar să mă lase în pace. Sângerez de când a ieșit copilul. Nu a plâns. E un băiețel

mic. Un băiețel frumos. Însă nu a putut să plângă. Când am început să sângerez am știut că n-o să se oprească. Nu de data asta. Preoții au fost aici. Nu-i voiam aici când...

Și-a întors capul în agonie.

— E așa de trist... când știi. N-o să-mi mai văd băieții niciodată.

— Ba da. O să-i aduc eu.

Beatrice clătină din cap.

— Nu, Iș. Te rog, nu. Te rog... Mi-i doresc atât de mult. Însă nu le lăsa amintirea asta.

Beatrice închise ochii, iar chipul i se încordă și se zvârcoli.

— Iș. Ai avut dreptate. Totul e minciună. Viața... e o minciună. Trebuia să-ți spun înainte... Ai avut dreptate. Acum îți cunosc durerea.

Isabela stătu în tăcere un moment. Apoi își înfășură degetele mânjite cu sânge în jurul mâinii reci a Beatricei.

— Nu. Nu a fost totul o minciună, Toto. Te-am iubit. Cu adevărat. Nu regret acea iubire, Toto.

Colțurile gurii Isabelei se mișcară subtil, ca și cum ar fi dat naștere unei revelații zăpăcitoare, dulce-amară.

— Din pricină că te-am iubit pe tine, în cele din urmă am învățat cum să-mi iubesc fetițele. Le iubesc, Toto. Într-un fel cum n-am crezut nicicând că aș putea.

Se aplecă peste fața ca varul a Beatricei.

— Asta e moștenirea iubirii tale. O iubire care va dăinui după ce toți vom fi dispărut.

Beatrice închise ochii.

— Iș. Iartă-mă.

— Te-am iertat, șopti Isabela.

Ezită.

— *Tu* poți să *mă* ierți?

— Da.

Beatrice încercă să zâmbească.

— Iart-o și pe ea, Iș. Pe mama ta.

Isabela nu spuse nimic.

— Iș. Poți... să-mi aduci... copilul meu?

Trecu o clipă până când Isabela și-a dat seama ce a vrut să spună.

— Oh, Toto, nu cred că ar trebui.

— Te rog, Iș. Nu l-am ținut deloc în brațe.

Isabela strânse mâna Beatricei și plecă. Când se întoarse a crezut că Messer Ambrogio se întorsese. Însă bărbatul din cadrul ușii era Maurul. Isabela se uită înapoi la Beatrice. Maurul merse lent și tăcut către capătul patului.

— Lodovico, murmură pe jumătate Beatrice cu jumătate de gură.

— Vrei să plece? o întrebă Isabela.

Beatrice clătină din cap. O clipă Isabela și Maurul se uitară unul la altul. Apoi Isabela se răsuci și ieși.

Maurul căzu în genunchi lângă patul soției lui. Îi strângea disperat mâna cu putere. Apoi își lipi chipul de cuverturi și hohoti.

Până la urmă Beatrice murmură încă o dată:

— Lodovico.

Când ridică capul, fața Maurului era așa de violent contorsionată, ca și cum tuturor emoțiilor pe care și le suprimase atât de mulți ani li se permitea o singură expresie hidoasă.

— Doamne, mi-aș da sufletul să desfac ceea ce am făcut! Tu ai fost singura mea iubire. Unica mea iubire.

Dumnezeule, mă întorceam. Îți promit că mă întorceam! M-am întors!

Gâfâia cu răsuflarea tăiată.

— M-am angajat să pun capăt legăturii în această seară. N-o s-o mai văd niciodată. Ea a fost un moft, un flecușteț, și, spre rușinea mea eternă, am lăsat deoparte pentru ea adevărata mea comoară. Toate acestea s-au isprăvit. Oh, Dumnezeule milos, nu pot să trăiesc fără tine. Oh, Dumnezeule îndurător. Unica mea iubire adevărată. Oh, Dumnezeule milostiv.

Într-un final capul îi căzu și plânse iarăși în cuverturi.

Când tăcu, ea îi vorbi cu vocea ei apropiindu-se de ultimele resurse adânc ascunse.

— Lodovico. Fără alte minciuni. Doar adevărul. Oricât de dureros.

El își ridică capul.

— Știai că Galeazz l-a otrăvit pe Gian.

El nu putu să se uite la ea. Se holba la foc și murmură răspunsul.

— Da.

Ea închise ochii și nu se mișcă. Numai apăsarea mâinii sale arăta că încă mai era în viață. În cele din urmă își drese din nou vocea.

— A fost ceva adevărat? M-ai... iubit vreodată?

El examina încordat cu ochii întunecoși și ficși mâinile lor încârligate.

— A fost o vreme când erai sufletul meu, zise el ușurel. Și nu am putut trăi cu acest fapt.

O privi, cu înfățișarea luptându-se să se controleze și să fie demnă.

— Beatrice i-a arătat poetului nostru fața luminoasă a lui Dumnezeu. Însă numai după ce Dante a avut

curajul să se cațere din Iad. Eu nu am avut niciodată acea îndrăzneală. Mi-a fost teamă să te las să mă duci la lumină. Mi-a fost frică că o să mă vezi la lumină, s-ar fi putut să nu mă mai iubești.

— Eu tot..., rosti ea cu dificultate, te iubesc.

— Știu, spuse el, aplecându-se înainte. Știu, *amore.*

Buzele lui i le atinseră pe ale ei.

Maurul își ținu soția de mână până când Isabela se întoarse. Bebelușul era înfășurat în olandă albă, așa de mititel că abia dacă părea mai mare decât o mână bandajată. Isabela îl așeză la sânul Beatricei. Fața lui era desăvârșită, albă și pașnică, un înger micuț din alabastru.

— Eu... trebuie... să-l țin în brațe.

Maurul era prea inert din pricina mâhnirii ca să dea drumul mâinii Beatricei.

— Dă-i drumul, Lodovico, spuse Isabela cu blândețe.

Aranjă trupușorul mic în îndoitura brațului liber al Beatricei.

Beatrice încercă să se uite la cel de-al treilea fiu al ei, pleoapele zbătându-i-se ca și cum ar fi alunecat într-un somn veșnic.

— Îl iau... cu mine, șopti ea, cuvintele ei fiind neputincioase respirații. Ca să vadă... fața... lui... Dumnezeu.

Zăceau toți acolo, madona și pruncul, în timp ce flăcările din șemineu se micșorară până rămăseseră tăciuni lucitori. Aproape timp de un ceas Isabela și Maurul îngenunchiară lângă ei în tăcere, cunoscând adevărul, însă refuzând să se miște, așteptând un miracol.

În cele din urmă avu loc. Focul muribund îmbujoră rozaliu cele două fețe moarte și pentru un moment ai fi putut să crezi că sunt vii.

Extras dintr-o epistolă a diplomatului venețian MARINO SANUTO adresată conducerii Serenisimei Republici. Milano, 3 februarie 1497

...Până acum nu am mai fost niciodată martor la o asemenea manifestare de mâhnire spontană din partea unui popor întreg. Un oraș, care nu cunoștea nimic altceva decât plăcerea, și-a lăsat deoparte toate îndeletnicirile, cu excepția doliului. Remarcabilă, într-adevăr, este convingerea larg răspândită aici că moartea ducesei de Milano arată că Fortuna, care i-a privit cu așa ochi buni pe milanezi și pe ducele lor, acum i-a părăsit...

Timp de două săptămâni după moartea soției lui, Maurul s-a izolat într-o încăpere cu un singur oblon, refuzând să lase lumina zilei să pătrundă în prezența lui și chiar și pe copiii lui, cu atât mai puțin pe miniștrii și pe ambasadorii care doreau să-i comunice stăpânului lor condoleanțele lor. Și-a făcut apariția pe 17 ianuarie, însă le-a comandat miniștrilor lui să nu vorbească nimic în afară de afacerile de stat, despre lucruri neimportante și niciodată să nu pomenească numele ducesei de Milano în prezența lui sau să facă vreo aluzie care ar putea să-i reamintească de recenta pierdere grea... Și-a ras capul și poartă o mantie din barhet negru sărăcăcios aidoma unui călugăr... Mare parte a timpului și-o petrece la liturghia din biserica unde soția lui e îngropată lângă mormântul fiicei lui... Durerea lui este dincolo de înțelegerea umană...

CAPITOLUL 61

Extras dintr-o solie specială a contelui CARLO BELGIOIOSO, ambasadorul milanez în Franța, adresată lui LODOVICO SFORZA, „Maurul", duce de Milano. Amboise, 8 aprilie 1498

...Starea de sănătate precară a Maiestății Sale Creștine l-a împiedicat să ia parte la aceste partide de tenis, dar întrucât Maiestatea Sa și-a exprimat dorința de a le observa, s-a dus împreună cu regina în galeria care domină terenurile. Cadrul ușii care duce către această galerie este destul de scund, iar regele Carol, care, în mod normal, nu trebuie decât prea puțin să se teamă de asemenea primejdii, a neglijat să-și lase capul în jos. S-a izbit cu fruntea de buiandrugul din piatră într-un asemenea hal că sunetul produs a fost întru totul auzit, însă după ce s-a ridicat, a intrat în galerie și a supravegheat partidele, vorbind ca și cum nu s-ar fi petrecut nimic. O oră mai târziu, totuși, a căzut pe spate cu desăvârșire pe neașteptate și zăcea pe jos, incapabil să glăsuiască...

Medicii au fost convocați, însă nu au putut să facă nimic... La scurt timp după lăsarea întunericului și-a dat sufletul...

...Mă tem că e mai nimerit să ne lamentăm de nenorocul care l-a văduvit așa de recent pe micuțul fiu al regelui Carol de viața acestuia. Știu fără niciun semn de întrebare că Ludovic, duce de Orléans va fi prezentat (și legal nu există nimeni altcineva) drept primul prinț de sânge succesor. Sunt deja informat de către cei care se tem de ambițiile lui Ludovic că acesta a declarat că prima lui acțiune în calitate de regele Ludovic al XII-lea va fi să cucerească ducatul orașului Milano...

Extras dintr-o epistolă a artistului LEONARDO DA VINCI adresată călătorului internațional și povestitorului BENEDETTO DEI. Florența, 20 aprilie 1500

...după ce m-am refugiat la Como ca să-i ocolesc pe francezi, am venit în cele din urmă aici, peregrinările mele ducându-mă provizoriu la Mantova, Veneția și Roma. Trăiesc aidoma majorității oamenilor din Italia ultimilor ani, fără să fiu sigur de ceea ce va aduce ziua următoare... Cu două zile în urmă, un număr uriaș de compatrioți de-ai mei exilați au sosit de la Milano, spunând că Maurul, după eforturi extraordinare de a-și păstra statul și libertatea, a fost în cele din urmă făcut captiv de adversarii lui... Este remarcabil să oglindesc, dragul meu Benedetto, că acest bărbat care nu și-a păstrat credința față de nimeni, a fost până la urmă nimicit de trădarea atât de multora: de foștii lui aliați, Papa Alexandru și conducerea Serenisimei Republici, care au conspirat să

împartă teritoriile acestuia cu francezii; de castelanul lui, Bernardino da Corte, care a predat atât de rușinos castelul cotropitorului, când ar fi putut să reziste mai bine de un an, așa de eficiente și de ingenioase erau bastioanele pe care le-am ridicat pentru apărarea acestuia. Și, în cele din urmă, de mercenarii elvețieni pe care i-a angajat să-l apere, care l-au vândut inamicilor lui pentru 30.000 de ducați. Astfel a fost Maurul privat de libertatea sa, de statul său și de averea sa și niciunul dintre proiectele sale nu a fost finalizat... Printre cei care au avut de suferit se numără fosta ducesă Isabela, al cărui fiu a fost luat prizonier de francezi, ca să-l împiedice să pretindă tronul orașului Milano. Cei doi fii ai Maurului au avut o soartă mai bună, căci au primit azil de la împăratul german... Eu zic și cred că, atunci când Maurul i-a adus pe francezi peste munți, a creat o breșă prin care necazurile Italiei se scurg acum într-un torent nesfârșit și neîntrerupt. Stăpânii Italiei se străduiesc să construiască un edificiu arogant și grandios al ambițiilor lor, însă nu poate dura, căci aspiră spre înălțimi ridicat pe o fundație de minciuni. O, lume! Ar fi trebuit să lase posterității un monument de adevărată noblețe și trăinicie dacă ar fi căutat mai puțin, cu mijloace mai meritorii, căci un adevăr neînsemnat e întotdeauna mai bun decât o minciună măreață...

Extras dintr-o solie extraordinară a lui BENEDETTO TREVISIANO, ambasadorul venețian în Franța, adresată conducerii Serenisimei Republici. Lyon, 3 mai 1500

Astăzi, înainte de ora două, Maurul a fost adus în oraș însoțit de gardianul său... A privit împrejurul lui cu o expresie total indiferentă, ca și cum se hotărâse să

nu dezvăluie niciunul din sentimentele sale, în pofida catastrofei pe care Fortuna a abătut-o asupra lui... Însă era foarte palid și părea bolnav... iar brațele și întregu-i trup tremurau.

...va fi bine păzit pe parcursul săptămânii care vine, până când cușca din fier care-i va fi sălaș zi și noapte va fi gata...

Toți cei aflați în poziții înalte ar trebui să bage de seamă soarta jalnică a acestui stăpân, pe care mulți au susținut a fi cel mai grozav om din lume. Când Fortuna te așază în vârful roții sale, în orice moment te poate coborî pe pământ și atunci, cu cât ai fost mai aproape de cer, cu atât mai substanțială și mai neașteptată îți va fi căderea...

*

Loches, Franța, 17 mai 1508

Căpitanul arcașilor își afundă capul pe sub cadrul ușii grosolane tăiat în piatră. Pătrunse într-o celulă cioplită în roca solidă de la baza castelului din Loches. Singura deschidere din zidurile masive era o crăpătură adâncă și îngustă croită prin piatră. Ferestruica mititică lăsa să pătrundă suficientă lumină ca să dea la iveală trăsăturile cadavrului. Zăcea pe o saltea de paie mică sprijinită de perete, trupul acoperit cu un giulgiu din pânză, fața albă ca varul înconjurată de părul alb lung. Nasul ghebos al mortului era ascuțit, de roman, obrajii scofâlciți și ochii afundați în orbite și încercănați.

— Erai aici când a murit, părinte? îl întrebă căpitanul pe preotul care stătea în picioare lângă cadavru.

— Da, spuse preotul.

Părea să-l privească pe mort cu respect.

— I-am administrat sfânta împărtășanie.

— Mă îndoiesc că-l va mai ajuta, părinte. În această seară vor dansa în Iad când Maurul va sosi acasă. Am primit ordine să luăm trupul.

Căpitanul privi prin celulă. Zidurile din piatră cenușie erau acoperite cu embleme Sforza pictate și reprezentări grafice zgâriate în latină și italiană. Păși lângă cadavru și examină două rânduri dintr-un text gravat migălos în zidul chiar de deasupra patului, aproape la nivelul ochiului pentru cel care stătea întins pe salteaua mică umplută cu paie.

— Ce zice, părinte? E vrăjitorie?

Preotul clătină din cap. Oștenii analfabeți ai Franței îl considerau pe Maur un diavol, însă preotul îl descoperise amabil și fermecător, fără nicio îndoială cel mai erudit om din Loches, poate cel mai erudit om din Franța. Preotul venise în această celulă cât de des putuse, ca să citească din singura carte a Maurului, *Divina Comedie,* și să discute înțelesurile complexe.

— Acelea sunt cuvintele lui Dante, îi explică preotul. Un poet italian. Din cel mai mare poem epic al său. „Nicio amărăciune nu e mai mare în această suferință eternă decât să-ți amintești în durere momentele noastre de fericire."

Căpitanul își frecă bărbia țepoasă.

— Părinte, tu l-ai văzut murind. I-a convocat pe diavoli să vină să-l ducă la tatăl lui, Satan?

— A strigat un singur nume la sfârșit.

Preotul privi în jos și zâmbi melancolic măștii palide și moarte a Maurului.

— Numele femeii care i-a arătat poetului său drag calea către Dumnezeu: *Beatrice.*

EPILOG

Bari, 9 februarie 1524

Cele două fete aveau cam doisprezece ani. Amândouă aveau sprâncene groase și culoarea închisă a locuitorilor din sudul Italiei, care dădea o senzualitate subtilă proaspetelor trăsături adolescentine. Erau fiicele servitoarelor văduve din locuința ducesei de Bari, iar chipurile lor urmau totuși să fie modelate de către un destin inevitabil. Însă mamele lor nu vor fi în stare să le facă zestre și astfel alegerile lor erau cu tristețe restrânse: vor sfârși, în mod grosolan, în mariajul cu vreun țăran ajuns la sapă de lemn care le va lua pe gratis, vor fi terminate într-o mănăstire care va renunța la zestrea cerută în mod obișnuit de Hristos (cam o cincime din cea cerută de un soț mai materialist) sau consumate ca prostituate ieftine. În mai puțin de cincisprezece ani vor fi niște femei bătrâne.

Ambele fete purtau șorțulețe din pânză proaspăt spălate. În înfățișarea lor neprihănită exista o speranță imposibil de stăpânit: spinările țepene, demne, mișcările agitate, nervoase ale brațelor lor subțirele. Doamna de onoare a

ducesei de Bari netezea pe spate părul lung și negru al fetei mai înalte, apoi se ridică și evaluă apreciativ perechea.

— Ei bine, ne vom da silința pe cât de bine vom putea, zise doamna pragmatic, fără pică sau condescendență. Știți cum să faceți o plecăciune în fața ducesei. Nu trebuie să spuneți nimic până când nu vă întreabă ducesa. Și trebuie să fiți foarte tăcute și s-o ascultați pe ducesă foarte atente. Ducesa nu e foarte sănătoasă și nu trebuie să-i secătuim puterile. Prea bine, acum am să vă trimit înăuntru.

Pajul deschise ușile duble ce duceau la apartamentele ducesei de Bari și doamna de onoare le făcu vânt fetelor cu o bătaie delicată pe umeri. Când ușile s-au închis la loc, doamna s-a întors către șambelanul în vârstă al ducesei.

— Messer Dionigi, zise ea, aș avea mai multă speranță pentru înzdrăvenirea ducesei dacă ar chema un medic în locul copiilor servitoarelor sale.

Messer Dionigi surâse, ochii căutând cruciș printre ridurile și pliurile care-i înconjurau.

— Ducesa a avut întotdeauna aversiune față de medici.

Fetele intrară în dormitorul ducesei de Bari, cu ochii măriți de uimire. Nu mai văzuseră niciodată un asemenea pat, o structură masivă cu baldachin și fleuroni din bronz, draperii stacojii brodate și o cuvertură din satin auriu cu alb. Ducesa era mult mai puțin impresionantă, o femeie numai pielea și osul, cu părul cărunt, proptită de perne mari din catifea cu canafuri. Își trăsese plapuma până sub bărbie.

Fetele se apropiară timide de capătul patului și făcură plecăciuni adânci, mișcător de neîndemânatice.

— Fetelor, veniți aici.

Vocea ducesei era o șoaptă răgușită, însă de o vigurozitate fundamentală.

— M-am săturat de toate *vecchie*-le care vin aici toată ziua și toată noaptea. Înainte de a muri vreau să văd niște fete care au viața înainte. Pentru numele lui Dumnezeu, nu vă uitați la mine cu ochii ăștia. Câtă vreme veți sta aici n-or să mă mănânce viermii. O să mor după ce o să-mi pun ordine în lucruri. Până atunci o să fiu voinică și pregătită. Iisuse, am trăit destul. Câte n-am văzut în viața mea! Fetelor, voi știți cine sunt eu?

Fetele se fâțâiră incomodate.

— Sunteți ducesa de Bari, Înălțimea Voastră, se aventură într-o doară fata mai înaltă.

— Veniți aici și am să vă povestesc.

Fetele se înșiruiră lângă patul ducesei.

— Nu am fost dintotdeauna ducesă de Bari. Am devenit ducesă de Bari pentru că un bărbat pe nume Maurul mi-a lăsat Bari la porunca sa. Însă odată am fost ducesă de Milano. Demult, când eram fetiță, asta era mai bine decât să fii regina Franței. Nu era nimic ca Milano când eu eram ducesă. „Paradisul pe pământ", spuneau toți călătorii. Și așa era. Înainte ca francezii să distrugă totul. Da, a fost o vreme când nicio armată străină nu ar fi îndrăznit să traverseze munții în Italia. Acum francezii vin la fiecare trei sau patru ani. Și dacă ei nu vor porni un război, o vor face venețienii, germanii sau Sanctitatea Sa.

Ducesa se uită la fete. Ascultau atente și respectuoase, însă aceste întâmplări abstracte nu aveau nicio rezonanță pentru ele.

— Avem noroc că ne aflăm aici în Bari, departe de toate, le spuse ducesa. Departe de încăierări. Până când

nu asiști la un război, îți imaginezi că e foarte romantic și eroic. Aidoma unui turnir. Dar în război oamenii pe care-i iubești mor. Soțul meu a murit. Tatăl și fratele meu au murit.

Clătină ușurel din cap.

— Am avut un fiu. Nu avea zece ani când francezii l-au dus departe de mine. În Franța. A murit acolo. A căzut de pe cal în timp ce vâna.

Închise ochii. Glasul ei era aproape prea slab ca să fie auzit.

— Nu l-am văzut în doisprezece ani de zile.

Ducesa privi în sus. Ochii ei verzi ca jadul erau plini de viață pe chipul său palid.

— Am avut două fiice. Cea mică a murit când era fetiță. Fierbințeală.

Ducesa făcu o pauză, iar durerea îi umbri ochii.

— Draga mea fiică, Bona, este căsătorită cu regele Poloniei. E o distanță considerabilă de aici. E plecată de șase ani. Așa că acum știți cine sunt. Sunt o femeie bătrână și singură care vorbește prea mult despre persoane care sunt departe sau nu mai se află în viață. Însă asta e prerogativa mea de *vecchia.* Este și privilegiul meu de a le cere unor tinere doamne ca voi să-mi acorde un ultim favor. Vă pot cere să faceți asta?

Fetele aprobară cu gravitate din cap.

— Uitați problema mea. Nu am o avere prea mare și o familie mică cărora s-o las. Nu am de gând să trimit tot ce am fiicei mele în Polonia, deoarece de aici până acolo am să le ofer mercenarilor sau bandiților. Asta-i lumea în care trăim acum. Nici măcar nu poți să ai încredere în băncile florentine. Însă dacă îmi las banii aici, la fel de sigur cum voi două stați în picioare aici, preoții vor găsi

o cale să pună mâna pe ei. Așa că vă cer unor fete ca voi să mă ajutați să-mi salvez banii de preoți.

Fetele dădură iarăși aprobator din cap cu gravitate.

Ducesa se uită pe geam în curtea grădinii care se vedea prin fereastra îngustă, cu arcadă gotică. Culorile frunzișului tropical, înflăcărat de soarele sudului, păreau prea intense pentru orice grădină pământeană. Privi înapoi la fete.

— Am de gând să vă înzestrez pe fiecare ca să puteți avea niște soți mulțumitori.

Două perechi de ochi se măriră larg și două fălci căzură.

— Să nu credeți că nu aveți o obligație față de mine, se răsti ducesa imparțial. Va trebui să alegeți cu înțelepciune. Dacă aflu că vreuna dintre voi s-a căsătorit cu vreun *ribaldo* care vă va cheltui toți banii cu târfe sau cu vreun *pappatore* care pierde tot la cărți, o să ies țipând din mormânt. Ați înțeles?

— Ne dați voie să vă mulțumim, Înălțimea Voastră? întrebă fata mai înaltă.

— Când o să vă termin de explicat obligațiile. Mai e ceva ce aștept să faceți pentru mine. Presupun că mariajele voastre vor fi binecuvântate cu copii. Și sper că fiecare va avea cel puțin o fată. În plus față de fiii voștri, desigur. Așa că ceea ce trebuie să faceți fiecare e să dați primei fete numele pe care vi-l spun eu. Ducesa înclină capul spre fata mai scurtă. Acum, tu. Cum te cheamă?

— Giovanna, Înălțimea Voastră.

— Giovanna. Trebuie să-ți botezi fata *Beatrice*. E un nume foarte special. Beatrice a fost iubirea lui Dante. Este și numele verișoarei mele și al prietenei mele care a murit cu mulți ani în urmă. Ea a fost cândva ducesa de Bari, întocmai cum sunt eu acum, și de asemenea a fost

odată ducesă de Milano, așa cum am fost și eu. O coincidență foarte stranie, nu-i așa? Ca și cum Fortuna ne-a făcut una oglinda celeilalte. Privirea ducesei se întoarse înăuntrul ei. Ne uitam în acele oglinzi și vedeam ce era cel mai bun și cel mai rău în noi. Oglinzi ale adevărului. Cred că Beatrice m-a învățat că putem să vedem oamenii pe care-i iubim în această sticlă neiertătoare și să-i iubim în continuare. Și totuși să-i iertăm.

Ducesa flutură din mână și își concentră din nou atenția asupra Giovannei.

— Oricum, Beatrice este un nume foarte frumos, iar fiica ta va fi foarte mândră să-l poarte.

Ducesa dădu din cap spre cealaltă fată.

— Leonora, Înălțimea Voastră.

— Leonora.

Ducesa făcu o pauză dând impresia că avea probleme să înghită. Pe negândite Leonora păși înainte și apucă mâna ducesei.

— Leonora. Tu trebuie să-ți numești fetița Ippolita.

Ducesa se ridică în șezut și se uita în grădină, fără să mai vadă culorile însorite, privind la ceva mult mai îndepărtat. Un moment păru nemaipomenit de obosită. Când, în cele din urmă, glăsui, glasul ei era și mai răgușit și foarte jos.

— Ippolita a fost o femeie tristă, delicată, care... a avut multe de suferit. Însă și-a dat silința cât de bine a putut... ca să iubească. Și să fie iubită.

Ducesa clipea cu ochii scăldați în lacrimi și strânse cu putere mâna Leonorei.

— Ippolita, șopti ea.

Apoi se lăsă pe spate și închise ochii și toată sfârșeala îi dispăru de pe față.

— Ippolita era numele mamei mele.

POSTFAȚĂ

Când francezii au venit peste Alpi în ultimul deceniu al secolului al XV-lea, s-au încrucișat, de asemenea, cu o mare împărțire în peisajul istoriei. Deși Italia secolului al XVI-lea s-a bucurat de o înflorire culturală hotărâtoare, puterea politică a orașelor-state italiene a decăzut catastrofal după invaziile francezilor și, în următorii 350 de ani, Italia s-a aflat la discreția cotropitorilor transalpini. Franța, reconstruită după prădarea Italiei, a devenit puterea dominantă de pe continentul european timp de mai bine de patru secole, ca și piedica principală a ambițiilor Spaniei și Angliei față de Lumea Nouă. Nu mai departe de ajunul celui de-al doilea război mondial, armata franceză a rămas cea mai lăudată forță militară din lume. Armele uriașe ale liniei Maginot, atât de iute învăluite de tancurile germane în luna mai a anului 1940, au încheiat cercul destinului început de tunurile francezilor în 1494. Moștenirea culturală franceză, fondată pe furtul cu toptanul de obiecte de artă italienești, arhitectură și bucătărie, s-a dovedit chiar mai trainică decât tradiția de cucerire a francezilor.

Isabela de Aragon a murit în Bari pe 11 februarie 1524. Galeazzo di Sanseverino a devenit, în scurt timp, *Grand Écuyer*[1] al Franței și a fost ucis în bătălia din 1525 în timp ce făcuse scut din propriul său trup apărându-l pe regele francez. Leonardo da Vinci, care și-a petrecut ultimii ani din viață lucrând pentru regele Francisc I al Franței, este astăzi cea mai cunoscută figură universală a Renașterii. Sora Beatricei, Isabela d'Este, marchiză de Mantova, care a trăit până la vârsta de șaizeci și patru de ani și și-a văzut fiul cel mare încoronat duce de Mantova de către împăratul Sfântului Imperiu Roman, a intrat în istorie ca o *prima donna* a Renașterii, protectoarea lui Michelangelo, a lui Rafael și a lui Leonardo. Probabil că dacă Beatrice d'Este ar fi trăit măcar pe jumătate cât sora ei, ar mai fi învârtit roata destinului încă odată și astăzi omenirea ar fi un loc foarte diferit. Dar poate că poetul preferat al Beatricei, Dante, a pus ordine în argumentele de genul acesta când a avertizat că intenția Fortunei este întotdeauna ascunsă și că nicio mână de muritor nu poate opri ciclul ei veșnic al schimbării.

[1] *It.* Unul dintre cei mai importanți ofițeri ai coroanei franceze și membru al anturajului regal. Numele de origine franceză stă la baza echivalentului englezesc pentru „grajduri regale" și poziția era cu aproximație echivalentă cu cea de maestru de echitație în Marea Britanie (n.trad.).

GLOSAR

Al nome d'Iddio Pentru numele lui Dumnezeu!

al nuovo Nou; original; „ultima noutate la modă"

all'antica Literar, „după moda anticilor" – grecii și romanii. Renașterea civilizației clasice a dat numele epocii eponime, astfel că erau luate în considerare toate lucrările după moda *all'antica*, de la arhitectură la tipurile de înfățișări, în mod paradoxal, la apogeul modernității secolului al XV-lea.

alla Turca După moda turcească. În pofida amenințărilor constante ale suveranilor creștini de a smulge Constantinopolul de la turci (care cuceriseră orașul în 1453) și de a subjuga vastul Imperiu Otoman, balurile mascate și motivele decorative după moda turcească erau la fel de populare într-o Italie Renascentistă avută, la fel cum erau *chinoiserie* în Franța și în Anglia la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

allucciolati Cercuri din lână aurie sau argintie țesute pe catifea pentru a produce un efect somptuos de strălucire.

amante Iubit; amantă.
amatissima Preaiubit; drag.
amica/amico Prieten/prietenă.
amore Iubire; dragostea mea.
anima Suflet. *Anima mia,* „sufletul meu", era o dezmierdare profundă.
appicciolato Un damasc mătăsos vărgat sau cu model floral.
bassa danza Un dans lent ceremonios, popular la toate curțile din Europa. Este interpretat de un cerc larg de perechi care se învârt adesea în jurul unui grup de muzicanți.
belle done Doamne fermecătoare.
bellezza Frumusețe.
bellissima Nemaipomenit de frumoasă.
bello Chipeș.
braccio (pl. braccia) Lungimea unui braț. Unitatea de măsură uzuală folosită în Renaștere, măsurând cam 61 cm.
bravo (pl. bravi) Un bătăuș profesionist sau semiprofesionist, de obicei în slujba unui cetățean mai respectabil.
buffone Măscărici, bufon.
buttino Un joc care se joacă cu cărți de tarot.
cacapensieri Prostovan(ă), bun(ă) de nimic.
cacarella Instrument (de suflat) care produce zgomot, confecționat dintr-o bucată de piele de animal întinsă peste gura unei oale. În piele se făcea o găurică prin care se trăgea o coardă pentru a produce o zumzăială brută.
cacasangue Dezinterie; termen folosit în special în imprecații, cum ar fi: „Ti venga il cacasangue!"
— Pocni-te-ar dezinteria!

cacastecchi Nenorociți, nerozi.

camora Inițial o rochie simplă, strânsă pe corp, purtată direct peste o cămășuță de către femeile tuturor categoriilor sociale, până la sfârșitul secolului al XV-lea a devenit un veșmânt somptuos, cutezător de formal care dădea la iveală porțiuni ample ale umerilor și ale sânilor.

cantione alla piffaresca Un cântec scris pentru *piffari,* instrumente de suflat mari, asemănătoare cu oboiul.

cara esposa Draga mea soție.

carissima Multiubita mea.

carrozza Trăsură, caleașcă. Într-o epocă în care până și cei mai înstăriți cetățeni călătoreau adesea pe spinarea catârilor, trăsura – în special modelul pe patru roți oarecum mai spațios și stabil – reprezenta ultima modă în transportul de lux. Vizitatorii care veneau la Milano comentau frecvent pe marginea numărului copleșitor de trăsuri care huruiau pe străzile orașului.

castello Castel sau palat fortificat.

cazzo Penis; cocoșel.

che chiacchiera Ce tâmpenie; ce porcărie.

chiaroscuro Clarobscur. Lumini și umbre. Folosind acest procedeu grafic pentru a umbri și a scoate în evidență chipul uman și alte forme solide, pictorii renascentiști puteau da naștere unei iluzii tridimensionale năucitor de reale, un contrast revoluționar cu formele plate, bidimensionale, caracteristice picturii medievale.

cioppa Un mantou somptuos cu mâneci lungi și pline, deseori tivit cu blană.

cognoscenti „Cei care știu", cunoscătorii. Cei mai sofisticați cunoscători și cei cu bun-gust.

condottiere Comandant mercenar. Mercenarii luptau în războaiele Italiei, iar a te afla la comanda unei armate formate din mercenari îți oferea o mobilitate socială considerabilă; timp de două generații, cei din neamul Sforza, al cărei nume de familie semnifică succesele lor militare, au avansat de la cizmari la o dinastie ducală.

confeti Figurine din zahăr caramelizat similare cu decorațiunile moderne de pe torturi, însă realizate cu o măiestrie artistică și o complexitate extraordinare.

copiosità Abundență. Referindu-se la o lucrare artistică, acest termen exprimă admirația pentru bogăția inventivității.

d'arriere (Franceză) Pe la spate.

dolcezza Dulceață. Având implicații de superficialitate, de lipsă de rafinament și de grandoare.

en masque (Franceză) Deghizat.

étalage (Franceză) Afișare, etalare.

fanciullo/a Băiețel, fetiță (afectuos).

favola (pl. favole) Fantasmagorie; minciună gogonată.

festa (pl. feste) Termen general pentru orice petrecere sărbătorească elaborat planificată, pentru orice banchet sau distracție.

figlia Fiică.

fioretta Piruetă prin care pașii trasează forma unei flori.

forestiera, Străin(ă), venetic(ă). Folosit adesea cu titlul peiorativ, sugerând un caracter lipsit de loialitate sau de proastă reputație. În Italia secolului al

XV-lea, o *forestiera* provenea de obicei dintr-un alt stat italian, nefiind un oaspete de peste munți (vezi și *oltramontano*).

frottola Un cântecel vechi de secole scurt, zglobiu.

Gesù Iisus.

grandezza Grandoare. Referindu-ne la o operă de artă, acest termen sugerează teme cu înalte concepții etice – mitologice sau religioase – prezentate cu o formalitate neprecupețită.

grazia Grație; eleganță.

grossa Grasă, obeză.

guardaroba O încăpere mare, de dimensiunile unei cămări, deseori mobilată cu credențuri și șifoniere și folosită și pentru depozitarea și pentru etalarea îmbrăcămintii scumpe, a bijuteriilor și a altor obiecte luxoase.

impicatto (pl. impicatti) Nerușinat; literal, spânzurat. În secolul al XV-lea, spânzurătoarea era rezervată criminalilor obișnuiți sau de obicei trădătorilor vrednici de dispreț (decapitarea era cea mai demnă formă de execuție). A numi pe cineva *impicatto* era o formă particulară de insultă mușcătoare.

intarsia Mozaic creat cu diferite tipuri de furniruri din lemn.

intermedo O formă de divertisment între actele unei piese de teatru. Adesea mult mai elaborat pusă în scenă decât piesa însăși – cu cântece, dansuri și muzică instrumentală – *intermedi* au fost integrate în drame la începutul anilor 1600, creând primele opere.

invenzione Literar, invenție; născocire. Un concept important al Renașterii, care se caracteriza prin străduința pentru nou și pentru original. Artiști de

toate felurile erau constant provocați de protectorii lor să iasă la iveală cu diferite *invenzione*, variind de la un nou model decorativ pentru o rochie până la un plan vizionar al unui oraș întreg. Această pasiune pentru noutate era o îndepărtare profundă de la înclinația medievală pentru ceea ce se dovedea a fi bun.

leggiadria Șarm

livre (Franceză) Monedă din aur, intermediarul de bază al schimburilor în Franța. Echivalentul în linii mari al ducatului italian

maestro Maestru. Deseori folosit ca formă de adresare formală, respectuoasă, pentru cei mai desăvârșiți meșteșugari și artiști

majolica (it. **maiolica**) Ceramică arsă, elaborat decorată cu smalț mat, adesea în detaliu, nefiind departe de cel al unei picturi

meretrice Prostituată

Monseigneur (Franceză) Formă de adresare pentru un nobil de rang înalt

Montjoie! (Franceză) Strigătul tradițional de bătălie al francezilor. Derivat din obiceiul medieval al ridicării unui morman de pietre – un „dâmb de bucurie" – la locul victoriei

moresca Dans de origine maură, cu pași rapizi și învârteli

niente Nimic; „a trage fermoarul"

Nobilomo Nobil. Acest termen utilitarist era singurul titlu sau formulă de adresare formală folosit de nobilimea venețiană, care se mândrea cu egalitarismul – cel puțin printre cei din clasa lor – cultivat de forma de guvernământ republicană a Veneției

Nostro Signore Dumnezeule!

nove foze Modă nouă; lucruri noi (de asemenea și *cose nuove*); cele mai noi *invenzione*

oltramontani Locuitorii „de partea cealaltă a munților" – i.e., de partea cealaltă a Alpilor. Sens puternic peiorativ (cu sensul de bădărani, golani); germanii și francezii erau considerați pauperi, necivilizați și lipsiți de maniere

palazzo O vilă mare sau un palat. Familia domnitoare a unui stat italian locuia de obicei într-un *castello* fortificat, în timp ce nobilimea inferioară și înstăriții din popor ocupau *palazzi* (cu excepția Veneției, unde Dogele locuia în palatul său, iar locuințele nobilimii situate pe marginea canalelor erau denumite *Ca*)

palio Cursă de cai festivă desfășurată pe străzile unui oraș. În vremea Renașterii cel mai faimos *palio* avea loc în Ferrara de ziua Sfântului Gheorghe, în aprilie. În zilele noastre, *palio* care se ține de două ori pe an în Siena încă mai atrage mii de vizitatori

palla Un joc de curte unisex jucat cu o minge și o bâtă. Obiectivul era de a trece mingea printr-un cerc

pappatore Nesătul, „pofticios". Bărbat care trăiește de pe urma femeii sale.

Per cap de Dieu (Franceză) Jur pe Dumnezeu

Per mia fe Pe legea mea

procuratore (pl. procuratori) Un „agent" angajat de stăpâni bogați ca să caute și să achiziționeze obiecte de artă, cărți, instrumente muzicale și obiecte de lux

puttana Târfă, cățea

putto (pl. putti) Băiețel. În artă și arhitectură, heruvimii folosiți adesea drept înfloriturii ornamentale sau ca dispozitive structurale

puttino Bebeluș

regola Regulă, ordin. Folosit în critica de artă, acest termen arată calitatea măsurii și a proporției precise, pe care puneau valoare gânditorii Renașterii în căutarea principiilor științifice și a ordinii subiacente a lucrurilor

ribaldo Pungaș

riccio sopra riccio O catifea în care ochiurile aurii sunt țesute în relief în urzeala din mătase plușată, dând un efect somptuos excepțional

scartino Un joc care se joacă cu cărți de tarot, preferat de cartofori

sciocca Idiot, imbecil

Serenissima Republica Veneția, „Luminăția Sa, Republica". Referindu-se în mod obișnuit la statul lor cu acest elegant titlu formal, venețienii subliniau faptul că republica însăși era supremă și nu cei care o guvernau. Prin contrast evident cu restul Italiei, unde statul era expus capriciilor conducătorului acestuia.

sforza Tărie, forță

sgraffito Ceramică cu decorații gravate

Signor mio caro Scumpul meu domn/stăpân

simmetria Nu neapărat cu sensul strict de simetrie, ci calitatea tuturor părților unei clădiri ori ale unei picturi având în mod clar legătură una cu alta, prezentând un model ușor de distins. Valoarea acordată pentru *simmetria* reflecta dorința Renașterii de a clarifica, a ordona și a remodela omenirea

sorella Soră

stringhe Panglici decorative înguste atașate la mânecile sau corsajul unei rochii

stupendissimo Cu adevărat remarcabil, uimitor

Tenez! (Franceză) Privește! Anunțul se face în mod tradițional atunci când o minge de tenis este pusă în joc – și de aici originea termenului „tenis"

turca O mantie largă

uccelliaccia Idioată, creier de găină

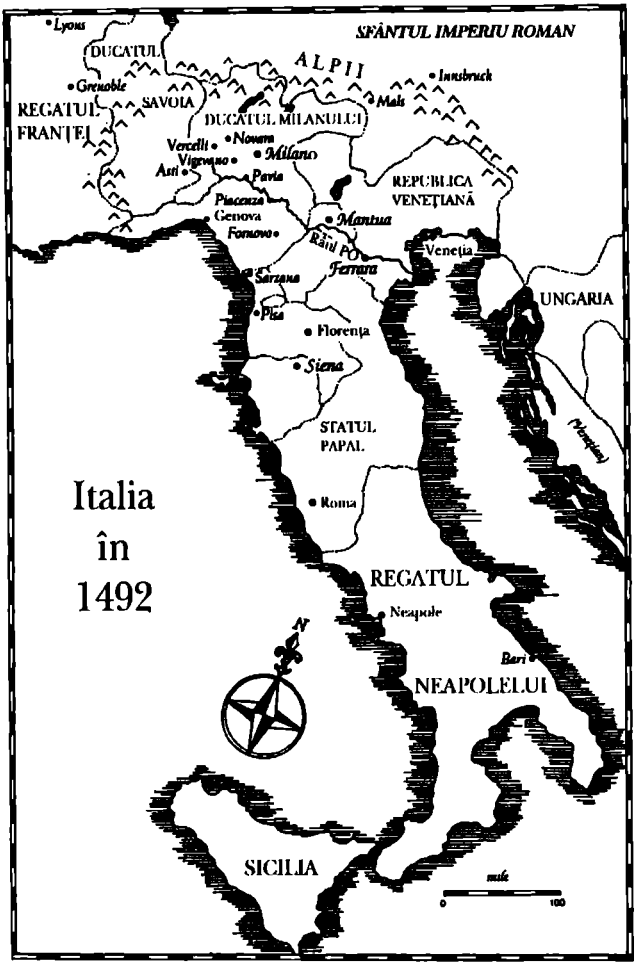
unica Singura, unica, doar una. De reținut faptul că, dat fiind accentul Renașterii pe individualitate, apelativul *unica* era extrem de flatant

vecchia/o Bătrână/bătrân. Rareori folosit respectuos și adesea cu sens peiorativ moderat. Renașterea era o cultură a tinerilor care evolua rapid, iar de prea mute ori cei mai în vârstă simbolizau idei depășite și oprimante, o moralitate demodată.

velluto controtagliato O catifea cu modele obținute prin tunderea suprafeței mătăsoase

vestito O tunică sau o mantie lungă, festivă

vivacità Vioiciune, însuflețire

SFÂNTUL IMPERIU ROMAN
Lyons
DUCATUL
ALPII
Innsbruck
Grenoble
SAVOIA
Mals
REGATUL FRANȚEI
DUCATUL MILANULUI
Vercelli
Novara
Vigevano
Milano
Asti
Pavia
REPUBLICA VENEȚIANĂ
Piacenza
Genova
Mantua
Fornovo
Râul PO
Veneția
Ferrara
Sarzana
UNGARIA
Pisa
Florența
Siena
STATUL PAPAL
Italia în 1492
Roma
REGATUL
Neapole
N
Bari
NEAPOLELUI
SICILIA
mile
0
100

Familiile domnitoare ale ITALIEI şi FRANŢEI în 1491

FERRARA
Familia Este

Azzo al VI-lea d'Este
Marchiz de Ferrara
Primul conducător al Ferrarei
(1170 – 1212)

Ercole I
(n. 1431)
Duce de Ferrara
(1471 –)
c.
Eleonora de Aragon
(1473)

Isabela d'Este
(n. 1474)
Marchiză de Mantova
c.
Francesco Gonzaga
Marchiz de Mantova
Căpitan General al armatelor Veneţiei
(1489)

Beatrice d'Este
(n. 1475)
Ducesă de Bari
c.
Lodovico Sforza
Duce de Bari
(1491)

Alfonso d'Este
(n. 1476)

Ferrante d'Este
(n. 1477)

Ippolito d'Este
(n. 1479)

Sigismondo d'Este
(n. 1480)

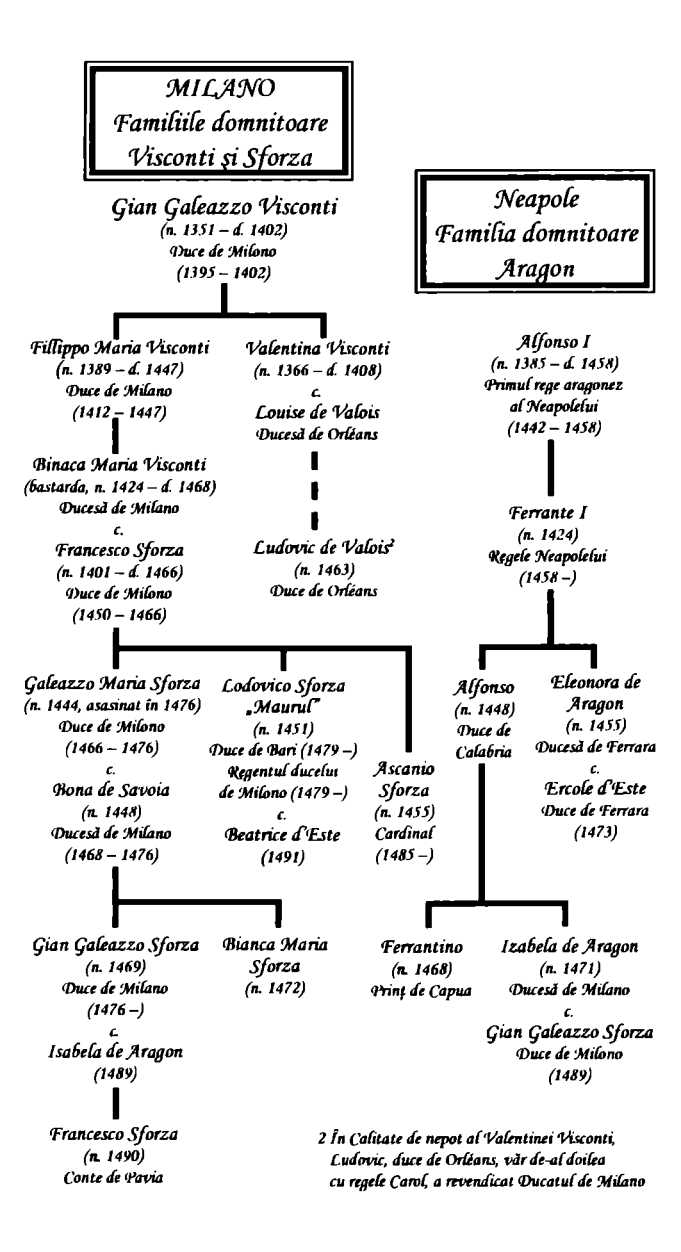
FRANŢA
Familia Valois

Ludovic al XI-lea
(n. 1423)
Regele Franţei
(1461 – 1483)
c.
Charlotte de Savoia[1]
(n. 1440 – d. 1483)

Anne de Beaujeu
(n. 1461)
Regenta regelui Franţei
(1483 –)
c.
Pierre de Beaujeu

Carol al VIII-lea
(n. 1470)
Regele Franţei
(1483 –)

1. Charlotte de Savoia a fost sora Bonei de Savoia, mama ducelui de Milono; prin urmare, ducele de Milano şi regele Franţei erau veri primari.

2 În calitate de nepot al Valentinei Visconti, Ludovic, duce de Orléans, văr de-al doilea cu regele Carol, a revendicat Ducatul de Milano